

KARÁDY ANNA

FÉKTELEN
BECSVÁGY
— — —
ÉGETŐ
SZENVEDÉLY

A KEGYŰR

KARÁDY ANNA

A
KEGYÚR

© Karády Anna, 2024
Hungarian Edition © Gamma Kiadó

Borítóterv: Coverist Studio - Faniszló Ádám, Bakos Fanni
Szerkesztette: Soós Tibor

Korrektúra: Valentin Kristóf
Tördelés: KFBook Design Stúdió

ISBN 978-615-6802-00-2
Gamma Kiadó, Balatonfüred, 2024
Felelős kiadó: dr. Molnár Máté

Készült a Gyomai Kner Nyomda Zrt.-ben,
a nyomda alapításának 142. esztendejében, 2024-ben.
A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesületének tagja.
Felelős vezető: Csöndes Zoltán vezérigazgató

Végül mindenből egy történet marad. Ha marad.

Amit rendszerint nem ő ír meg.

A legszerencsésebbekből legenda lesz, a többiek pedig
szépen lassan a feledés homályába vesznek...

*„Sokan lesznek elsőből utolsók
és utolsókból elsők. ”*

Márk evangéliuma 10,31

A regény a képzelet szüleménye.

Sár és vér

Hétéves voltam, amikor megtanultam gyűlölni. Bár akkor még nem tudtam, hogy ennek ez a neve...

Gyűlöltem - teljes szívemből.

Az indulat átjárt a talpamtól az utolsó hajszálamig. Vad és ösztönös felelet volt ez - a kegyetlenségre adott őszinte válasz.

A Drágffyak földjén, egy Erdőd nevű faluban láttam meg a napvilágot. Apám is ide született, ahogy atyja is és annak felmenői is. Legalább ötödíziglen. De könnyen lehet, hogy még annál is tovább. Mert Erdődről elmenni cifra mutatóvány. Főleg a tavaszi esőzések idején. Olyankor még hat lóval is alig bírtuk az üres szekeret átvontatni a szomszéd faluba.

Szülőföldem se nem alföld, se nem hegység. Nyugatra mocsaras, erdős síkság zárja be, ahonnan az út a hírhedt ecsedi láphoz vezet. Világot látni a zöldellő nagydombra kaptattam fel, melynek ormán egy várrom üldögélt. Itt mindenféle mítosz eszembe jutott, amelyeket a boszorkányokról, sárkányokról, lovagokról és hősekről meséltek...

Az én hősöm Hunyadi volt. A nagy törökverő. Képzeletben seregében harcoltam, és öltem a törököt. A romos palánkokon husánggal a kezemben ugrándoztam, és amíg szusszal bírtam, addig vertem a kiálló vadrózsabokor- ágakat.

Katona akartam lenni. Gyermekszívemben ez volt az első vágy. Kardot akartam. Valódit.

És törököt.

Észak felé kémelve a dombtetőről elláttam a fél napi járóföldre lévő városig*, mégis többször fordultam délnek, mert a törököt onnan vártam. Szorgalmasan pásztáztam a láthatár távolabbi mezeit, ám mielőtt a nap végleg lebukott, tekintetemet nyugat felé csalta az aranyló ragyogás, amely a laposabb, pocsgós területek összefüggő víztükréről csillogott felém.

Turbános törökfejekre vadásztam a folyók öntözte sásos, füves kaszálók és legelők rejtekében, de bánatomra, soha egyetlenegy sem találtam.

Az igazi karddal bíró, kígyós címerű Drágffyak csak születésem előtt bő két emberöltővel érkeztek az országba. Őseik oláh bojárok voltak, az ivadékok pedig békétlen és villongó nemesként uralták a krasznaközi dombosodó vidéket, mely igen kevés látnivalót tartogatott az ideérkezőknek. Ezek a címeresek annyira rettegetek a lázadásoktól, hogy a jobbágyok örülhettek, ha a kapájuk megmaradt mellettük. Félték azok bármiféle éleset adni a nép kezébe.

Apám, Bakócz Bernát a Drágffy család jómódú jobbágya volt, és ugyan nem földműveléssel foglalkozott, de a keleti bükkerdő szomszédságában egy harmincegy és fél posztóval mért öl széles telket bírt. Nagy terület volt ez, főleg egy kerékgyártónak.

A falu utolsó házában éltünk: közel az urak útjához, és közel az erdőhöz. Ide, a kétszobás parasztház sáros padlójára szórt szalma közé születtem...

Nem volt hír, senki sem kapta fel a fejét, hogy a falusi kerékgyártónak megszületett a második fia. Sokkal inkább a törökre figyelt az ország. Mert azon a tavaszon Mezid bég megverte seregeinket. És nemcsak anyám vajúdott, vajúdott az ország is. Méghozzá két király között.* Az egyik fején az uralkodói korona ült, a másikén pedig István király ereklyéje.

Ugyan a történelem egy különleges órájában születtem, de ezzel Isten nem könnyítette meg a dolgomat. Míg Ulászló királyunk élt, én nem beszéltem - legalábbis anyám így emlékszik. Csak két éves korom után szólaltam meg, miután a török lándzsára tűzte az uralkodónk fejét.**

Gyermekeveim az Oszmán Birodalom árnyékában teltek el, nem csoda hát, hogy amióta az eszemet tudom, verekedni vágytam. Leginkább a szultán bugyogósaival. Néha a bátyámmal.

Idősebb fivérem - a cingár Bálint - nem akart velem harcolni. Őt sokkal inkább érdekelte a tanulás, és a verekedés helyett inkább a szónoklás. Kék szemét és komlószerű haját anyánktól örökölte. Egyáltalán nem hasonlított apánkra - sem lélekre, sem látványra. Apám barna szemében mégis láttam, mekkora büszkeséggel tölti el, hogy nagyfiát az erdői plébános már latinra tanítja.

Bálint hamar megtanult írni és olvasni, de én nem ezért irigyeltem. Hanem mert a betűvetés felé tanúsított érdeklődése megmentette a műhelytől. Ő állandóan szabadon járkálhatott. Igaz, ő nem járt el: csak a paphoz ment, vagy otthon tanult.

Én cseppet sem hasonlítottam bátyámra. Színeimet és gyapjas hajamat is apámtól és erdői őseimtől örököltem - anyám szerint a konok természetemet is. Engem hiába próbáltak az egyházi tanító felé hajtani, nem jártak sikerrel. Mert ahogy én nem tartottam igényt a plébános által nyújtott tudásra, úgy ő se vágyott az én személyemre, ezért hát kölcsönösen kerültük egymást.

Hiába is ütöttem inkább apámra, a megfontoltságának nyoma sem volt véremben, és nem mutattam semmiféle hajlandóságot olyan tevékenységhez, amihez nyugton kell maradni. Csavarogni szerettem, amiért korholt is anyám rendesen. Se a műhelyben nem akartam lenni, se a tanítónál, se otthon. A lankákat és a völgyeket akartam járni. Méghozzá mezítláb, ahogy a többi parasztgyerek. Anyám csak Bálint lábát tudta bocskorba dugni, engem sehogyan sem tudott gúzsba kötni. Így szabadon jártam Erdődöt. És persze a vizeket... Ettől nagyon féltett a hegyekből származó anyám.

A falut átszelte a Sós-patak és a Homoród, ahol tülekedtek a csíkok. A ligeterdőkben hódok és vidrák tanyáztak. A vándor szél pedig az ecsedi lápország égermagjait hozta el hozzánk, és ezen a békés - pusztító áradásoktól nem háborgatott - területen is összegyűlt a víz. Tavasszal békabrekegéstől hangos, tóvá szélesedő pocsolyák születtek, és a sekély vadvizek mellett néhol egész mély, lápos sávok alakultak ki, különösen a májusi esőhullások után.

Itt volt az én vízsországom.

Amikor csak tehettem, vidáman ugráltam a zsombékok közt: egyik csomóról a másikra. Anyám rettentően féltett az ingoványos talajtól, mert a mélyebb vizet néhol összefüggő smaragdzöld növényzet takarta.

Úgy hiszem, nem a víztől féltetett, hisz ő maga is ismerte a folyók világát: északon született, az avasországi hegyekben, de ott, ahonnan a Túr folyó ered. Talán az volt a baj, hogy az avasi hegyek után a hepehupás Erdőd alacsony volt neki. Ezért ha eső esett, arca lidércessé változott az aggodalomtól. Ilyenkor kék szemével a hulló vízcseppeket mereven figyelte:

- Csak el ne nyeljen minket is az a láp! - suttogetta mindig. - Isten, könyörülj rajtunk! - vetett szapora keresztet hófehér, vékonyka ujjjaival.

Apám mindig átkarolta, és csókot adott a halántékára. Éppen oda, ahol a kék erek átlátszódtak a vékony bőrére.

- Ajsa... Ide soha nem ér el az a láp.

- Annyi folyó van erre - rettegett anyám. - És ha majd egyszer túl sok eső esik...

- Nem lesz ilyen. - Apám olyan hangsúllyal mondta ki, hogy én hittem neki. - Magasan vagyunk! Akkor is, ha te nem úgy érzed.

A mocsártól sokan féltek. A nálunk alacsonyabban fekvő nyugati lápország rettegésben tartotta anyámat, mert az avasi nagyanyám szerint egy hatalmas, rusnya bőrű sárkány tanyázott abban a gyilkos rengetegben. Anyám gyerekkora óta ezt hallgatta, így apám nem győzhette meg. Pedig egyszer le is rajzolta neki egy vászondarabra.

- Messze van innen, látod? - mutatta. - Nem érhet el minket!

Semmi nem használt. A terjedő láp képe, mint egy növekvő szörnyeteg, félelemmel hálózta be a szívét. Engem még a nádastól is távol akart tartani.

Az erdődiek egészen mástól tartottak: atyám jobban féltett minket az Öreg Tölgyestől, mint a lápországtól. A Drágffy-birtokot határoló erdőbe nem engedett, csak a bükkösbe. És mivel ezen kívül mást nem is kötött a telkemre, ezt be is tartottam. Különben is volt másik erdő, ráadásul az egyik éppen a szomszédban, ahol elég fát láttam, ráadásul nem egyet haza is kellett cipelnünk - Így az erdőjárásnál sokkal izgalmasabb elfoglaltságokat kerestem.

Ezek egyre távolabb vezettek a házunktól, egyre nyugatabbra...

A faluba - Bálinton kívül - nem igen mentünk, kivéve persze a vasárnapot. Misére kötelező volt járnom még nekem is. A templomba

beparancsolt az apám. Mindig ugyanoda ültünk: a szélén anyám az ölében tartotta a kis- öcsémet, Ferencet, én mellettük ültem, jobbomon Bálint, aki a pappal együtt mondta az érthetetlen latin szövegeket. A sort hatalmasra nőtt apám zárta.

Nem akartam anyám haragját kivívni, és ha már muszáj volt imára kulcsolnom a kezem, ki is használtam az alkalmat. Imádkoztam a Jóistenhez, hogy a Szamos és a Kraszna egyszerre áradjon, és szülessen egy tenger a nyugati határban. A mennyország helyett engem a vízország jobban érdekelt: messzi tájakról, lovagokról és mesés kalandokról fantáziáltam.

Tisztán emlékszem, egy Szent György-napon figyeltem fel a pap szavaira először. Egy harcosról mesélt, aki legyőzte a sárkánykígyót. A szent lovag eszményképe csak erősítette a harci kedvemet, dicsőséges győzelemre szomjaztam.

Sárkányölő Tamás akartam lenni, ezért egyre kíváncsibb lettem a mocsárra. Az ecsedi láp nem félelemmel töltött el, inkább hívogatott. El akartam menni a sárkányok földjére, megkeresni a fenevadat, ami anyámat rettegésben tartotta. *Megtalálni, és legyőzni...*

- Anyám...! - léptem mellé, miközben Ferencet dajkálta. - A sárkányok pikkelyesek, mint a halak?

Mosolyogva tartotta karjában az öcsémet.

- Anyám! - kérdeztem újra. - A sárkányoknak bőre van, vagy pikkelye?

Nem hallotta a kérdést: kisöcsém rabul ejtette figyelmét.

Összerándult a gyomrom, ahogy néztem őket. Anyám felemelte a kis Ferencet. Arcát az arcához érintette. Olyan finoman szeretgette, hogy az fájt nekem.

- A... A... Anyám...! - dadogtam, de hiába. Észre sem vette, hogy ott vagyok.

Közelebb léptem, szorosan a szoknyája mellé. Akartam szólni, de nem jött ki hang a torkomon. Ahogy énekelni kezdett a csecsemőnek, engem a sírás fojtogatott.

- Miért szereted jobban? - rángattam meg a szoknyáját. - Hisz még azt se tudjuk, ki ő! Nem tudhatjuk, milyen ember lesz belőle!

Öcsém mosolyogva nézett rám, anyám pedig elkerekedett szemmel bámult. Nem szólalt meg. Letette Ferencet, és nyúlt felém, de én nem hagytam magam.

Kirohantam a házból. Fejembe vettem, hogy a patakparthoz megyek, mert a gólyák után megjöttek a kacsák is. A gyerekek ilyentájt odacsődültek a Homoródhoz. A nagygödörhöz érve szaporáztam a lábamat, nem akartam senkivel sem találkozni, csak hamar eltűnni.

Nem sikerült. Apám hatalmas alakja lépett elő a műhelyből. Úgy tettem, mintha észre sem venném. Továbbmentem.

- Tamás! - állított meg mély hangjával.

Megtorpantam. A kerékgyártáshoz ásott gödör fenekét néztem, amibe apám két cölöpöt is belevert. Itt fúródott ki a kerékagy, ezután jött csak a vas...

- Gyere ide! - szólt rám.

Ugyan nem akartam visszamenni, mégsem mertem hátat fordítani neki.

Érdes kezével leseperte magáról a koszt, de a por és a faforgács makacsul rátapadt izzadt alkarjára. Termete, inas karja, domborodó mellkasa engedelmességre készítetett. Bivalyerős ember hírében állt, aki nemcsak a kerekéhez értett: ha egy szekér elakadt, őt hívták, hogy segítsen kiemelni a sárból.

Megfordultam, de egy tapodtat sem mozdultam. Játsszani akartam a többiekkel. Abból, ahogy nekivetkőzött, már jól tudtam, hogy, hála a forró a kemencének, bent fullasztó a hőség.

- Szükségem van még két kézre - rázta ki a fűrészport fekete, borzas hajából.

- Bálint is a pataknál van!

Erre nem szólt egy szót sem, csak intett a fejével, hogy kövessem, és eltűnt az ajtó mögött.

Én meg csak álltam, és dühösen néztem a kőből épült műhelyre. Nem mertem ellenkezni, de elfutni sem. A borostyánnal benőtt falon egy pókháló feszült, szálain megtapadt a sárga virágpor. Azt bámultam.

- Tamás! - szólított újra.

Tudtam, ha nem megyek rögvest, úgy elver, hogy anyám belepusztul a sírásba. Ez a lehetőség egy pillanatra még tetszett is. De végül győzött a félelem, apám ereje, és megindultam a műhely felé.

Apámnak volt segédje: egy különös kovácmester dolgozott vele. Nem volt ínyemre segíteni, de nem azért, mert tartottam a fél arcú kovácstól, András mestertől, aki a tűz mellett álldogált.

Nem vitatom, külsőre igen rémisztő ember volt. A fél járomcsontja hiányzott. Nem összetört. Hiányzott. Ráadásul nem csak ez volt az összes baja: jobb lábára sántított is.

Azt beszélik, egykoron szép arcú legény volt. A falubeliek az Öreg Tölgyes melletti pipacsmezőn, félholt állapotban találtak rá.

A pontos esetet senki sem ismerte. Ő meg már nem tudta elmondani a szörnyűséget. Igazán beszélni sem volt képes azóta. Ám azon kívül, hogy ronda arcú volt, úgy élt, mint a többi ember bent a faluban. Én már csak tudom, mert családjával a mellettünk lévő házban lakott. Csak ők és mi éltünk az erdő mellett. Náluk csak két gyerek volt. A fiú, az angyalarcú, göndör hajú Gábris, nálam idősebb volt pár esztendővel, mégis jobban megértettük egymást, mint Bálinttal. Ő eljár már dolgozni a földekre, mert anyja családja igen sok szántanivalóval bírt a határban, de fiúból kevés volt a családban. Szerencsétlenségükre a kisebbik gyerekük lány lett: Sára. A szőkeség Ferenc öcsémnél valamennyivel idősebb volt.

Valójában a szomszéd felesége, Eta félelmetesebb volt, mint torz arcú férje. Tőle tartottam is, míg András mestertől soha. Az asszony gyógyító volt, így ismerte meg a balesetet szenvedett András mestert is. Talpra állította, majd férjének fogadta.

Inkább szerettem a kovácmesterre nézni, mint Etára. Az asszony világoszöld szeme az állatokéra hasonlított. De nem a ragadozók villanó tekintetét juttatta eszembe, hanem sokkal inkább a kecskékéét. Lapos szembogara ijesztően meredt a világra, és sokszor azt éreztem, akkor is lát engem, amikor nem vagyok a szeme előtt.

Ezzel szemben Gábrisnak meleg, mogyoróbarna szemei olyan jószágosán csillogtak, hogy amikor a várrom dombjára kapaszkodva háborúsat játszottunk, hiába kiabálta, hogy „Allah Akbar!”*, mielőtt rám

tört. Sosem volt szívem leteríteni. Mert le tudtam volna. Fiatalabb létemre erősebb voltam nála is.

- Bika vagy - mondta mindig elismerően.

Hazafelé tartottunk, miután egy birkózást megnyertem.

- Pedig nagyobb volt, mint te, Tamás! - Göndör hajú barátomból hiányzott az irigység.

Igaz, neki is volt tehetsége, még hozzá a fára mászásban. Gábrisnál jobban senki sem tudott tojást szedni. Még a sima, fényes, fehér kérgű fiatal égerekre is pillanatok alatt felkapaszkodott.

.....

* Szatmár, ma Szatmárnémeti.

* I. Ulászló a Jagelló-házból és V. László a Habsburg-házból.

** 1444-ben, a várnai csatavesztés után.

* Allah a leghatalmasabb! (arab)

Tűz

Atyám műhelyébe lépve mindenkit pofán vágott a forróság. A frissen csiszolt fa illata összekeveredett a forró vas szagával.

Ezen a napon András mester a lángnyelvek mellett állt egy fogóval. Rám nézett, de még csak nem is biccentett - sosem fárasztotta magát köszöntésekkel -, és már nyúlt is a hatalmas, fekete kovácsolló után.

A pokolra emlékeztető forráságban apám a nehéz munkától félmeztelenre vetkőzve izzadt. Nyakán kidülledtek az erek, miközben az állványra emelte a soron következő természetes farudat.

Odasiettem, hogy segítsék neki.

- Menj odébb! - kiáltott rám. Egyedül tette a helyére a bitang nehéz faanyagot.

Kifújta magát, és az asztalához vezetett, ahol lábnyi hosszúságú lécek sorakoztak. Koszos ujját a jelölővonalakon futtatta.

- Vágd darabokra! - Majd kezembe nyomta a szerszámot, ő pedig a hatalmas, bakra hajlított fához lépett.

Nekem ugyan háttal álltak, de a hangokból és az égett fa szagából tudtam, hogy éppen melyik műveletnél járnak.

A faragókésekkel engem nem engedett dolgozni, csak a fűrészszel. A kivágásokat vagy a furatokat még Bálint sem csinálhatta. Egyszer ugyan megmutatta: kezemre tette érdes kezét, így vele együtt legalább kipróbálhattam.

Ha már segíteni kellett, akkor olyan munkát akartam, ami élvezetesebb. Sokkal boldogabb lettem volna, ha csiszolni kell, mert ez a vagdosás rendkívül unalmasnak bizonyult.

Apám jól bírta a csendet. Ha nem így lett volna, akkor valószínűleg András mesterrel sem értették volna meg egymást. Egy árva hang sem hagyta el a torkunkat, mindenki némán tette a dolgát.

Egy ismerős alak verte fel a műhely csendjét. Egy városi mesterember, Szatmárból. Fáért jött. Ismerte a járást, otthonosan megindult a bükkfarakás felé.

Apám mint kerékgyártómester nemcsak készített, hanem árulta is a fát, mert az erdőhöz igen közel laktunk. Mármint a bükköshöz. Akadt ott tölgy is, de csak annyi, ami helyben elkelt. Így csak a bükköt vitték a városba - rúdnak vagy tengelynek jó volt az.

Irigykedve néztem a városi kerékgyártót: fele akkora ember se volt, mint apám, de hozzá képest jól öltözött volt. Mindig bőrcipő volt a lábán, és mives tarisznyával járt. Ráadásul az ő keze jóval tisztábbnak is tűnt. Apám ujjhegyeit sötétbarnára fogta az enyv. Egyedül az vigasztalt, hogy a városinak hiányzott három ujja is. Az én apámnak egy sem.

Ezen kívül semmi sem történt a műhelyben. András mester egy idő után elköszönt, és már csak ketten maradtunk.

Csörgött a hátamon a víz, a vászon már a bőrömrre tapadt, a por engem is belepett, és vakaróztam mindenhol.

- Végeztem - kiáltottam fel boldogan, miután az utolsó lécet is felaprítottam.

Apám rám sem nézett, csak hozott egy következő adagot. Azokon még jelölés sem volt.

- Ezeket is ugyanakkorára!

- Mihez kell ez? - Eddig ilyet nem kellett csinálnom.

- Gyakorlás - közölte mosolyogva.

- Nem akarok gyakorolni!

- Tanulni sem akarsz! - válaszolta, miközben már ment is a dolgára. - Vagy még a paphoz te is, vagy jössz a műhelybe! - Nyugodt volt a hangja. - Holnaptól minden reggel korán kelsz!

Elborzasztottak a szavai.

- Én nem akarok kerekessé lenni! - mondtam a hatalmas hátnak.

- Hát mi akarsz lenni? - Letette, ami a kezében volt.

- Katona.

- Miért akarsz katona lenni? - fordult szembe velem
- Harcolni akarok - A szemébe néztem. - És lovat is akarok!

Bólintott.

- És mit gondolsz a harci szekerekről, fiam? - lépett közelebb, és fogta meg a vállamat. - Azoknak is van ám kereke!

Lelkesíteni akart, de én egyre inkább elkeseredtem. Alig bírtam ki, hogy ne sírjam el magam.

- Egyre fontosabb munka a kerékgyártás, Tamás - Fél térdre ereszkedett a tekintetemért. - Fiam, ha megtanulod, amit én tudok, boldogulni fogsz!

- Én nem szekeret akarok, hanem kardot! - szakadt ki belőlem a sírás.

- Azt én nem adhatok. Holnap vagy a paphoz mégy, vagy ide jössz! Mellém.

- Bálint azt mondta, Hunyadi János se tud írni...

- És fiairól mit mesélt? - Sikertől felbőszítenem. - Azok vajon tudnak-e?!

- Katona leszek!

- Jobb szerettél volna máshova születni, ugye? - intett a Drágffyak uradalma felé.

- Jobb szeretném! - vágtam rá.

Mindketten csalódtunk. Ő abba is hagyta a munkát. A cirokseprűre mutatott.

- Ha végeztél, seperj fel! - És magamra hagyott azokkal az átkozott lécekkel.

Dühösen vagdaltam a fát. A legszívesebben apró darabokra törtem volna mindet, úgy dúlt bennem a harag.

Az asztalról egyszer csak leesett apám csiszolóköve, meg egy vonalzó. Bosszúsán hajoltam le értük. Nem akartam írni-olvasni tanulni, és a műhelytől is elkedvetlenedtem. Makacsul tiltakozott bennem valami a

sorsom ellen. De hiába néztem magam elé, nem láttam a dühtől, és belevágtam a mutatóujjamba. Kibuggyant belőle a vér.

Rögvest a számba kaptam az ujjamat, de elkéstem: összekentem vele a lécet is. A nyers fa rögtön magába szívta a pirosat.

Elindultam egy rongyért, hogy bekössem a vágást, és folytassam a munkát. Belerúgtam egy apró deszkadarabba, amiből hiányzott egy rész. Mellette hevert egy másik lehullott darab is.

Lehajoltam értük, és egymás mellé illesztettem őket. Középről pontosan egy nyílhegyre emlékeztető forma hiányzott.

Izgattott lettem. Alig bírtam bekötni az ujjamat. A ronggyal egy csomót tettem a vágásra, de közben már a kemence felé néztem. Még izzott benne a parázs.

Nem gondolkodtam, cselekedtem. Felkaptam András mester kanalát, majd egy kis vasdarab után néztem, amihez szemet tettem, és hevíteni kezdtem őket. Közben a Jóistenhez fohászkodtam, hogy legyen elég a parázs, hogy felolvaszthassam a vasat... és hogy nyílhegyet önthessek.

Izgattottan keresgéltem a padlón. Találtam még két hullott deszkát, amiből összeállítottam még egy formát. Kerestem még vasat.

Egyre mohóbb lettem - már kettőt akartam önteni.

A parázssal sem elégedtem meg. Tettem még a tűzre forgácsot és fát is. Úgy, ahogy András mestertől láttam. Én is egészen nagy lángon hevítettem a vasat.

Amikor izzott, megdelejezetten álltam a táncoló lángok előtt. Elképzeltem, hogy lovasíjász leszek az erdőben. Alig vártam, hogy megmutassam Gábrisnak amit készítettem. Azt terveztem, az egyiket neki is adom.

A fegyverkészítés izgalma elborított. Óvatosan csapkodtam a kováskalapáccsal a két gyűszűnél nem nagyobb hegyre, nehogy meghallja valaki. Már azt is kigondoltam, hogy a nyildárhoz almafát fogok használni, amikor apám váratlanul belépett.

Mielőtt megbüntetett, csodálkozást láttam a szemén. Hol az égő tűzre, hol pedig az előttem heverő nyílhegyre nézett.

Először a kezem után nyúlt. Leszedte a gyolcsot, hogy megnézze a vágást.

Utána kaptam a tenyerével.

Hatalmas pofont adott az arcomra. Nem fogta vissza az erejét - elestem a csattanás után.

- Szíjat hasítok a hátadból, ha még egyszer ilyet merészelsz! - És elvette tőlem a nyílhegyet.

De csak az egyiket. A másikat nem vette észre.

Olyan képet vágott, mint aki megrémült tőle. Elborzadva nézett az apró fegyverre. Végül kezébe vette a kalapácsot, és akkorát ütött a nyílhegyemre, hogy az kisimult, mint egy lepény.

- Tán elfelejtetted, ki vagy? - fordult felém. - Elment az eszed? Nem a Drágffyakhoz születtél!

Idegesen simította hátra arcába hullott haját, miközben én feltápászkodtam. Szemében olyan indulatokat láttam, amit addig sohasem.

- Takaríts össze!

Bólintottam.

Eloltotta a tüzet, és öles léptekkel kiviharzott.

Túlfeszítettem a húrt. Mégis, amikor kiment, a másik lándzsahegy után nyúltam. Gyorsan betekertem egy rongyba, és a derekamhoz rejtettem. Még nem hűlt ki teljesen, a vászonrétegeken keresztül is sütötte a bőrömet. De nem mertem kivenni.

A cirokseprű szaporán járt a kezemben. Olyan gyorsan dolgoztam, ahogy csak bírtam. Egész testemen folyt a víz, mire végre kióvakodtam a friss levegőre.

Elnéztem a ház felé, majd megindultam a nagy domb irányába. Elhatároztam, hogy megmutatom Gábrinak a nyílhegyet, mielőtt eldobom.

Rohantam.

Csak a faluhatárt jelző keresztfánál álltam meg. Ahogy kifújtam magam, két pettyes vízcicsibével is találkoztam, akik messzebb kószáltak a

parttól.

A patak völgyhöz tartottam - a gyerekek által csak zengőkőnek nevezett részhez -, ahol minden évben összegyűltek a kacsák. Onnan kapta a nevét, hogy a kanyargó Homoród néhol csendesen szaladt, de volt, ahol a rohanó víz a köveken táncolva énekelt. Leghangosabban a zengőkőnél.

A nagydomb alatt fekvő patakmeder zsúfolásig telt a kék kishalakkal - hátukon megvillant a napfény, de a kacsahad nem várt meg.

Bosszúsan kémleltem körbe. A parton csak pár gyerek álldogált. Köztük volt Bálint is. Felismertem még egy szegény, falusi kölköt, Pétert is bátyám mellett, meg az egyik Drágffy gyereket, az úr Keve nevű unokaöccsét. Kicsit távolabb ott bóklászott Gábris is.

Bálint bátyám a plébános révén ismerkedett össze a Drágffy ivadékokkal, és csak akkor jött játszani, ha azok akartak. Én hiába is hívtam. Gábrissal nem bántuk, mert Keve igen kegyetlen volt. Egyszer a tehénpisába tartotta a szakácsnő fiának a fejét. Alányomta a nála jóval fiatalabbat, és a száját is kifeszítette. Jó, hogy nem fulladt meg a szerencsétlen. -

Bátyám úgy tett, mintha nem látná ezeket. Annyira vágyott a nemesi udvarházba, hogy a meghívásokért cserébe eltúrta a kegyetlen tréfákat is. Ahogy írni és olvasni is akadt türelme, úgy a Drágffyhoz is.

Számomra viszont bírhatatlan volt. Ez is, az is. Ha nem lett volna úr ez a Keve, már rég agyonverték volna a gyerekek. De szólni is alig mertünk hozzá, nehogy bajba kerüljünk.

Ha nem láttam volna meg Gábrist, nyomban meg is fordulok. De nem tettem. Meg akartam mutatni neki a nyílhegyet.

Nem mentem át a domboldalra. A patak túloldaláról közelítettem feléjük, a vízfűben járva.

A szálkás testű, ébenfekete hajú nemesgyerek elindult lefelé a dombról. Kezében egy láncos buzogányt lóbált, melynek végén egy ökölnyi fagolyó lengedezett.

Roszszt sejtettem, szaporáztam én is lépteimet. A többiek ugyan követték Kévét, de kissé elmaradtak mögötte.

A Drágffy egy hátramaradt kacsacsaládhoz igyekezett. Ahogy közeledett, a tollasok átreppentek az én oldalamon kialakult belvízre.

Keve dühében utánuk hajította a buzogányt. Az egyik fiókát el is találta. Szerencsétlen feje oldalra billent, és csak körbe-körbe vonaglott a pocsolya tetején.

Földbe gyökerezett a lábam.

Keve röhögött a haláltusán:

- Nem tud egyenesen úszni! - kiabálta lelkendezve. - Csak forog!

Az anyaállat odaúszott a fióka mellé, csőrével megragadta a törött nyakat, és a víz alá húzta a fejecskét.

Sohasem láttam ilyet azelőtt.

Keve is elhallgatott.

A kacsza megvárta, míg az apróság megszabadul a kínoktól. Amikor elengedte, a kis pelyhes test mozdulatlanul lebegett a vizes fű tetején.

- Az állat nem érzi a fájdalmat - jelentette ki a Drágffy a túlpartról.

- De érzi! - kiáltottam vissza.

- A fájdalom az agyban lakozik - folytatta okoskodva, és hátrafordult a bátyámhoz. - Csak az emberi agy képes erre!

A kiskacsák közben elmenekültek a díszes récével, de a tojó még ottmaradt a tetem mellett. Csak akkor repült tova, amikor Drágffy átjött hozzá a buzogányért.

Vigyorogva nézett a szemembe. A megbánást nem tanúsító sötét szembogár elborzasztott. A felfordult kiskacsára vetettem tekintetemet. Kévét ez zavarta, és meglengette arcom előtt fegyverét, hogy rá figyeljek.

Óvatosan hátranyúltam a derekamhoz, és ellenőriztem a nyílhegyet. Még ott volt.

- Ez még csak egy fagolyó... - játszadozott Keve büszkén a buzogánnyal. - De András mester egy vasgolyót készít nekem... - Ismét felém lendítette a láncos fegyvert. - Ha az a nyomorult képes rá, talán tüském is lesz rajta!

A fagolyó nem sokkal az orrom előtt suhant el.

Legszívesebben azon nyomban nekiestem volna Kévének, de ezt nem tehettem. Egy tapodtat sem mozdultam.

- No mi az, bőgni fogsz egy kacsán? - röhögött a képembe.

Egy szót sem szóltam. Ökölbe szorult kézzel álltam.

- Keve! - lépett közelebb Bálint. - Az atya azt kérte, hogy még ma menjünk vissza!

Drágffy mély sóhajjal vette tudomásul, hogy indulnia kell.

Péter és Gábris is a kiskacsa felé nézegetett. A falusi fiú végül egészen közel ment hozzá:

- Haza szabad vinni?

Keve hátra se nézett:

- Tiéd! - És Bálinttal a templom felé vették az irányt.

Ahogy távolodtak, én izgatottá váltam.

- Gyere! - húztam kicsit odébb Gábrist. - Mutatok valamit!

Kíváncsian várta, mi kerül elő a rongyból, amit előkaptam a gatyámból.

- Mi ez? - kérdezte a hüvelyknyi vasdarabot nézve.

- Nyílhegy - suttogtam. - Én öntöttem...

- Hogy? - A göndör hajú úgy nézett rám, mint aki bolondot lát. - Te? Apád tudja?

- Igen... - Az ajkamba haraptam. - Kettőt öntöttem.

De csak ez az egy maradt.

Gábris aggodalmasan vizsgálta az alkotást.

- Tamás... - kezdett bele, de már nem fejezte be. Felkapta a fejét, és előre nézett. Én is.

A Drágffy visszaindult felénk Bálinttal.

Gyorsan visszatekertem a lándzsahegyet a rongyba, de elkéstem.

- Mit nézegettetek? - kérdezte Keve, ahogy odaért mellém.

- Semmit - vágtam rá.

- Tamás megvágta magát - mutatott Gábris a bekötött ujjamra. - Azt mutogatta.

Keve nem hitt nekünk.

- Valamit rejtegetsz... - járt körül engem.

Nem moccantam. Amikor újra a szemem elé ért, bele- vicsorgott a képembe:

- Told le a gatyád!

Csak álltam rezzenéstelen arccal előtte.

- Told le a gatyádat! - kiáltott rám.

Lassan kifújtam a levegőt, de egyebet nem tettem.

Dühében a hasamba vágta a buzogányt. Földre rogytam a fájdalomtól. Rám ugrott, és közben a többiek is ellenem uszította. Csak a falusi Péter fogadott neki szót: ledobta a kacsát, és elkapta mindkét kezemet.

- Bálint! - ordította Keve. - Ha nem segítesz, megkeserülöd!

Megszeppent fivérem engedelmeskedett neki, és tapogatni kezdte a derekamat. Hiába is tiltakoztam, Keve erősen szorított le a földre.

Bátyám hamar megtalálta a rongyot. Keve erre eleresztett: saját maga akarta kicsomagolni a zsákmányt.

De én nem hagytam magam. Ahogy szabadultam, talpra pattantam, és kikaptam a kezéből a rongyot. Nem tudtam elszaladni, mert a Drágffy rám vetette magát, és Péter is a segítségére sietett. A falusi gyerek ezúttal a lábaimat fogta le.

- Add ide... - feszegette az ujjaimat Keve.

- Nem!

- Add ide, vagy megöllek! - sziszegte a fogai között.

- Tamás! Elment az eszed?! - guggolt az arcomhoz Bálint. - Add már oda neki!

A másik oldalamon Gábris jelent meg. Mondani akart valamit, de mielőtt ez megtörtént volna, a Drágffy eleresztette a kezem. Kiszámíthatatlan volt. Talán ez volt benne a legijesztőbb.

- Jól van, öcskös... - nevetett fáradtan. - Bármi is az, én megveszem tőled!

Nem válaszoltam. Erre Keve kezébe vette a buzogányt.

- Engedd el! - utasította Pétert.

Markomban a ronggyal feltápáskodtam a földről. Ő közben fenyegetően játszadozott a fegyverével.

- Mi az ára? - kérdezte ferde mosollyal.

Az éneklő víz felé fordítottam a fejem. Néztam, ahogy a Homoród siet a Krasznába.

Ismét felém lendítette a fagolyót. Ösztönösen kitértem előle.

- Kétszer annyit adok érte!

Körbenéztem. A lenyugvó nap bearanyozta már a tájat.

- Hozzád beszélek - lökte meg a mellkasomat. - Hallod?!

- Megegyeztünk... - néztem a szemébe. - Kétszer annyit...

Kinyitottam az ujjaimat.

Keve kikapta belőle a zsákmányt. Ledobta még a buzogányt is, oly mohón bontotta a köteget.

Amikor meglátta a nyílhegyet, rám nézett:

- Apád készítette?

Nemet ráztam a fejemmel. Keve fekete szeme hol rám, hol Bálintra futott.

Hirtelen egy hatalmas pofont adtam Drágffy Kénének:

- Apám nekem egyet adott érte - sziszegtem haraggal, és rögvést egy újabb csapást akartam mérni rá, de Gábris elkapta a kezem a levegőben:

- Tamás! Ha kedves az életed...

- Kétszer annyit ígért érte... - vágtam rá dühösen.

- Elment az eszed? - Bálint kínjában majdnem elsírta magát. - Mi ütött beléd, Tamás?

De én csak a Drágffyt néztem.

- Tamás! - állt az orrom elé fivérem, miközben Gábris és Péter lefogott. Nem engedték, hogy a kétszer annyit behajtsam.

A nemes vérű a fejét ingatta:

- Van vér a pucádban... - nyalta meg a szája szélét. - Jó sok... Méghozzá forró! - Gábrishoz fordult: - És te? - vicsorgott rá. - Mit akartatok ezzel?

- Most látta először - szóltam közbe.

Keve újra az arcom elé lépett. Jobbomon Gábris, balomon Péter fogta a karomat.

Öklével hatalmasat ütött a gyomromba. Összegörnyedtem. Azonnal csapott a fejemre is. Elborult az elméje: ütni-rúgni kezdett, ahol csak ért. Minden egyes találat csak élénkítette, így nem tűrhettem. Próbáltam kiszabadulni, ám hiába rángattam a karomat, Gábris és Péter nem eresztett.

- Nem üthetsz vissza... - suttogta a fülembe a barátom.

Ömlött a vérem. Patakokban folyt lefelé az arcomról, mire Drágffy befejezte. Lihegve Bálinthoz fordult:

- A nyíldárhoz* milyen fa kell?

- Ne-ne-nem... tudom - dadogta.

Keve eltette a hegyet, kezébe vette a buzogányt, és indulni készült.

Nem bírtam állva maradni. Leültem a földre, és tapogattam az arcomat. Kerestem, honnan jön a vér. Az orromból ömlött.

- Meg tudod faragni? - lépett vissza Keve.

- Ha akarom, igen.

Dühében a fejemnek lendítette a buzogányt. Védtem magam a karommal. Csontom hangos reccsenéssel tört el.

Bálint kétségbeesett arccal sürgette a Drágffy:

- Az atya már vár minket! Mindjárt lemegy a nap!

Keve még egy darabig nézett engem, végül elindult. Gábris csak akkor szólalt meg, amikor eltűntek a szemünk elől:

- Meg akarod öletni magad? - Sosem láttam még azelőtt ilyen feldűlnak. - Meg akarsz halni?

Hátradőltem a földre. Elöntött a fájdalom. Behunytam a szemem. A hanyattfekvéstől a torkomra folyt a vérem. Ha kinyitottam a szemem, a kitört nyakú kacsát láttam a fejem vonalában. Inkább lezártam a szemhéjamat. Szívemet elöntötte a harag. A testem lüktetett a fájdalomtól.

Amikor újra kinyitottam a szemem, Péter éppen lehajolt a fiókáért:

- Én most elmegyek haza... - vette kezébe a törött nyakút. - Én most elmegyek haza...

- Fel tudsz állni, Tamás? - kérdezte Gábris.

Nem bírtam válaszolni, nyeldestem a vérem.

Péter meztelen talpa még egy ideig tétován toporgott a fejem mellett, de végül elindult. Ketten maradtunk Gábrissal.

- Miért csináltál nyílhegyet? - kérdezte, miközben fel akart állítani.

Hatalmasat nyögtem a fájdalomtól. Fejem a vállára borult. Csúnyán összevénéztem az ingét.

- Nem támadhatsz rá egy Drágffyra! - állított végül talpra. - Soha...¹

Nem volt erőm megszólalni.

Nem is emlékszem tisztán az útra, csak arra, hogy koromfekete éjszaka volt. Már a hold sütött, amikor Bálint visszaért hozzánk. Sokat beszélt, de azokra sem emlékszem: a szavak nem jutottak el az eszemig.

Az utolsó emlékem az, hogy apám a karjában visz tovább. Az út többi része homályba hullott. Elveszítettem az eszméletemet.

.....

* A nyíl vesszője.

Sárkány és kígyó

Anyám a sárkánytól félt - az én ellenségem a kígyó lett.

Ettől a naptól fogva gyűlöltem a Drágffyakat. A kígyós címer még a kábulatban sem hagyott békén. Keve az álmomban is lesújtott: teljes harci páncélzatban és egy lándzsával jött értem...

Levegőért kapkodva ébredtem anyám zokogó arca mellett. Köhögtem, és kiköptem egy fogamat.

Apám közben Bálintot faggatta:

- Ki verte el így az öcsédet?

Fivérem nem válaszolt. Apánk ekkor lekent neki egy hatalmasat.

- Ki vele, Bálint! Ha nem beszélsz, nem állok jót magamért!

- A Drágffy gyerek tette... - zokogta kétségbeesett hangon.

Dörömböltek az ajtón. Apám elnémult. Bálint is. Anyám is felállt mellőlem, és egymásra néztek apámmal.

- Ne nyisd ki! - suttogta.

Apám bólintott, és nem moccant. Az ajtó mégis kinyílt, és Eta, a kecskeszemű szomszédasszony állt előttük. Aztán belépett, és egyenesen felém tartott:

- Mutasd a kezed!

Nem bírtam felemelni a karomat.

- Sínebe kell rakni.

A mohaszagot árasztó asszony apámmal együtt kiment a műhelybe fáért. Anyám zokogva borult fölé. Bálintot akármiről is kérdezte, nem válaszolt.

- Anyám... - néztem a harmatos szemekbe. - Egyedül nem bánt volna el velem!

Erre két kezébe fogta az arcomat, olyan szorosan, hogy felszisszentem:

- Fiam! Ezt hogy merészelted? Tán megbolondultál? Hogy emelhettél kezet egy Drágffyra? És ha bosszút vesz rajtad?

- Már visszaadtam - nyögtem, és hátrahanyatlottam a szalmazsákra.

- Tamás! ... Azt tesznek velünk, amit akarnak! - Sápadt arca még fehérebbnek tűnt. - Fiam...

Nem bírta folytatni, csak újra sírt, és sírt. Én pedig elaludtam rajta.

Erdeifenyőszag csavarta meg az orromat. Kinyitottam a szemem: Eta guggolt mellettem. Az alkaromat bebalzsamozta. Minden érintés fájt.

Apám sem kímélt:

- Miért ütötted meg?

- Az nem számít - rántottam vissza a kezem magam mellé. Lüktetett a csontom.

Apám fenyegetően hajolt az arcomhoz:

- Ezt jól látod, Tamás... Nem számít... - Megijesztett a suttogása. - Nem számít, ő mit tesz, te egy ujjal sem érsz hozzá!

Eta a karomért nyúlt.

- Hagyod magad, megértetted? - dörrent apám hangja.

A szomszédasszony egy gyors mozdulattal kiegyenesítette a karomat. Ordítottam a fájdalomtól. Fel akartam ülni, de apám nem hagyta: lenyomta a mellkasomat:

- Hozzá sem érsz! Egyetlen ujjal sem... Egyetlen rokonához sem, de még a cselédekhez sem!

Eta ezalatt rögzítette a csontot a fadarabok között. A fájdalom élesen nyilallt már a felkaromba is.

Ferencke is sírni kezdett a hangzavarra. Anyám felkapta, és idegesen ringatta. Ettől csak még hangosabban sírt. Apám viszont nem moccant mellőlem.

- Megértetted, amit apád mondott? - kérdezte az ijesztő szemű Eta is.

Bólintottam.

A szomszédasszony lapos szembogara ördögien cikázott az arcomon:

- Nyisd ki a szád!

Felszisszentem, ahogy kétoldról megfogta orcámat. Ő is tátotta a száját, miközben a torkomba bámult.

- Csak a tejfoga hullott el - mondta anyámnak, majd apámhoz fordult:

- Az orra is eltört. Talán a bordája is.

Az azonban nem a sérülésekkel foglalkozott, hanem Bálinthoz fordult:

- Vajon elmondja az apjának?

- Keve? - Eta gúnyosan felnevetett. - Nem mondja el.

- Az inkább messze kerüli az apját - csatlakozott hozzá anyám is.

- Ha Kévét nem dicséri meg a pap, apja már vesszőzi is'. - helyeselt Bálint is. - Szidni nem is kell. Elég, ha nem hall jól!

Anyám némán várt velünk, míg apám kikísérte Etát. Aki, amikor visszajött, már nem akart semmit mondani.

- Alvás! - parancsolta Bálintot is a szalmazsákra.

Öcsénk csak nehezen nyugodott meg, éjszaka többször is felsírt. Én alig tudtam álomba merülni, mert a gyűlölet és a fájdalom forrt bennem.

Csont

Reggel viszont sokáig elaludtam. Már senki nem volt a házban, mikor felkeltem. Fél kézzel, ügyetlenül kapkodtam magamra rongyaimat. Néhány mozdulat közben rettentően fájt az oldalam, és mire felöltöztem, már a levegő belégzése is.

Olyan halkan léptem be a műhelybe, hogy apám észre sem vett, csak András mester. Abbahagyta, amit csinált, és horkantott, hogy apámnak jelezzen.

Ő nyomban a kovácsra nézett, aki fejével az ajtó felé biccentett. A szeme elkerekedett.

- Mi történt, fiam? - tette le kezéből a vésőt.

- Nem megyek a paphoz - közöltem vele. - A műhelyt választom.

Ekkor nem szólt egy szót sem, csak nézett engem. Hosszan.

Aztán becsörtetett az anyám.

- Mit keresel itt, Tamás?! - sápítozta. - Pihenned kell! - guggolt le előlem. - Eta megmondta, hogy kímélni kell a csontjaidat... - simogatta mosolyogva az arcom. - Gyere, fiacskám, bemegyünk...

Mielőtt elindultam volna, megszólaltam:

- Apám! - Sírás fojtogatta a torkomat. - Amit tegnap mondtam...

Hogy jobb szerettem volna oda születni... - biccentettem a Drágffy birtok felé. - Meggondoltam magam.

Apám szótlánul hallgatott.

- Jó itt nekem.

- Tamás, édes kisfiam... - zokogott fel anyám, és csókolta a fejem búbját. - Pihenned kell! Gyere!

Nehezen indultam el.

- Pár nap múlva már hasznomra leszel - mondta apám, és visszament a fejszével faragott fadarabhoz. Kezébe vette a gyalut, és folytatta a munkát.

András mester pedig biccentett nekem.

Anyám ölében repültek a napok. Rengeteget mesélt, csupa olyat, amit ő is a nagymamától hallott.

- Hét kapu van életünkben, amelyen át kell menni - árulta el titokzatosan. - Az első a fogantatás. A második a születés. A harmadik a férfiváérés vagy holdazás...

Nem fejezte be. Apám lépett be a házba. Örömmel jött, és a sín helyett egy henger alakú fakoporsóba zárta az alkaromat. Két napon át dolgozott rajta a műhelyben, hogy aztán rám illessze.

- Forgasd meg a kezéd... - kérte.

Egy hangyányit se bírtam megmozdítani ebben a karom. Apám örömmel csodálta rajtam az új találmányt...

Amikor újra kettesben maradtunk anyámmal, a kapukról faggattam.

- A negyedik kapu egyfajta beavatás...

- Mibe?

- A testi szerelembe.

Olyan halkán beszélt, mintha titkot mesélne.

- Az ötödik a szülés, a szülővé válás. A hatodik pedig a bölcsesség kapuja. - Itt ajkába harapott, és nem folytatta.

- Mi a hetedik?

- A hetedik a halál...

Nem rázott meg, amit hallottam. Sejtettem, hogy egy nap ez vár mindenkire.

Anyám mellett, a sutban ücsörögve, egészen jól eltelték a napok. Néha már nem is bántam, amiért a Drágffy így elbánt velem, mert anyám minden kívánságomat leste.

- Tényleg legyőzőm azt a lápi sárkányt! - Ígértem neki.

Kacagott örömében.

- Meglásd, katona leszek!

- Ha az a sorsod, az leszel.

- Olyan leszek, mint Hunyadi!

Gyengéden simított az arcomon.

- Tán nem hiszed?

- Bárkiből lehet hős, fiam! Ha ugrásra készen áll, mikor eljön az idő...

Ugyan velünk volt Ferenc öcsém is, de valami változott. Ha csak elbambultam is, anyám rám szólt, és kérdezgette, mi után vágyódom.

- Nem kívánsz egy kis tejet? - kérdezte ekkor is. - Hozok egy kis kecsketejet!

Hálásan bólogattam.

Rám bízta a kisöcsémet, míg elment érte. Valójában nem is bambultam, mert képzeletben a törökök ellen indultam, lovas huszárként, íjjal...

Ferenc hirtelenjében megharapta az ujjamat.

- No...! - szóltam rá az örökké vidám arcú gyerekekre. - Nem kutyák vagyunk mi... - Szembefordítottam magammal. - Vagy igen? - szuszogtam az arcába. Vakkantottam is neki, ami igencsak kedvére volt. Gurgulázva nevetett.

Nála jobb kedvű emberrel azóta sem találkoztam. Mindennek úgy tudott örülni, hogy az rám is hatott. Végül osztottam anyám elfogultságában: Ferenc annyi jókedvet hozott a házba, hogy nekem is a kedvencemmé vált...

Anyánk igazságosan osztotta el közte és köztem a tejet.

- Eta alkonyaikor átjön majd, és megnézi a karodat - mondta nekem, miközben a tőgyemeleg finomságot ittam. - Lehet, hogy holnaptól már a sínre se lesz szükség!

Kicsit bánkódtam, hogy vége szakad a kényeztető napoknak, de vágytam arra, hogy a karomról végre lekerüljön a fahenger. Egyre többször visketett alatta a bőröm. Pálcával ugyan vakargattam, de már igazán elegendő volt a zárkából.

Etáról is volt időm gondolkodni. Egyáltalán nem hasonlított az én anyámra. De a többi asszonyra sem. Furcsa egy teremtes volt a fehérnép

közül. Anyám és a többiek sokkal szelídebbnek tűntek. Nemcsak a szeme hasonlított a kecskére, hanem a szokásai is. Mivel több időt töltöttem a ház körül, kifigyeltem, milyen sokan jönnek hozzá a faluból. És Eta mintha dirigálta volna őket. Ahogy a kecskéket és birkákat is szívesen legeltetik együtt, úgy történt itt is. A közös nyájban mindig a kecske válik a vezérre - éppen úgy, ahogy Eta az asszonyok között.

Közben azért mindenki tartott tőle. Mégis mindenféle bajjal hozzá jöttek. A viselő asszonyok, vagy ha csúnya betegség volt a háznál, vagy ha valakit szemmel vertek...

- Eta hol tanulta, amit tud? - kérdeztem anyámat.

Ő éppen az edényeket pucolta. Nagyot fűjt mielőtt válaszolt volna.

- Az erdő és csillagok... - tűrte el kézfejével a homlokába hulló szőke tincset. - Azok sok mindenre megtanították.

- Mit néz a csillagokon?

- Leginkább a holdat figyeli. A járását - merengett el a válaszon. - Megmondja, mikor minek van itt az ideje. - Megtörölte a kezét. - Fogyó hold alatt például nem vetünk babot!

- Engem a gyógyítás érdekel! - néztem a gyógyuló karomra.

- Ez éppen az, Tamás... - élénkült fel. - A hold járása erős befolyással van a gyógyfüvek erejére. És Eta tudja, hogy mit mikor szedjen és adjon.

Én viszont nem elégedtem meg ezzel a válasszal;

- Annyi asszony jár ide...

- A női bajokon is segít.

- Miféle női bajokon?

Anyám közelebb jött:

- A vérzésen - suttogta.

- Téged miért nem gyógyít meg akkor? - csattantam fel mérgesen. - Hisz minap is véreztél!

Lehajolt, hogy olyan magas legyen, mint én.

- A női vér a holdhoz igazodik. És nem kell elállítani... - mondta kedvesen. - Ez a rendje a dolgoknak. Éppúgy, mint az állatoknál.

- De te sokat vérezel, anyám.

- Minden hónapban - bólogatott. - Kivéve a várandósságot. A viselő asszony, az nem vérzik! - Mielőtt további kérdéseket tehettem volna fel, inkább folytatta: - Sem a vénnek. - Megfogta a kezemet. - De ez a vér nem olyan, mint egy seb, Tamás! Ez megtisztít minket! Ez jót tesz.

- Apám vérzik?

Komolyan vette kérdésemet:

- Nem. A férfiak nem véreznek.

- Akkor őket mi tisztítja meg?

- A nők.

Nem engedett tovább faggatózni. Felállt, és derekára tette a kezét:

- Elég legyen a holdból... Van itt fontosabb... Szeretném, hogy te is eljárj a paphoz!

Csalódottan néztem félre.

- Eszes vagy! - gyözködött. - Akarom, hogy te is tudj számolni meg olvasni!

- Én nem vagyok Bálint!

- Nem vagy... - Elővette a kölest, és nekilátott kását készíteni: - Nálam jobban ezt senki sem tudja!

Némán néztem, ahogy jár a keze.

- Hunyadi János különösen a pálosokat szereti... - jegyezte meg. - Öt is okították ám, fiam! Az ember magától nem tanulhat meg mindent.

Elfordítottam a fejem. Engem nem érdekelt a pap, a tanulás még kevésbé. Ferenckét néztem: édesen aludt a verőfényben. Habár magasan járt a nap, én is alvó kisöcsém mellé kíváncsoztam. Felálltam, és odabújtam mellé. Ferenc csak egy pillanatra nyitotta ki a szemét, de vissza is csukta, ahogy átkaroltam.

Nem kellett sok, mellette én is hamar álomba szenderültem. Anyám hagyott pihenni. Aludtam napszálltaig.

Végül Ferenc ébresztgetett, játékból ételt dugdosva az orrom alá. Még csak nyújtózkodtam, amikor Eta becsörtetett az ajtón.

Apám árgus szemekkel figyelte, ahogy lekerül rólam a fából készült karkoporsó.

- Nyújtsd ki! - utasított a kecskeszemű.

Próbáltam tartani az alkaromat magam előtt.

- Magától mozog a kezem... - Olyan érzés volt, mintha a karom repülne. - Egyre feljebb és feljebb megy!

- Lekerült róla a súly - vetette oda a szomszédasszony. - Nem száll az, csak hirtelenjében könnyűnek érzed!

Az egész család megkönnyebbült. Apám hatalmasat fújt, majd vidáman megindult a borért. Eta magához húzta a kezem, majd behunyt szemmel végigtapogatta a beforrt csontot.

- Jó... Jó... - dünnyögte, miközben felfelé haladt a bőrömön. - Pár napig még óvatosan kell bánni vele.

Ezt apámnak szánta. Az borral a szájában bólogatott. Anyám megkínálta Etát is az italból, aki csak egy bólintással jelezte, hogy kér, de közben még mindig engem figyelt. Zavarba ejtő módon méregette az arcomat.

Amikor senki nem volt a közelünkben, behunyta szemét, és arcával körkörös mozdulatokat írt le előttem. Nem tudtam, mit csinál, de nem tetszett a dolog. Köhögtem egyet, hogy megzavarjam.

Mérgesen villant rám a tekintete. De legalább abbahagyta. Majd a háta mögé nézett, mielőtt kérdezett:

- Különös álmod volt-e? - Közben a bordáimra tette a kezét, és végigsimított rajtuk.

Nemet ráztam a fejemmel. Csak Ferencke állt mellettünk. Ő nem zavarta a szomszédasszonyt, és firtatta tovább a dolgot:

- Gábris? Őt se láttad az álmok mezején?

Ugyan tartottam a csúnya asszonytól, de Gábrist szívből szerettem. Igazat mondtam hát:

- Álmodtam vele... - Éreztem, hogy valami titokról beszélek.

Eta mindkét tenyeremet megragadta:

- Beszélj...

- Nem történt benne semmi különös. - Vissza akartam húzni a kezemet, de nem eresztett.

- Hol jártatok?

- A pataknál.

- Pontosan hol? - rántott közelebb.

Anyám közben megérkezett a kupa borral, elengedett hát. Nagyokat kortyolt az italból, ám továbbra is engem nézett.

- Ezúttal megúszta... - mondta, miután fenéig kiürítette a kupát. - De kerüld a Drágffyt! - sziszegte haragosan. - Megértetted?!

Nem várt választ. Hátrafordult, és Bálint tekintetét kereste. Bátyám nem bírta ki, hogy őt bámulja, felpattant, és elmenekült a különös tekintet elől.

Eta ezután anyámra nézett, majd felém biccentve folytatta:

- Szelei az orra. Összeforrt az is!

Anyám boldogan mosolygott. A szomszédasszony nem.

- Erős fából faragták! - vakkantotta neki. - A legerősebből! Megmondtam már neked...

Mérgesen simított végig az orrcsontomon. Egy göcsörtön megakadt az ujjá. A törés helyén.

- Ennyi nem árt - mondta búcsúzól, majd felállt.

Apám azon kívül, hogy köszönetét mondott, pénzt is adott neki.

Fa és szekér

Bálint reggelente türelmetlenül topogott az ajtóban: minél hamarabb indulni akart a paphoz. Vágyra a tanulást. Apám azonban megfékezte:

- Mától egy napot neked is kell a műhelyben dolgoznod!

Döntése mindenkit meglepett. Fivérem döbbent arccal meredt rá, majd rám. Atyánk ezután nekem folytatta:

- Neked meg egy napot el kell járnod a paphoz! A többen a műhelyben leszel. Mellettem!

Bólintottam.

Anyánk sem értette, miért kell Bálintnak a műhelyben dolgoznia. Miután bátyám útnak eredt, apámhoz lépett, és sutyorgott neki. Az összefont karokkal hallgatta. Láthatóan nem engedett.

- Hisz te magad mondtad, hogy Bálint rendkívül eszes, aprólékos és pontos - sziszegte anyám már mérgesen. - Neki semmi keresnivalója az átkozott kerekék mellett!

Fájtak a kifülelt szavak. Magamról sosem hallottam hasonlót. Nem én voltam a legkisebb fiú - az a hely Ferencnek jutott. Az első pedig Bálint volt. A második voltam. Örök második...

Ez végigkísérte a sorsomat - sosem tudtam ebből kibújni.

Másnap kerékküllőket faragtunk apámmal. Tölgyel dolgoztunk, még hozzá olyan fával, amelyet András mester hozott az Öreg Tölgyesből. Ő volt az egyedüli férfi azok közül, akiket ismertem és aki bemerészkedett abba a különös erdőbe. De ő is csak a szélére.

Atyámat hiába is kérdeztük a legendás erdőről, nem volt hajlandó beszélni. Még anyáknak sem. Lelkünkre kötötte, hogy be ne menjünk oda soha. Mást nem mondott róla. De még hallgatni sem akart róla: nem tűrte, hogy anyám egy pletykát is megemlítsen a rengetegről...

A falubéliek a démonok erdejének nevezték, ám a mi apánk csak Öreg Tölgyesnek hívta. Nem hitt a mendemondákban. Mesterember lévén a kézzelfogható dolgokat és összefüggéseket részesítette előnyben.

- Miféle démonok élnek ott? - kérdeztem meg mégis egy nap, amikor Bálint is velünk dolgozott. Fivérem is megdöbbsen a bátorságomon, de érdeklődve várta a választ.

- Nem kell mindent elhinni, amit a faluban hallotok!

- Azt mondják, ott boszorkányok tanyáznak! - folytatta Bálint.

- Miféle boszorkányok? - élénkültem fel. - Jók vagy rosszak?

- Elég ebből! - intette le mindkettőnket ingerülten apám. - Ebben a házban ilyenről ne halljak többet!

Amikor viszont nem hallotta, anyámat faggattam az erdőről.

- Az a halál erdeje... - ijesztgetett. - A pokol vár ott mindenkire!

- Eta roszét gyűjteni jár oda! - bökte ki, amit egyszer láttam. - És nagyon is él. Ráadásul Sára is vele volt. Annak se lett baja!

Úgy tett, mint aki nem hallja.

- Anyám! - rángattam meg a szoknyáját. - Én láttam őt bemenni a démonok erdejébe...

- Eta más - suttogetta. - Ő különleges asszony. - Körbenézett. Rajtunk kívül senki nem volt a házban. - Etát nem bántja az erdő...

Akartam még kérdezni, de nem hagyta: mutatóujját a számra tapasztva intett csendre. Mintha nem csak ketten lennénk...

András mester tölgyfáját küllőknek szántuk. A kerékagyakat apánk mindig akácfából készítette. Fivérem is átszellemülten érintette meg a szálán hasított keményfát. Egymásra néztünk, és egyre gondoltunk. Mindketten tudtuk, hogy a démonok erdejéből származik a kezünk alá rakott anyag.

Apánk rendes feladatot bízott ránk: minta nyomán kellett a tölgyet megfaragnunk. Igaza volt anyámnak. Bátyám tehetsége a műhelyben is látszott: Bálint gyors volt, és precíz.

- Szép munka, fiam! - dicsérte apám, mikor mellé ért.

Az én kezem járásán igazítania kellett, és többször megállt, hogy besegítsen. Rájöttem, Bálint nemcsak a tanulásban kivételes, a kerékgyártó mesterséget is könnyedén folytathatná. Bezzeg én...! Katonáskodni akartam. Le akartam győzni a sárkányt, a kígyót vagy a törököt. Szomjaztam a diadalra. Azon kívül semmi más nem foglalkoztatott.

Apám hiába magyarázott a küllőcsapok kivéséséről, én csak úgy tettem, mint aki figyel. Egyáltalán nem érdekelt a beküllözés. Csak a számokra figyeltem. Vagyis igazán azokra sem. Nem tudtam volna megmondani, hogy az első kerékre mennyi küllő is kell, vagy a hátsóra. Csak a rám szabott mértéket hallottam. Mihamarabb túl akartam lenni rajta. Ám a feladat nem volt egyszerű. Gondosan és figyelmesen kellett faragni.

Bálint serénysége és gyorsasága nem fogyott el, miközben én lassan és sok segítséggel jártam mögötte. A hirtelen kapott tehertől kidörzsölődött a bőr az ujjaimon, a nap második felében sorra születtek a vízhólyagok a tenyeremen. De nem azok fájtak a legjobban, hanem a siker hiánya.

Fivérem ügyessége a kedvemet szegte. Bálint ráadásul idő előtt végzett a kiszabott feladattal, ezért apám elengedte.

Egyre elkeseredettebben folytattam a végeláthatatlan faragást.

- Alakul... - lépett néha mellém apám.

Fáradtságom ellenére eltökéltem, hogy én is befejezem az adagomat. Már András mester is hazament, amikor én még javában dolgoztam. Kétszer sebesítettem meg az ujjamat, de nem törődtem vele, folytattam tovább.

Anyám is benézett ránk, utána apám csökkentett a rám rótt mennyiségen:

- Így igazságos - vakarta az állát. - Elvégre ifjabb vagy!

Magamtól nem kértem volna könnyítést, de annyira égett a bőröm, hogy nem tiltakoztam ellene.

A nap már rég lebukott. Én pedig majdnem végeztem, amikor balszerencsémre eltört a kezemben az utolsó küllő, a majdnem elkészült darab. Megvágott a fa, a tenyerem külső éléből kiszaladt a vér. Kétségbeesett dühöt éreztem, ahogy reszkető kezemet néztem.

- Mára elég! - kötött apám egy hófehér, tiszta vászondarabot a kézfejemre. Ujjaim remegtek az egész napos erőkifejtéstől.

- Segítségemre leszel! - folytatta aztán. - Becsületes munkát végeztél, Tamás!

Nem ezt akartam hallani. Azt akartam hallani, amit bátyámról mondanak. Vágytam a dicsérő szavakra. Kiszaladt a könny a szememből, ezért elfordultam.

Akkor megéreztem apám hatalmas tenyerét a vállamon:

- Ennyi idősen én a felét se bírtam!

- És Bálint? - fordultam újra szembe. - Én vagyok a hátsó kerék! - Kitört belőlem a sírás. - Az, amelyik sosem éri utol az elsőt!

Döbrent szemmel nézett rám:

- Ne csüggedj, Tamás!

De én csak csüggedtem tovább...

- Bálint való igaz, hogy szorgalmas és pontos. Aprólékos is... - mosolyodott el. - És ezért jár neki a dicséret!

A kezem egyre jobban reszketett.

- Te viszont máshogy állsz a dolgokhoz, Tamás... - simogatta az állát. - És bizony az nekem néhanapján jobban is tetszik!

Meglepett, amit hallottam.

- Aki ily részleteken dolgozó, mint Bálint, az képtelen az igazán nagy dolgokra. - Dobogó szívvel hallgattam. - Az aprólékos ember egyszerűen nem ér oda a nagyhoz... Lefoglalják a kis dolgok!

Életre keltettek ezek a szavak.

- Söpörj össze! - adta ki az aznapi utolsó feladatot.

Felélénkült bennem a kedv, és vígan mentem a seprűért.

- Tamás... - szólt vissza az ajtóból. - Holnap se lesz kevesebb dolgod!

Szófogadóan bólogattam. Apám azonban nem akart kimenni a műhelyből. Nézte, ahogy a forgácsokat egy kupacba terelem a seprűvel.

- Fiam...! - állt egyik lábáról a másikra. - Ne feledd, hogy mehetsz a paphoz is! Akár holnaptól is.

Felkaptam a fejemet ezekre a szavakra.

- Dönthetsz úgy, fiam! Nem szégyen meggondolni magadat, ha...

- Maradok! - vágtam a szavába.

Zavart mosoly játszott az arcán, majd bólintott, és bement a házba.

Anyám sápítozott, amikor meglátta a felhólyagosodott - néhol már sebes - bőrt a tenyeremen és az ujjaimon.

- Bernât! - nézett rosszállóan apámra. - Hisz még csak gyerek! Mit műveltél vele?!

Kikaptam a kezemet az ujjai közül.

- Végül hány küllőt csináltál meg? - kérdezte Bálint.

- Kilencet - válaszoltam halkán. - Az utolsó eltört.

- Ejha! - Bátyám elismerően mosolygott, anyánk pedig rettentő mérges arccal nézett apánkra.

- Én ennyi idősen ötöt tudtam csak, ugye, apám?! - nevetett fel fivérem.

- Négyet - Apánk az ujjáival mutatta neki a helyes számot. - Tamás több mint kétszer annyit.

Anyánk közben elővette Eta büdös gyógynövényes zsírját, és bekente vele a tenyeremet.

- Holnap ez még jobban fog fájni! - mondta jó hangosan, hogy apánk is biztosan meghallja.

- Ha nem bírja, elmegy a paphoz.

- Van új tanítvány... - szólt bele Bálint is. - A szűcs fia is velünk tanul már.

- Melyik? - érdeklődött anyánk. - A rőt hajú?

- Az - helyeselt Bálint.
- Zsigmond? - kérdeztem én is.
- Igen, az a neve - bólogatott Bálint.

Jól ismertem Zsigmondot. Korombéli gyerek volt, és jóban is voltunk. Több se kellett anyánknak! Újra rákezdedt, hogy meggyőzzön:

- Jobban jársz, ha a fejedet töröd, nem pedig a kezedet!

Igaza lett. Másnap reggelre rosszabb állapotban volt a bőröm: néhol még levedzett is. Anyám óvatosan letörölte a híg, sárgás folyadékot, majd finom gyolccsal betekerte.

- Siess! - sürgettem. - Nem akarok alkonyaig a műhelyben lenni!

Ferencke vigyorgó képpel ácsorgóit mellettünk: egy fehér vásznat tartott a kezében, amit ő is próbált az apró kézfejére felkötni.

Utánzó kisöcsém jókedvre derített. Anyám hiába akart segíteni, Ferencke neki nem hagyta. Helyette felém nyújtogatta az apró ujjacskáit. Nem is indultam el addig a műhelybe, amíg szépen be nem kötöztem neki is a kezét. A végeredménytől ragyogott a boldogságtól.

Majd mikor el akartam indulni, ő is jönni akart velem a műhelybe.

- Nem... - mondta neki anyánk. - Még kicsi vagy hozzá! Szeméből erre záporozni kezdtek a könnycseppek.

- Ta... Ta... deje vissza! - kiabálta utánam keservesen.

Meg nem fordultam, de füleltem. A műhely előtt megálltam, figyeltem, hallom-e még a hangját.

Megkönnyebbültem, hogy csak madárnóta szólt. De igen furcsa jószág dalolt... *Csalogány*. Meglepetten néztem az erdő felé, ahonnan a dallam kiszűrődött.

Apám kijött a műhelyből. Ő is azonnal felfigyelt a szokatlan énekre.

Végül a fülemüle a közeli bokrosokra szállt a szemünk láttára. Utána a dalolást is újra hallottuk. Közelebbről.

- Megkergült ez? - néztem apámra, majd az éjszakai madárra.

- Olyan, mint egy csuli... - mondta a bokor felé bámulva. - De az ő danája a legszebb!

Hirtelen megjelent a galagonyabokor mögött Eta alakja is. Az öcsémrel szinte egyidős lánya a karján pihent.

- Hát ennek meg mi dolga van a bokorban?
- Apám... - szedtem össze a bátorságomat. - Eta boszorkány?
- Nem.
- Akkor mitől ilyen más?
- Nem tudom... - suttogta maga elé.

Mintha meghallotta volna szavainkat, a szomszédasszony egyenesen ránk nézett.

- Tartok tőle - szaladt ki a számon. - Olyan a szeme, mint egy kecskének...

Apám erre felnevetett:

- És te félsz a kecskéktől, fiam? Nem hiszem, hogy egy kecske elbánná veled, Tamás! - borzolta össze jókedvűen a hajamat.

Kipréseltem magamból egy mosolyt én is, de az Eta felé táplált különös érzés nem múlt el. Csak épp többet nem beszéltem róla.

- Foglalkozz a magad dolgával mindig - okított apám.
- Abból származik a legkevesebb baj!

Ezzel elindult az istálló felé, ahonnan egy vesszőkosárral tért vissza. Azt kitette az udvar közepére, majd felém tartott.

- Ez a tiéd - nyomott egy követ a tenyerembe.

El akartam venni a jobбомmal, de rám szólt:

- Ma a másik kezre lesz szükséged!

Csodálkoztam, de szót fogadtam.

- Állj ide - húzott távolabb a kosártól. - Célba fogsz dobni! Még hozzá úgy, hogy csak a bal kezedet használod!

Nem igazán értettem, miért akarja, hogy dobáljak.

- Ha beletalálsz egymás után háromszor, akkor hátrébb kell lépned! És ha ismét beletalálsz egymás után három alkalommal, akkor újabb lépés hátra.

Apám lelkesen hajított egyet bal kézzel.

Mellé ment.

Újra próbálkozott. Olyan boldog volt, akár egy gyermek, mikor beletalált a kosárba. A derű szétterült a szakállán.

- Dobjál, fiam! - biztatott engem is. - Mire vársz? Hát nem katona akarsz lenni?!

Hatalmasat nyeltem, úgy néztem a szemébe.

- Csak ballal! - figyelmeztetett az ujjával is.

Célba vettem a kosarat, és hajítottam. Nem jártam sikerrel. Elsőre túl rövidet dobtam.

Másodszorra is. Harmadszorra se sikerült. Negyedszerre pedig hosszú lett.

- Lassabban - javasolta apám. - Ne dühből hajítsd! - Egy apró követ vett a kezébe. - Rá kell érezni a távolságra... - lehelte, majd belehajította a kosár közepébe.

Megvárta, míg eggyel sikerül beletalálnom.

- Egymás után háromszor... - figyelmeztetett a szabályokra.

- És a műhely?

- A fa nem szalad el előled. Tanulj meg célozni, Tamás!

- Apám... - szóltam utána. - Egyedül nem lett volna képes megverni a Drágffy!

Homlokán összefutottak a ráncok

- Tudom, fiam... - sóhajtott.

- Ha nem fogtak volna le, akkor...

- Akkor már nem lenne karod! - zárta le a beszélgetést.

Visszafordultam a kosár felé, és elkezdtem hajigálni a köveket, ahogy kérte.

Megszerettem a célbadobást, de ez már korántsem volt játék: apám kijárt ellenőrizni, és megszámolta a kosárban pihenő köveket. Szégyelltem, milyen keveset gyűjtöttem.

Másnap már jobban ment a hajítás, a harmadik napon pedig egészen távol jutottam a céltól.

Eltelt még pár nap, és apám új utasítást adott:

- Most ideje a jobb kezettel hajítani!

Sokkal gyorsabb volt az előrejutás, de mielőtt még elbízhattam volna magam, nehezített a feladaton. Váltott kézzel és váltott testhelyzetekből kellett beletalálnom a kosárba.

Apám nem tekintette játéknak a feladatot: Ferenckét is könnyörtelenül elhajtotta mellőlem. Anyámmal együtt csak tisztos távolból figyelhettek, és csak akkor jöhettek a közelembe, ha vizet hoztak.

Ettől én is komolyan vettem, amit csinálok. Talán túlságosan is, mert ahogy teltek a napok, már észre se vettem az idő múlását az égen. Csak a kosarat - azaz a céloamat - láttam. A paphoz menni fájt, de megtettem apám miatt. És vasárnapokon is nyugtalan voltam: vártam a hétfőt, hogy gyakorolhassak.

A cél a rögeszmémémmé vált. A győzelmek pedig csak erősítették bennem a versenyszellemet - nem akartam véteni.

Egy reggel amikor kimentem, már egy tuskó állt a kosár helyén.

Zavartan néztem körbe. Beindultam a műhelybe. Apámmal az ajtóban találkoztunk, egy szekerce volt a kezében.

- Ezzel fogok dobni? - bámultam izgatottan az éles szerszámmra.

Bólintott.

- Nemcsak a kard fegyver - vette célba a tuskót. - Fegyver a kasza is, fiam. Főleg egyenes éllel!

Első dobásra belevágta a cél közepébe.

Némán bámultam a fából kiálló szerszámot.

- Szekercével embert lehet ölni... - tette a vállamra kezét. Ijedten néztem az arcába. - Hozd ide! - biccentett a szekercére.

Szaladtam a tuskóhoz, megfogtam a kőrisfa nyelet, de nem bírtam kirángatni a fából.

- Túl mélyen van benne - adtam fel végül. - Nem tudom kihúzni!

– Fegyver a bot is, fiam! - lépett mellém, hogy segítsen. - Sőt, fegyver a kő is... - nézett a szemembe, majd könnyedén kihúzta a szekercét.

Egészen más embernek láttam, mint előtte. Ha nem tudtam volna, hogy kerekas, megesküdttem volna, hogy egy lovag.

- Te jössz! - adta át a kezembe a halálos szerszámot, majd körbenézett az udvaron. - Itt senki nem lát, de máshol a kezedbe sem veheted!

- Értettem.

Hiába tudtam célozni a kaviccsal, a szekerce más volt. Ráadásul az élével kellett a fa törzséhez vágódnia.

- Menj közelebb! - utasított.

Legalább hússzor mutatta meg, hogyan hajtsam el. Még akkor sem ment vissza a műhelybe, miután többször sikerült a fába vágnom. Órákon át ácsorgott mellettem, és türelmesen okított.

A nap második felét már a műhelyben kellett töltenem. Egy szekér oldalához faragta a fát.

- Gyere ide! - hívott magához úgy, hogy András mester ne hallja, amit mond. - A harci szekérnek magasabb az oldalfala - magyarázta. - De nem sokban más, mint egy mázsaszekér.

Nem érdekelt, de az éles fegyverért cserébe úgy tettem, mintha figyelnék rá.

- Ha egy ilyen szekér elé kettő vagy akár négy lovat befognak... akár nyolc méter hosszú is lehet.

Becsületesen hallgattam, de csak arra bírtam gondolni, hogy egy nap lovag leszek. Nem a szekéren terveztem ülni, hanem egy paripa hátán.

- Tamás, a szekerekből várat lehet építeni!

Bólintottam.

- A lovasságnak nagy hasznára van ám egy szekérvár!

Ezután már a lóról ábrándoztam, miközben őt hallgattam: lelki szemeim előtt egy tarka, cifrán szerszámozott pej jelent meg.

Atyám vállaimra tette kezét:

- Tamás! - kereste a szememet. - A gyalogos katona, ha a szekéren áll, akkor éppoly magas, mint a lován ülő ellenség. - Ez viszont kirángatott a képzeletemből. - Ráadásul a gyalogos mindkét keze szabad! - folytatta élénken. - És ha kell, akkor könnyedén a szekéroidal mögé tud rejtőzni!

- Én nem bujkálni akarok! - fontam össze a karomat. - Én azért akarok katona lenni, hogy harcoljak!

Apám nagy levegőt vett, amit aztán hosszan fújt ki.

- A lovag óvakodjon a harci szekerektől! - nézett a szemembe. - Mert az ott állók egyszerű fegyverrel is le tudják teríteni. Megjegyezted, fiam?!

- Meg-meg - bólogattam szaporán, hogy hamarabb szabaduljak.

Nem sikerült, mert rátért a részletekre:

- Igen fontos, hogy a szekér ne billegjen. Ezt úgy lehet elérni, hogy a két tengely szélessége pontosan megegyező. - Ujjaival is mutatta. - Máskülönben kanyarodás közben könnyűszerrel felbukik...

- Mik azok az egyszerű fegyverek - tértem vissza az előzőhöz -, amiktől a lovas óvakodjon?

- Szekerce - nézett a szemembe. - Vagy bárd... De akár egy kő is. De ahogy mondtam, minden lehet fegyver. Fejsze, balta, nyárs...

Apám igen komolyan vette, amiről beszélt. A szekértáborokról mesélt, és még azt is kiszámíttatta nekem, hogy mennyi a menetteljesítménye egy ilyen vonuló szekéroszlopnak.

- Mondjuk, Egerhátig elmennének egy nap alatt - vakarta a szakállár. - A lovasságnál lassabbak, de a gyalogságnál jóval gyorsabbak...

A harci szekerekről az apám mindent megtanított, amit csak tudott. Nemcsak a tengelyekről és a vasalatokról okított, hanem a táborállítás körülményeiről is.

Borzalmasan untam, de kibírtam. De csak mert annyira vágytam a szekercére.

Szarvas

Amikor Bálint nem a paphoz ment, leginkább a műhelyben dolgoztunk, mert bátyámnak nem volt ínyére fokosokat hajigálni. Viszont az erdőbe neki is ki kellett jönnie, ahol apám a fakivágás csínját-bínját is megtanította nekünk. Bálint a fejszével nem bizonyult ügyesebbnek nálam, sőt. Idősebb kora ellenére gyengén sújtott.

Egy nap a kivágott bükkfát hátrahagyva indultunk meg hazafelé.

- Majd Andrással hazaviszem - mondta apánk, és megtörölte homlokát.

Libasorban haladtunk az erdei ösvényen: én szapora léptekkel követtem, mögöttem pedig Bálint jött.

Fivérem megbökte a vállamat:

- Keve üzent neked... - suttopta.

Már a név említésére is szúró fájdalmat éreztem a bordáim között.

- Tartozol neki a nyíldárral.

Megtorpantam.

- Nem tartozom neki semmivel - sziszegtem hátrafelé. - Nem ígértem neki semmit!

- Tamás... - intett csendre az ujjával. - Jobban járunk, ha megkapja!

- Nem adok neki semmit!

Újra előre akartam fordulni, de bátyám elkapta a karomat:

- Hogyan kell elkészíteni? - kérdezte. - Majd én kifaragom, ha elmondod, mi kell hozzá!

Harag öntötte el a szívemet, de mielőtt válaszolhattam volna, apánk egy bokorajra mutatott. Egy fiatal szarvas reszketett kétségbeesetten a zöld levelek között. Eldugta fejét a levelek közé - tán hitte, ha ő nem lát minket, mi sem láthatjuk őt...

Egészen közel mentem hozzá. Megpróbált felállni, de visszaesett a földre.

- Eltörött a lába - vette észre Bálint elsőként.

- A mellső patája rózsaszín - mondtam csodálkozva. Szőre is hófehér volt azon a lábán, mintha világos csizmába bújt volna.

Apánk egészen közel hajolt hozzá, hogy szemügyre vegye. A fiatal szarvas fejével védekezett, és kupán verte. Apám mérgesen nézett ránk, amiért kacagtunk a dolgon.

- Szerencsétlen pára - nézte Bálint szánakozva az idegesen szuszogó állatot. - Itt pusztul meg.

- Vigyük haza - kértem apánkat.

- A vad a Drágffýé - felelte halkan. .

Elnémultam.

Egy darabig még csöndben néztük a szarvast, majd apánk elindult. Mi követtük.

- Ne mondd el Kévének... - kértem suttogva Bálintot.

- Megöli, ha megtudja, hogy itt fekszik.

- Csináld meg a nyíldárt!

- Így lesz - Ígértem meg.

Hazafelé úton végig azon gondolkodtam, hogyan menthetném meg a szarvast. Tartottam az éjszakától - főleg a farkasok miatt.

Másnap korábban keltem mindenkinél. A Drágffý nyílához tollra volt szükségem. Az udvarra mentem, elkaptam egy ludat, és téptem a tollakat.

A kétségbeesett gágogásra előjött Eta:

- Mit csinálsz, te gyerek? Felvesz mindenkit!

Azóta sem tudom, milyen megfontolásból, de elmondtam, ami a szívemet nyomta. Nem a nyíldárról szóltam, hanem a szarvasról. Közben

a tollas ügyesen kibukott a hónom alól.

- Hol fekszik? - kérdezte a szomszédasszony.

Részletesen elmeséltem, hogy melyik járás mentén és milyen bokorban.

- Segítesz rajta? - Inkább kértem, mint kérdeztem.

Villogó szemével méregetett.

- Álmodtál Gábrissal azóta?

- Nem.

Megkönnyebbülten fújta ki a levegőt.

- Mit számít, hogy mit álmodunk?

- Sokat! - csattant a hangja. - Ha Gábris megjelenik neked, szólsz róla!

Meg akartam menteni a bajba jutott állatot, hát bólíntottam.

- Ha éjszaka látsz, azonnal elmondod nekem, mit láttál. Felfogtad?!

Megígértem neki.

- Meggyógyítod? - tértem vissza az őzre.

- Meglátom, mit tehetek - morogta Eta, majd hátat fordított, és elment.

Mire a ház felkelt, elkészült a nyíl szára, és már a tollak helyét is bevágtam.

- A műhely hátsó oldalánál van... - súgtam Bálint fülébe, amint felkelt.

Anyánk megérezte, hogy valami tiltott dologban sántikálok:

- Hol voltál, Tamás?

Apánk is figyelt a válaszomra.

- Korán ébredtem - mondtam a valót. - Kimentem. Nem akartam senkit sem felkölteni.

- A szarvasnál jártál? - kérdezte apám egyenesen.

- Nem - néztem a szemébe. - Nem mentem sehova!

Csak az udvaron voltam.

Kiszáradt a torkom - el akartam rejtőzni a tekintetük elől.

Kimentem a házból. András mesterrel egyszerre értem a műhelyajtóhoz. Tekintete megváltozott, és úgy nézett rám ő is, mintha gyanúsítana valamivel.

Kényelmetlenül éreztem magam egész nap, és a rám rótt feladatokban sem tündököltem. Kis híján az ujjam bánta az ügyetlenkedést...

Apám letette a füles vésőt, és mellém lépett:

- A bajhoz elég egy röpke pillanat - szólt kedvesen. - Úgy sejtem, a katonakézre is kellene az ujjak...

András mester ekkor felhorkant, ami nála a nevetést jelentette. Apám arcán is megjelent a mosoly. Én mégsem tudtam megnyugodni.

Miután a vállát és a nyakát is megtornáztatta, a kovácsra nézett:

- Együnk, és menjünk el azért a bükkfáért!

Bementünk a házba. Nem akartam beszélgetni. A tál fölé hajoltam, és habzsoltam a sült, fekete tyúkvért.

-Lassabban, Tamás... - simogatta meg a fejemet anyám. - Olyan gyapjas a hajad, akár egy báránynak!

Kihúztam keze alól a fejemet - nem tetszett a hasonlat. Ráadásul az én hajam sötét volt. Inkább akartam egy veszedelmes farkasra hasonlítani, mintsem egy birkára.

Apámnak sajnos tetszett a gondolat:

- Na gyere, te fekete bárány! - mondta, majd megtörölte a száját. Ahogy felállt, felpattantam én is.

A bakon alig bírtam nyugton ülni, már annyira látni akartam a szarvast. Az erdei ösvényen már előreszaladtam.

Földbe gyökerezett a lábam, amikor az ismerős bokorhoz érve megláttam a vadállatot. A szarvas az oldalára borulva feküdt, bordái közül pedig a libatollas nyílveessző meredt az ég felé. Szája elnyílt, nyelve kilógott, miközben hörgő hangon lélegzett.

Nem bírtam moccanni sem.

- Nem...! - suttogtam kétségbeesetten magam elé, mikor a két férfi mellettem termett. - Nem lehet...

Apám is elképedve nézte a szenvedő állatot: hol a nyílra, hol pedig rám nézett. Én pedig körbe. Kerestem a Drágffyt.

András mester az állat mellé guggolt, és egyetlen erős mozdulattal kihúzta belőle a nyílveesszőt. Szerencsétlen pára rándult egyet, de hangot már nem adott, csak hevesebben szuszogott.

Apám megismerte a munkámat, és elborzadva nézett rám.

- Nem én voltam... - nyögtem. - A Drágffy volt.

- Nekem ne merészelj hazudni!

- A Drágffy gyerek elszedte tőlem a vashegyet.

Láttam apámon, hogy rájött az igazságra.

- Akkor ütötted meg? - kérdezte halkán. - Ezért?

- Igen... - reszketett a hangom. - Elvette tőlem.

- Hány fejet öntöttéi? - kérdezte apám.

- Csak kettőt... - A szarvasra néztem. - Több nincs.

Apám mélyeket sóhajtott.

- A szarat is én csináltam... - mondtam igazat. - Bálint ma reggel vitte el a Drágffynak.

Lehajoltam a ziháló állat mellé. Apám is szemügyre vette a szarvas oldalán vérző sebet, majd a nyilat.

- Nem ment mélyre...

- Csak Bálint tudott a szarvasról! - lángolt a szívemben a düh.

Apám nem csitított. Tanácstalanul járkált a szerencsétlen jószág mellett. Ő is többször körbekémlelt, de senkit nem talált rajtunk kívül.

András mester engem nézett és nem a szenvedő állatot. Torz arca egyszer csak megvonaglott: beszélni próbált hozzám. Mutogatott is.

Apám közelebb lépett a kovácshoz, de nem értette meg.

- Ehh! - nyögte a mester, és a távolba mutogatott, meg a szarvasra.

- Vigyük el? - kérdeztem tőle.

Bólintott.

Apám szeme elkerekedett a döbbenettől.

- Hova? - nézett a mesterre, aki továbbra is csak ugyanazt a hangot adta, és a távolba integetett.

- Vigyük haza - mondtam.

- Nem lehet, Tamás - tiltakozott apám. - Ha megtalálják nálunk...

András mester ismét mutogatni kezdett. Apám ugyan figyelt a kovácsra, de mivel nem értette, nekem folytatta:

- Meglehet, a holnapot sem éri már meg - érintette meg az állat orrát.

- Kiszáradt már a szerencsétlen...

Erre rettentően elkeseredtem:

- Nem hagyom itt! - jelentettem ki, és leültem a forró állat mellé.

András mester tovább próbálkozott. Elém állt, és már kiabálta a hangokat:

- E-o-o... E-e-e...

- Démonok erdeje... - nyögtem ki a megfejtést. Talpra szökkenem: - Eta majd meggyógyítja... - suttogtam a kovácsnak, aki csak böszén bólogatott tovább.

- Ott senki sem fogja keresni - néztem az apámra. - Vigyük el oda!

Ő szótlánul állt egy darabig, majd megesett a szíve a szarvason. Gondterhelten túrt bele fekete hajába:

- Szaladj körbe, hogy egyedül vagyunk-e!

Szót fogadtam, és keresztül-kasul körbefutkároztam. Szerencsére rajtunk kívül egy lélek sem járt a bükkösben. Kifulladásig tértem vissza hozzájuk.

Egy zsákra fektették a szerencsétlen szarvast, összekötözték a lábait, és az erdei ösvényen elvonszolták a szekérig. A kimerült állat csak a megemelésnél tiltakozott, de még én sem ijedtem meg tőle.

Némán haladtunk az Öreg Tölgyes felé. Nem vezetett út ide - a kerekek a magas fűben gázoltak.

Amikor elértünk az erdő előtti rét végéhez, a szekér megállt.

- Te itt maradsz! - parancsolt rám apám.

A különös erdő felé néztem. A réthez közeli tölgykoronák alatt a piros kalapú gombák virultak.

A két férfi óvatosan levette a szekérről a szarvast.

Kirázott a hideg, hogy ilyen közel merészkedtem a démonok erdejéhez. Az ősi tölgyesben sűrűn nőttek a fák, és az árnyékos rengetegben egyetlen csapásnyomot sem láttam, ami befelé vezetett volna. A fák is elképesztően magasra nyúltak, derekukat apám hatalmas karja sem érte volna át. Törzsüket élénkzöld moha borította, és a gyökerek felkúsztak egészen a gyepig.

Egyszer csak zajra lettünk figyelmesek. Hiába volt nappal, egy denevér rebtent ki a sűrű ágak közül.

Apám ellépett a szekér takarásából, hogy ellenőrizzen a szemével. Találkozott a pillantásunk.

- Mindjárt indulunk! - biztatott. Ő csak az erdő első fájáig ment, onnan a kovácsmester egyedül vonszolta beljebb a szarvast.

Nem panaszkodtam egy árva szóval sem, de lúdbőröztem a fejbúbomtól a meztelen talpamig. Ez az érzés nem maradt abba: ahogy végigszaladt a bizsergés, nyomban újrakezdődött. Bármit is rejtett a rengeteg hátborzongató csendje, nem voltam rá kíváncsi. Reszkető testtel vártam, hogy a kovács visszaérjen.

Amikor András mester is megállt a szekér mellett, mély levegőt vettem. Amit csak akkor fújtam ki, amikor apám felült mellém a bakra.

- Túléli? - kérdeztem.

- Az erdő eldönti.

Es Eta... - tettem hozzá magamban. Bíztam a vajákos asszonyban.

A házunk előtt, mielőtt leugrottam volna a szekérről, apám szava megállította:

- Bálintnak egy szót se! - Felháborodtam, de nem engedett vitatkozni.

- A bátyád nem tud titkot tartani! Te pedig túlságosan is... Viszont most mindenkire bajt hozol, ha Bálintot számonkéréd!

Bátyám bátorságától nem tartottam. Tudtam, hogy ő nem merészkedne a démonok erdejébe, de Keve elborult vérében nem bíztam. Féltettem a szarvast.

- Megértetted, Tamás? - vágott rettentő komoly arcot.

- Megértettem...

Senkinek sem beszéltünk a dolgról. Apám és én némán folytattuk tovább a munkát. Éppen gyalultam a fát, amikor András mester megérkezett.

Apám letette, ami a kezében volt. A mester megnyugtatóan biccentett, majd megfogta a kalapácsát, és munkához látott.

Ezután ismét némán dolgoztunk tovább - hárman.

Bálint napszállta után érkezett haza.

- Sokáig elmaradtál - dorgálta anyánk.

Bátyám hiába fürkészte arcomat, elrejtettem előle az igazságot. Anyánk egy adag tejet nyomot a kezébe, majd elindult a kenyérért. Bálint viszont folyamatosan engem nézett a bögre mögül.

- Odaadtad neki? - kérdeztem tőle suttogva.

Nem értette, mit kérdezek.

- A Drágffynak... a nyílveszőt...

Fivérem félrenyelte a tejet, és köhögni kezdett. Majd megfulladt az eltévedt kortytól... Apám rosszallóan nézett rám, én pedig ártatlanságom jeléül széttártam a kezem. Anyánk azonnal mögé szaladt, és veregette Bálint hátát. Olyan aggodalmas képet vágott, mintha most lenne az első eset, hogy gyermekének cigányútra tévedt a korty.

Ferencke is mellénk tipegett, vidámsága Bálint köhögése ellenére sem lankadt. Tenyerem mögé rejtettem az arcomat, és onnan lestem ki rá, cserébe gurgulázott az örömtől.

Végül abbamaradt a köhögés, és már csak öcsénk nevetése töltötte be a szobát.

Aznap éjjel siklót láttam az álmomban. Rettentő sokat. Tekergőztek egy kőkút körül, ahonnan vizet kellett húznom, mert rettentő szomjúság gyötört. El kellett lépdelnem a vonagló ocsmányságok között. Nem jártam sikerrel, de nem a csúszómászók miatt, hanem mert a kút kiszáradt. Hiába merítettem a vödröt, nem tudtam belőle vizet húzni.

Ekkor megjelent Gábris is az álomban. Egy domb tetejéről rohant felém, és kiabált valamit. Nem értettem. Túl messze volt, és mintha ágyúk dörögtek volna az égből, akkora volt a zaj körülöttünk.

Végül hollók rontottak ki a kútból. Ezért a földre kellett feküdnöm, és siklók között lapulni a megtébolyult madársereg előtt.

Mielőtt Gábris odaért volna hozzám, felébredtem.

Pirkadt. Visszaaludni nem tudtam, de nem mocorogtam, mert Ferencke édesdeden aludt mellettem. Nem az volt ijesztő, amiről álmodtam, hanem sokkal inkább a hangulat. Ha visszagondoltam a kútra, rossz érzés fogott el.

Öcsém szuszogására figyeltem inkább... Néztem a lezárt szempillákat, figyeltem az ártatlan gyermekarcot. Szája félig nyitva volt. Bálinté egészen. Míg Ferenckén tetszett a dolog, bátyám arcát csúnyának láttam.

Reggel az udvaron Eta ácsorgott a kis Sára mellett, és többször felém nézett. Nem tudtam eldönteni, hogy szólni akar-e. Végül megálltam, de akkor ő fordult el.

Apámat hiába kérdeztem az állatról, úgy tett, mint aki süket.

Délután botot adott a kezembe, talán azért, hogy ne a szarvassal foglalkozzak. Úgy akartam küzdeni a farúddal, mint egy karddal. Tervem nem vált be, hamar kiütötte a kezemből.

- Ez bot - okított. - Sok dologra képes vele az ember, ha ügyesen forgatja!

A célbadobást ezzel felváltotta az egyenes rúd.

- Tökéletesen alkalmas a védekezésre is... - pörgette a levegőben. - Fegyveres támadókkal szemben egyszerű és hatásos!

Rengeteg feladatot eszelt ki nekem. Arcán látszott, élvezi a dolgot ő is. Sőt, egyszer még András mester is bemutatta, hogyan kell vele lesújtani.

- Rövid idő alatt több tucatot is lehet ütni! - mutatta apám.

Óráról órára ügyesebben bántam a bottal. Az erő helyett végül a mozdulatra törekedtem. Atyám játékosan küzdött velem:

- Itt a gyorsaság és robbanékonyság győz - jegyezte meg. - Ennél testhezállóbbat el sem tudok neked képzelni, fiam!

- Én el tudok! - támadtam rá. - Kardom is lesz egyszer! Elhárította a csapást, én azonnal újra lendítettem a karom. - Ho-ho! - állított meg. - Nem akárhova csapunk...

- Kirakott egy hordót, arra pedig felállított egy tuskót. - Most ide üss!

A nap hátralévő részében egyedül botoztam az udvaron.

Miután a műhelyben befejezték a munkát, csak akkor indultam el a dolgomra. Szívem és lábam az Öreg Tölgyes felé vitt. Átrohantam a réten, ám ahogy kiértem a magas fűből, Eta barátságtalan alakjába botlottam. Szőke kislánya megszeppenve nézett rám.

- Mit keresel itt? - kiáltott rám.

- Él?

- Él.

- Meg tudod gyógyítani?

Elfordította a fejét. Oda, ahol a szarvas éppen harapott a fűből. Arrafelé feküdt, ahova a kovács rakta, de már lefelé szedett maga körül.

- Szomjas volt - mondta a kislány kedvesen.

Eta rögvést csendre intette.

- Semmi dolgod itt! - zavart haza. - Tűnés!

- Álmodtam Gábrissal...

Ijedt arcot vágott. Én betartottam a szavam, és elmeséltem neki az álmot. Mindent, amire csak emlékeztem.

- Volt valami a kútban? Még a madarak előtt? Belenéztl?

-Nem...

- Nem néztél bele? Vagy nem volt?

- Nem néztem bele... - sóhajtottam. - Vagyis... ha bele is néztem, nem emlékszem semmire.

- És Gábris? A keze üres volt? Vagy tartott valamit? - Kecskeszeme idegesen cikázott ide-oda.

- Nem. Vagyis nem figyeltem...

Eta mélyeket lélegzett.

- Messze volt a domb? - kérdezte könnyes szemmel.

- Messze...

Válaszaim összetörték. Fájdalmasan nézett a semmibe.

- Ez csak egy álom... - mondtam halkan.

Rám ripakodott:

- Nincs fontosabb az álomnál! Legközelebb mindent figyelj meg! - emelte mutatóujját az orrom elé. - Minden egyes apróságot jegyezz meg!
- Mérges arca megijesztett. - Eridj innen!

Megfogta a kislány kezét, és erőszakosan maga után vonszolta. Sára hátrafordult, és kedvesen integetett felém.

Visszafelé úgy futottam, hogy hazáig meg sem álltam. A nap éppen leszállt, mire a ház elé értem. Apám egyedül cipekedett lefelé a padlásról. Egy szekér darabjait hordta le és vitte át a műhelybe, hogy másnap bevasalhassák.

Amikor megláttam a kezében az évek óta száradó fakereket, a segítségére siettem. Jól tudtam, nem akárkinek a szekeréről lehet szó, ha az apám a padlásról hordja le az alapanyagot. Az egy-két éve száradó fa nem reped meg egykönnyen, és bírja a vasalást.

- Kié lesz? - kérdeztem, amikor a műhelyben leraktuk.

- A Drágffynak. - Hosszan fújta ki a levegőt, és már indultunk is a következő körért.

A műhely előtt azonban megtorpant:

- Gyere ide, Tamás!

Visszaléptem mellé. Éppen a napnyugtát figyelte. Az ég alja izzó, tüzes színekben lángolt.

- Jegyezd meg, fiam, amikor a nap lenyugszik, akkor nekünk sem kell dolgozni... - Suttogott, miközben megbabonázva figyelte a fényes korongot. - Bármennyi dolgod is van, erre a pár pillanatra abba lehet hagyni...

Nyugaton, az erdődi lápot beborító aranypor helyébe lassan árnyék kúszott. Miután lebukott a nap, apám azonnal folytatta a cipekedést. És mire beköszöntött a teljes sötét, már a házba is visszaértünk.

Ferencke a diófa kisszéken ücsörögve majsolta az ételt, vidáman játszadozott a kenyér héjával. Anyám a mestergerendára szegezett fokhagymafonatot bontogatta.

Hájas kenyeret ettünk sóval és egy-egy gerezd hagymával. Kivéve Bálintot. Ő nem bírta a fokhagymát. Azt pedig különösen utálta, amikor anyánk noszogatta:

- Egyed meg! - tolt elé egy aprócska gerezdet. - Megvéd a rontások ellen!

Bátyám undorodva csapta oldalra az arcát.

Anyánkon nem fogott ki, mert az elkapta a fejét, és a cikkel háromszor keresztet rajzolt a homlokára.

Bika és malac

Másnap mise után Gábrissal elrohantunk a faluból.

Elhagytuk az erdői határt, és a békebrekegéstől zúgó láposok felé vettük az irányt. A kezünkben lévő faágakkal lecsapkodtuk az utunkba kerülő kosborok fejét. Ám az igazi játék az égeresben tetőzött: a sudár fák alatti pázsitszőnyegen katonásdit játszottunk a botokkal hadonászva. A vizenyős rétek magas füvei között rengeteg madár fészkel. És ez a lápos világ a mesebirodalmat jelentette nekünk. Ordibálásunkra a sasok is felrebentek, és ideges köröket írva kóvályogtak felettünk.

Az egyenes törzsű fák között nehéz volt rejtőzni, mégis a bújócskát is itt szerettük a legjobban. A táblásán repedező fakéreghez simulva álltam, és néha ki-kilestem mögüle, hogy barátomra ráronthassak.

Ő törököt játszott, én meg magyart. Mikor elég közel ért, kirontottam a helyemről.

- Jézus Mária! - ordítottam feléje rohanva.

- *Allah Akbar!* - kiáltotta vissza Gábris a felemelt husáanggal...

Ha akartam volna, akkor talán mindig én nyerek. De nem akartam, hisz akkor nem lett volna kedve velem játszani - főleg nem a bő bugyogós mohamedánt. Ezért ezen a napon is Allah győzedelmeskedett...

Hagytam, hadd kerekedjen felül rajtam a birkózásban. Különben sem vettük ezt a harcot komolyan, mert megbeszéltük, hogy innen az aranymohákhoz megyünk, mert látni akartuk az üde láprétre kihajtott gulyát. Nem a tehenek és a tinók érdekeltek minket, hanem a bikák.

Hamarosan így is lett. Meg is láttuk a jóságok között a vezérbikát. Nyakában kolomp csengett. Persze akkor is megismertük volna, ha nincs rajta csengő. A nádak takarásából figyeltük őket.

Legelől, egymagában álldogált a szilaj bika. Batár fején ülő hatalmas szarvaival halálra döfködhetné az embert, ha akarná. De szerencsére nem akarta. Púpos marjával mozdulatlanul állt a szilaj jószág. Gábrissal úgy helyezkedtünk, hogy szemből láthassuk.

Megneszelt minket, mert hatalmas feje fordult az irányunkba. A gulyában sok volt a kisborjú, azok meg bömbölgettek a háttérben. Az apaállat fekete karikás szemével rájuk sem pillantott, hanem hatalmas orrlyukaival felénk szagolgatott.

A gulyát őrző két loncsos kutya és gazdájuk a fűtengerben heverészett. Az alom boldogan ette a zöldet - amíg csak volt. A tavasz végére rendszerint már a nád dús hajtásaira terelték őket.

Ámulattal néztem a bika szügyét: széles és izmolt mellkasában hatalmas erő szunnyadt. Majd Gábrisra pillantottam, aki szintén a vezérállatot csodálta.

- Szerinted lát minket? - kérdezte tőlem suttogva.

A bika válaszolt helyettem: felbődült. Hangja, mint egy hullámvész, felverte a csordát, és a többi jószág is felkapta a fejét.

Kiléptem a takarásból.

A vezérbika prüszkölt egyet felém, majd komótosan hátat fordított, és ismét legelészni kezdett...

Hazafelé menet az állatok erejéről tanakodtunk.

- Vajon miért nem törték be a bikákat is, mint a lovakat? - csapkodta az ágakat Gábris.

- Azokat nem lehet.

- Kiskorától fogva kellene nyereghez szoktatni... Ha valaki egy bika hátán lovagolna a törökkel szemben, az elől menten elszaladnának!

Ha nem is hittem benne, nekem is jólesett elképzelni.

- Tamás... - Egészen halkan szólt az új ötletéről. - Vajon a disznót meg lehetne ülni?

Ez az ötlet már tetszett. Hazáig a mikéntet terveztük. Végül arra jutottunk, hogy a disznóólból nem szabad kiengedni a malacot - még ott, a bekerített részen kell felülnünk a hátára.

Otthon neki is láttunk a mutatványnak.

- Le ne harapja az ujjadat - figyelmeztettem Gábrist. Anyja rőt színű süldőjének a fejénél állt. Szerencsétlen pára érezte, hogy valamire

készülünk: lefelé konyuló fülhegyével összevissza legyezett.

Megérintettem a szálkás szőrű állatot. Tenyeremet végighúztam a sötétebb színű és seprűszerűen kiálló tarajon, amely a hátán végigfutott.

- Igyekezz már! - sürgetett Gábris.

A fából készül oldalfalra néztem, majd vissza a malacra. Nem kapkodtam. Ahogy egy igazi huszár, úgy én is össze akartam barátkozni a leendő hátsómmal.

Megpaskoltam az állat csapott farát, amire élesen felvisított. Cseppet sem hasonlított egy lóra. De ez nem szegte a kedvünket. A jószág izgatottsága egyre fokozódott: rövid lábaival toporogni kezdett.

Én is izgultam. Aztán egy gyors mozdulattal föl húztam magam a fapárkányra, Gábris pedig beirányította a disznót, hogy rávethessem magam a széles hátára.

Azóta is kísért a malacvisítás. Hiába próbáltam kapaszkodni, a hengeres testen nem találtam fogást, a lábaimmal is alig tudtam hordó testét átfogni. Közben ordított a szerencsétlen. Fülsiketítő hangon.

És fejével nekirontott Gábrisnak. Barátom is ordított, miközben menekült előre.

A bokros lónál is jobban ugrándozott a szerencsétlen, és addig dobálta magát, míg engem neki nem vágott az oldalfalnak. Ezután a lábamra taposott. Majd felöklelte barátomat is. Ordítottunk mindhárman: a malac, Gábris és én.

András mester ért oda elsőként, és nyomban kiengedte a megvadult jószágot. Rövid idő után megérkezett Eta, apám és persze anyám is.

Azt hittem, verést kapunk - talán azt jobban is viseltük volna -, de nem. Amint meggyőződtek róla, hogy nem esett komoly bajunk, a hasukat fogták a nevetéstől.

- Gyerünk, Malac lovag! - üzött tréfát belőlem az apám. - Indulás a patakhoz, elég ennyi dicsőség mára!

Minden rongyunk csupa ganaj volt. Búzlóttunk a szartól.

Ekkor láttam először nevetni Etát.

- Így be nem jössz a házba! - hessegette vissza orra elől a legyeket Gábrisra. - De ha úgy jobban tetszik, lesz helyed az ólban is!

Szüleink még akkor is az ól előtt állva nevetgéltek, amikor a patakról visszajöttünk.

Erdőd

A nyár sokkal egyhangúbban telt akkor is, ha apám teljesen szabadjára engedett. Ahogy a plébános a gyerekeket szünetre engedte, én is kimenőt kaptam a műhelyből. Gábris is kapott szabadságot, de neki segítenie kellett a földeken. A tenyésző nyári gaz felverte a szántókat, a sást és a füveket is sűrűn kellett kaszálni, mert irdatlan gyorsan nőtt a pocsgós helyeken.

Bálint nyáron is kérte a tanulnivalót, ezzel kivívta a pap és anyánk elismerését.

Én attól kezdve, hogy kinyitottam reggelente a szemem, inkább az udvaron tébláboltam. Fehér házunk oldalán mozdulatlanul izzadtak a pókhálók, a szellő se fújta őket. Mivel a műhelybe nem kellett mennem, csak csavarogni tudtam. A faluszélen is sokat bolyongtam.

Egyszer éppen a Csűrös kert felé tartottam, hogy hód- fészket nézzek a pataknál. Nem siettem, meg-megálltam, ha valami érdekeset láttam. Kivártam, amíg egy hatalmasra nőtt szarvasbogár komótosan átsétál előttem a poros úton.

Anyám ezen a nyáron nevezett el Szélkergetőnek. Hálás voltam érte a Malac lovag után.

Majd mielőtt továbbindultam volna, az égen megláttam egy békászó sást. A lápos felé tartott. Tikkadt unalommal sodortam a talpam alatt egy fadarabot, és jobb híján addig néztem a madarat, amíg az el nem tűnt a szemem elől...

Egyszer csak lódobogást hallottam. Meglehetősen gyengén, alig hallhatóan.

A szívem zakatolni kezdett. A csallitokba rohantam, és egy földhányásra álltam, hogy jobban lássak. Meztelen talpamat csiklandozta a forró talaj.

A dübörgés egyre erősödött. Elöntött a boldogság, hogy történik valami.

Azonban Hunyadi híres serege helyett három kocsi érkezett. Mindegyik a Drágffyak birtokára tartott, ahol megkezdődött a nyári jöves-menés.

Őket tarka ruhás asszonyok követték. A poros úton gyalogosan baktattak a kocsik után.

Nem mertem köszönni nekik, túlságosan idegenül festettek. Cseppet sem hasonlítottak anyámra. Sokkal színesebb göncök lógtak rajtuk, de nem cigányok voltak. A bőrük olyan volt, mint az enyém.

Gábris arca felvidult, amikor elmeséltem neki, hogy mit láttam:

- Hát megjöttek a kurvák... - csóválta a fejét. - Igaz, a tavalyi esztendőben ennél később jöttek...

- Kik? - kérdeztem vissza.

- A kurvák.

Nem értettem, mit jelent a szó.

- Szajhák, Tamás...

Ettől sem lettem okosabb, lenéztem a lábamra.

- A Drágffyak fizetnek nekik, hogy csókolgathassák őket - magyarázta el. - Ebből élnek. Aki fizeti, az öleli!

- Bárki?

Gábris felnevetett.

- Akinek van pénze, az igen!

Habár megtudtam, hogy léteznek szajhák, mégis gyermeki ártatlanságban teltek ezek a nyarak. Pár évig még; aztán minden megváltozott - ehhez elég volt egyetlen pillanat.

Az idő Erdődön csak csordogált, mégis elégedettek voltunk. Ám egyszer, amikor Gábrissal felkaptattunk a nagydomb tetejére, a nap éppen arannyal hintette be a látómezőt. Ekkor láttam a legszebbnek az otthonomat.

És különös dolog történt. Ráadásul egyszerre, mindkettőnkkel. Elfogott minket a vágy. Ismeretlen világok után... Kalandokra vágytunk, és idegen földekre. Azelőtt sosem beszéltünk ennyit. Ömlöttek belőlünk a szavak...

Észrevétlenül kúszott hátunkra az alkony.

- Akkor Itália... - suttogta Gábris, és nyugatra nézett.

- Oda megyünk!

- Itália... Lovagok leszünk! - fogadtam meg újra.

Katonák akartunk lenni - zsoldosok... Ahogy Hunyadi felemelkedett, úgy hittük, hogy mi is megtehetjük.

Másnapról megváltozott az életünk. Körülöttünk minden ugyanaz volt, mi mégis másként éltünk a föld hátán - tudva, hogy egy nap útra kelünk, és elhagyjuk Erdődöt.

Bálintot kérdezgettem az olaszokról, és még a pap szavára is jobban figyeltem, akitől megtudtam, hogy Hunyadi János kezdetben a milánói herceg zsoldjában katonáskodott. Mindent meg akartunk tanulni, ami az itáliai hadművészettel kapcsolatos. Gábrissal jobban egyeztem, mint tulajdon bátyámmal. Bálint túlságosan is szót értett a Drágffyval, amiért haragudtam rá.

Egy nap fivérem olyan elmélyülten olvasott a templom oldalába rakott pádon, hogy a világról sem tudott. Arra értünk oda Gábrissal, hogy Keve tréfából lepisálja a hátát. Bálint zavartan nevetgélt, és egyetlen hangos szó sem jött ki a torkán.

- Miért hagyod, hogy gúnyt űzzön belőled? - sziszegtem a fülébe.

Fivérem úgy tett, mint aki nem hall, és még távolabb is lépett tőlem. Én meg hiába panaszkodtam apámnak. Meghallgatott, de ő se szólt rá semmit.

- Mindent túrni kell? - háborodtam fel. - Ez tán így ajó?

- Jó így - mondta ő is mérgesen.

Megdöbbentem a válaszon.

- A bátorságot nem lehet senki fejébe verni! - szólt aztán keserű hangon.

Később rájöttem, igaza van. És nemcsak a bátorságot, úgy a szelídséget sem lehet erőltetni. Bálint a gyávaságtól, én meg a harciasságtól szenvedtem. Szüléink meg kénytelenek voltak végignézni ennek mindenféle következményét.

Órák és leckék

Ahogy teltek az esztendők, úgy egyre jobban meg. izzasztottam apámat. A bottal már rendkívül jól bántam - és ezt tudtam is magamról.

- Ne feledd, a kard azért sokkal nehezebb - figyelmeztetett egy küzdelmünk alkalmával.

- Tudom... - Kissé előrehajoltam, a térdemen pihentettem a kezemet, miközben kifújtam magam. - Éppen ezért egy vasrúddal is küzdhetnék...

- Szó sem lehet róla! - szuszogta. Büszkeséggel töltött el, hogy így kifárasztottam.

A műhelyben már igazi segítséget jelentettem, de azt sokkalta jobban élveztem, hogy képes vagyok a gyümölcsfa ágáról egy almát lekaszabolni egy fokossal. Csavarogni is egyre többet jártam, és messzebb... Gábrissal. Más baj nem volt velem. Ha a vacsoraasztalnál szüleim meg is feddtek, akkor utána külön-külön - egymás enyhüléséről nem tudva - mindegyikük kedvesen szólott hozzám, hogy enyhítsen a szidalom élen.

Amikor Ferencke annyi időse lehetett, mint én voltam az első küllőknél, apám őt is a paphoz küldte, akárcsak bátyámat. Anyám rengeteget imádkozott érte, hogy olyan feje legyen, mint Bálintnak. Sajnos a plébános ezt nem erősítette meg.

Végül anyám volt az, aki egy nap behozta a műhelybe.

Sosem felejttem el, ahogy vidám arcával Ferencke megjelent az ajtóban. Anyánk kezét fogta, úgy álldogált.

Apám abbahagyta a munkát.

Öcsém nem értette a dolgot, csak jó szívvel tette, amit anyám kért. Ilyen volt a természete: egyszerűen mindent mosolyogva csinált. Ha iskolába küldték, akkor odament, ha a műhelybe, akkor oda... Anyánk arcát viszont aggódás gyötörte.

Apánk Ferencke elé lépett:

- No... - guggolt le elé. - Jókor jöttél! Épp szükségünk van még két kézre.

Öcsém szája még szélesebb mosolyra szaladt, és bátran engedte el anyja kezét. Apám elővett egy vékonyka lécet, ami semmire se volt jó. Öcsémnek fel kellett darabolnia. Ügy, mint egykoron nekem.

Aggódva néztem Ferencke kezében a szerszámot, féltettem, hogy a szerencsétlen le ne vágja az ujját. Többször is segítettem neki, mikor apánk nem figyelt.

Másnap anyánk ismét behozta az öcsémet. Apám az ölébe vette, és onnan mutogatta neki a dolgokat. Ügyetlenül bánt a szerszámokkal, de vidámsága nem hagyta cserben. Amikor felordított, mert megvágta az ujját, még András mester is odarohant. Ártatlan szemeiből csak úgy gurultak kifelé a nagy könnycseppek. Apánk felvette, és kísért vele az udvarra, majd bevitte a házba - vissza anyámhoz.

Én is megkönnyebbültem, hogy újra hárman vagyunk.

Nemsokára anyánk jelent meg az ajtóban. Szigorú pillantást vetett a férjére. Mellette félszegen kisöcsém állt, bekötött ujjal, anyánk szoknyájába kapaszkodott.

- Eridj! - tessékelte beljebb az.

Ferenc nem engedte el a szoknyát, ezért anyám idegesen fejtegette le az ujjacskákat. Apánk odalépett hozzájuk, de mielőtt még bármit is szólhatott volna, anyánk belekezdett:

- Mindenre meg kell tanítanod, Bernát... - sziszegte neki. - Ő marad a háznál.

Atyám hátranézett, a tekintetemet kereste.

Közben a kovácsnak sikerült maga mellé csalogatnia Ferenckét. Kíváncsi szemekkel figyelte András mester kezét a munka közben...

Apánk a következő napokban rettentően sokáig állt a műhelyben. Egész nap taníttatta öcsémet, és csak késő délután fogott neki a saját dolgának. Igyekeztem segíteni: nem jártam ki az udvarra se célba dobni, sem borozni.

Ferencnek is kellett küllőt készítenie. Összesen kettő sikerült neki: az elsőt apámmal együtt csinálta, a másodikat velem fejezte be, miután atyánk elhagyta a műhelyt, hogy vacsorázzon.

Amikor végeztünk, elégedetten nézte az elkészült darabot.

- Szép lett, ugye?

- Az bizony - simogattam meg a fejét.

Büszkén rohant be a házba:

- Két küllőt készítettem!

Anyánk erőltette a mosolygást.

- Tamás segített a másodikban... - árulta el apánknak.

- Bíztam benne, hogy fog! - felelte az, majd a kolbászba harapott.

Megnyugtató volt a válasza. Nem szerettem volna, ha öcsémet bármiért is megszüdják.

Rá nem lehetett haragudni. Bezzeg Bálintra...! Bátyám ekkor már nem lakott velünk: a Drágffyakkal és a pappal való jó viszony meghálálta magát. Beajánlották a városi iskolába. Szatmárba került - a domonkosokhoz. Annyira izgatott volt, amikor elment a pappal a városba, hogy vissza se nézett.

Nemcsak az öcsém nőtt meg, hanem Gábris kishúga is. Szerencsére az évekkel sem hasonlított jobban satrafa anyjára. Eta ijesztő tekintetéből semmit sem örökölt: nagy, jóságos zöld szemekkel áldotta meg az isten. És szeplőkkel. Telis-tele volt az arca pöttyökkel.

A kislány és Ferencke elválaszthatatlanok voltak, és a paphoz is együtt jártak. Jó volt ez így, mert se én, se Gábris nem akartuk, hogy velünk tartsanak, hisz őket gyerekeknek tekintettük, magunkat pedig leendő katonának.

A plébános, aki elszerezte a bátyámat Szatmárba, a legfontosabb feladatának azt tekintette, hogy az év felosztását és a hónapok rendjét belénk verje. Azzal, hogy fivérem elkerült, én előléptem. Becset nyertem a gyenge csapatban már azzal, hogy tudom a csíziót.* Ugyan sem a

szentek élete, sem a bolygók járása nem vonzott, de arra nagyon is figyeltem, mikor az idő mérésére tanított minket.

- Jön a nyár - mutatott a kék égre az ősz hajú plébános. - Ha a mezőn, verőfényben tudni akarod, hány óra van, akkor... - A kezébe vett egy szalmaszálat. - Ha nincs más, egy fűszál is jó. Vagy vékonyka fadarab...

Feszült figyelemmel hallgattam.

- A tenyered hajtásának felső lineájához igazítsd a hosszát - mutatta a bőrén a vonalat.

Megtanította, hogy a szalmaszál árnyéka melyik ujjon hány órát jelez. És arra is, hogyan álljunk: nyáron háttal a napnak, télen pedig szembefordulva vele.

- Eszedbe kell vened, hogy a hüvelyked alatt való domb alatt árnyék keletkezzen - dugta orrunk alá kezét a helyes tartással.

Ez volt az utolsó lecke abban az esztendőben. Utána már csak játékos vetélkedőt szervezett nekünk. A rönkhajítást nagy fölénnyel megnyertem. A zsákban futást nem szerettem, mert derékig bele kellett bújni egy koszos zsákba, és mikor a pap füttyentett, a célig szökdelni. Gábris volt a leggyorsabb.

Ferencke és Sára ekkor még csak az első éven voltak túl, mindenben alulmaradtak. Öcsém - szégyenszemre - még kereket se tudott hajtani. Sára mentette meg a becsületét: végig mellette rohant, és kisegítette, amikor csak kellett.

A plébános a kötélhúzáshoz összesorsolta a gyerekeket, ami nem bizonyult túlságosan jó ötletnek - én éppen Sárával kerültem szembe. Nem vitt rá a lélek, hogy nagyot rántsak.

Utána Ferenckével került össze a kislány. Öcsém is jószívű volt: ő se rántott erőset.

Sajnos a játék végére előkerült Drágffy Keve is. Túl idős volt már mindenhez, de mégis közénk jött. Elcsendesedett mindenki.

Én ránézni sem akartam.

Mivel Péter betegeskedett, Gábrist vette célba. Barátom röviden válaszolt neki mindenre. Nem lelte kedvét bennünk, ezért gyorsan rántott. Még a plébános is megkönnyebbült, amikor elment.

Utolsó napon nem siettünk haza. A pap már kétszer is elzavart minket, de minden gyerek élvezte a játékokat. Sára jókedvében még füttyörészett is, de a plébános rákiabált:

- Fejezd be, de tüstént! A Szűzanya sír, ha egy leány füttyül!

Abbahagyta. Ferencke pedig rákezdett helyette.

Így indultunk haza is: öcsém füttyült, a kis Sára pedig énekelt. Gábrissal megbeszéltük, hogy nem akarunk még hazamenni. Helyette a nagy fűzfához vágytunk, és az azt körülvevő tocsogóhoz. Ott legalább, ha volt hal, az a miénk is lehetett. A kis tavacska nem számított olyan rangúnak, mint a folyó, ezért nem követeltek kötelesrészt belőle, noha ugyanaz a víz és hal volt ez is.

Jobban szerettünk volna ketten menni, de végül magunkkal vittük a kicsiket is. Sára és Ferencke feje búbjá alig ért ki a zöldből a kövér kaszálókon.

A földet, amin jártunk, szántónak törni nem lehetett. Nedves, néhol pocsogós talajon haladtunk. A kicsik fegyelmezetten követtek minket. Labirintus volt annak, aki nem ismeri. Néhol hatalmas nádbokrok állták utunkat, de Gábrissal magabiztosan törtünk előre, mert minden csapást ismertünk. A nádiposzáták kerregésén kívül nagy volt a csendesség, csak mi vertük fel a tájat.

A gyerekek megörültek, ahogy kiértünk a tisztásra. A süppedésses talajon túl egy barátságos fűzfához értünk.

Árnyékos szigetünkhöz már korábban köveket hordtunk, amit szépen benőtt a zöld. A kicsik ámuldoztak a gyöplépcsőn, ami a füzes lecsüngő ágaihoz vezetett. Mintha egy sátorhoz értünk volna.

Gábris széjjelhúzta az ágakat, és mindannyian bebújtunk a ringó lombfűzér alá.

- Mint egy kunyhó - nézett körbe ámulattal a kis Sára.

Az egyik oldalon a szomorúfűz vízbe mártotta ágait. Ferencke meg is indult arrafelé, hogy kilessen.

- Hej...! - állította meg Gábris. - Ott hamar mélyül.

Öcsém arcán játszott az ágak között beszűrődő napsugár.

- Tudok úszni - mondta olyan büszkén, ahogy csak bírta.

Igaz volt. Apám megtanította tavaly őt is, mert anyám még nálam is jobban féltette.

- De nem akarsz most! - szoltam rá. - Különben is, csupa hínár az alja! Abban nem bírja az ember!

- Tavaly megdöglött erre egy marha is! - ijesztgette őket Gábris. Elmesélte, hogy az előző nyáron éppen itt találtunk meg egy döglött jószágot.

Ferenckét nem rázta meg az eset, ám a kislány rémüldözött bátyja részletes beszámolójától.

- Olyan dögszag volt... - Barátom arca eltorzult az emléktől. - A legyekről eleiben rá sem jöttünk, miféle állat pusztult el...

Valóban borzalmas bűz terjengett akkor, és jó ideig el is kerültük a helyet, mert nekünk is elvette a kedvünket...

Gábrissal a fa tövébe telepedtünk, és apró kavicsokat hajigáltunk az ágakon tanyázó gubacsokra. A kicsik a tetem egykori helyén kezdtek játszani. Folyamatosan a vizes részek mellett tébláboltak, mert a sárból gyúrtak kenyeret.

A kavicsok között találtunk üreges darabokat.

- Ezek csontok? - forgattam meg az ujjaim között egyet.

- Nem hinném. - Gábris összeütötte őket. - Keményebbek annál!

Mindenesetre ezeket nem hajítottuk el, hanem összegyűjtöttük.

Akkor éktelen ordítás hasított a fülünkbe: Sára úgy visított fel, mint egy malac.

Azonnal felpattantunk. Én értem előbb oda. A lányka az ingoványos talajon belecsúszott a vízbe, és nyakig süllyedt benne.

Azonnal utánakaptam, és kihúztam. Rettentően megijedt - emlékszem, belém fogódzott még a parton is. Gábris meg annyira kiabált vele, hogy egész megsajnáltam. Sára harmatos szemekkel nézett, miközben a bátyja bosszúsan törölgette húga maszatos arcát.

Ekkor figyeltem fel igazán a szemére. Zöld volt, de nem akármilyen: hanem mint a moha. De abból sem a szokványos, hanem az új, a friss tavaszi moha.

Varkocsából kiszedtem egy beakadt gallydarabot. A haja puhaságára is emlékszem. Sűrű és erős hajamhoz képest megilletődtem a

selymességtől...

Kifelé más útvonalon indultunk. A vadrucák kikapkodták mellőlünk a halakat az alacsony vizekből. Szép lassan a láp nappali csöndességét felváltotta a zsvaj, a békák innen is, onnan is kiabáltak felénk.

A kis Sára vizes ruhában kaptatott. Szerencsére a föld sóhajtotta magából a meleget. Az alkonyban már táncolt a nád előttünk, amiből tudtam, hogy a faluszéli folyónál járunk. És előjöttek a szúnyogok is - hemzsegek körülöttünk.

Egy vékony törésen mentünk. Én elől, mögöttem Sára, utána Ferencke és hátul Gábris.

Egy nagyobb ároknál hátrafordultam, hogy figyelmeztessem a kicsiket. Még kétszer fordultam hátra, hogy vigyázzak Sára léptére, és a vérszívókat is elhajtottam a szeplős arcra.

Későre járt, mire a faluhoz elértünk. Már lebukott a nap az erdő mögött. A talpunknak jólesett a forró, poros út.

Épp felénk tartott egy szekér. Felkérőztünk rá. Hátul hanyatt feküdtünk, és csak az eget bámultuk. Akkor bújtak elő a csillagok.

A pap és az okítás jutott eszembe. Fogalmam sem volt, pontosan hány óra lehetett, de bekötött szemmel is tudtam, hol jár a szekér: az esti széllel máshogy ringott a kalász és máshogy a levél - a hangokból is tudtam, mikor járunk a vetésnél és mikor az erdőnél...

Gábrisék udvarán még nagy volt a jövés-menés. Az egyik tehenük tőgye begyulladt, és a szerencsétlen állat keservesen bömbölt, miközben Eta valami erős szagú kenőccsel kenegette. András mester kiganézott a jószág alatt, majd hamut szórt a földre.

Anyánk, amikor beléptünk a házba, mérgelődött, hogy milyen későn érkeztünk. Apánk egy szót sem szólt, csak megkínálta magát egy icce borral.

- Ferenc! - fordult az öcsémhez anyánk. - Miért nem figyelmeztetted a bátyádat, hogy későre jár?! Ha már magától nem volt rá esze...

Oldalra ejtett fejjel várta, hogy mondjak valamit, de én nem tettem.

- Holnaptól a műhelybe se kell jönnötök! - sóhajtotta apánk.

Anyánk erre rosszállóan nézett rá is.

- Mikor jön haza Bálint? - kérdezte apánk, majd hörpintett a borból.

- Még két hét. - Anyánk az asztalhoz lépett. Egy zsinnyel vágott nekünk a keményre főzött puliszkából, és tett mellé szalonnát is.

Öcsémel habzsoltuk a vacsorát. Először a pirított szalonnát ettük meg. Anyánk megenyhült, mert adott még egy adagot a húsból.

A fekhelyünkön már szólni sem bírtunk egymáshoz, azonnal álomba zuhantunk.

Másnap reggel Gábris már az udvaron toporogva várt rám. Neki menni kellett dolgozni, de előtte a tarisznyájában kutatott. Mindenféle kincset hordott magánál, ezért hosszan kotorászott. Előbb szárított taplógomba akadt a kezébe, de azt nevetve visszaszórta.

Elkomolyodott az arca, amikor végre kifogta, amit keresett. Rögvest a kezembe nyomta. Ujjaim között egy bőrszík tekergett, amire barátom felfűzte a különleges, üreges kavicsokat.

- Kösd a csuklódra - mutatta a sajátját is. - Éppen három jutott mindegyikre.

Teljesen egyforma volt a két bőrdísz. A fekete szíjat a bőrömre fektettem, és felé nyújtottam a karomat. Összecsomózta rajtam, közben lángolt a tekintete.

- Majd csak Itáliában vesszük le!

Hevesen bólogattam.

- Indulás! - óbégatott neki Eta.

- Addig rajtam lesz - néztem az induló Gábris szemébe.

Örömmel forgattam a csuklómat, Ferencke pedig egy vékonyka rongyot kötöttem anyámmal a kezére, hogy utánozhasson ebben is.

Az udvaron Sára is megjelent nemsokára. A két kicsi a nyomomba szegődött, de ezúttal nem bántam. Boldog voltam, hogy szabad vagyok, itt a nyár, és nem átalott nekik is örömet szerzenem.

Elcsentem anyám dagasztóteknőjét, és elvittem őket hajókázni. No, nem a mély vízbe, csak olyanba, ami nekem derékig ért. Másnap a bödönhajóhoz vágtam nekik evezőt is. Amíg Gábris haza nem ért, addig velük voltam.

Ez volt a legszebb nyaram. Ez volt az utolsó ártatlan nyaram.

.....

* Öröknaptár, mely huszonnégy verssorból állt, és egy hónaphoz két sor tartozott. A versek latinul íródtak, az egyházi ünnepek és a fontosabb szentek ünnepét jelölték úgy, hogy mindenegybes szótag egy napnak felelt meg a versben.

Gábris

Ősszel a gólyák repültek el elsőként. A madárvonulás után az égeres hosszú barkái minden évben tobozzá keményedtek. A pocsogósról a rucák is eltűntek a hideg beköszöntével, a dermedésben csak a vizibika* hangos bömbölése adta hírül, hogy van élet a télben is. A nyári kalibák kiürültek, és mindenki behúzódott a házába.

Sok időt töltöttem a műhelyben. Nemcsak a kötelezőt, hanem szorgosságból is. Jólesett apámmal a kemencetűz mellett. Főztük a kerékagyat, hogy megpuhuljon a fa, és úgy vertük bele a küllőket. Ettől jobban szorult, miután kihűlt. A kinagyolt fát pedig forráztuk, majd trágyával kentük, hogy ne repedezzen be. Ugyan nem akartam kerekessé lenni, de a munkát komolyan vettem. Ebben oroszlánrésze volt a mester - tulajdon apám - kiállásának. Ereje és ügyessége egyre jobban vonzott, akartam hasonlítani rá. A műhelyben mindig akadt mit tenni - és tettem is, amitől a mesterség csínját-bínját egyre jobban kiismertem.

A tavaszt a seregély érezte elsőként. Aztán a búbos. Amikor olvadt már a jég, jöttek a ludak is. Megindult a gágogás újra, és a rucák után a kócsag, a begy és a szárcsa is szálldosott. A nádasok felett tavasszal már a héják is keringtek. Az égerfák között meg a baglyok tanyáztak.

Gábrissal alig vártuk a tavaszt.

Egy nap már korán reggel a smaragdzöld tájon vándoroltunk. A madárvonulás végeztével a költés időszakában álltunk. A zsivaj ezekben az órákban volt a legélénkebb. Dagadt a patak és a katonakedvünk is - az itáliai zsold ábrándja felajzott minket. És ha már Erdődön törököt nem vághattunk, valamiféle zsákmányt akartunk.

Gábris kedve túlságosan felszállt, amikor nekilátott horgászni. Elsőrangú vízen. Azaz tilosban. Szigorú büntetés járt érte a parasztnak a

Drágffyak folyóján.

Barátom elővette tarisznijából a pecket, majd a földet kezdte túrni. Nem tartott soká: egy kisujjnyi vastagságú gilisztát szúrt csalinak.

- Gábris, ne tedd! - figyelmeztettem sokadszorra. - Ha valaki meglát minket, akkor végünk!

Körbenézett, majd vidáman a szemembe.

- Senki emberfia nincs a közelben!

- Menjünk máshova!

Gábris nem válaszolt.

- Lókertnél is rengeteg a hal!

- Nem csíkot akarok. Sem ördöghalat... - mondta bosszúsan. Utána ügyesen belevetette a gyékényzsinór végén lévő horgot a sebes vízbe.

Gábris nemcsak a fára mászásban győzött le, hanem a horgászatban is. Annyi lápi pócot fogott, ha nekilátott, hogy Eta már a disznókat etette vele. Ám ezúttal másra vágyott. A meder közepére hajította a csalit.

- És ha mégis meglát valaki, és beárul? - kérdeztem.

A füle botját se mozdította, már csak a halakra figyelt. Ő maga megindult a sodrással szemben, miközben lassan feljebb és szélre húzta a pecket.

- Ne csináld! - veszekedtem vele. Hiába. Göndör hajú barátom is makacs volt. Csak a gyékényzsinórra figyelt.

- Kar nélkül nem fogsz majd kardozni...

- Megvan! - ordított fel.

Nem bírtam nem vele örülni: a fogás engem is feltüzelt. Egy hatalmas pisztráng kapálózott a pecken. Sosem láttam még ekkorát.

- Jó erőben vagy... - becézte Gábris, miközben kiemelte.

- Le ne szakítsa magát... - Közelebb mentem, és a vergődő nemeshal alá tartottam a kezemet.

Barátom füves parton térdepelve mérte le.

- Három arasz... - csillogott a szeme a zsákmánytól.

- Visszadobod? - guggoltam le én is.

- Soha!

Elcsendesedve nézett körbe. Csak egy sas kóválygott felettünk. Barátom földhöz csapta a nemeshalat, és úgy, ahogy volt, bedugta a tarisznyájába.

- Mehetünk... - nézett rám jókedvűen.

Hirtelenjében szólni sem tudtam. Gábris hosszú lábaival megindult, ráadásul nem is hazafelé, hanem az égeresek felé.

A nappali csendet felvertük a láposon. Ezért is nem értem, hogyan történhetett, ami ez után következett. Mert neszezés nélkül érkeztek a hívatlan vendégek. Hogyan nem hallottuk meg őket?

Gábris tüzet akart rakni a pizstrágnak. Nem vitáztam. Jobbnak láttam, ha hamar megszabadulunk tőle.

Tarisznyája kincseket rejtett, de ami a tűzgyújtás fortélyát illeti, egyáltalán nem látszott, hogy kovács az apja. Hacsak a tűzgyújtáshoz való vasdarabot nem számítjuk...

- Még követ is cipelsz? - képedtem el, ahogy a keresésben mindent előpakolt.

Annyira kapkodott, hogy a halfogó pecek megvágta az ujját. Még a gyújtókövét is összevérezte.

A nedves földről felvettem inkább a száraz gyékénybuzogányt, és szétnéztem, amíg barátom az ujját gyógyítgatta. Egy nagyobb követ kettétörtem - jó élesre.

A csiholóval már öt ütéssel szikrát fakasztottam. A siker láttán Gábris is összeszedte magát, és avas nádat hozott.

- Nem fog meggyulladni ez... - mondtam neki.

De nem tágitott, csak abból a nádból rakosgatta a máglyát.

Igazam lett. Hiába tettem oda a parázsló gyékényt, csak nem éledt fel a tűz. Nem vitatkoztam vele. Fogtam magam, száraz cserjegallyakat hoztam, és egyes-egyedül tüzet raktam. Gábris, tőlem kicsit odébb, belezni kezdte a pizstrángot.

A nap már közelített a deleléshez, amikor is észrevettük, hogy nem vagyunk egyedül...

Drágffy Keve és a kövérre hízott Péter állt előttem. Gábris lassan állt fel, és előrébb lépett, hogy eltakarja zsákmányát. Péter ijedt arcot vágott, amitől a rossz érzés felszökött a tagjaimban. Minden izmom megfeszült, verekedésre készen álltam a tűz mellett.

Drágffy nem pillantott a földre, nem vette észre a halat.

- Mit csináltok itt? - villogott a szeme, ahogy közelebb jött hozzám.

Nem moccantam.

Péter Gábris mellé sétált. Szája ugyan nyitva maradt a nemesfal láttán, de elé állt, hogy elrejtse Keve elől.

- Mindig te... - járt körül a Drágffy. - Az a paraszt vagy, aki már messziről bűzlik nekem. Ahol feltűnsz, ott a baj is! Egyébiránt nem tehetsz róla... - Nagyot sóhajtva emelte fel a tarisznyát a lábam mellől. - Egyszerűen bajkeverő a véred.

Átkutatta, de nem talált benne semmi tiltottat. A pecek nem minősült fegyvernek.

Megállt majdnem az arcom előtt:

- Beszélj! - parancsolt rám. - Mit csináltok itt?

- Az égvilágon semmit...

- Minek a tűz? - rúgott gúnyos fintorral a gallyakba. Egy lángoló ág kihullott a földre. Éppen a lábam mellé.

Továbbra sem moccantam, Gábris viszont felelt neki:

- Halat akartunk sütni.

- Itt? - döbbsent meg a nemesúrfi a válasz hallatán. Péterre nézett, aki értetlenséget színélve megvonta a vállát. A falusi nem árult be minket: hallgatott a pisztrángról.

- Milyen halat? - kérdezte Keve.

- Még nem fogtuk ki - vágtam rá.

- Elég... - rázta a fejét Drágffy, és a képembe mászott. - Nem hiszek nektek! - Azzal lekevert nekem egy hatalmas pofont. - Főleg nem neked...

Égett az arcom. De csak álltam tovább szótlanul.

Drágffy Keve megindult a másik kettő elé.

- Nem halat akartunk sütni... - szóltam utána, hogy megállítsam.

Közben erősen gondolkodva pásztáztam az égbe nyúló farengeteg lombjai között az ágakat. - Hanem tojást.

Dicsértem magamban az ötletemet, és hittem, megkönyörült rajtam az Isten. Azzal, hogy találtam egy madárfészket nem is olyan messze. Mikor a nemes vérű visszafordult felém, fejemmel a fészek felé böktem. Értetlenség ült ki az arcára.

- Tojást?

Erre már Péter nyelve is megeredt.

- Sárral bekenyik, és úgy teszik a parázsra - hadarta. - Ha megsült, leverik róla a sarat, úgy eszik.

Keve már majdnem elhitte. Péter homlokát kiverte a víz. Drágffy nem szólt, csak a nagydarab kölyköt figyelte. És hiába nem akart Péter elárulni minket a szájával, a szeme megtette. Félelmében a pisztrángra vetette tekintetét. Így a Drágffy is. A csizmák megindultak Gábris zsákmánya felé.

- Milyen hal ez? - Ő is alig hitt a szemének. - Ezt nem ajándékba szántatok, ha jól sejtem... - suttogta maga elé.

Péter ujjai félelmében összevissza verdestek a hordóteste mellett.

Drágffy előhúzott egy veretes kis tört a csizmaszárából. Átszúrta vele a halat, és úgy emelte fel. - Van még ezen kívül? - Ijesztően halkan beszélt.

- Nincs - suttogta Gábris.

- Te fogtad?

- Én.

- Nem te? - fordult felém röhögve. - Ezt azért kicsit sajnálom... - Majd Péterre nézett: - Fogd meg! - Nyújtotta neki az átdöfött halat.

Péter nem merte elvenni tőle.

- Fogd már meg, te barom! - ordított rá az úrfi.

Péter reszketve tartotta kezében a pisztrángot.

Keve ekkor hatalmasat csapott Gábris arcára. Barátom majdnem elesett tőle. Ahogy kiegyenesedett, rögvést kapta a következőt.

Tettem két lépést feléjük, de Péter a fejét rázva kérte, hogy ne avatkozzak bele. Nehezemre esett megálljt parancsolni a tagjaimnak.

- Hogy merészelted? - ordibált Keve, majd ököllel Gábris gyomrába vágott.

Barátom ekkor már összeesett. Nem vettem le róla egy pillanatra sem a szememet, néztem, ahogy nehezen feláll.

- Most megtanulod... - lihegte Drágffy. - Soha többet nem veszel el a halamból, értetted?!

Úgy bánt vele, ahogy annak idején velem tette. De Gábris ösztönösen elhúzta a fejét az ököl elől. Ettől Drágffy még jobban dühbe gurult.

Nem bírtam tovább.

- Hagyd békén!

- Tessék? - fordult meg Keve gúnyos mosollyal az arcán. - Hogy mondtad?

Feltartottam mindkét kezem.

- Okultunk ennyiből is... - lépdeltem közelebb hozzájuk.

Drágffy mint egy örült, kitépte a pizstrángot Péter kezéből, és ledobta a földre.

- Mi az istennyilát képzelsz magadról, te kerekas gyerek? - fordította felém a törét. - Nem te szabad meg, mikor elég!

Csak a tört figyeltem a kezében, nem a szemét.

Gábris hangja reszketett:

- Tamás, ne...

Keve szarkáit felém, de könnyedén kitértem az útjából. Amikor elfáradt, nevetőgörcsöt kapott. Ettől még ijesztőbbnek festett.

- No... - nézett Gábrisra azzal a különös, eszelős vidámsággal a szemében. - Akkor hozd ide nekem azt a tojáshéjat! - Péterre kacsintott. - Süssük meg együtt! Mint a jó barátok!

A nagydarab fiú szeméből csordogált a könny.

Gábris ügyesen felkapaszkodott a fészekig, annak ellenére, hogy az égerfa egyenes, és rendkívül nehéz mászni rajta.

- Le ne verd nekem! - óbégatott Keve lenről. - Ha összetöröd a tojásokat, agyoncsaplak!

Barátom fél kézzel lógott a két öl magas, vízszintes ágon, jobb kezével a fészekben matatott. De túlságosan hosszan turkált.

- Igyekezz! - türelmetlenkedett Keve.

Gábris rám nézett, mielőtt megszólalt volna.

- Üres - nyögte a fáról lógva.

- Hazudsz! - ordította Keve.

Barátom válaszul letépte az üres fészket, hogy bizonyítsa igazát. Majd újra két kézzel kapaszkodott, és megindult lefelé, amikor Keve felordított:

- Feljebb is van egy! - mutatott az ég felé. - Ott ni!

- Az túl magasan van! - kiáltottam fel én is, ahogy megláttam.

- Legalább három háznyira... - suttogta Péter.

Gábris nem hallgatott rám, megindult felfelé.

- Ne! - ordítottam utána.

- Dehogynem! - harsogott túl Keve.

Gábris egy ponton megtorpant, és visszanézett ránk.

- Gyere le! - néztem a szemébe.

- Felmegy érte, és elfelejtem a halat! - mondta neki Keve. - Tojást adsz a halért!

- Örültség! - szóltam bele. - Túl magasan van!

Barátom megismételte az alkut.

- Tojást a halért... - És megindult felfelé...

Hiába mászott ügyesen, a hórihorgas fa fényes törzsén nehezen találta a fogást. Többször is megcsúszott a talpa. Egyszer hatalmasat szisszent.

Péter egy bizonyos magasságon túl nem bírta nézni. Összeszorította szemhéját, hogy ne lássa a veszedelmes küldetést.

A törzs még hagyján - én az oldalsó ágaktól féltettem. Túlságosan lágy és hajlékony fa az éger. Apám se sokra használta, mert aki nem akart

hajót készíteni vagy cölöpöt, annak nem sokban volt hasznára.

A szívem majd kiszakadt, amikor Gábris elérte végre a magasságot. Levegőt sem mertem venni, amikor a fészek vonalában járt. Még Keve is elnémult.

Barátom nyújtózkodott a fészek után, de nem érte el. Helyezkedett a törzsön, és újra megpróbálta...

Utána már csak zuhanni láttam...

Majdnem megsüketültem a saját ordításomtól. Egy pillanat volt az egész. Egyetlen átkozott pillanat!

Borzalmas hang kísért a földre esést.

Péter jajveszékelve ordított, de moccanni se bírt. Én rohantam barátom testéhez.

Lábai természetellenes pózban álltak. Egyik karja kettétört - kilátszódott a csont. Szeme ugyan nyitva volt, de vérbe borult a fehérje.

- Gábris! - fogtam meg oldalra bicsaklott fejét.

Csupa vér lett a kezem. A szájából is az ömlött... Fordítottam egyet hanyatló fején, hogy meg ne fullasszam.

- Azonnal hívd Etát! - ordítottam Péternek. De ő nem mozdult, csak bámulta Gábrist. - Indulj már! - üvöltöttem újra. - Indulj!

Drágffy némán és mereven nézett minket. A legszívesebben megöltem volna, de nem moccantam barátom mellől. Tudtam, hogy óriási a baj...

Mellé feküdtem: arcával szemben, és beszéltem hozzá. Itáliáról és a lovakról.

- Tele lesz sallangokkal a paripánk, érted?! - hajoltam közelebb. - Aranyból lesz még a zabla is! - Szája elé tettem a kezem. Éreztem, hogy lélegzik.

Mindenfélét összehordtam neki. Csupa szépet...

Észre sem vettem, mikor tűnt el a Drágffy gyerek. Csak akkor ültem fel, amikor Gábris mellkasa már alig moccant.

Rettentően megijedtem. Körbehordoztam a tekintetemet: rajtunk kívül senki nem volt az égeresben.

Az égig érő fa felhőkbe törő ágaira néztem.

- Segítség! - ordítottam teljes erőmből a földön térdepelve. - Segítségééééé!

Nem jött válasz. Ijesztő volt a csend, de nem adtam fel:

- Segítség! - kiáltottam az égbe.

Hallgatott az Isten, de én újra és újra ordítottam:

- Segítség! Segítség! - És újra: - Isten!

Majd a nedves földbe markoltam.

- Segíts már! - ordibáltam egyre kétségbeesettebben. De nem nyílt meg az ég, és elmaradtak az angyalok is.

Tehetetlenségemben kitört belőlem a zokogás, hullott a könny belőlem.

Amikor újra barátomra néztem, az arca megváltozott. Kisimult - mintha egy szobrot láttam volna magam előtt.

- Gábris... - suttogtam. Majd megtöröltem az arcomat, és visszafeküdtem mellé.

Már nem üvöltöttem, és nem is sírtam. Csak néztem és néztem őt. A szeme vért könnyezett. Körülöttünk altatót susogtak a fák. A szél is feléledt. De nem lúdböröztem tőle. A borzongás jólesett, mintha meleg levegő takart volna be. A fölénk tornyosodó fán duruzsoltak a levelek. Elcsendesedett bennem a lélek.

Mintha nem is a mézgás égerek földből kimászó gyökerei között feküdtünk volna... Úgy éreztem, Gábrissal együtt lebegek valami lágy, békés, ám láthatatlan hullám tetején. A biztonság kedvéért meg is fogtam a kezét - nem akartam, hogy barátom elsodródjon.

Apám hangja rángatott vissza ebből a különös világból.

- Fiam! - rázta a vállam, mintha egy álomból költőget- ne. - Tamás, ébredj!

Ijedt hangjára felültem.

Eta és András mester is ott térdepelt Gábris mellett. A kovács vonyított, miközben egész testét rázta a fájdalom. Majd bömbölt. Azóta

sem hallottam ennél fájdalmasabb ordítást. Torz arcából üvöltött a szenvedés. Mintha ő maga haldokolna.

Eta csendes volt. Egyik keze fia arcán, másik a szívéen pihent. Behunyt szemmel hajolt fölé. Kizárta a világot. Nem zavarta, hogy András mester őrjöngve feláll és odarohan a gyilkos fához. Pontosan azt ütötte és rúgta, ahonnan Gábris lezuhant.

Eta úgy dölöngélt, mintha valamiféle dallamot hallgatna.

Apám mögöttem állt - éreztem hatalmas tenyerét a vállamon. És azt, hogy kissé hátrafelé húz. Tettem is egy lépést arra, de nem vettem le a szemem Gábrisoról.

Eta alig hallhatóan, de duruzsolni kezdett valamit. Hangja elváltozott: mintha egy táltos beszélt volna belőle. Halkan kezdte, majd egyre erőteljesebben bűgött. Fia teste felett hajlongott, és egyszer csak kinyílt a szeme.

Villogó tekintete nem nézett sehova, én mégis biztosra vettem, hogy valamit lát. Arca meg-megvonaglott a fájdalomtól. Végül egy különös dallamba kezdett, az ének Gábris apját is visszahívta fia mellé.

A kovács óvatosan vette a kezébe fia tenyerét. Hullott a könnye a kitört kar felett.

Eta gyönyörű, de érthetetlen szavakat mormolt és dúdolt. Bilincselő hatása volt: nem tudom, miben, de ekkor hittem. Néztam Gábris élettelen testét, és vártam a pillanatot, amikor az anyja feléleszti.

A behunyt szemű asszony fejét jobbra-balra csapkodva gajdolt. Olyan volt, mint egy varázsló, és egyre hangosabban mormogott.

- Szélben... földben... vízben... tűzben... - Ezek voltak az első szavak, amiket értettem. Rángatózott és hajlongott az éneklő ima közben. - Körbe-körbe... Újra-újra...

Amikor nem bírta tovább fokozni, elcsendesedett.

Különös pillanat volt. Megállt az idő, madár se szólt, nem zörrent a levél sem. Minden elhallgatott. Az egész világ.

Eta fulladozva ocsúdott. Szeme kinyílt, egyenesen rám vetette:

- Hozz a fa kérgéből! - kérte, és az égerfára mutatott.

Szót fogadtam. A gyilkos óriás törzse egy részen táblásán repedezett. Onnan hasítottam egy darabot.

Amikor odaadtam neki, épp Gábris mellkasán dobolt. Óvatosan, mintha valamit csalogatna onnan. A ritmus a szívverésre hasonlított.

Nem mentem távolabb. Barátom közelében akartam maradni.

Eta odahajolt hozzá, megcsókolta, és ölébe vette a fejét.

Ekkor elfolyott a vére. Gábris füléből és fejéből a sáros föld magába szívta az életet. Eta letörölte a vörös könnyeket, és a véres ujját a földbe mártotta, után pedig saját mellkasát dörzsölte. Közben fel-feljajgatott. Vagy énekelt. A révület és a valóság váltakozott benne.

Újra megéreztem apám tenyerét a vállamon.

- Gyere - suttogta.

- Mit csinál?

- Búcsúzik tőle.

Eta csettintgetett a nyelvével. Én nem voltam képes mozdulni. Bámultam őket.

- Tamás! - lépett mellém apám. - Indulunk!

Eta ekkor már érthetően énekelt:

- Szél, fújj át rajtam! Szél, fújj át rajtam! Szél, fújj át rajtam!* - Gyönyörű hangja betöltötte az égerest. - Föld, fogadj be engem! Föld, fogadj be engem... - ringatta Gábris fejét. - Föld, fogadj be engem!

Apám se mozgott. Hallgatta.

- Tűz, tisztíts meg engem! Tűz, tisztíts meg engem! Víz, mosdard meg lelkem! Víz, mosdard meg lelkem! Víz, mosdard meg lelkem...

András mester is abbahagyta a zokogást.

- Föld, fogadj be engem! Föld, fogadj be engem! Föld, fogadj be engem...

Ahogy a dal véget ért, apám elrángatott onnan.

A mi szekerünkkel jöttek, de azt otthagytuk. Apámmal ketten gyalogoltunk hazafelé.

Nem kérdezte, mi történt. Egy árva szót sem szólt. De úgy fogta a kezemet, mintha Ferencke volnék. Hazáig nem eresztette el.

Én szólaltam meg elsőként, amikor a távolban megláttam öcsémet és Sárát az udvaron. Anyám is mellettük ácsorgott, és felénk kémlelt.

Megtorpantam.

- A Drágffy ölte meg Gábrist - mondtam, ahogy gondoltam.

- Lezuhant a fáról.

- A mocskos Drágffy zavarta fel! - A gyűlölet újra ott lobogott bennem. Az állkapcsom belefájdult, olyan erősen szorítottam össze a fogaimat.

Anyám megindult felénk. Mi lassan lépkedtünk, ő futott.

- Gábris? - kérdezte zihálva. Tekintete cikázott apám és köztem.

Én nem szóltam egy szót sem, csak néztem magam elé.

Apámon állapotodott meg a tekintete, de ő sem beszélt. Anyám ekkor letérdelt elé. Amikor át akart ölelni, kibújtam a karjaiból, és elrohantam. Sára a nagy zöld szemeivel hiába várt - képtelen voltam a szemébe nézni. Bezártam magam az istállóba, és belezokogtam a szénába.

Nemsokára eleredt az eső. Órákig hallgattam, ahogy a zsindeyen kopognak a cseppek.

.....
* A bölömbika népies neve.

* Baráth István Zsolt: *Öt elem ígéző*.

Tőr és bosszú

Eta másnap odajött hozzám. Egy szót sem szólt, csak a kezembe nyomta Gábris karkötőjét.

- Soha többé nem veszem le - kötöttem az enyém mellé.

A plébános maga jött el a szomszédasszonyhoz, és sokáig maradt. Barátomat másnap elhantolták a temetőben. Eta csak a temetésen járt ott, többet nem ment a földkupachoz. Torozni sem úgy toroztak, mint mások. Ezt az egész falu elfogadta, még a misére sem jöttek el jódarabig utána.

Én akkor jöttem rá, mi is az a halál, miután másnap kisütött a nap. Hétágra szórta a szikrázó sugarat, és a madarak is daloltak. De hiába vártam Gábrist a keresztnél - mert odavitt a lábam -, nem jött. Én mégis vártam. Nézegettem körbe-körbe, majd fel az égre. Tudtam, hogy nincs a felhőkben. Egyszerűen éreztem, hogy nincs ott, hiába is prédikálta azt a pap.

Rohantam vissza az égerfához. Oda, ahol a vére a földbe folyt.

Sebesen tettem meg az utat. És ahogy futottam, egyre közelebb éreztem magamat hozzá.

Kifulladásig érkeztem halála helyére. A legyek már felzabálták a pisztrángot. A földön nyoma sem volt vérének, az eső mindent elmosott. A talaj már nem bírt több tavaszi esőt magába nyelni - a vizenyős zöldön lépkedtem. Néhol cuppogott talpam alatt a fűcsomó.

Odamentem a hatalmas fa alá, felnéztem, és kerestem az égig érő ágak tetejét. A nap vakított. Puha, meleg földön álltam.

Behunytam a szemem. Ereztem, ahogy a liget lélegzik. Akaratlanul is eszembe jutott Eta éneke. Nem ismertem ezt a dalt azelőtt.

„Szél, fújj át rajtam...!”- hallottam magamban újra. Kitártam a karomat, és lassan forogni kezdtem a nap sugarai alatt.

- Tűz, tisztíts meg engem...! - ígéztem meg én is az elemeket.

Csak akkor hagytam abba, amikor eltűnt a nap. Az árnyéktól megborzongtam. Ideje volt hazaindulni, de én lassan lépkedtem, nem siettem. Nem tartottam sehova.

Éles csivitelést hallottam magam mögül.

Megfordultam.

Egy csúf kis fióka bosszankodott a lepusztított pisztrángcsont előtt. Rögtön tudtam, Gábris az ő fészket verte le.

Habár ekkor nem úgy nézett ki, de én mégis sejtettem, hogy egy sas áll előttem.

Körbenéztem újra az égen, és vakartam a fejemet, mitévő legyek. Számba vettem a tényeket:

Az anyja nem vitte el. Mert talán Gábris megérintette őt, és már emberszaga lett. Talán a barátom éppen miatta esett le...

Ekkor majdnem eltiportam a szerencsétlent.

Jól tudtam, több fiókát nem érdemes keresnem, mert ezek Káinok. A békászó sasok egy tojást raknak csak, vagy kettőt. De ha kikel mindkettő, akkor is csak egy éli túl, mert az elsőnek kikelő elpusztítja tulajdon testvérét.

Igen... - képzeltem el újra az eseményeket. - Gábris azt hitte, tojás lesz a fészekben, és amikor odanyúlt, ez a gyilkos fióka megcsípte.

Haragudni akartam a madárra. Ám olyan esetlennek nézett ki - sántított is. És a legyek már a csipáját ették... Rázta magát, és visongott. Hiába pislogott a nyomorult, a legyek nem tágitottak a puha szemhéjakról. Csőrét hiába verte a földbe, nem sikerült elzavarni őket, mert újra és újra visszaszálltak.

Mély levegőt vettem, és lemondtam a bosszúról. Vagyis nem egészen. Hagyni akartam, hogy a természet döntsön róla. Nem adtam neki sokat. Tudtam, néhány óra, és halálra marják.

Elindultam haza.

A fióka ekkor újra rákezdett.

- Tyüptyüptyü! Tyüptyüptyü!

Megfordultam. Apró ugrásokkal közelített felém.

- Elment az eszed? - kérdeztem tőle.

Tovább csivített nekem, mintha az anyja volnék.

- Buta madár! - szóltam rá, majd ismét faképnél hagytam. De bennem volt a kíváncsiság, ezért lassan lépkedtem. Ő mögöttem ugrált és csipogott.

- Ostoba madár!

Megörült, hogy szóltam hozzá, ezért még hangosabban csivített.

- Ostoba, ostoba, ostoba madár...!

Leguggoltam, és kinyújtottam felé a kezemet. A fióka nem ijedt meg, odatípegett élénksárga lábaival. Tollatlan teste ronda volt, de biztosra vettem, hogy sas, mert a szájjuga is sárgás volt. Egyáltalán nem félt tőlem a kis bolond.

Tenyerembe vettem, erre rögvest megcsípte az ujjamat:

- Sas vagy te! - néztem a szemébe.

Letettem, és ástam neki gilisztát. Miután megette, elbóbiskolt a kezemben.

- Bolond madár - fújtam rá a kopasz fejére, amire mérgesen felnézett. Nem tartott soká a haragja: újra lecsukta szemét, és elaludt a kezemben.

Képtelen voltam otthagyni az égeresben. Anyám veszekedett érte, de apám megengedte:

- Ez nem is biztos, hogy sas - nézegette. - De lássuk, mi fejlődik belőle!

A fióka a bárányunk mellé került. Csipkedte a szőröst, de nevelésemnek hála, nem akarta soha megkóstolni. Első perctől kezdve kézhez szokott.

A kicsiknek is megmutattam. Gábris húga nem volt olyan lelkes, mint Ferencke, de legalább megsimogatta. Sára alig szólt bátyja halála óta, de ha mégis, akkor dadogott. Úgy tettünk, mintha észre sem vennénk a dolgot.

Rettentő sok eső hullott azon a tavaszon. Egy nap, amikor a temető felé jártam, láttam, hogy Gábris nyughelyén már semmi nem vallott sírra: se domb, se jel. Közelebb mentem, és észrevettem, hogy a keresztet kimosta a víz.

A helyére akartam állítani a fejfát, hát fogtam magam, és elkezdtem a kezemmel ásni.

Ekkor elvágta valami az ujjamat.

A Drágffy gyerek törjét találtam meg a földben. Azt, amit többször is a torkunknak szorított.

Forgattam a mives darabot a kezemben: pengéje nem vasból, hanem acélból készült. Végül magamhoz vettem, és nem szóltam róla senkinek.

Anyám egyre többet jajveszékelt az esők miatt, rettentően félt az áradásoktól. András mester és apám ki sem jött a műhelyből, mert csak törtek a kerekek a sáros utakon.

Eta kerülte az embereket. Még többet járta az erdőket, és az égereshez vezető úton többször is találkoztunk.

A fiókám néhány hét múltán már kitollasodott.

- Ez bizony sas! - cirógatta apám is. A madár egyáltalán nem félt tőlünk.

- Ideje nevet adni neki! - mondtam a kicsinek.

- Gá-Gá-Gábris - mondta Sára.

Összerándult a gyomrom, de rögtön rábólintottam. Bármit is mondott volna, annak nevezem el.

- Gábris - mondtam ki apám elsőnek a nevet.

Utána én:

- Gábris...

Ferencke is mondogatta. Sára pedig - Gábris halála óta először - elmosolyodott.

A nyár nem hozta el a békét - lüktetett bennem a barátom értelmetlen halála. Ősztől a falubéli gyerekekhez még annyit sem szóltam. Akihez szólni szerettem volna, már nem hallotta, akikhez meg beszélhettem, azoknak nem akartam mondani semmit. Sokkal csendesebb fiúvá váltam.

Anyámnak nem tetszett a változás.

- Mit kóborolsz annyit, Tamás? - Nem értettem, miért nem hagy békén, ha időben érkeztem. - A piacra se jöttél!

Nem válaszoltam. A vacsorámat ettem.

- Nem lesz ennek jó vége... - mondta apámnak is.

- Ne nyúzd már állandóan! - hördült fel apánk. - Hagyd egy kicsit békében!

Hálás voltam érte, de neki sem mondtam semmit, és rá se néztem. Már Ferencke szuszogása sem tudott álmodni a szememre. Éjjelente sokszor éberem forgolódtam. Pedig mindennél jobban vágytam aludni, mert Gábrissal akartam álmodni. Minden éjjel bíztam benne, hogy a barátom eljön. De még a nyugalom se jött el, nemhogy Gábris.

A gyász és az álmatlanság gyötört éjjelente. Kínomban az udvarra is kiszöktem ilyenkor. Apám tudta, de nem árult be anyámnak.

Bálinttal még távolabb kerültünk egymástól.

- Hogy bírsz szóba állni a Drágffyyval? - sziszegtem neki ha hazajött. - Hát neked semmit sem jelentett Gábris?

- Fejezd ezt be...! - csitított egy alkalommal a templom előtt. - Rejtsd el, amit érzel! Én sem szeretem őket. - Két kezével megfogta a fejemet. - Igazad van mindenben, Tamás! - suttogta a szemembe. - De még hasznát fogjuk venni... - Ekkor nem értettem őt. - Csak úgy juthatsz előrébb, ha megtanulod elrejtetni, amit érzel! - érintette homlokát az enyémhez.

- Egy nap megölöm a Drágffyt! - suttogtam arcába.

Eleresztett.

- Nem kell ezen fáradoznod... Isten elvégzi ezt helyetted!
- Élvezném, ha én ölném meg! - szorult ökölbe a kezem.
- Ne erre gondolj, Tamás! - mosolygott szélesen cingár bátyám. - Ez túl kevés... Arra gondolj, hogy egy nap elveszed, ami az övé!

Megdöbbsentem a szavaktól.

Drágffy Keve ekkor odajött mellénk. A szemembe se mert nézni. Bálint pedig erőszakosan mosolygott rám, és a hátamat lapogatta, miközben beszélt vele. Nem is hallottam, miről.

Hirtelen valami furcsa, új érzés született bennem. Valami tisztességtelen bátorság.

- Keve úrfi... - szólítottam meg.

Elborzadva nézett rám.

- Az a szép kis töröd, az a piros köves... Milyen acélból készült?

Keve hirtelenjében nem válaszolt. Úgy bámult rám, mintha süket volna.

Megismételtem a kérdést.

- Nincs már meg... - nyögte erőtlenül. - Nincs meg az a tör...

Derekamhoz nyúltam, hogy érezzem a fegyver markolatát.

- Elvesztettem...

- Az égeresben?

- Nem ott... Vagyis lehet, hogy ott... - Gyöngyözött a homloka. - Már nem emlékszem rá...

Tudta, amit én: a halálba kergette a barátomat. És ő temette a tört Gábris mellé.

Sára

A következő évben nehezebben ébredt a lápos, esőből is kevesebb hullott. Sárát oktatás után Ferenc mellé rakták az udvarra. Öcsém úgy vigyázta, mintha édestestvére volna. Én is ekképp tekintettem rá - egy darabig...

Eta nem szült több fiút, pedig viselő is volt egyszer. Egy nap megláttam, hogy egy rongyköteggel a kezében megindul ki az udvarból. Még pirkadat előtt volt...

Korán jártam ki a sasomat etetni, aki addigra már bőven elhagyta a tyúk nagyságot. Nem tudom, miért, de Eta után lopakodtam. A démonok erdejébe ment a ronggyal.

- Halva született a kislány... - Ezt csak anyámtól hallottam, mert azt a csecsemőt nem látta rajtuk kívül senki sem.

Sára is hallgatott róla, én pedig nem faggattam. Örültem, hogy már nem dadog.

Napokig csak az Öreg Tölgyesre tudtam gondolni. Próbáltam erről kérdezni apámat, de nem hagyta:

- Nincs mindenre válasz! Hadd menjen oda, ahova akar! Ne firtasd, Tamás!

- És én bemehetek oda?

- Ne merészelj! - fenyegetett villogó szemmel.

Annyiféle ijesztő legenda keringett, és évről évre újabbak is születtek. Azon a télen egy vadász ment be - legalábbis a falusi gyerekek szerint így volt -, és sohasem jött ki. A Drágffyak sem merészkedtek be, pedig

szerettek nagy vadászatokat tartani. Azt beszéltek, a vaddisznók mennyei boldogságban élnek arrafelé a makkon, mert senki nem zavarja őket.

Az évekkel egyre kevésbé hittem a mendemondáknak. Egyszer azt is láttam, hogy Sára onnan jön ki. Én egy galagonyabokorból kémleltem Etát és őt.

El is kaptam még aznap a szókeséget.

- Mit csináltál te az Öreg Tölgyesben?

- Semmit - vágta rá. Kiszabadította vékonyka karját a markomból. - Rosszul láttad! - És fájdalmas képpel simogatta a bőrét.

Tudtam, hogy hazudik, de azt megbántam, hogy megszorítottam.

- Nem akartam ilyen erősen... - néztem az ujjam helyén született piros nyomot.

Nem válaszolt rá semmit. Tudta, hogy tudom az igazságot. Csak azt nem értettem, miért hazudik nekem.

- Ezt ne firtasd! - kérte halkán.

Szerettem őt, ezért bólintottam, és ráhagytam.

A Drágffyak emberei egyre jobban terjeszkedtek, apámnak pedig egyre több és több munkája adódott. Én pedig inkább segítettem neki a tanulás helyett.

Mindenkinek kellett a kerék, mert már egészen Szatmárig kijártak a földekre dolgozni. Ennek persze a városiak nem örültek, de nem mertek a Drágffyakkal pörölni. Elnézték, hogy a falusi emberek behatolnak a földjeikre. De nem ám a műveletlenekre! Egészen a kiskertekig mentek a faluból.

Apám a kerékért járó dénárok mellé szívességet is kért. Bálintnak velük küldetett csomagot. Anyám egy estebédnél egy kendőbe pakolta a legfinomabb falatokat.

- Ha te lennél távol, neked küldeném! - válaszolta a fel sem tett kérdésre.

Ettem tovább a szalonnát.

- Ha többet foglalkoznál a tanulással, te is elmehetnél Szatmárba - folytatta. - Bálint is a segítségére volna.

- Szeretek itthon - vettem a számba egy falat kenyeret.
- Tamás híján most bajban volnék! - dicsért apám hangosan.

Anyám erre mély lélegzetet vett.

- És Ferenc? O ügyesedik?

Apám ekkor megköszöri a torkát:

- Igen... Igen! - mondta újra. Hisz magát is győzködni kellett.

Ferencke büszkén mosolygott. Anyám pedig idegesen kezdte bontani az asztalt.

Apám elkapta a kezét.

- Hova ez a sietség? - mosolygott rá, hátha az rajta is segít. - Még be sem fejeztük!

Nem segített. Anyám nem ült vissza a székre, keresett magának más munkát.

Ferencke estére kipirosodott, és csúnyán köhécsegni kezdett. Másnap misére sem kellett jönnie, otthon maradtak anyámmal.

Ketten mentünk apámmal a faluba.

- Tamás! - ütött meg komoly hangot mise után. - Akarsz-e még katona lenni? - Csakis az akartam lenni! - Csak azért kérdelem, mert a műhelyben egyre több a dolog...

- Itt a nyár - vágtam rá. - Segítek végig, hisz nem kell mennem a paphoz.

- Kevesebb a szekerce, több a kerék...

Nem tetszett a gondolat.

- Már jobban célzol, mint bárki - mondta büszkén. - Nem maradt sok, amit megtaníthatnék neked. Ellenben a műhelyben még lenne mit mutatnom.

- Nem tudok lovagolni.

- Hajtani viszont tudsz, fiam! Sokkal jobban is, mint Bálint.

Nem értem be ezzel. Szerettem volna lovagolni is.

Egy darabig csendben mentünk.

- Végül is vehetnék egy hátast... - ment bele apám. A szekerünk elé befogott széles hátú, nehéz mozgású öreg heréit nem volt alkalmas lovaglásra, ezt már korábban megállapítottam.

Arra, amit mondott, viszont nem tudtam nem visszafogni az örömet.

- Állj! - csillapított. - De csak akkor, ha megdolgozol az áráért!

- Meg én! - kiáltottam. - Akár éjjel is a műhelyben leszek!

- Őszől újra még a paphoz! - Bólogattam mindenre. - Otthon pedig a műhelyben leszel, nem az udvaron. Nem csavarogsz egész álló nap!

- Így lesz!

Elszoktam a jókedvtől, nehezen is nyugodtam meg. Otthon félve kérdeztem apámtól:

- Ma még elmehetek?

- Elmehetsz - mondta. - Csak akkor kell dolgoznod, amikor én is ott vagyok. Nem egész álló nap!

- Hány nap alatt keresem meg a ló árát? - Azt már tudtam, hogy a jó kerekeket, szekereket mindig bőkezűen megfizetik, hisz apám áldozatos munkájának hála nem kellett szűkölködnünk. Nagyobb házban lakhattunk, és a jobb ruhákat is megengedhettük magunknak, mint bárki más a faluban.

- Ez tőled függ!

Az izgalomtól hajtva berohantam a sashoz.

- Lesz lovunk is, hallod, Madár? Igazi nemesháta, nem afféle igavonó - simítottam végig a fején. Én nem bírtam Gábrisnak hívni. - Mit szólsz? Szereted a lovakat?

Kinyitottam az ajtót, hogy kirepülhessen. Néha elrepült, néha nem - de messzire sosem merészkedett.

Aznapi sem ment messze, leszállt az udvar végében. Én pedig a karkötőt néztem a csuklómon, és végigsimítottam Gábrisén.

- Igazi ló lesz! - suttogtam neki. - Lovagi háta...

Néha beszéltem egykori barátomhoz: hangosan is, nem csak magamban. Rettentően hiányzott.

Emlékszem, éppen elhatároztam, hogy fel is megyek a hegyre: oda, ahol megfogadtuk, hogy együtt Itáliába megyünk, amikor megszólalt mögöttem egy hang:

- Bejöhetek?

Sára állt az ajtóban.

- Ferenc beteg.

- Tudom.

Csak néztem a copfost, de nem tudtam, mit mondjak neki.

- Megnézzük a szentjánosbogarakat? - kérdezte bátortalanul.

Már majdnem rávágtam, hogy nem, de megsajnáltam azokat a zöld szemeket.

- Nézzük meg...! - tettem felé egy lépést. Széles mosolyt csaltam ezzel az arcára.

Igaz, nem sokat szoltam hozzá, míg a láposig elértünk, de legalább lassabban mentem, hogy ne kelljen rohannia.

Az erdőben azonban már vágattam előre. Tartotta a lépést, de lába alatt állandóan pattogott az ág.

Rettentő rossz vadász lenne - gondoltam.

Lassítottam lépteimen, amikor a bokros erdőszegélyre értünk. Ő nem vette észre, nekem jött.

- Jobban vigyázz!

- Bocsánat - motyogta zavarában.

- Nem énmiattam - mosolyogtam rá. - Hanem a talpad miatt...

Ezen az estén megváltozott az életem. Nem kellett ehhez se sok - ez is egy pillanat alatt történt.

Gyöngéd éjszaka volt: a pocsogó, ami mellett elmentünk, árasztotta magából a meleget. Sára csalódottan nézegetett körbe-körbe.

- Lehet, hogy idén nem is erre vannak...

Én magabiztosan felfeküdtem egy öreg faágra, és a törzsének támasztottam magam:

- Nemsokára meglátjuk őket!

Már sokszor láttam a mécsbogarakat, különösebben nem izgattak. Távolabbról kékesnek, közelebről zöldesnek tűnt a fényük. Amikor egészen közélről vizsgáltuk őket Gábrissal, akkor pedig sárgának találtuk.

Egy madár, ami a fejem feletti ágon ringott, elrepült.

- Korán van még... - jelentettem ki.

- Biztosan itt lesznek? - vizslatta türelmetlenül az egyik bokor leveleit. A nőstények ilyenkor rendszerint a talajon vagy bokrok leveleire mászva vártak a szerelemre.

- Itt lesznek - mondtam neki. - Minden évben itt van a legtöbb!

Nem hitt nekem.

- A temetőnél biztosan vannak...

Fáradtan sóhajtottam, mielőtt válaszoltam neki:

- Ígérem, itt több lesz!

Lilásan sötétedett. Mi csendben vártunk.

Nem kellett sok: ahogy a nap lebukott, hamar megtörtént a csoda. Kigyulladtak a bogarak. Sára hangos nevetése szétáradt a holdsütötte erdőszélen. A langyos széllel a bodzabokor élmélyítő illata is az orromba kúszott...

Én is előrébb hajoltam, és figyeltem a körülöttünk lévő világot. Mintha az égi csillagok a lábunk elé hullottak volna: a hímek felfelvillantották lámpásaikat a levegőben szálldosva, amire a talajról és a bokrokról is felragyogtak a válaszok.

Sára lehajolt egy mécsbogárért. Visszafojtott lélegzettel figyeltem, ahogy az állatka fénye, mint egy a sejtelmes lámpás, megvilágította arcát.

Hívogatott a mágikus látvány. Leugrottam a fáról, mert a tündöklés engem is megdelejezett. A bogarak násztáncát csak tompán érzékeltem, Sárát viszont annál élesebben. Azon a holdsütéses éjszakán valamit

másképp láttam, mint egészen addig. A ragyogó bogarak között úgy festett, mint egy szép tündér. Vagy angyal.

Ahogy a hímek, én is közelítettem a nőstényhez.

Sára lábainál egy páfrány ringott alig észrevehetően. Érzékszerveim kiélesedtek: a levelek susogása, mintha valami titkos varázsigé lenne, duruzsolt a fülemben. Megbabonázva néztem, ahogy olyan finoman tartja a kezében a bogarat, mintha a világ legnagyobb kincse lenne.

Elöntött a forróság.

Ő ebből nem érzékelt semmit. Nem rám figyelt, csak az aprócska élőlényt csodálta.

Közelebb léptem.

Ekkor egy pillanatra rám nézett, és közben mosolygott.

- Sára...! - Csak a nevét bírtam kinyögni. Mellkasomat beterítette egy ismeretlen vágyódás. A keze felé nyúltam. Reszkettem, ahogy átadta a bogarat.

Szúnyogáradat szakadt ránk hirtelen, és a varkocsos csapkodta magán őket. Én mozdulatlanul álltam: a vérszívók kövérré híztak a lábamon, de a tenyeremben megóvtam Sára mécsbogarát.

Azt viszont nem vettem észre, hogy már nem villog a kezemben.

- Kiejtetted? - nézett rám mérgesen.

- Nem - suttoztam.

Nyúlt a bogárért, hogy visszavegye. Amint hozzám ért a hófehér bőre, nyelnem kellett.

Már semmire sem voltam képes figyelni... Sután megcsókoltam a száját.

Ijedtében kiesett a kezéből a bogár. Utána meg pofon vágott.

Csak álltam, mialatt ő a mécsbogarát kereste a lábunk előtt. Amikor megtalálta, már mosolygott:

- Örülök, hogy tetszem!

- Akkor miért vágta pofán?

- Nem tudtam, mit csináljak.

Az éjszaka elrejtette égő arcomat.

- Anyám azt mondta, ne engedjek ilyeneket a legényeknek...

Összefontam magam előtt a karomat. Hirtelenjében meg is bántam, amit tettem. Hátat fordítottam neki, és elindultam haza. Gyerek voltam még a szavakhoz...

Követett. Csak akkor szólalt meg, mikor már látszott az erdőszéli két ház, ahova tartottunk.

- Bánom azt a pofont.

Megálltam, de nem néztem rá.

- Ne kérj bocsánatot érte! Jól tetted! - indultam el újra.

- Feleségül veszel, és akkor majd csókolgathatsz - válaszolta, miközben futott, hogy lépést tarthasson velem.

Még jobban siettem.

- Hallod? - kérdezte türelmetlenül.

- Hallom.

- Jó lesz így?

- Jó.

Többet nem beszéltünk erről. Ő is hazament, és én is.

Csók és pofon

Ferencke rettentő csúnyán köhögött, de nem ezért nem aludtam. Égett az arcom a pofontól - és a vágtyól is. Szívem nem nyugodott: hiába is hunytam le a szememet, egyre hevesebben dörömbölt. Sára újra és újra megjelent a képzeletemben.

Emlékszem, már pirkadt, és én még mindig nem tudtam elaludni. Tán nem is akartam igazán. Végül belezuhantam egy álomba. Nem volt jó: Gábris nekem esett - a csók miatt...

Zilálva ébredtem. És valami nyugtalanság is belém költözött: alig vártam, hogy viszontlássam Sárát.

Öcsémet még nem engedte ki anyánk az udvarra, így mikor a szomszéd lány megjelent, csak ketten voltunk. A sas felé biccentettem:

- Kiengedjük?

Ő bólintott, majd követett az istálló felé. Madaram, amikor kinyitottam előtte az ajtót, akkor sem akart röpködni. Szabályosan ki kellett tessékelnem.

András mester és apám már bement a műhelybe. Én nehezen indultam be: nem akartam otthagyni Sárát.

Izgatottságom végigkísért az egész napon, alig vártam, hogy végezzek a műhelyben. Amikor végre kiléptem, ő már ott volt. Ahogy megláttam, mosolyogva töröltem izzadt homlokomat az ingujjamba.

Anyám is kijött, és Sára kezébe is belenyomott egy rétest. Tökös-mézest kaptunk, Ferencke kedvencét.

Én gyorsabban végeztem, mint ő, ezért a kavicsokkal célba dobáltam, míg evett. Titokban rajta függött a szemem. Amikor az édes tészta utolsó falatját is bekapta, kijelentettem, hogy elmegyek horgászni.

- Én is mehetek?

Felé fordultam, és bólintottam. Zsíros száján megcsillant a nap, ahogy mosolygott.

Azt tudtam, hogy csak úgy nem csókolhatom meg, ahogy előző nap tettem, de azt is tudtam, hogy kedvére van velem jönni.

- Lassíts! - szólt rám.

Észre se vettem, de előrelóhottam. Azonnal megálltam, hogy megvárjam, de nem szóltam hozzá. Se őt, se engem nem zavart a némaság.

Megálltunk az úton, amikor találtunk egy patkónyomot.

- Északnak mentek - vizsgáltam meg az irányt. Hiába kémleltünk, nem láttunk már alakokat.

Sára a pipacsos felé akart kerülni egyet. Előrementem, hogy új tiprásokat csináljak neki a mezőn. Felkerekedett a szél, és egyszerre rezdültek a virágfejek, amelyek között lépkedtünk. Sára boldogan figyelte a hullámszó mezőt.

Hasonlót éreztem, mint a szentjánosbogárnál. Ezért gyorsan hátat fordítottam, és újra elindultam előre. Izzadt tenyerembe beleragadtak a szirmok, amiket a szél leszaggatott. Rám tapadtak, és hiába sikerült nagy nehezen ledörzsölnöm a bőrömről, a lángvörös virág összefogta az ujjaimat.

A patakhoz érve leguggoltam, és lemostam a ragacsot.

- Hisz nem is hoztál pecket! - kiáltott fel Sára.

Ugyan igaza volt, de eszem ágában sem volt elismerni a dolgot.

- Nem is kell pecek - mondtam hanyagul, majd feltűrtem a nadrágomat.

Megláboltam a vizet, és puszta kézzel tapogattam a halat. Csík és a póc bőven termelt itt. Az előbbi túlságosan eleven volt, de pócból sikerült fognom.

Sarra ujjongott a szerény zsákmánytól. Ettől megnőtt a kedvem, és összesen négyet fogtam még neki csupasz kézzel a májbarna

halacskákból. Utána ki kellett jönnöm, mert a lábamat már alig éreztem a hideg patakvízben.

De ez nem volt nekem elég. Teljesen le akartam nyűgözni Sárát. Vadul kerestem a megfelelő köveket, hogy tüzet szítsak. A Jóisten nem hagyott cserben, találtam hozzá alkalmas darabokat. Viszont taplógomba sehol sem akadt, *sem* pedig száraz levél. Már kétszer is begyulladtak az apró gallyaim, de végül mindig elaludt a láng. Többször körbenéztem, de nem találtam semmit, ami könnyedén lángra kapna.

- Süssük meg otthon! - javasolta Sára.

Nem akartam hazamenni. És ahogy ránéztem, hirtelen új ötletem támadt.

- Adjál a hajadból, az lángra kap - léptem hozzá közelebb.

Csodálkozást láttam a szemében, de rögvest ki is bontotta a fonatot. Világosszőke haja ahogy szétterült a vállán, orrcimpámba egy kedves illat kapaszkodott belőle.

- Csupán pár szál kell - suttogtam, és nyúltam, hogy megérintsem loboncát.

Mint a juh, aki megijed nyírója kezétől, kővé dermedt. Ahogy hajához hozzáértem, én még jobban megilletődtem.

Képtelen voltam kitépni. A legpuhább és legselymesebb anyag volt, amit valaha éreztem.

Visszahúztam a kezemet.

- Mi lesz már? - nézett rám.

- Tépd te ki! - vágtam rá. - Csinálj te is valamit!

Nem tétozódott. Megragadta a haját, és mindjárt több szálát is a kezembe nyomott.

Letérdepeltem, és újra tüzet csiholtam. Csak lopva mertem ránézni. Hajszálaikat gubancá dörzsöltem az ujjam között, és a tervem működött: a szikra lángra kapott egyből. Amikor a tűz már lobogott, elővettem a Drágffy törét, és megpucoltam a halakat.

- Honnan van az a tör? - kérdezte Sára.

Úgy tettem, mint aki nem is hallja. Csak beleztem tovább a vacsorát.

Nem kérdezte újra.

A száguldó patakvíz kimosta a véres részeket, majd apró nyársra szúrtam a pócokat, és a parázs fölé fektettem őket.

Leültem egy fa tövébe, és csak akkor álltam fel, amikor forgatni kellett őket.

Sára végig a tűz mellett állt. Nem bántam, mert így szabadon nézegethettem.

Különbözött a vele egyidős falubéli lányoktól. Azok nem barátkoztak már a fiúkkal, hanem külön csapatban járkáltak. Arra gondoltam, biztos az az oka, hogy a falu szélén lakik, és nincs a közelben egy leány sem.

- Mikor lesz kész? - kérdezte.

Felálltam, és odamentem mellé, majd fordítottam egyet a nyárson:

- Mindjárt.

Míg a hal megsült, ő csak a tűz mellett álldogált.

Három pócot evett meg, pedig nem sok íze volt.

- Finom - dicsért meg.

A vacsoránk végén elment kezét mosni a patakba.

- Kié az a tör, Tamás? - kérdezte újra.

- Az enyém - vágtam rá, miközben eloltottam a tüzet.

Némán követett a leszálló alkonyaiban. Az otthoni erdőhöz közeledve a vörösbegyek köszöntöttek minket, közben mi egészen lassan, már egymás mellett lépdeltünk, nem akartunk hazaérni.

Sára megállt a hatalmas holdviolák mellett.

- Mindjárt világítanak!

- Dehogyan világítanak ezek! - oktattam ki.

- Dehogyan! Ezüstben csillognak...

- Nem pilács ez - fogtam meg egy júdástallért. - A mécsbogár... az világít! - A Szent Iván-éji éjszaka meglágyította a szívemet, és sokkal szelídebben folytattam: - Csak a hold fénye csillan rajta...

- Holnap is fogsz nekem halat?

- Fogok.

Még mindig csak álltunk a sötét udvaron, nem akartam elbúcsúzni.

- Sára...! - szólítottam meg, mikor már éppen elindult. De nem tudtam folytatni.

Nem zavarta. Rám mosolygott.

Sárkány

Másnap és a rákövetkező napon is jött velem. Egy lócát eszkábáltam neki a víz mellé. Ahogy Ferenc öcsém felgyógyult, ő is velünk tartott.

De Sárában megváltozott valami. Hiába játszott Ferencsel, észrevettem, hogy többször engem figyel ő is. Én is így álltam a dologgal. Csak néztem, és vártam. Talán arra, hogy múljék kicsit az idő...

Ejt nappallá téve dolgoztam a műhelyben, és mivel atyámat sokan keresték fel, egy nyár alatt megkerestem a ló árát. Vagyis a nagy részét. A többi atyám egészítette ki. Aztán a szatmári állatvásárban meg is vehettem, ahogy ígérte.

- Ha a szürkét választod, akkor még marad is a pénzedből - tanácsolta a mustra közben.

- A sárgát akarom! - Tántoríthatatlan voltam. Már úgy érkeztem a vásárra is, hogy a leendő paripám nevét is tudtam.

Sárkány.

Így is lett: türelmetlenül kifizettem a Sárkányért járó összeget, majd utána rögvest a kezembe nyomták a nyakába vetett kötelet.

Apám összeráncolt homlokkal állt, úgy nézegette az újdonsült jószágot és engem:

- Nyereg is kell!

Megijedtem, mert az összes pénzem elment a sárgára.

- És egy csizma is! - Apám a kereskedő után indult, én pedig izzadt ujjaim között csak morzsolgattam a kötelet. Szerencsémre a ló türelmesen várt. Nekem persze végtelennek tűnt, mire apám és a kereskedő visszajött. Ekkor felpróbálták a nyergeket Sárkányra.

Ledöbbsentem az árukon, mert többbe került, mint a ló. A csizmát utáltam, de arra gondoltam, ha a ló megtűri a hátán az embert, lábán pedig a patkót, akkor én is kibírom a szorító lábbelit.

András mester pedig segített a karámot bővíteni. Nem tellett három napba, készen állt a saját helye.

Apám rá akart ülni, de én nem hagytam.

- Sárkány az én lovam - emlékeztettem. - Engem illet, hogy elsőként kipróbáljam.

Erre előreengedett.

Azt se tudtam, mit csinállok, de csináltam. A türelmes állat meg se moccant, hagyta, hadd tornásszam fel magam rá, ahogy szeretném.

- Ide tedd a lábad, ni - próbált segíteni apám.

Amikor a nyeregbe csúsztam, Sárkány mégis felkapta a fejét, és nagyot szökött előre. Elkezdett ágaskodni.

Ekkor apám eléugrott, és elkapta a kantárszárat.

- Nyugalom, nyugalom! - csitította. - Nem lesz baj!

Sárkány megrázta a fejét, pár hangosat nyerített, de végül hitt neki. Apám egyik karját felém tartotta, a másikkal a sárga jószágot lapogatta. Aznap én ültem a hátán, apám csak vezette.

Másnap reggel arra keltem, hogy ő már a nyeregben ül. Féltekénnyel néztem, ahogy lovagol. Együtt mozogtak: Sárkány kecsesen ügetett, patái alatt ropogott a hajnali föld, miközben apám az éledező napsugarak felé vezette. A ló örömeiben kalapált fejével.

Irigykedve lépdeltem közelebb, de nem szólítottam meg őket, mert a látvány magával ragadott. Figyeltem a ritmust, ahogy apám kiemeli magát a nyeregből - sosem láttam még ilyennek azelőtt. A katonák között is kitűnt volna, izmos testű és erős férfiember volt.

Amikor észrevett, azonnal meghúzta a kantárt, és felém vezette Sárkányt.

- Gondoltam, kipróbálom, amíg alszol!

A sárga állat hatalmasat nyerített, miután lovasa leugrott róla. Szótlanul bámultam rá. Állva is hatalmas ember volt. Félelmetesen erős karját kinyújtotta felém.

- Felülsz?

Bólintottam, és közelítettem a lóhoz. Megrezzentem, amikor prüszkölt egyet.

- Hohó! - paskolta meg apám az állat hatalmas nyakát, mire Sárkány elcsendesedett.

Apám a lábamat igazgatta, majd a derekamhoz tette a kerges tenyerét.

- Egyenesen ülj!

Erre kihúztam magam.

Két nagy kört tettünk meg: mereven, szótlanul ültem a sárga állaton.

- Apám... - törtem meg a csendet. - Honnan tudsz te így lovagolni?

- Hunyadi János seregében tanultam.

A hirtelen döbbenettől szólni sem bírtam.

- Egykor én is katonának készültem, éppúgy, mint te - nézett rám mosolyogva. Sárkány a nyakába fúrta a fejét, és elégedetten fújtatott.

- Katona voltál? - kérdeztem suttogva.

- Az - nevetett fel, mert a ló csak nem hagyta békén, kedvességből már a haját harapdálta.

- Melyik csatában harcoltál? Mikor? ... És most miért nem vagy katona?

- Hohó! - csitította a lovat, majd a szemembe nézett.

- Egyenesen ülj, Tamás! - És igazított egyet a hátamon.

Kihúztam magam, ahogy csak tudtam.

- Majd ha eljön az idő, mindent elmesélek...

Lovam szinte tudomást sem vett rólam, de én akkor is peckesen ültem a nyeregben.

- Megtanítás? - kérdeztem tőle, amikor segített leszállni.

- Mindenre - simogatta meg a fejemet. - Amit én tudok, mindenre...

Így is lett. Mindennap foglalkozott velem, de hiába kérdezgettem a török elleni harcokról, azokról nem beszélt.

Ősztől új plébánosunk érkezett. Egy hórihorgas, ősz hajú domonkos fráter került Erdőre, aki a Drágffyak magántanítója volt egykoron. Imre testvér a szatmári konventből jött helyettesíteni, de mivel a régi papunk időközben meghalt, maradt is.

Jobban kedveltem, mint az előzőt.

- Tamás... - mondta egyszer, mikor késve érkeztem az oktatásra. - Ha az Úr akarja, akkor még sokra viszed.

Nem érintett meg, amit a papok előtte prédikáltak. Dacoltam a tanulással is: a természetbe vágytam, meg kardot forgatni vagy lovagolni. Nem hittem, hogy ez a vénember bármit is adhat nekem.

A nap végén azonban a reggeli késésem miatt nem engedett el egyből.

- Az Úr sosem akar olyat, amit te nem akarsz! - Rám meresztette kék szemét, közben elővett egy négyzetrácsos táblát, és az orrom elé dugta.

- Mi ez?

- Sakktábla.

Ettől sem lettem okosabb, de nem is érdekelt.

- Elmehetek?

Nem válaszolt, hanem rátette a táblára a faragott fabábukat. Sötéteket és világosokat is. Közben Hunyadiról beszélt, és Nándorfehérvárról.

- Szent kötelességünk imádkozni értük! - utalt a déli harangszóra. - A keresztények imája elhozza a győzelmet!

Habár sok mindenben nem értettem egyet a papokkal, ebben követtem az útmutatást. Mindennap, amikor a templomok a törökök ellen hívtak imádkozni, én megtettem.

Hunyadira és a seregére gondoltam. Magamat is melléjük képzeltem. Mindennap, minden délben arra gondoltam, hogy egy nap katona leszek. Sajnos Imre testvér sokat magyarázott a bábukról és a lépésekről is, de a katonai hírek miatt kibírtam a többit.

- Ez a játék olyan, mint a harcmező - mutatott végig a fekete-fehér táblán. - Megtanít az ellenség fejével is gondolkodni.

A gyalogokról is elmondta a szabályokat, majd hirtelen türelmetlenné vált.

- Inkább lépj! - kezdtük meg a játékot. - Menet közben megtanítalak rá!

Belementem a dologba, és közben Hunyadiról kérdeztem. Körbenézett, és hiába nem látott senkit, suttogva kezdett bele:

- Hunyadi János kormányzó annak idején rendeletet küldött ám ide... - Előrébb hajoltam. - A Drágok *túlságosan vannak!* - ingatta a fejét. - Ez nem tetszett neki, és megparancsolta a szatmári polgároknak, hogy ne hagyják elszedni maguktól a városi földet.

Megörültem, hogy Hunyadi János és az én ellenségem is ugyanaz.

- Megparancsolta a fő- és az alispánnak, hogy oltalmazza meg a földjüket a Drágffyak mohó jobbágyaitól!

- Nem a jobbagyokon áll ez... - vettem közbe. - Azokat küldik az uraik.

A domonkos ezután újra a bábukra figyelt, és sorra ütötte le a parasztjaimat. Engem viszont dühített az újfajta játék.

- Nem tetszik! - toltam el magamtól a táblát.

- Azért nem tetszik, mert még nem érted!

- Azért nem tetszik, mert ezeket a szerencsétleneket csak odavetik! - mutattam a magamfajtaíróról mintázott bábokra.

- Ez a világ legigazságosabb játéka! - jelentette ki. - Aki jobban gondolkodik, az nyer!

Nem győzött meg. Összefont karokkal ültem a tábla előtt.

- Ez a kitörés játéka, fiam! - folytatta, majd megmutatta, hogy a gyalog, ha előre lép, akkor vezérré válik.

- Semmi sem állandó itt! - magyarázta a lehetőségeket. - Egy rossz lépés, és már vesztesre áll a győztes...

Imre testvérré hálával emlékezem: pislákkolt bennem a tűz, és ő észrevette. Megtanított a másik fejével gondolkodni. A többi gyereket is megtanította játszani. Mindenkit, de én bizonyultam a

legtehetségesebbnek. És mivel annyira nem akartam tanulni, megegyeztünk, hogy csak sakkoznom kell járni. Két játékot játszottunk ilyenkor.

- Többféle út is létezik - mondta egy ilyen játszma alkalmával.

Megtanított a kockázatra is, bábukkal és tétekkal. Közben beszélt nekem a világ dolgairól, így tanított meg másra is.

- Perzsiából való ez a játék.

- Nem szeretem a Keletet.

- No és miért nem? - nevetett fel. - Annyit jártál arra, hogy unod?

- A török is onnan jön.

- Sakk - szorította sarokba a királyomat egy futóval.

Kerestem, hova lépjek.

- Egyetlen mező van, ahol nem érheti baj - mondta a szerzetes.

Megtaláltam a biztonságos helyet. Ő előreszaladt a futóval. Éppen a lovam elé, ezért leütöttem.

Imre testvér rá sem nézett a győzedelmeskedő huszáromra, hanem csak egy gyaloggal lépett:

- *Sah mat!*" - mondta ki perzsául.

Mérgesen állígtattam fel újra a bábukat, és a következő játékban összpontosítottam, amennyire csak tudtam. Kikaptam, de a fráter akkor sem fukarkodott a dicsérettel.

Megszerettem a játékot. Olyannyira, hogy apámnak is meséltem róla, és megengedte, hogy elkészítsem a táblát. Faragtam hozzá bábukat is, és atyámat is megtanítottam sakkozni.

Türelmes voltam hozzá, ahogy ő is hozzám. Egy hét leforgása alatt jobb volt, mint Bálint. De a bábuk nevét állandóan eltévesztette:

- Vigyázz, mert jön a lovam...

- A neve huszár - javítottam mindig.

- Még mindig katona akarsz lenni? - kérdezte tőlem.

- Igen - válaszoltam a mezőket bámulva.

- Tamás, mondd csak, mi ér többet, a huszár vagy a futó?

- A futó.

- A püspöksüvegessel egyenes úton lehet haladni - mondta apám. -
Míg a huszárral csak ugrabugrálsz.

- Nem akarok Szatmárba menni - néztem a szemébe.

- Bálint mindenben segítségemre lenne!

- Maradni szeretnék.

Apám bólintott, és nem beszéltünk erről többet.

Hamar eljött a nyár és Szent János védőszentünk ünnepe, amit a falusiak tűzgyújtással és táncos mulatsággal ünnepeltek. Magasabb növésű voltam, így abban az évben én már a legények közé sodródtam, de táncolni nem álltam be. Borból legalább annyit ittam, mint Bálint, de a lányok nem érdekeltek. Vagyis csak egy érdekelt. Sára. Azonnal feltűnt, hogy nincs sehol, ahogy Eta sem. Pedig a szomszédasszony szerette az eseményt. Rendszerint a tűz körül foglalt helyet, és egész este énekelt.

A gyerekek - fiúk és lányok vegyesen - kissé külön álltak, az asszonyokhoz közel. Persze nem kellett őket féltetni: mindenhova odakotnyeleskedtek, és összevissza rohangásztak.

Ferenckét láttam is, de Sárát nem. Ő ekkortájt már az anyjával járt: vagy betegekhez mentek, vagy pedig gyógynövényeket gyűjtögettek. Eta már a szülésekre is magával vitte, és akár éjjel is felébresztette, ha kellett.

Egy falubeli lány viszont állandóan felém nézegetett a tűzugráskor. A fekete hajú, fekete szemű Ilka egy évvel sem volt idősebb Sáránál, de kacérságából biztosra vettem, hogy már holdazik.

Nem tévedtem, mert miután könnyedén átlépte az izzó fahusángot, kacagva csatlakozott be az idősebb leányok közé. Ez volt a szokás nálunk: az első vérzés után a lányból nő lesz, akit az asszonyok maguk közé engednek.

Ilkának szép, szabályos arca volt, de amikor a szemébe néztem, rögtön nevetett. Más volt, mint Sára. Folyamatosan engem figyelt, de felbosszantott, hogy ha a szemébe néztem, vihogni kezdett. Csak akkor hagyta abba, amikor elindultam felé. Eltűnt az arcáról a mosoly, mire odaértem az orra elé.

- Táncoljuk! - mondtam neki.

Bólintott, de a többiek már járták, ezért várni kellett a következő körig. Persze a röhcens ekkor már rám sem mert nézni: mellettem állva lesütött szemmel hallgatott. Mikor beállhatott a többi leány közé, akkor folytatta, amit előtte. Ha távolból szembe kerültünk, akkor újra röhcéscelt, de ha közelről, akkor megkukult.

Egyetlen táncot jártam vele, utána kiálltam. Állandóan a kislányok felé nézegettem. Vártam Sárát, de hiába. Csak nem jöttek.

Ilkán kívül mások is nézegettek felém, és végül egy nálam idősebb leányhoz közelítettem. Őt nem is kellett meghívnom, magától beállt táncolni. Tetszett nekem, de mégis csalódottságot éreztem, és egyre jobban zavart, hogy nem tudom, Sára hol lehet az anyjával.

Késő éjszaka értünk haza Bálinttal. Ő egyenesen a házba tartott, én viszont még kimentem a sasomhoz. Gábris barátságosan csipkedte a kezemet, miközben én két alakra lettem figyelmes a fekete homályban. Ahogy közeledtek a fáklyával, ráeszméltem, hogy Sára és Eta az.

Megkönnyebbültem, hogy hazaértek, így békésen tértem én is nyugovóra...

Másnap azonban nem álltam meg a dolgot szó nélkül:

- Hol voltál tegnap éjjel? - kérdeztem a kerítésnél rögvest azután, ahogy megláttam.

- Gyógynövényeket szedtünk. - Nem tetszett a válasz. - Anyámmal!

- Az éjszaka kellős közepén kell szedni?

- Akkor a legerősebbek. - Elindult a kecskékhez.

Átbújtam a kerítésen, és utánamentem.

- Melyik erdőben jártatok?

- Mindig odamegyünk, ahol éppen nő, amit keresünk.

Lehajolt az egyik gida lábához, hogy kiszedje belőle a beléakadt bogáncsot.

- Az Öreg Tölgyesben?

- Ne kérdezzess ennyit! - nézett a szemembe. - Elégülj meg azzal, amit mondok!

Sértődötten otthagytam. Hazamentem az istálló felé, ahol egy falba vert szögről leakasztottam a bőrszíjon lógó kaparót.

Nem néztem felé, de oldalról láttam, mit csinál: a kecskék között sertepertélt. Ő gyakran nézegetett felém, de én rá se pillantottam. Lovam felé tartottam. Felemeltem mellső lábát, és a késsel pucolni kezdtem.

Az állat izmos, sárga nyaka mögül egyszer kilestem: Sára háttal állt. Gyorsan végeztem a patákkal, és inkább kihoztam a nyeret.

Jól tettem, erre már felfigyelt. De semmi több: egyetlen szót sem intézett hozzám, miközben felnyergeltem Sárkányt.

Amikor kivezettem az állatot a karámból, már őt néztem:

- Hová mégy?

- A dolgomra - vágtam oda.

- Az hol van?

- Elégülj meg azzal, amit mondok!

Sarkammal hatalmasat szorítottam a lovon, a föld felreppent a paták alatt, és Sárkány nyerítve indult előre.

Csak hajtottam, de nem tudtam, hova. Végül az égeres felé vezettem, és csak a hűsítő fák árnyékában lassítottam. A levelek közt átszűrődő napsugár fel-felvillant, miközben ringatóztam a nyeregben. Behunytam a szemem. Gábrisra gondoltam.

Jobb, mint a disznó, ugye?

Lehunyt szemhéjam alatt megjelent barátom mosolya. Képzeletemben mindig egyidősek voltunk, de ő már egy napot sem öregedett.

Teleszívтам jó szagú levegővel a tüdőmet, és beszélgettem Gábris-sal.

- Egy nap elérek Itáliáig... - Ahogy ezt kimondtam, meg is ijedtem. Kinyílt a szemem is, szívem pedig hatalmasat dobbant.

Sára...!

Erdődöt itt tudtam volna hagyni, de arra a gondolatra, hogy egyszer nem láthatom Sárát, összeszorult bennem a lélek.

Megrántottam a kantárt, visszafordítottam a lovat, és vágtattam hazafelé. Barátom húga még kint volt, amikor visszaértem

- Sára! - pattantam le a lóról. - Féltetek attól az átkozott erdőtől! Nem véletlenül hívják a démonok erdejének!

- Csitt! - emelte fel a kezét tiltón. - Halkabban, Tamás! Anyám megöl, ha erről beszélek neked...

Megragadtam a karját.

- Bementéi abba az erdőbe?

- Igen.

- Megőrültél? - túrtam kétségbeesetten a hajamba. - Atyád tudja ezt?

Körbe-körbe nézett.

- Anyám összevarrja a számat, ha megtudja, hogy elmondtam neked. - Senki nem volt a közelünkben, mégis suttozott: - Már többször is jártam ott...

- Nem menj oda többet! - ráztam meg a vállát. - Megértetted?!

- Nem árt nekem, Tamás. Ne aggódj ezen...!

Eleresztettem a vállát.

- Anyád egy boszorkány!

Ebben a pillanatban elpárolgott a mosolya.

- Vond vissza! - Nem tettem. - Vond vissza! - sziszegte.

- A méregzöld szemekbe néztem. - Vond vissza!

Eszem ágában sem volt visszavonni. Hátat fordítottam, és lenyergeltem a lovat.

- Anyám gyógyító! - mondta, miközben követett. A karámba engedtem a lovat. - Figyelsz te rám?!

Szembefordultam vele.

- Mit gondolsz, te leány? - Hangosabban mondtam, mint akartam. - Mindig rád figyelek!

Meglepte a mérgem.

- Csak tanít engem - tette a kezét a kezemre. - Ahogy téged az apád, úgy engem az anyám.

Érintésére elszállt a haragom. Vagyis csak tovább. Etára. Őt utáltam, mert Sárára képtelen voltam haragudni.

- Olyan akarsz lenni, mint Eta?

- Gyógyítani akarok - lángolt a tekintete. - Tudni akarom, amit ő tud.

- A műhely felé nézett. - Ahogy téged tanít az apád, úgy engem az én anyám!

Csak néztem, néztem azokat a zöld szemeket, és féltettem. A lelkem mélyén sejtettem, hogy ez az útja.

.....

* A kifejezés eredete a perzsa szófordulat, amelynek jelentése „a királyt lerohanták/legyőzték”.

Hold és virág

Kőút vezetett a Drágffyak birtokára, ahova egy boltíves kapun át lehetett bejutni. A vidéki kúriaépület dúsán faragott szürke támpillérei kikandikáltak a mohalepte kőkerítés mögött. Az uradalom keleti oldalát védeni sem kellett, hisz élő emberfia nem merészelt arra járni - mert ott kezdődött az Öreg Tölgyes, a démonok erdeje.

Gyűlölt ellenségem, Keve, ezen a nyáron valamiért sokáig távol maradt, amit szerencsémnek tartottam. Ám Bálintra mégis szüksége volt a nemesi családnak. Az ifjú Drágffy Bertalanhoz hívták, hogy társa legyen a lovagi feladatok gyakorlásában. Fivérem nem tündökölt, így hamarosan rám esett a választás.

- Tamás! - győzködött. - Meg fogják hálálni...

- Nem akarok oda menni!

- Bolond vagy, ha nem ragadod meg a lehetőséget! - szorította meg mindkét vállamat. - Igazi kardot is foghatsz majd!

Semmire sem vágytam ennél jobban, mégis úgy éreztem, nem szabad odamennem. De anyám is győzködött, így végül mégis beadtam a derekam. Cserébe Imre fráter is még nagyobb szabadságot ígért a következő iskolaévre.

Apám azonban velem egyet gondolt, mert ő sem örült a dolognak.

- Fogd vissza magad! - Ezzel a jótanáccsal engedett útnak. Utána bátyámhoz fordult: - Vigyázz az öcsédre!

Bálint mosolyogva bólogatott neki, de az odavezető úton gondterhelten mondogatta, mit lehet és mit nem:

- Ne beszélj sokat! És semmi esetre se vitatkozz! Akkor se, ha ők maguk kérik! Mindig érts egyet! Mindig!

Egyáltalán nem volt kedvem az egészhez.

Ám Bertalan kellemes meglepetést okozott: más volt, mint Keve. Barátságos és jószívű úrfinak tűnt, ráadásul nem is volt olyan gyenge, mint ahogy én azt elképzeltem.

Fakardokkal küzdöttünk. Egy Oleg nevű vén, harcsa- bajuszos öreg - aki valahonnan a távoli Oroszföldről származott - tanította neki, hogyan tartsa és forgassa a fegyverét.

Oleg törte a magyart, de minden szavát értettem. Bertalan már ismerte az alapokat, én pedig csak ösztönösen mozogtam. Három nap... A nemesifjú összesen három napig volt előnyben hozzám képest, utána már nem lepett meg semmivel. Sőt, mivel magasságom és erőm is nagyobb volt, Oleg kérésére előnyöket kellett neki adnom.

Nem volt ínyemre a dolog. Bálint hazafelé azzal vigasztalt, hogy jó ez így, hogy ez majd hasznomra válik.

- Ez igazságtalan! - csattantam fel. - A harctéren sem két egyforma magasságú és erejű ember küzd!

- De ez a te előnyödre válik, öcsém!

- Olyan közéről végzi a kitörést, hogy felesleges is a színjáték! - panaszkodtam. - Talán az a legjobb, ha feladom az elején! Különben is... a műhelyben is sok a dolog!

Felnevetett.

- Ennyire nem állhatod?!

Mély levegőt vettem, amit hosszan és lassan fújtam ki. Bálint megállt, és szembefordított magával.

- Nemcsak erősebb vagy nála, hanem a hajlamod is nagyobb a kardhoz, Tamás! A vak is látja ezt! - Indulni akartam tovább, de bátyám nem engedte. - Addig örülj, míg nem te kapsz előnyt! Nehezítsd a saját helyzeted! Törekedj arra, hogy a súlyosabb feltételek mellett is sikerüljön! így te sokkal többet tanulsz.

- A domonkosoktól szedted ezt?

- Sok mindent tanultam tőlük... - Kék szemei ezúttal melegséget árasztottak. - Legfőképpen azt, hogy a magunkfajtáknak a legjobban kell csinálni. Sokan vannak ám, akik jó fejűek. Vannak nálam jóval eszesebbek is...

Ebben azért kételkedtem.

- Olyan viszont nincs, aki jobban bírná! - suttogta. - Ha kell, pirkadatig olvasok...

Saját szívósságomban én sem kételkedtem.

-Az élet nem igazságos... - merengett el. - Ebből kifolyólag a küzdelmek sem lehetnek azok. Az emberek pedig végképp nem azok! - Megvakarta a homlokát. - Idehallgass, Tamás! A felemelkedésnek két útja van! - Annyira ráncolta a homlokát, hogy még a koránál is jóval idősebbnek tűnt. - A katonai pálya vagy a papi. Egyik sem egyszerű! De több út nincs!

- Értem...

- Akkor adj hálát az Úristennek, hogy egyáltalán bemehetsz a Drágffy udvarba! - Megpaskolta az arcomat. - Oleg minden szavára figyelj! Ugyanazt hallod, mint a Drágffy! Hát meg is tanulhatod ugyanazt!

Beláttam, hogy Bálintnak igaza van, és igyekeztem másképp tekinteni a küzdelmekre.

Ahogy teltek a hetek, a kardforgatómester egyre több dolgot tiltott meg. Fegyvertelen kezemet nem használhattam, Bertalant nem üthettem vagy foghattam meg, miközben ő szabad karjával folyamatosan lökdösött, mint egy kisborjú az anyját. Zavarta, hogy nem bír felülkerekedni rajtam, ezért egyre jobban bevadult. Míg én sosem sújthattam két kézzel, ő bevethette ellenem a teljes testi erejét. És ha még ez sem volt elég, akkor Oleg kezével jelezte, hogy engedjek neki...

Vasárnap a templomba menet Ilka lépdelt előttünk a családjával. Nem tetszett a járása.

- Kifelé áll a sarka - súgta Bálint a fülembe.

Ekkor jöttem rá, hogy talán túlságosan is bámultam a leányt. Mindenesetre valóban nagyot szedett a lába közé, ahogy lépett.

Szegényes templomunk vakolatát néhol kiverte a penész. Drágffy ugyan kiküldetett egy nevenincs festőt, de nem járhatott sikerrel: a fal

levedletté magáról a színeket is. A terjedő rossz szagú penész egyre többet kebelezett be a fehér falból.

Hiába is vártam a padban a szomszéd lányt, nem jött más, csak András mester. Ő is késve. Eta és Sára megint elmaradt. Egyre többször fordult elő az ilyesmi.

A szentmise közben egyszer észrevettem, hogy az idősebb leány, akivel múltkoriban táncoltam, engem néz. De a Miatyánk közben már Bálintot figyelte. Úgy ült le az ima után, hogy szétvetette a lábát. Ő ugyan nem volt csámpás, se röhengcs, valami mégsem tetszett benne sem. Túlságosan ragadt a legényekre. Még a pap is észrevette ezt.

- Aztán ne halljak rólad semmit! - Így búcsúzott tőle a mise után

Míg a legények között jót tett a hírnév, a leányok között éppen ellenkezőleg. Azokat becsülték, akik keveset szólnak és semmiféle pletyka nem kering róluk.

Sáráról nem sokat tudtak az emberek. Ráadásul szüleitől valamiféleképpen tartottak is. Nem is csodáltam, hisz András mester és Eta valóban különös párost alkotott.

Sára csak a szertartás végére ért oda, és nagyon kapkodhatott, mert a kötője túlságosan lazán lógott rajta, ami miatt jópár falusi asszony rosszállóan meresztette a szemét.

Engem nem érdekelt sem a ruhája, sem az, hogy nem tud kézimunkázni. Tudtam, hogy rendes lány. Legnagyobb becsé az egyenessége volt. Örült, ha szépet mondtam neki, és el is hitte. Megköszönte. Nem csak mosolygott, mint a vadalma.

A templomban ő is keresett engem a szemével. Amikor pillantásunk találkozott, nem lepleztem az örömet. Ő is széles mosollyal viszonzta.

Aznap a szomszédék is a mi udvarunkban töltötték a nap hátralévő részét, mert borjúzott a tehenünk. Vidáman hozzákészültek. Leültek az istállóban, és borral várták az új jövevényt. Eta gondosan körüljárta az anyaállatot, kitapogatta a benne fekvő borjút, és csak utána fogadta el

apámtól a bort. Ferencke is élvezte az eseményt, anyám már neki is engedélyezett egy iccét a gyengébb borból.

Én a sasommal foglalatostkodtam. Éppen simogattam, amiért egy pockot épségben visszahozott. Madár egyre szófogadóbb volt: nem nyúzta az elejtett prédát darabokra, hanem letette elé.

- Mit fogott? - lépett mellém Sára.

Megmutattam neki az ökölnyi rágcslót. Aztán irigykedve hallgattam, milyen szép szavakkal dicsérgette az állatot. Annyira szerettem volna megkérdezni, hol voltak reggel, de nem akartam elrontani a pillanatot.

Elgondolkodva figyeltem őt. Egyszer apám a gyümölcsfákhoz hasonlította a leányokat, mert azok is mind különbözőek, és ami később nyílik, az később is érik...

- Elmegyünk horgászni? - kérdezte hirtelen. Megilletődve néztem rá.

- Csak ketten - tette hozzá.

Nagyot dobbant a szívem.

- Menjünk! - Az istálló felé néztem, ahol jókedvűen beszélgettek a többiek. Nem szóltunk senkinek egy szót sem, észrevétlenül iszkoltunk tova.

A búzavetéseket sem akartuk megkerülni, így átsomfordáltunk a szélén, majd a vakondtúrásokkal teli réten átvágtattunk, hogy rövidítsünk. A nap szelíden ontotta a sugarát, mire a fűzfás partra értünk.

A fehér tündérrózsák békésen lebegtek a víztükrön. Jöttünkre a tenyérnyi levélen napozó sikló belecsúszott a vízbe.

Sára lassan lépkedett, én meg szinte összeviszsa. Kerestem a helyemet: azt sem tudtam, mit csináljak, egyik fától a másikig mentem.

- A mennykőbe! - szisszentem fel, mikor pofon csapott egy zöld ágacska. Mérgesen kisépertem az arcomból, és amikor ráeszméltem, hogy megint csak nem hoztam horgot, elöntött a zavar.

Közben Sára egyik kőről a másikra ugrált a virágos vizenyőben - a helyet, ahol jártunk, Tündérároknak nevezték a falubeliek. A helyről keringő mesék engem nem érdekeltek, a tündéres legendák főként a

lányokat szórakoztatták. Annyit tudtam, hogy néhol mélyebb a víz, ezért utánaeredtem. Az egyik fehér kövön meg is csúszott.

- Vigyázz! - kiáltottam, talán túlságosan is hangosan, ahogy mellé ugrottam. Tartottam neki a kezemet, de nem fogadta el.

- Vigyázok... - válaszolta nevetve, és egyedül ment előre.

- A vízbe akarsz esni? - ugráltam utána a köveken.

Nem törődött velem, csak ment előre. A kő, amit nézegetett, alig látszott ki a vízből.

- Oda ne ugorj! Onnan belecsúszol...

Sértődötten fordult meg:

- Ne dajkálj már engem! Nem vagyok se gyerek, se bolond!

Mellém ugrott. Egy sziklán álltunk: válla a vállamhoz ért. Kővé dermedtem.

- Mi jár a fejedben, Tamás?

- Az, hogy miért nem jártok Etával templomba? - hazudtam

Elnézett az arcomból.

- Járunk. Csak mostanság sok a várandós asszony, és azzal sok a dolog is.

Igyekeztem nyugalmat erőltetni magamra. Sára közben megindult vissza - elugrott mellőlem. Hatalmas levegőt vettem, mielőtt újra követtem.

- Miben hisz Eta? - kérdeztem tőle egyenesen.

Tudtam, hogy a templomban hallott Úristen őt nem érdekli. A pogány csillaghitről eddig meg csak az anyámat hallottam beszélni.

- Mindenben - vágta rá. - Mert mindennek lelke van: van az embernek, állatnak és a növénynek is. - Hátrafordult egy pillanatra, majd folytatta az útját. - Ezeken kívül léteznek szellemek is. Van szelleme a folyónak, a hegynek, az állatoknak. A Tündéáróknak...

Megállt a kövön, és teljesen felém fordult. Éppen valami csiklandozta bokámat, egyik lábammal a másikat vakartam.

- Jönnek a szúnyogok! - nézett oda. - Indulnunk kell.

A nap sugara lefele siklott az égről. Káprázatos színeket kevert az alkony, én mégis Sára nyakcsigolyáját figyeltem, és a fehér bőré. A szőke copfjával, ahogy ugrált előttem, eszembe jutott a vasárnapi prédikáció. A fráter szerint, ha valami szépet látunk, jusson eszünkbe az Isten. - Sose feledjük, hogy a Teremtő vendégei vagyunk itt a földön - mondta a misén. - És ezt élvezni is szabad ám, feltéve, ha nem felejtjük el, hogy innen is megyünk tovább...

Legszívesebben haza sem mentem volna. Nem vágytam másra, csak a tündérek ösvényén csatangolni Sárával.

Megállt a legszélesebb derekú, fűzfa mellett, és rám nézett. Én is rá, és csak néztük egymást.

- Sötét lesz, mire hazaérünk! - szólalt meg elsőként.

- Az lesz - bólintottam, de nem mozdultam.

- Ilkával táncoltál.

Nem is sejtettem, hogy a lelkére vette.

- Téged nem taláلتalak!

Közelebb jött hozzám.

- Tetszik neked?

Nemet ráztam a fejemmel.

- Ne táncolj mással... - Szomorúság csillant a zöld szemekben.

- Jó.

Hosszan nézett rám, de nem mondott többet. A sötétség ölén megint némán tartottunk hazafelé. Fényesség és vígság hallatszódott az udvarunkból.

- Világra jött a borjú - mondta Sára, és megindultunk az istálló felé.

- Hol jártatok? - förmedt rá Eta, amint meglátott minket.

- A Tündérároknál - válaszolta Sára, és rá sem nézett anyjára. Az újszülött borjút csodálta, aki anyja tőgyén csüngött. A kicsi alig állt még a lábán, bizonytalanul reszketett a szalmában.

Bálint és Ferencke már a házban aludt, csak a felnőttek iszogattak.

Eta rám szegezte a tekintetét. Vizslatott, mert nem elégedett meg a válasszal. Kimentem, és hoztam még vizet az anyaállatnak, mert elles

után rettentő szomjasak szoktak lenni. Apám hozott még szénát is.

Amikor letettem az üres vödröt az udvaron, Sára jelent meg mellettem egy kupa borral a kezében.

- Azt meg ki adta neked?

- Anyám.

Beleszagoltam a színültig teli kupába.

- Elment az eszük? - kérdeztem, miután a savanyú borszagot megéreztem. - Hisz még gyerek vagy!

- Már nem vagyok az... - Egyenesen a szemembe nézett, miközben ezt mondta.

Világított a telihold. Elnémultam.

Már nem gyerek! Sára már nem gyerek...! - ismétелgettem magamban.

Hatalmasat nyeltem.

- Hallottad, amit mondtam?

Bólintottam, miközben gyönyörű arcát néztem. Újra felzúgott bennem az az ismeretlen erő. Keskeny derekára siklott a pillantásom. *Az első vérét már megkapta.* Majd hófehér nyakán időztem el. *Akár szülhetne is...*

Egyszerre örültem, és egyszerre féltettem. Legszívesebben megsimogattam volna, de nem mertem, csak álltam előtte.

Tartotta a kezében a kupát. Nem ivott, engem figyelt. Várt valamire.

Ahogy én férfivá értem, ő nővé.

A bor után nyúltam, kivettem a kezéből - hagyta. Közben összeértek az ujjaink. Amikor a számhoz emeltem, és belekortyoltam, végig őt néztem. Miután visszaadtam neki a kupát, ajkához emelte, és egy szuszra megitta a másik felét.

Aznap, a csillagos ég alatt, megváltozott, ahogy közeledhettem felé. Az első holdazás egy kapu, amin a leány, ha áthaladt, visszatérni lehetetlen.

Sára gyermekkorára véget ért. Az ártatlan együtt töltött óráknak vége szakadt, és egy új időszámítás kezdődött.

Ezután bement a házba, én még kint maradtam, jólesett a hűvös levegő. Az éjszakai csillagos égboltot a fejem felett a Hadak útja* szelte

ketté. Annyira bámultam felfele, hogy egész beleszédültem. Az évek, a csillagok és a természet ritmusa elkápráztatott.

Eszembe jutott anyám tanítása a világmindenségről. És a kapuk. A negyedik misztérium - a szerelem - bizsergéssel töltött el. A helyemen fekve is Sárán járt az eszem: a kölesszínű haján, kecses nyakán és a mellkasán növekvő halmokon...

.....

* A magyar hitvilágban a Tejút nem más, mint Csaba királyfi és a hun vitézek lovainak patkónyomai. Ezen a csillagos úton képesek visszajönni, hogy a túlvilágról segítsék a harcolókat.

Kard

Másnap későbbre kellett mennem a Drágffyhoz.

Bálint ezúttal nem kísért el. Ő Imre fráterrel találkozott. A mező felett már égett a nap, és már akkor izzasztotta a tarkómat, amikor beléptem a kőkapun.

Oleg a szokásos helyen várt, Bertalan azonban késett. Legalább két órája várakoztunk már rá az égi tűz alatt, mire a harcsabajuszos elengedett. Örültem, mert abban bíztam, hamarosan viszontlátom Sárát.

Éppen kiléptem a birtokról, amikor Bertalan utánam lovagolt. Egy szép deres hátáról kiáltott rám, hogy menjek vissza. Behunytam a szemem, és mély levegőt vettem. Semmi kedvem nem volt az egészhez, de zokszó nélkül visszamentem.

Égészen sokáig bírtam, mire megszegtem a szabályokat.

Rendkívül forrón tűzött már a nap, mikor felálltunk a küzdelemhez. És fogalmam sincs, hogy mi ütött belém, de végül nem bírtam hagyni magam. Az első támadására előtört belőlem a harci kedv, és meg akartam mutatni, mire vagyok valóban képes. Nem a Drágffynak. Sokkal inkább magamnak akartam bizonyítani.

Az öreg orosz fejét is megsüthette a nap, mert nem állított le. Bertalan döbrent képet vágott, és azt sem tudta, mi történik körülötte. Pontosan úgy hajtottam végre minden mozdulatot, ahogy Oleg őt tanította.

- Jó! - kiáltott fel a mester is, amikor a fordulások és csapások kitűnően sikerültek.

A pörkölő sugarak alatt elragadott a hév. A támadás után Bertalan hanyatt esett a porba, és fakardom hegye pont a szívéen pihent meg.

- Remek! - feledkezett meg magáról Oleg is. - *Otlícsnyíj!*

A Drágffy arcát pirosra festette a méreg, és lihegve nézte a fegyveremet. Nevetve néztem a mesterre, miközben homlokomból és az orromról patakokban folyt lefele a verejték.

Oleg maga elé lendítette a karját.

- Szép volt, Tamás!

Ahogy a tanárt a büszkeség, úgy engem a dicsőség árasztott el.

- Vidd már innen ezt az átkozott kardot! - ült fel Bertalan.

A földre dobtam a fakardot, és barátságosan nyújtottam a kezemet, hogy felsegítsem. Undorral nézett rám, és nem fogadta el. Amikor aztán újra szembeállt velem, láttam, hogy eluralkodott rajta a gőgös düh.

Oleg jelzett nekem, hogy nem támadhatok. Az egyenlőtlen küzdelemben rettenetesen kifáradtam. Míg Bertalan elment inni, az öreg orosz a fülembé súgta:

- Hagyd fölülkerekedni... és akkor előbb végzünk.

Akármennyire is ágálottam ellene, igaza volt. Ez volt az egyetlen járható út. Cserébe tanulhattam, ahogy fivérem is mondta.

Utána fáradtan bóklásztam házunk udvarán, Sárára várva. De sehogy sem sikerült összefutnom vele. Eta megakadályozta, hogy kettesben legyünk. Hívta a kecskékhöz. Majd hívta magával egy beteg házához. Egy perc nyugtot sem hagyott neki.

Hiába is vágytam rá, nem tudtunk kettesben lenni.

Ahogy Bálint fülébe jutott, hogy legyőztem a Drágffyt, leteremtett érte. Lelkem mélyén mégsem bántam a dolgot. Leginkább Oleg miatt. És másnap az öreg, miután Bertalannal végeztünk, intett, hogy maradjak. Egy egész órán át gyakorolt velem. Csak velem, ahol senki sem látta. Végre teljes erőmből küzdhettem, és méltó ellenféllel.

- Mehetsz! - lihegte aztán a térdére támaszkodva.

Ugyan legyőzött, de én akkor is rettentő boldog voltam.

Ezek a küzdelmek egyre többször fordultak elő. Ahogy az is, hogy Eta szántsándékkal nem engedte a közelembe a lányát. Folyvást magával vitte. Ezért délután vagy a lovamra ültem fel, vagy a sasomat tanítottam.

Ferencke néha jött velem, de már nem úgy, mint annak idején. Feltakart a falusi fiúk mellé. Más volt, mint én. Nem volt olyan csavargós, és szeretett is csapatostul játszani.

Egy magányos estémen úgy döntöttem, éjszakára nem zárom el Gábris sasomat. Szoktatni akartam a valódi világhoz.

Bertalan is így tett velem. Egy augusztusi napon érkezett a valódi kard ideje, de igazit csak az úrfi kapott. A Drágffyak annyira rettegetek a lázadásoktól, hogy még így sem mertek fegyvert adni egy magamfajta kezébe.

Oleg rám sem nézett, úgy adta ki a jelet a küzdelemre. Hamar rájöttem, hogy nekem felesleges várnom a valódi pengére. Csak a fakarddal védekezhettem az acél ellen.

Adni, és nem kapni! - jól tudtam már a legfontosabb szabályt. Igyekeztem kitérni Bertalan csapásai elől, már csak azért is, mert semmiféle páncél sem védett. Noha nem vérre menő volt a küzdelem, mégiscsak egy éles penge tartott felém minden alkalommal. Bertalan barátságosan kezdte, de mivel fürgén kitértem a támadások elől, egyre türelmetlenebbé vált. Hirtelen döféseire már nagyon kellett figyelnem.

Oleg közben ordibált neki, hogy mit tegyen, honnan támadjon rám. A kezében levő kard elszántabbá tette Drágffyt, mint előtte valaha láttam. A korábbi küzdelemtől ez abban is különbözött, hogy míg a fafegyverek máshogy csattannak össze és el is csúsznak egymáson, addig a fém, ha a fával találkozik, akkor abba beleszánt.

Az egyik csapásnál az él a famarkolatig vágott, bele a kezembe.

- Állj! - ordított Oleg, amikor meglátta, hogy vérzek.

Nem ijedtem meg, mivel a műhelyben szereztem már mélyebb sebet is.

- Folytassuk - néztem mesterem szemébe, majd Bertalanéba.

Az úrfi megijedt. A kezembe kaptam egy másik fakardot. Hiába. A vagdalkozó, Oleg jótanácsaival, egyre inkább sarokba szorított. Már feküdtem a földön, amikor kardunk egymásnak feszült, és ő nyert - könnyedén kiverte a kezemből a mihaszna fakardot.

A nyakamhoz szegezte a pengét. Szemén látszott, hogy élvezte a győzelmet. Sokáig ki is tartotta a mozdulatot.

- Elég! - szólt rá Oleg, de oda se nézett.

Bertalan nem vette le rólam a szemét, nem hagyta, hogy diadalának vége szakadjon.

Végül én mozdultam. Elgördültem mellőle, és felpattantam.

A Drágffy fiú mélyeket lélegezve bámulta maga előtt a port - tekintete pontosan odatapadt, ahol az imént én feküdtem. Majd a mester nevét kiáltotta, de még mindig a földet bámulta.

- Uram...! - lépett elő Oleg.

Drágffy felemelte a fejét, és az öreg oroszra nézett.

- Jobb nálam?

A bajuszos egy árva szót sem szólt.

- Kérdeztem valamit... - Bertalan hangja megremegett. - Jobb nálam?

Oleg nem válaszolt, és még a szemét is összeszorította. Erre Drágffy dühében elhajította a kardját, és elviharzott.

A mester hozzám se kívánt szólani. Lehajolt a mives acélért, és ment a dolgára. Így tettem én is.

Életem és halálom

Nyár végére még Keve is hazajött. Bálint minden fortélyát latba vetette, hogy ne kelljen találkoznom vele. Sikeresen meggyőzte Bertalant, hogy inkább az unokafivérével gyakoroljon, mert itt az ideje, hogy végre a penge penge ellen küzdjön.

Megkönnyebbülésem nem tartott sokáig, mert a békászó sasom olyannyira megszokta a szabadságot, hogy egy reggel eltűnt. Felkutattam érte a környéket, az összes fára felnéztem, de nem leltem sehol.

Kínomban a templom felé vitt a lábam.

- Mi járatban? - kérdezte tőlem Imre fráter barátságosan.

- Keresem a sasomat - mutattam a kezemre kötött bőrdarabra. -
Eltűnt...

- Békászó sas? - vágott gondterhelt arcot.

- Az! - vágtam rá izgatottan.

Erre megvakarta az állát.

- Mondd már! - türelmetlenkedtem. - Láttad valahol?

- Láttam.

- Hol?

- Fiam... A madár azé, akinek földjén van.

- Hol látta?

- A Drágffyak udvarán.

Azonnal indulni akartam, de megállított.

- Ez az én sasom! - néztem a halványkék szemekbe.

- A te sasod repült oda - figyelmeztetett -, de most már az övék.

Nem érdekelt semmi, elindultam a madaramért. Ahogy beértem a kőkapun, Oleggel találtam szemben magam.

- Mit keresel te itt?

- A sasomért jöttem.

A mester csodálkozó pillantást vetett a karomra, majd az arcomra. Aztán aggodalmas tekintettel méregetni kezdett.

- Hol van? - néztem a melléképületek felé.

- Te nem tréfálsz, fiam...

- Az az én madaram. Magam neveltem.

- Menj haza, mielőtt bajba sodrod magad! - komorodott el még jobban. - Keve úrfi rendkívül könnyen dühbe gurul.

Nem foglalkoztam vele, nem is akartam hallani. Megindultam az istálló felé, de Oleg elállta az utamat.

- Megbolondultál, Tamás?

Ebben a pillanatban megláttam Kévét. Öles léptekkel közeledett felénk.

- Te meg mi az ördögöt keresel itt?

Oleg megelőzött, mielőtt szólhattam volna:

- Én hívtam ide.

- Minek?

- Hogy formában tartsam magam - nevette el magát kényszeredetten.

- Bikaerős legény! És hát nekem sem árt az ellenfél.

Keve erre szélesen vigyorgott.

- Ne kíméld!

- Eszem ágában sincs! - erőltetett jókedvet a képére a mester.

Csendben megvártuk, míg a nemesi vér eltűnik a szemünk elől.

- Takarodj haza! - sziszegte aztán nekem.

- Melyikben tartják? - Még mindig az istállókat néztem.

Oleg megrázott, és kényszerített, hogy a kidüllesztett szemeibe nézzek.

- Tárgulj innen, Tamás!

Józan eszem tudta, hogy nem vehetem vissza a madarat. Felül is kerekedett bennem a higgadtság, és elindultam kifelé. No, nem azért, mert lemondtam Gábris madárról. Hanem mert végiggondoltam a lehetőségeimet, és arra jutottam, legjobb, ha etetés után, alkonyatkor jövök vissza érte...

Nem engedhettem, hogy Keve ismét elvegyen tőlem valamit. Előtörték az évekkal azelőtti emlékek. Gábris halála gyógyulatlan sebként vérzett a szívemben. Amennyire szerettem barátomat, annyira utáltam a Drágffyt. A sassal együtt a haragom is kiszabadult.

Sára már várt engem a ház előtt.

- Vigyázz magadra, Tamás! - suttogta kétségbeesetten.

- Miért mondod ezt?

- Anyám szerint baljósak az égi jelek!

Nem mondtam el neki, mire készülök. Ezúttal még azt sem bántam, hogy Eta szólította.

Nehezen ment el a nap alkonyatig. Szerencsére apámékat lefoglalta a tehenünk, mert újra begyulladt a tőgye.

- Hová mégy? - kapott el Sára, amikor indulni akartam.

- Nem mondhatom el.

- Miért?

- Nem akarlak bajba sodorni!

- Magadat ne sodord! - Őszinte aggodalmat láttam a szemében. - Veled álmodtam... A Drágffyak közelébe ne menj! - A holdazó asszonyok álmait komolyan vették, mert jósló jeleknek hitték őket.

- Mit láttál?

- Kígyókat. És halált - reszketett szemében a könny. - A tiédet.

- Ezek csak álmok, Sára... - simogattam meg az arcát. A bársonyos bőr még ebben az állapotban is képes volt mosolyra fakasztani. - Ne higgy el mindent anyádnak - fogtam meg a kezét. - Holnap elmegyünk a láposhoz, jó? Csak mi ketten. Semmi baj nem lesz...

Aggodalma nem csitult, de bólogatott ő is, én is.

A sötétedő esteben hamar odaértem az udvarházhoz. Utamat denevérek kísérték. Haragomban elképzeltem, ahogy Keve magához csalta békászó sasomat. Elevenen láttam magam előtt minden egyes részletet: azt, ahogy a kézhez szokott jószágom bizalommal közelít a kegyetlen Drágffyhoz.

A kapu nem volt nyitva. Körbenéztem, és miután senkit nem láttam, felhúztam magam a kőkerítésen, és bemásztam az udvarba. Ismertem a járást: osonva, fálnak lapulva tartottam az istálló ajtajához. Jöttömre a lovak között nyugtalanság támadt. Fel-felnyerítettek, amire előbújt egy lovász. Gyorsan beálltam az egyik állat mellé. A férfi, a kezében fáklyával, beljebb jött. Szerencsémre nem a lovakkal törődött, hanem egyenesen az istálló legvégebe ment, ahol hangosan beszélni kezdett.

- Alszol, te sas?

Dühöngő szívvel álltam a rejtekhelyemen. A mellettem toporgó állat megérezte a haragomat, ezért fújatni kezdett. Kezemmel megsimogattam az állkapcsát.

Sikerült lenyugtatni. Gábris viszont vijjogva felelt az idegennek. Hangjára felszökött bennem a bátorság, de türelmesen vártam. Miután a férfi elment, a madaramhoz rohantam.

Sasom azon nyomban felismert. Csörgött rajta a lánc, ahogy megmozdult. Örömét éktelen vijjogással tudatta.

Tudtam, hogy nincs sok időm. Ujjaim fürgén jártak a sötétben, és sikerült kikapcsolnom a madár lábára vert vaspántot. A lovak egyre nyugtalanabbul prüszköltek, mert Gábris nem hagyta abba az éles vijjogást.

A lovász újra becsörtetett. Közeledő lépéseire mellkasom mögül majdnem kiszakadt a szívem. Tervem nem volt, csak ösztönösen cselekedtem. Ahogy odaért mellém, bal kezemmel a földre vertem a fáklyáját.

- Mi az ördög? - ordított fel, miközben én Gábrissal a jobb karomon előretörtem, és kirohantam az istállóból.

- Tolvaj! - kiáltotta tele torokból. Én meg csak rohantam, ahogy csak bírtam.

- Tűz van! Tűz az istállóban! - hallottam magam mögül, amikor már a kerítésen másztam.

Sasom nem szállt el, félelmében szorosan kapaszkodott belém. Váltamba is belevájta karmait, amikor leugrottam a kőkerítésről.

Vérem a fülemben dübörgött, vágattam a fekete éjszakában... Haza nem mertem menni, rejtékhelyét kerestem. A lábam kelet felé vitt.

Zihálásom mellett új neszre lettem figyelmes. Megfordultam: lovasok vadásztak rám fáklyával. Minden erőmet összeszedtem, és loholtam, ahogy csak bírtam, de a lónyerítés egyre hangosabb volt mögöttem.

- Erre fut! - szólalt meg egy hang mögülem.

Nem maradt esélyem. Vagyis csak egyetlenegy. A démonok erdeje.

Két éles kő is belehasított a talpamba, de nem törődtem a fájdalommal. Rohantam, hogy előbb elérjem az Öreg Tölgyest, mint ők engem.

Ők csak egy tolvaj után futottak, én meg az életemért - Így én voltam a gyorsabb. Ahogy elértem a sötét erdőt, gondolkodás nélkül szaladtam be az őszöreg tölgyek közé.

Hajtóim éppenhogy lemaradtak. Lihegő és nyerítő lovakkal tipródtak az erdő előtt. Sasom elárulta, hogy bent vagyunk: vijjogott a karomon. Annyira vert bennem a szív, hogy azt hittem, valaki dobol az erdőben.

- Várunk! - hangzott el a parancs. - Vagy kijön, vagy meghal!

Kint az akasztófa várt rám, bent a démonok. Akasztott embert láttam már - ezért bent maradtam.

- Onnan senki nem jön ki élve! - mondta egy másik hang. - Felesleges várni!

Közel voltak, akár könnyedén el is kaphattak volna, de nem tették. Akár elő is léphettem volna, mert eszük ágában se volt utánam bejönni. De én behúzódtam egy fa mögé, hogy elrejtőzzek. Hittem benne, hogy túlélhetem a rengeteget. És ezért nem akartam, hogy meglássák az arcom.

Démonok erdeje

Gábris egyre nyugtalanabb lett mellettem. El nem szállt, de a karomról a földre reppent. Koromsötét volt körülöttünk.

Alig éreztem kimerült tagjaimat, hátamat egy tölgyfa törzsének nekivetve pihentem. Óvatosan megtapogattam a talpam: mutatóujjam végighúztam a mély vágáson, és azt is érzékelttem, hogy még vérzik.

Zúgott a fejem. Még mindig zaklatottan lélegeztem. A torkom teljesen kiszáradt a hajszában, égetett minden belégzés. Szívem vad üteme nagyon lassan csillapodott.

Úgy néztem a fáklyás lovasokat, mintha ők egy másik világban volnának. Egy láthatatlan fal kettéválasztott minket. Ők kint, én bent.

Az Öreg Tölgyes különös módon hatott rám... Ha nem velem történt volna meg mindez, talán el sem hinném. Arra még emlékszem, hogy álmoságszerű fáradtság tört rám, és alig bírtam a szememet nyitva tartani. Elszállt az erőm és az uralmam a testem felett: mint egy tehetetlen zsák, eldőltem a fa tövében. Arcom mohára huppan, mert éreztem a puhaságot. Próbáltam nyitva tartani a szememet, ameddig bírtam, ám egyre jobban elmosódott előttem a kép - a lángoló fáklyák körvonala maszatosan halványult. Üldözőim hangja egyre távolabbról csengett.

Végül a szemem is lecsukódott.

Semmit nem tudtam irányítani. Ez a tehetetlenség végtelen békességgel nehezedett rám. Ugyanakkor olyan elképesztő erővel is, ami ellen

lehetetlen bármiféle tiltakozás. Ez a teljes megadásnál is hatalmasabb, mert nem kellett hozzá az elhatározásom se. Akaratomtól függetlenül zuhantam bele... Olyan volt, mint egy álom.

De mélyebb, mint az eddigi összes. Mindenféle táj és ember kavargóit az elmémben. Hatalmas épületeket láttam, tengert és folyókat. Nem tudtam, hol vannak, és nem tudtam, hol vagyok én.

Gábris is megjelent előttem... Bőre szokatlan fehérben ragyogott, és egyetlen szót sem szólt hozzám. Majd fekete madarak repültek felém, és a rajban teljesen eltűnt barátom arca.

A legszokatlanabb dolog mégis az volt, hogy tudtam, amit látok, az nem a valóság. Nem tudtam kinyitni a szememet, mégis éberem sodródtam a képtelenségek között.

Elárasztottak a képek, az elmém nem is bírta. Képtelen voltam gondolkodni róluk, egyszerűen csak figyeltem. Villództak bennem a képzetek és az érzelmek. Fájdalom, öröm, düh és félelem.

Mindent ki kellett bírnom. Nem volt választásom, mert egyszerűen nem tudtam felébredni. A testem és az elmém kettévált. Tűrnöm kellett az összes erős érzést. Nem volt menekvés...

Fogalmam sincs, hogy ez a különös állapot meddig tartott, de a következő éles emlékem az, hogy fuldokolok. Arra ébredtem, hogy kétségbeesve kapkodok levegő után.

Felültem. És ekkor már láttam is magam körül. A hold sokkal erősebben világított, mint szokott. Érthetetlen módon fénye áttört a sűrű lombkoronák között.

- Madár... - nyögtem, mikor felálltam. De hiába kerestem a sasomat, nem találtam sehol. Pár lépést tettem csak, mert furcsa neszt hallottam a közeli bokorból.

A méregzöld levelek közül előbújt egy szarvas.

A szarvasom!

Hófehér foltos mellső lábával tett felém egy lépést.

- Hát élsz! - mondtam ki hangosan.

A vadállat engem nézett. Mozdulatlansága ijesztő is lehetett volna, mégsem féltem tőle.

- Most én vagyok bajban! - mondtam neki, és tettem felé még egy lépést. Nem hátrált. Kinyújtottam a kezem, hogy megérintsem. Azt már nem hagyta. Elhúzódott.

Ismét körbenéztem, de csak ismeretlen fákat láttam magam körül.

Az állat elindult befelé, majd megállt, és visszanézett rám. Olyan érzésem volt, mintha hívna.

Nem maradt vesztenivalóm. Követtem. Buja és illatos ösvényen vezetett, miközben furcsa zörejek kísérték mindenfelől.

Egyszer csak meghallottam madaram hangját. Felettem körözött. Ám hiába hívtam, nem szállt le, és mire feladtam a csalogatást, már a szarvast sem találtam.

Mély lélegzetet vettem, és mentem tovább. Nem tudtam hova, de folytattam az utamat. Emelkedett az ösvény, én pedig kaptattam felfelé rajta.

Egyszer csak megmozdult valami a bokám körül. A hangokból és az érzésből hamar rájöttem, bizony viperafészekbe léptem. Egy kidőlt fa mellett tekeregtek. Egy-egy felfelé vágott a fejével.

Elővettem a törömet, hogy védekezni tudjak, ha rám rontanak.

Miközben próbáltam tőlük távolodni, fejemben egyre hangosabb sziszegést hallottam. Összevissza ténferegtem. Egy szúrós cserjeág belekapott a vállamba, és egy tüske is a már sebes talpamba. Tébolyultan nézegettem hol a fákra, hol az előttem tekergő csúszómászókra.

Újra meghallottam sasom hangját. Felnéztem a holdfényes égre. És amikor felnéztem, nem hallottam a kigyók neszezését.

Lenéztem ismét a lábamra. Hirtelenjében egy kigyót sem láttam, de ahogy vizsgálgattam a talajt, újra előbújtak és a sziszegés is hangosodott.

Démonok erdeje... - mondtam magamban a hely nevét. - *Démonok erdeje...*

Békászó sasom fel-felsejlő hangja segített gondolkodni.

Elkezdtem figyelni magamat is és az erdőt. Néha eltűntek a lábam alatti kigyók, néha megjelentek...

Nem tudom azt sem, mennyi ideig álltam a kidőlt fa mellett, de végül megtanultam különbséget tenni félelem és veszély között. Rájöttem, hogy az, amitől rettegek, csak a fejemben létezik. Csakis az elmém keltette életre őket. A viperák már bele-beleharaptak a húsomba. Láttam azt is, hogy vér serken a térdemből. Mégsem mozdultam.

A legborzasztóbb résznél a torkomba mászott egy kígyó. Eszembe jutott András mester arca. A törömet is eltettem, nehogy megsebezzen magam vele.

Behunytam a szememet, és csak sasom hangjára figyeltem. Ez működött, mert egyszercsak eltűnt az összes kígyófajzat, és én továbbmentem.

Ereztem, hogy a hegytetőn vár rám valami. Egy szikla mellett tábor tűz lobogott. Lassan és óvatosan, de egyre közelebb merészkedtem a fénylő lángokhoz. Ahogy közeledtem, szédülés fogott el. Húzott a fejem, és hányinger gyötört. Egy rettentő vastag tölgyfába kapaszkodtam, és onnan próbáltam leskelődni.

Közel jártam már, mert a furcsa szagú füst marta az orromat. Egyre erősebben gomolygott felém a fehér köd.

Kinéztam a széles törzs mögül. Négy alakot láttam. Asszonyoknak sejtettem őket.

A füst - mint egy burok - körülvett, és beszökött a számon is. Majdnem felordítottam, úgy kaparta ez is a torkomat.

Átrohantam egy másik fához, ahol még tiszta volt a levegő, és onnan jobban is láttam őket. Döbbszerűen fedeztem fel Etát a lángok előtt. Éppen egy mókust szedett darabokra. Kés nélkül, a körmével. Undorító látvány volt, ahogy kihúzta a beleit. Mellette egy falubéli öregasszonyt ismertem fel, aki eközben valamiféle folyadékot freccsentett a lángokra.

És ott volt Sára is. Eta, miután szétszedte a kicsiny állatot, átadta lánya kezébe, aki a tűzre dobálta a csontokat. Utána kántálás következett.

Eta mormogott, majd a tüzet felszította, és megfogta a harmadik asszony kezét. Tett vele egy kört a lángok körül. Ezután ő nyújtotta a kezét Sárának. Végül felemelték a karjaikat, hívták a szeleket. Utána lefeküdtek a földre - körbe a tűz körül, és a szél meg is érkezett...

Eta a legvégén behunyt szemmel mormogott, pont úgy, mint Gábris halálakor. Fejét oldalra csapkodta, és gajdolt. Amikor kinyitotta a szemét,

közelebb lépett a lángokhoz, és tenyerével a szájába kergette a füstöt. A többiek is felültek, és valamiféle ismeretlen dallamot dúdoltak.

Egyszer csak Eta szája kinyílt, és kifelé bukta magából a füstöt. Mindenfelé szétokádta. Az égre, a földre, jobbra, balra... Egyre többet és többet.

Nem vártam tovább, előléptem.

Abban a pillanatban megszakadt az ének, Eta hangos csuklásokkal próbálta visszanyelni mindazt, ami elő akart törni belőle.

- Sára! - futottam a lánya felé. - Én vagyok az, Sára!

Eta a tenyerét szájára szorítva nézett felém. A másik két asszony a tüzet oltotta: nedves mohát dobáltak rá, amitől a füst csak hatalmasabb lett.

Kényszerítettem magam, hogy lépjek előre, de a szédülés erősödött, a gomolygó fehérség meg csípte a szememet. Alig láttam, és alig kaptam levegőt. Forgott velem a föld. Újra elveszítettem a tájékozódási képességemet, és a sziszegő hang is feléledt.

- Sára! - ordítottam, mint egy tébolyult, de nem találtam sehol a szőke varkocsos lányt.

Összevissza rohantam, egyik fától a másikhoz, de egyszer csak megcsúsztam, és leestem a domboldalon. Tehetetlenül estem lefelé.

Óriásit ordítottam, amikor egy ág befűrödött az oldalamba. Utána pedig egy kőbe vertem fejemet, de végre megálltam a gurulásban.

- Sára...! - nyögtem. A saját hangomat is alig hallottam.

Sasom a fejem felett körözött. De már nem láttam, csak hallottam. A füst is tovaszállt, csak a sötét vadon lehelt az arcomba. Már nem tudtam, mi a valódi és mi, amit csak képzelek. Arra gondoltam, tán Eta és Sára is csak tünemény volt...

De akkor Sára hirtelen mellém térdelt, lobogó fáklyával a kezében.

- Minek jöttél ide? - kérdezte.

Nem bírtam felelni neki.

- Mit láttál? - kérdezte sírva.

Szédültem, és elhagyott az erőm. Minden porcikám sajgott.

- Tamás... - mondogatta a nevemet. - Tamás!

Akartam, de nem bírtam megszólalni. Rimázkodott, hogy figyeljek rá.

Eta is megjelent mellette. Tőle kirázott a hideg.

- Mit látott? - kérdezte Sárától.

- Nem beszél. - Majd kezét az oldalamra tette: - Megsérült... A fejét is nagyon beütötte.

Megborzongtam a vajákos asszony tekintetétől. Majd megkönnyebbültem, amikor felállt és hátat fordított.

- Gyere... - hívta a lányát is. - Bízd az erdőre!

- Nem hagyom itt! - zokogott fel Sára. - Anyám, kérlek...

Eta bozontos haját igazgatta.

- Eta! - szólította nevén a lánya. - Segítened kell!

Az asszony megfordult.

- Választottam - állt fel Sára. - Ő az! - Letörölte könnyeit, és farkasszemét nézett az anyjával. - Hozzám tartozik!

Eta káromkodva guggolt mellém:

- Milyen álmat láttál? - kérdezte, miközben mutatóujja hegyével valamiféle szagos balzsamot kenetett az orrom alá.

Csípőssége felélénkített. Ők engem néztek, én meg az erdőt.

- Mit láttál? - kérdezte Eta kiabálva.

- Kígyókat...

- Mi mást?

Megpróbáltam megemelni a fejemet, de csak még jobban szédültem. Megérintettem a fejemet, folyt belőle a vér. Ezután véres, reszkető ujjamat bámultam.

- Tamás... - hajolt az arcomba Sára. - Ránk figyelj, semmi másra!

Egy ronggyal törölgette a homlokomat, és próbált nyugtatni, de fokozódott az izgatottságom.

- Hunyd be a szemed...! - mondta Eta.

Nem esett nehezemre, mert újra álmosodtam. Sára zokogó arccal borult fölém.

Aztán olyan fájdalmat éreztem, mint még soha: Eta kirántotta az oldalamba fúródott ágat.

Ekkor elveszítettem az eszméletemet.

Arra ébredtem, hogy Eta éneket mormol felettem.

- Álmodtál? - kérdezte Sára.

- Egy egyszarvút láttam... - nyögtem. Álmomban a hófehér állat egy tisztáson feküdt, és ezüstös, csillogó szőrért nyalogatta.

- Ne engedd, hogy baja essen - suttogta Sára anyjának.

- Jól meggondoltad? - kérdezte tőle Eta.

A lány bólintott. Közben szorongatta a kezemet. Eta kérges és a gyógynövényektől koszos ujjával jelet rajzolt a homlokomra, számra, majd a mellkasomra.

Figyeltem őket és az erdőt. Furcsa hangok, zajok és érzetek törtek rám. Először reszkettem a hidegtől, majd előntött a forróság.

Sára megvágta az ujjhegyét, és vérét a mellkasomra csepegtette. Fel akartam ülni, de lenyomta a mellkasomat.

- Vér a vérhez - nézett a szemembe, majd az anyjával együtt énekelte a ráolvasást:

*In az ínhez,
hús a húshoz
csont a csonthoz,
ér az érhez, erő az erőhöz... **

** Sütő Annamária: Ráolvasás.*

És könny csurgóit a szeméből.

Egyszer csak Eta elhallgatott. Sára meglepetten nézett rá, de ő nem hagyta abba az éneket. Én viszont egy pengét éreztem a nyakamnál.

- Ígérj! - sziszegte Eta az arcomba. - Erről, amit itt láttál, egy szót sem szólsz!

Ronda szemeiben könnyek gyűltek.

- Ígérem - bólintottam kimerültén.

Ezután elvette nyakamtól a kést, és kántált tovább a lányával:

*Tűz olvasszon,
szél szárítsa,
föld nyeljen el,
víz vigyen el...*

Sára a mellkasomra hajolt, és csatakos testemre borult. Egyszerre vert a szívünk. Úgy éreztem magam, mint aki mindjárt elájul.

Az utolsó, amire emlékszem, hogy Sára tenyerébe fogja az arcomat:

- Most aludj!

Lehunytam a szemem, és végre nem kízó álmokképek gyötörtek, hanem belezuhantam a fekete mélységbe. Csönd és mozdulatlanság tartott fogva.

Házunkban ébredtem, méghozzá arra, hogy anyám a homlokomat csókolgatja.

- Tamás...! - zokogta.

Pislogva vettem tudomásul, hogy a pitvarból bevittek a hátsó szobába. Elkülönítettek a többiektől, de beszűrődött a hangjuk:

- Nem látták a rabló arcát - suttogta Bálint. - Nem tudják, hogy ő az...

Anyám újra és újra felzokogott:

- Átkozott erdő...!

- Meggyógyul - mordult rá apám. - Tamás hamarosan meggyógyul!

Testvéreimet nem engedték a közelembe, de anyám sűrűn bejött hozzám. Rettentően felszökött a lázam. Égtem belülről. A tenyerét arcomra tette.

- Az orcája forró - nézett apámra, aki csak a küszöbig merészkedett.

Eta egyetlenegyszer jött el.

- Felemészti a láz - sírt neki anyám.

- Nem tudom csillapítani... - A szomszédasszony halkán beszélt. - Neki kell leküzdenie.

- Kibírja! - harsam apám hangja. - Tamásnál erősebbet még nem láttam!

Folyton a levemben feküdtem. Anyám egy nap kétszer is kicserélte alattam a szalmazsákokat. Azt se tudtam, mikor van éjjel, mikor van nappal. A forró láz után rosszabb lett, a hideg láz gyötört. Reszketve vergődtem.

Eljött a pap is, és feladta az utolsó kenetet.

- Imádkozom, hogy ne sajtolja sokáig az Isten!

Napokkal később Bálint a Drágffyak doktorát is idehívta. A tanult ember pestisre gyanakodott, ezért ezután már senki sem jöhetett be hozzám.

- Tamás! - hallottam csukott szemhéjam mögött apám búcsúját. - Erős legény vagy! - éreztem érdes kezét a homlokomon.

Anyám szorongatta az ujjaimat, és alig bírt otthagyni. De innentől fogva csak az ablakból néztek meg...

Egyik éjjel felébredtem a bagoly huhogására, de a tagjaimat mozdítani sem bírtam. Még a légzés is kimerített. Szomjas voltam, de nem volt erőm, hogy magamhoz emeljem a poharat... Így hát lemondtam a vízről. A karkötőmön lévő apró kavicsokat néztem, és szép lassan elaludtam...

Álmomban nedvességet éreztem az ajkamnál. Azonnal kinyílt a szám, és kortyoltam a vizet. Az enyhülés valóságosnak tűnt.

Amikor a szememet kinyitottam, Sára ült mellettem és itatott. Fel akartam könyökölni, de nem tudtam.

- Csssss! - tette ujját a számra. - Ne beszélj! Pihened kell!

Álomnak hittem őt is, hisz mindenki elkerülte a pestises házat.

Aznap éjjel néha elaludtam, néha felébredtem. A torokszorító szárazságon Sára vízzel enyhített: folyamatosan itatott, apró kortyonként.

Reggel, amikor kinyitottam a szemem, nem volt ott. Anyám szőlongatott az ablakból. Odafordítottam a fejem, de megszédültem a mozdulattól. Inkább visszafordultam, és pihentem tovább...

Égész álló nap csak aludtam, ám éjjel újra felébredtem, Sára a kezemet simogatta.

- Hogy kerülsz ide? - kérdeztem tőle.

Nem válaszolt, hanem gyorsan megitatott. Ezúttal nemcsak vizet, hanem tejet is kaptam. Amikor visszahanyatlottam a zsákra, mellém feküdt. Simogatta a hajamat, és altatót dúdolt a fülemben.

Az álom és az ébrenlét határán újra megjelent előttem egykori barátom. Háttal állt nekem.

- Gábris...! - szőlongattam boldogan, de nem válaszolt.

Majd arra ébredtem, hogy Sára rázogató.

- Gyere vissza hozzám! - suttogta az arcomba. - Ne menj még sehova... Maradj velem!

Másnap reggelre viszont eltűnt, ugyanúgy, ahogy annak- előtte...

Én pedig erősödtem. Mire a családom tagjai az ablakhoz jöttek, már felültem. Anyám boldogan rohant ételért.

Napokkal később már elhagytam a szobát, igaz, még gyenge voltam. De túléltem a lázat.

Túléltem a démonok erdejét...

Eta és Sára átjött egy kosárnyi növénnel.

- Köszönöm, hogy éjjelente megittattál! - néztem a zöld szempárba.

Sára zavart mosollyal pillantott Etára, majd az én anyámra.

- Nem jártam itt. Tamás... - mondta kedvesen.

- Köszönjük ezt a sok gyógynövényt - lelken dezett anyám.

Néztem Sára szemét, de nem tudtam eldönteni, hogy hazudik-e vagy igazat szől.

- Rettentően aggódtam érted... - mondta szomorú arccal.

Teljesen összezavarodtam.

- Azt állítod, képzelődtem?

- Magas lázad volt, fiam... - szólt közbe anyám.

Eta nem mondott semmit, és nem is rám figyelt. Csak Sára arcát nézte.

Ez volt az utolsó nyaram Erdődön, a sasom pedig sohasem tért vissza...

Nem tudtam, pontosan mi is történt velem az Öreg Tölgyesben, és már abban sem voltam biztos, hogy egyáltalán találkoztam ott Etával. Mindenesetre túléltem azt az erdőt... Azon bánkódtam, hogy a karkötőimet nem találtam, mikor felépültem. Az enyémet és Gábrisét is elvesztettem. Pedig úgy emlékeztem, hogy a kezemen voltak. Túl sok furcsaság történt velem, nem tudtam, hogy mit álmodtam és mi volt a képzelet.

Amikor az udvarra kimerészkedtem, lovam nyerítve üdvözölt. Apám kevésbé barátságos hangot ütött meg:

- Bálinttal együtt elmégy a domonkosokhoz!

- Apám, én...

- Szatmárba mész te is.

- De...

Esélyt sem adott a válaszra.

- Anyádat se merészed búsítani a könyörgéssel! - dörrent a hangja. - Elmégy, és tanulsz!

Napok voltak csak hátra az indulásig. Imre fráter, Bálint és apám mindent eldöntött helyettem. Korábban anyám is ezt akarta, ekkor mégis sokat sírt.

Lassan szedelőzködtem, és mikor végre megpakoltam a szekeret a gúnyámmal, a szomszédok is kijöttek.

Életemben először idegesített Ferencke - mert ezúttal is csak mosolygott.

Sára úgy állt, mint a kőszikla. Nem tudtam, hogy szóljak-e vagy csak intsek neki. Mire határoztam, már elfordult, és bement a házba.

Torokszorító érzéssel hagytam el Erdődöt.

Szatmár

A városba vezető úton a bakon ültem apám mellett.

. Magamban Gábrishoz beszéltem:

Hát elindultam... Igaz, nem önszántamból és nem Itáliába, de úton vagyok.

Ahogy elhagytuk a falut, hátranéztem. Bátyám azonnal rám szólt:

- Előre, Tamás! Csak előre nézz!

Szent Domonkos rendje egy cseppet sem vonzott. A prédikáló és kolduló szerzeteseket a nép szája az Úr kutyáinak hívta. A városi skólát, ahova tartottunk, ők igazgatták. Szatmár valójában nem is egy, hanem kettő város volt, csak összenőttek. A két települést a Szamos folyó választotta el egymástól: Szatmár délre, míg Németi északra esett. Gazdag földek feküdtek erre: kövér kaszálók és pompás gyümölcsösök fogadtak minket. A faszindelyes, cölöpökön álló vízimalom, amelyet a hídról vettem észre, a leghatalmasabb volt, amit addigi életemben láttam...

Ahogy begördültünk a domonkosok rendháza elé, egy kócos, fekete hajú, fekete köpenyes alak - Antal testvér - rohant elénk sietős léptekkel. A fekete posztó alatt fehér csuhát viselt, homloka *gyöngyözött* az izgalomtól.

- Dicsértessék! - köszöntötte apám.

Antal fráter nem teketóriázott. Azonnal közölte a jó hírt, miszerint az iskolát vezető akadémiát két diákot küldhet el egyetemre, és választásuk Bálint bátyámra esett.

- Krakkóba? - simogatta borostás arcát apám. Bálintot viszont lázba hozta a jövőendő teológiai tanulmányok lehetősége.

Bementünk a fehérre meszelt épületbe, hogy atyánk a direktorral beszélhessen. Hozzám senki sem szólt, némán lépdeltam a hideg kőlapokon. Az áporodott levegőjű folyosón visszhangzott a beszéd. Már a házi kápolna mellett jártunk, mire Antal testvér végre rám pillantott.

- Addig te menj, imádkozz, Tamás! - hadarta. - Tamás, ugye? Jól mondom?

Bólintottam, majd apámra néztem, aki tekintetével bezavart az oltár elé. Bálint addig a saját batyuját is az én kezembe nyomta.

Vagy egy órát ültem az Ur Jézus néma társaságában, de a pádból hamar átköltöztem egy imazsámolyra, mert csupasz talpamat szívesebben pihentettem a meleg fán, mint a jéghideg kőlapokon.

Majd azt hallottam, hogy Bálint suttogva hívogat:

- Gyere! Megmutatom a szobát!

Felkaptam a cókókákat, és követtem a hálóterembe, ahol négyfős szobákban szállásolták el a diákokat.

- Választhatsz helyet! - mosolygott rám a hatalmas belmagasságú szoba közepén. - Még nem érkeztek meg a többiek.

A fapadlós térben körbejártam a szememet. Végül a sarokban lévő fekhelyre mutattam.

Fivérem arca felragyogott:

- Az éppen enyém melletti!

- Mikor még el?

- Még a hónapban - felelte halkán.

- Anyánk meg fog kergülni az örömtől! - lapogattam meg a hátát.

- Meg bizony!

Büszke voltam a fivéremre: családukbán senki sem vitte ennyire, sőt még Erdődön se volt egyetemet járt ember. Bátyám, Bálint volt az első, akinek ez sikerült.

Nemsokára elérkezett az elválás ideje. Antal testvér is jött velünk, hogy kikísérje apámat. A fekete, kócos hajú szerzetes ekkor alaposabban megnézett engem, majd atyámra vigyorgott:

- Nem kell aggodalmaskodni, hisz a hátulsó kocsikerék könnyebben forog az első után, nemde?

Apám kényszerű mosolyra húzta a száját, majd ránk vetette barna szemét. A szerzetesbe szorult tapintat is: magunkra hagyott a búcsú erejéig.

Apánk hosszan ölelte Bálintot.

- Anyád napokig sírni fog a boldogságtól... - dörögte a fülébe.

Fivérem is elsírta magát az erős karokban. Végül atyánk hozzám is odafordult.

- Tamás... - kereste a szavakat. - Itt is boldogulni fogsz - nézett az épületre.

Én is hátranéztem, majd vissza a szemébe.

- Vigyázz magadra... - suttogta, és megölelt engem is.

- Nyáron hazamehetek?

Eltolt magától, hogy ő is a szemembe nézzen.

- Én magam jövők érted! - Ígérte meg. - Meglásd, addig elreppen az idő!

Azt tudtam, hogy értem jön, ha megígérte, de abban kételkedtem, hogy számomra repülni fog az itt töltött idő. Végül igazam lett: úgy éreztem magam a városban, mint a kalickába zárt madár. Vergődtem, és áhítoztam a szabadság után.

Először a lábam tört meg. Még az érkezésem napján kimentünk a városba, hogy nekem is cipő kerüljön a lábamra. Apám hagyott rá pénzt, és a bátyám lelkére kötötte, hogy még aznap vegyük is meg.

- Nem kérem - tiltakoztam ösztönösen, amint belebújtam a lábbelibe.
- Mintha satuban lennének a lábujjaim. Bírhatatlan! Sokkal szorosabb, mint a csizma!

- Csak elsőre! - nyugtatott fivérem. - Pár nap, és megszokod!

A veríték csörgött rólam, ahogy cipőben végigmentem a városon. Újra kellett tanulnom járni, miközben a szűk, kemény anyag idegenül szorított.

Bálint egy széles ház előtt megállított:

- Várj meg itt! - suttogta. - Mindjárt jövök!

- Mégis hová mégy? - kiáltottam utána, de meg sem fordult.

Egy fertályóra után már türelmetlenkedni kezdtem, ráadásul a lábujjaim összepréselve nyomorogtam az új lábbeliben. Kínomban a kerítésnek dőltem, de nem lett jobb.

A cipő szorítása nem múlt. Igyekeztem másra figyelni: a loholó népeket néztem, akik a nedves, poros utcán fel-alá tekeregtek. Nagy volt a jövesmenés, ezzel a zaj is. Valaki mindig óbégatott valahol.

Legalább egy órán át ácsorogtam, mire elhatározásra jutottam. Zörgettem a faajtón, ahol fivérem bement. Bálint résnyire nyitotta az ajtót.

- Jövök!

Mögötte egy gesztenyebarna hajú leány mosolygott. Vértörő szája csillogott. Elállt a szavam, majd az ajtó ismét becsukódott az orrom előtt. Újra kimentem a kapuba, és ott várahoztam tovább.

Bátyám szerette a falusi lányok társaságát, és azt tudtam, hogy a szénában is járt már eggyel-kettővel. Ám azt is hittem, itt a városban csak az iskolapadot koptatja.

- Ki ez a lány? - kérdeztem tőle a rendházba visszafelé.

- Nem komoly - igazgatta a gatyáját.

- Mondtad neki, hogy Krakkóba mégy?

- Nem.

Egy darabig csendben lépdeltünk egymás mellett.

- Tényleg pap akarsz lenni? - bukott ki belőlém.

- Nem reverendát akarok - vontam meg a vállát. - Stallumot!*

Az arcába néztem.

- Asszonyt nem akarsz? Gyermekeket?

Elnevette magát.

- Dehogynem! Mindent akarok! - Kék szeméből csak sütött a becsvágy. - Jó, ha tudod, még a pápának is vannak gyermekei!

- De hát...

- Az egyházi javadalom kell, Tamás! - fojtotta belém a szót. - Értsd már meg! Ezzel előre tudok törni! A nádor* patronál. Ha elégedett leszel velem, akkor akár még a káplánja is lehetek. Így megy ez...

Nem tetszett a válasza. Jó fejű bátyám viszont megfordította a kérdést:

- És te? Mondd, mivégre akarsz katona lenni? - Az arca egészen kipirult a méregtől. - Kardot akarsz? Vagy mártír is akarsz lenni?

Meg sem várta, hogy válaszoljak valamit.

- Én nem Krisztus tudományáért akarok élni. - Már suttogott, mert visszaértünk a szerzetesházhoz. - Hanem abból!

Miután a kapus beengedett minket, akkor is folytatta: - És szívesen leszek pap! Kibírom örökös nélkül!

A szakácsnő volt az egyetlen asszony a házban, de ő nem élt velünk egy fedél alatt, csak bejárt. Bertának hívták, erős testalkatú, életes asszonyság volt.

- Tyűűű! - csapta össze a tenyerét, amikor először meglátott. - Te legény, te aztán jól ki vagy etetve! - Csípőre tette a kezét, és fivéremhez fordult: - Neked meg felviszi az Isten a dolgodat, mi? Meg is érdemled - bólogatott. - Görnyedtél érte!

Láthatóan kedvelte Bálintot, és ezáltal engem is: módos adagokat osztott az ételből. Sőt, nekem néha még kétszer is adott.

A diákok mások voltak, mint én. Nyegle fivérem is katonásnak tűnt mellettük.

Ahogy elnéztem őket, meg kellett állapítanom, hogy egy zsákot sem bírtak volna felemelni.

- A műhelyben meghalának! - sűgtam Bálintnak az ebédlőben.

- Ne becsüld alá őket... Az ármányhoz és csaláshoz például jobban értenek nálad! - Közelebb hajolt. - Neked vág az eszed... ám ezek itt mind fondorlatosak. Vigyázz velük!

Bátyám háromszor is kapott kimenőt a városba, mielőtt elutazott, engem viszont nem engedtek szabadjára, hiába is kértem. Lábamat az állandó cipő, lelkemet a honvágy gyötörte.

Bálint fél szavaiból rájöttem - rákérdezni nem mertem -, hogy egy kurvához járt.

- Honnan van pénzed rá?

- Tőlem nem kér pénzt! - közölte büszkén. - Kedvel engem.

Semmiféle jártasságom nem volt a nők terén, ezért hallgattam, és figyeltem.

- A prostitúció olyan nélkülözhetetlen, mint a szennyvízcsatorna - közölte okoskodva. - Főleg egy városban.

Úgy magyarázkodott, mintha én ellenkeztem volna.

- Nem én mondom ezt! - tárta szét a kezét. - Szent Tamástól származik a gondolat! Én csak mélységesen egyetértek vele...

Antal testvér pár hét alatt rájött, hogy bennem bizony nem buzog a vallásos érdeklődés, és kétszer is elaludtam a hajnali misén. Félrehívott hát a kerengőben.

- Tamás fiam! - kezdett bele a nevelésbe. - A napod első és az utolsó órája a kulcs. Ott dől el minden! Hogy mivé válsz... - Lelkesedése, ha csak kis mértékben is, de felkeltette az érdeklődésemet. - Fiam! Ha ebben a két órában a teremő Istennel foglalkozol, sikerül.

Annyira őszintén akarta, hogy feléledjen bennem a hit lángja, hogy már én is akartam. A következő napokban erőt vettem hát magamon, és figyeltem a miséken. A hálaadó áldozat bemutatásakor mindig csak annyit gondoltam az erdődi miséken, hogy hókuszpókusz. A dominikánusoknál viszont megvilágosodtam. Rájöttem, hogy mit is mond ilyenkor a pap: *Hoc est corpus**, ami magyarul azt jelenti, hogy ez az én testem... Ám hiába tanultam meg Erdődön a betűvetést, az itt mit sem ért, mert latinul kellett érteni és írni - Így küszködtem az úgynevezett grammatikával.

- Nem mindenkinek való a scriptorság - biztatott a tanár is. - Nem kell mindenkinek okleveleket fogalmaznia.

Számtanból és mértanból dicsérték. Ami pedig a hittudományt illette, Antal testvér folyamatosan ellátott praktikus tanácsokkal, hogy a vallásos meggyőződése is mélyüljön az ismeretek mellett:

- Naponta ezerszer vedd a szádra Istent, s meglásd, egy napon eltellesz vele!

Talán ha követtem volna az intelmet, akkor sikerült volna. De nem így tettem. Nem tudtam kiverni a fejem' bői, hogy katona legyek. Hiába jártam egy olyan kolostori iskolába, aminek a fő célja a klerikusok kinevelése volt, az én szívem kitartóan másra vágott.

Lenyűgözött a földrajz és a természetrajz. Hunyadi seregének az útját ujjammal berajzolhattam igazi térképeken is. (*Vajon apám meddig jutott délen? Milyen idegen városokban járhatott?*) Az Oszmán Birodalom nagysága megrendített, ahogy az óceánok hatalmassága is.

Ami az ellátást illeti, nem volt okom a panaszra, hisz sokkal egyszerűbb körülmények közé születtem. Csodálkoztam, mennyiszer kapunk húst, és egy idő után már untam a birkát. Mert hetenként legalább egyszer birkahúsos kása volt az ebéd. És még biztosan ettünk ezen kívül két alkalommal is.

Miután fivérem elutazott, egy Géza nevű fiút tettek az ágyára. A vörös üstökűvel csak az idő kovácsolt minket össze, nem a közös gondolat. De ez is valami. Hamar rájöttem, hogy Bálint nem túlzott: az iskolában óriási mértéket öltött a törtetés. Mindenki a tanárok kedvére akart tenni, és előrejutni. Feljebb és feljebb...

Bizonyos egyházi ünnepeken még a napnál is korábban kellett kelni, és a házi kápolnába zavartak minket imádkozni.

Géza csipás szemmel ébresztgetett, mert nem akartam felkelni. Rámordultam, és a másik oldalamra fordultam. Abbahagyta az abajgatást, és nemsokára csend lett körülöttem. Én pedig ismét álomba merültem ...

Felriadtam, amikor egy vödör jeges vizet öntöttek a fejemre. Kipattantam az ágyból, és felháborodva néztem * Antal testvérré.

- Higgy, Tamás! - mosolygott rám. - Higgy jobban! És akkor máris könnyebb lesz!

Amennyire én katona akartam lenni, ők legalább annyira szerettek volna megtéríteni. A lelkem mélyén nem változott semmi, de a leckét azért megtanultam: soha többet nem hagytam ki egyetlenegy misét sem, sőt még csak el sem késtem róluk. Vasárnaponként pedig áldoztam is. A testvér büszke szemekkel dicsért, ahogy térdre borultam előtte:

- Csak így tovább, fiam! - tette a számba a megszentelt ostyát. Még mielőtt azt mondhattam volna, hogy *Amen*, folytatta: - A képmutatás is

valami! Jó úton járunk... Mert aki színleli, az legalább tudja, mi az erény!
- mosolygott közben. - Addig nincs veszve semmi...

Megilletődve vetettem keresztet, és siettem vissza a pádba. Rá sem akartam nézni. Alig vártam, hogy a tömény lisztes falat felolvadjon a számban.

Nem rajongtam dömésekért, de azt el kellett ismernem, hogy nyakasságuknak köszönhetően megtanítottak hasznos dolgokra is. Vegyük például a helyettesítés törvényét. Miszerint nem lehet egyszerre két dolgon gondolkodni. Ők azt ajánlották, hogy teljek el az Isten igéjével, és az majd kiűzi belőlem a félelmet.

Nem foglalkoztatott az igével való eltelés. Talán azért sem, mert nem féltem. A katonáskodáson járt az eszem. Tudatosan. Itáliára gondoltam, hogy Sárára és Erdődre ne kelljen. A hiányuk nem változott a múltó idővel sem. Megtapasztaltam, hogy a helyettesítés törvénye működik.

Néha persze elgondolkodtam Istenen és a világon is. Sokat morfondíroztam azon, hogy az Isten vajon olyan, mint az ember? Olyan, mint én? Mert hát így kell lennie, ha a képmására teremtett minket... Akkor ő is változik? Javul?

Miután egyre jobban megismertem a *Bibliát*, arra is rájöttem, hogy nagy a különbség az Ó- és az Újszövetség között. Az özönvíz óta az Úr is szelídült. Az evangéliumokban már nem olyan bosszúálló.

Ez is azt a föltevésemet igazolta, miszerint még maga az Isten is változik... A hatalmas különbséget akkoriban abban láttam, hogy mi, emberek, nem ettünk az örök élet fájáról, ezért nincs is annyi időnk kimunkálni a rosszat...

Az év végéhez közeledve rengeteg mindent magamra szedtem: a Páternoszteren és Ave Marián túl jól ismertem a százötven részből álló zsoltárok könyvét is.

Az egyházi pálya ennek ellenére egyre jobban taszított. A fráterek életét a nürnbergi capitulum szabályozta, de a megtartása nem mindegyik testvérnek volt az erőssége.

Volt, amelyik ivott - ráadásul nemcsak bort, hanem annál valami jóval töményebbet, amit a Nyulak szigeti kolostorban kotyvasztottak

maguknak.

- Dicsérjük a Jézus nevit, igyuk meg a szőlő levit! - mondták a vacsoránál. Este rendszerint a szerémi borokat itták, de a kolostorban többféle italt hozattak, mint a kocsmába. A soproni, pilisi, tokaji nedűket előszeretettel rendelték misebornak is.

De volt közöttük furcsa szentfazék is. Albert testvér riadt szemű, hosszú arcú, nagy fogú vénember volt, aki a saját árnyékától is rettegett. Mindig maga mögé nézett a kerengőn. Gyötörte a bizonytalanság, és az, hogy nem tudta, mi vár rá a másvilágon. Olyannyira, hogy nem is tudott a földön élni. Állandóan rettegett, és buzgón imádkozott, hogy kerülje el a balsors. Megváltás lett volna neki a halál, mert akkor talán végre megpihenhetett volna.

A legmaradandóbb emlékem mégis Berta volt. Égzengés volt kint, ő pedig a konyhán a báránybelsősegeket töltötte éppen a megnyúzott állat gyomrába. A szívet, a vesét darabolta, amikor elmentem a nyitott ajtó előtt.

Az eső miatt az egyik bejárás oblati* a kerengőben téblábolt. Én a nyitott tanulószobába tartottam, hogy a térképeket nézegethessem. A teremben senki nem volt, csak én.

Egyszer csak megjelent az oblati is az ajtóban: nem szólt egy szót sem, csak becsukta, és elindult felém. Már éppen odaért mellém, amikor Berta feltépte az ajtószárnyat, és mérgesen rászólt:

- Ez nem magának való!

Az oblati egy szóval sem védekezett, hanem a legközelebbi ajtón kirohant a komlókertbe. Már az eső sem zavarta.

Berta, mintha csak az anyám lett volna, megfogta a kezemet, és a konyhába tessékelt.

- Vigyázz magadra, te! - szidott meg négyszemközt, közben megfogta mindkét karomat. - Jézus valaga! Te aztán még annál is erősebb vagy, mint aminek látszol!

Ezután leültetett egy székre.

- Ha nem is lehet téged erővel kényszeríteni, de akkor is... - méregetett. - A lelkedet megtörik, ha nem vigyázol! És akkor már nem

számít a karod ereje!

A szodómiáról is ekkor hallottam először. Az erdődi világ egyre inkább csak egy álomnak tűnt innen...

- Látok valamit a szemedben - tette húsos csípőjére a kezét. - Kérsz bort?

- Kérek.

Vörössel itatott. Jó savanyúval. Utána adott abból az átlátszó lötytyből, ami a Nyulak szigetéről érkezett.

- Bitang erős... - mondtam neki, miután lehajtottam.

Berta nevetve adott belőle még egyet.

- Tetszel nekem! - vigyorogta az arcomba.

Végignéztam a dús asszonyon: hatalmas melle volt.

- Mire vársz? - kacagott fel. - Fogdosd csak meg őket!

Megdöbbentem.

- No, tőlem nem kell félni! - unszolt. - Lik, lik! Nem harap a Berta!

Nem mozdultam. Ültem a széken, és néztem az éhes tekintetét. Amennyire csak tudott, közel jött hozzám. Melle hozzáért az orromhoz.

Egy kamaszfiú voltam, aki még sosem volt ilyen közel nőhöz. Vagyis inkább asszonyhoz. Hiába nem fedeztem fel egy gyűszűnyi bájt sem benne, a testem mégis válaszolt neki. Jól tudta, hova nyúljon, hogy felkorbácsolja bennem a vágyat. Előbb ő simogatott, majd megfogta mindkét kezemet, és a mellére tette.

- No... - türelmetlenkedett. - Nem volt még kalandod?

Nem akartam neki válaszolni, inkább megmarkoltam a hatalmas kebleket, amitől, hála az égnek, csöndben maradt. Ujjaimtól nyögdecselni kezdett, majd erősen szuszogni. Ettől már lankadt a kedvem. Én beértem volna ennyi élménnyel, de ő folytatni akarta. Tukmálta magát a kezembe.

Egy ponton elfogyott a türelme, és rám parancsolt:

- Állj fel!

Engedelmeskedtem neki. Erre letolta a gatyámat, és visszalökött a székre. Majd felhúzta a szoknyáját, és maga alá gyűrt a széken.

Meglepődni sem maradt időm. Egyik kezével belém fogódzott, a másikkal magába irányította a vesszőmet.

Felnyögtem az ismeretlen érzéstől. Berta két-három óvatos mozdulatot tett, de utána vonaglott rajtam. Mozdulataira percekben belül végigszáguldott rajtam az élvezet.

Pofán vert érte.

- Nem kell nekem gyerek! - csattant fel. - Legközelebb vigyázz! - Lemászott rólam, megigazgatta magát, és visszament a vágódeszka elé.

Gyorsan felhúztam a gatyámat, és kimentem.

Éjjel nem bírtam elaludni, csak forgolódtam. Berta járt az eszemben - vagyis nem ő, hanem a történetek.

Nem tudtam megérteni a nőket. *Sárának tetszett a csók, és mégis pofon csapott... Emez kérte, hogy menjek rá, nem tettem. Mégis rám ült, a végén meg ez is pofon csapott...*

.....
* Egyházi javadalom.

* Ország Mihály, a befolyásos gáti Ország család fia, 1458-1485 között Magyarország nádora.

* A katolikus misén a latin szertartás részeként hangzik el áldozatbemutatóskor.

* Az oblatusból eredő kifejezés. A szerzetesek munkáját segítő önkéntes.

Vissza

Másnap reggeltől megváltozott a világ: férfi lettem, és annak is éreztem magam. Berta legszívesebben mindennap rám mászott volna, de ezt nem hagytam. Tavasz végére azért kitanított a fortélyokra.

A papok meg az evangéliumra. Ám túlságosan víg kedélyű voltam, amit Antal testvér észre is vett, de szerencsére nem jött rá az okára.

A tanévet okossági vetélkedőkkel zártuk. Sajnos a sakk nem szerepelt a versenyszámok között, így nem is jeleskedtem semmiben. Géza, az ágyszomszédom viszont nagyon szeretett volna kitűnni, és magához képest egyre többet beszélt. Antal testvér rá is szólt a sokaság előtt:

- Tudjátok, a hallgatagság sokakhoz jobban illik, mint a bő beszéd! - mosolygott a vörös fejűre. - Gézáról többet gondoltam az esztendő során. Ma pedig kisült, hogy tévedtem! - A testvér a nyilvános szégyenítés mestere volt: - Ha nem vagy olyan eszes, legalább légy csöndben! Mint a bölcsek! Hátha összekevernek velük!

Mindenkin gúnyolódott, mégis volt valami olyan igazság a szavaiban, amiért nem tudtam érte gyűlölni.

Utolsó két napunk tornavetélkedőkkel telt. Ekkor úgy éreztem, elérkezett az én időm. Valamiben végre én lehettem a győző. Dagadt is a mellem a büszkeségtől.

Antal testvér némán adta át a babérkoszorút. Már azt hittem, hogy megúsztam a megjegyzését, de nem. A taps után a diákokhoz fordult:

- Mindenki imádkozzon Tamásért!

Társaim értetlenül néztek rá, de engedelmeskedtek. Összekulcsolták kezüket, és a Miatyánkot mormolták.

- Mi a hét főbűn? - kérdezte közben tőlem.

- Kevélység, fös vénység, bujaság, irigység, torkosság, harag, a jóra való restség - vágtam ki a helyes választ.

- Melyik a te legnagyobb bűnöd?

Belém hasítottak a konyhában töltött órák. Nem mertem kimondani, hogy bujaság.

- Bizonyos szempontból még szerencsés is vagy, fiam! - mondta vidáman.

Ránézni sem mertem. A többiek közben végeztek az imával.

- A kevélység! - mondta ki. - Az a te bűnöd.

Döbenten néztem a szemébe. Ő pedig a diákok felé fordult.

- Vagy hiúság... - nevezte a másik nevén. - Ez a legkényelmesebb bűn, mert ezt legyőzni sem lehet! - Megkocogtatta a mellkasomat - Mert ha legyőznéd fiam, akkor nyomban bűnbe esnél. Mert dicsérnéd magad, hogy lám-lám, te ezt is legyőzted!

- Akkor mit tegyek? - kérdeztem.

- Semmit - mosolygott. - Nem kell legyőznöd. Majd az Isten megszabadít tőle egy nap!

Hatalmas viharokkal és esőzésekkel érkezett meg a június, így apám csak hetekkel később jött értem. Ahogy kisütött a nap, én már vártam a szekeret.

Meg is érkezett, már a második száraz napon.

- Látom, kaptál enni rendesen! - ölelt meg, ahogy meglátott. - Magasodtál is!

Ő nem változott semmit. Barna, jóságos szeme ugyanúgy csillogott az örömtől, mint amikor elváltunk.

- Hozom a csomagomat - szaladtam a helyemre.

A folyosón végignézve láttam, hogy nyitva a konyhaajtó. Gondolkodtam, hogy elkészönjek-e Bertától, de végül nem tettem. Rohantam a kapu felé, és majdnem apámnak ütköztem az ajtóban.

- Csigavér, Tamás! Még megkeresem Antal testvért...

- Ő most nincs itt! Szálkára kellett utaznia.

- Mivégre?

- Egy temetésre.

Erre az állát vakarta.

- Menyhért atyára bíztak - sürgettem. - Menjünk, és búcsúzzunk el tőle!

Nem tartott a dolog pár percnél tovább, ám az apám még a városban is szét akart nézni.

- Minek? - kérdeztem tőle. - Hisz nincs itt semmi, ami Erdődre nekünk hiányozna!

Nem hallgatott rám, és csak be kellett menni Szatmár szívébe is. Megállt a mézeskalácsosnál meg a szűcsnél is. Én kint megvártam.

- Jól van, no...! - nevette el magát a viaszosnál. - Innen már meg sem állunk Erdődig!

Ahogy elhagytuk a várost és megláttam a réteket, levettem a lábbelimet. Boldogan doboltam a szekéren a csupasz lábujjaimmal.

- Milyen volt az első év?

Illegettem a fejem: nem találtam a választ magamban sem.

- Azért csak eltelt...

- Eltelt - értettem egyet.

- Sokat kell tanulni? - igazgatta a gyeplőt a kezében. - A latin nehéz-e?

- Bírható.

Kérdezgettem én is az otthoni dolgokról, és megtudtam, született egy húgom is.

Hosszú volt az út Erdődre: volt, hogy beszélgettünk, de volt, hogy hallgattunk. Olyankor Sárán járt már az eszem.

Apám megérezte az izgatottságom.

- Az Öreg Tölgyesbe nem mégis többé, ugye?

- Apám... - néztem a szemébe. - Én annyi mindent láttam abban az erdőben...

- Hallgass! - fojtotta belém a szót. - Ne is beszélj róla! Senki sem tudhatja meg, hogy te voltál az! - Megfeszült a karja. - Ha kiderül, hogy

te törtél be az urakhoz, másnap felakasztanak!

Már félúton jártunk, mire meg mertem szólalni:

- A sasom megkerült?

- Nem - válaszolta, majd megállította a szekeret. - Fiam... - nézett a szemembe -, ha szeretnéd, hogy a fejed a nyakadon maradjon, akkor ne is gondoldj arra a madárra többet! A Drágffyakkal se foglalkozz!

Különös dolog történt. Apám szemében valami idegen dolgot láttam meg. Olyat, amit annak előtte sohasem. *Félelmet*.

- Ne járj feléjük, ne szólj ahhoz a Kévéhez! Kerüld el azt az átkozott udvart!

Megígértem neki, hogy így lesz.

- Hála istennek! - sóhajtott megkönnyebbülten, majd leugrott a bakról, és egy fa tövébe állt, hogy könnyítsen magán.

- Ma van a tűzugrás? - kérdeztem, amikor visszaszállt.

-Ma.

- Hazaérünk a táncra?

Az égre nézett, majd rám.

- Éppen a közepibe! - nevetett fel.

Már jól ismert tájakon jártunk, mire a nap lebukott. És amikor beértünk Erdődre, már alig tudtam parancsolni a lábamnak. Izgatottan topogtam a szekéren.

- Nem akarsz előbb anyádnak köszönni?

Kétségbeesetten nézhettem apámra, mert jóízűen felnevetett.

- Jól van, na! Akkor én beköszönök neki és a kishúgod- nak, és úgy megyek utánad.

Lelkesen bólogattam, majd a következő kanyarnál - azt se várva meg, hogy lassítson - leugrottam a szekérről, és rohantam a fáklyák irányába.

Tűz és tánc

Csillagtűzben égett az éjszaka, és legalább éjfél lehetett, mire odaértem. Már javában folyt a mulatság.

Az ismerős fiúk is magasabbak lettek, nem csak én. Amikor észrevették, szívélyesen üdvözöltek, sokuk már igencsak lerészegedett. A kupa bort, amit azonnal a kezembe nyomtak, gyorsan legurítottam, mert menni akartam tovább. Az idősebb legények is köszöntöttek, és már nem öcsémnek, hanem Tamásnak szólítottak.

A tűz felé tartottam. Éppen karikázót jártak, ami azt jelentette, hogy csak a serdülő lányok táncoltak. Izgatottan pásztáztam őket, mindenhol *őt* kerestem.

Nagyot dobbant a szívem, amikor megtaláltam. *Sára... !*

Rögvest ráismertem, és még távolról, a lángok fényénél is láttam, hogy kikente magát: vöröslött a szája. Kézen fogva, körbe-körbe jártak a lányok, mint a hold.

Végtelennek tűntek azok a percek...

Egy fának dőltem, és úgy figyeltem. Minden lépése hatott rám. Mintha nem is a földön, hanem a lelkemen táncolt volna.

Ahogy csípője fordult, bennem mozdult a vágy.

Amikor a tűz fénye újra megvilágította arcát, eltoltam magam a fától. Mint valami bűbáj, úgy vonzott magához. Élvezte a táncot: elragadta a zene, és boldogan énekelt.

Meghallottam Eta hangját is. A tűztől nem messze üldögélt. Egyedül. Egyedül, de vígan. Olyan hangosan énekelt, hogy már rá is szóltak.

Körbenéztem magam körül: észrevettem, hogy nemcsak én nézem Sárát, hanem az összes falubeli fiú a leányokon legelteti szomjas tekintetét. Felforrt a vérem, és a lábam magától indult meg előre.

A körtánc a vége felé közeledett, ezért a sündörgő ifjak ugyanígy tettek. Felébredt bennem a versenyszellem. Olyan közel mentem, amennyire csak lehet.

Mellkasom fel-le ugrált a várakozás gyötrelmében.

Csak Sárát néztem. Két varkocsba kötött hajából kiszabadult egy fürt, ő pedig fújt egy nagyot vörös ajkaival, hogy az arcába hullott tincset elkergesse. Gyöngyözött a szép homloka.

Eltörött a mosolya, amikor észrevettem.

Szája egy pillanatra kinyílt, majd nyelt egyet. Nem fordította el a fejét. Az utolsó mozdulatok következtek, mielőtt beindult a füzértánc.

A legények tolongtak a tábortűz előtt.

Ügy helyezkedtem, hogy minél előbb közelebb férközhessenek hozzám.

Szinte üzött hozzám valami erő. Amikor végre összekerültünk, nyílt a szám, hogy mondjak neki valamit, de végül nem mondtam. Csak néztem, ahogy szép bőre szinte világít a lángok fényében. Minden újnak tűnt rajta. A szeplői is eltűntek: kinőtte őket.

Csodálkozó pillantást vetett rám, majd tetőtől talpig végigmért. Képtelen voltam nem rá nézni, hisz mozgás közben még szebb volt. Vonzotta minden porcikámat, elveszttem a smaragdzöld szemekben.

Ahogy a szemembe nézett, semmi nem számított a világon - azt is elfeledtem, hogy valaha jártam Szatmárban. Alig bírtam követni a táncot.

Amikor perdült előttem, a haja súrolta a fületem - megborzongtam. A tekintete csak egyre jobban és jobban húzott magához.

Amikor feltettem a tenyerem a levegőbe és ő elétette a sajátját, hiába nem értünk egymáshoz, én mégis úgy éreztem, mintha összekapaszkodtunk volna. Miután pedig elvette a tenyerét és tovalépett, fájdalmat éreztem a testemben - mintha kiszakított volna belőlem egy darabot. Legszívesebben nyomban utánaeredtem volna.

Szabályosan zavart az elém lépő újabb leány. Ő nem győzött mosolyogni rám, miközben járta a részét.

Képtelen voltam türtőztetni magam. Sárát néztem helyette. Más egyáltalán nem érdekelt. Egykori barátom húga megbabonázott. Ha pördült, ő is engem figyelt, és tekintetét tekintetembe fúrta.

A közelébe akartam jutni ismét. Vergődtem a többi leány társaságában.

Eta megmerevedett, amikor észrevett a füst mögött.

Ki tudja, hány kört jártam, hogy Sára újra elém kerüljön. Már apám is visszaért, és összefont karokkal állt a távolban. Eta sem mozdult a helyéről: úgy ült a csillagos égi A kör lassan haladt a tűz körül. A lángnyelvek közelsége, a nyári levegő és a sok ugrálás megizzasztott. És már attól hevesebben vert a szívem, hogy tudtam, nemsokára megint látni fogom Sárát.

Kiszáradt a torkom, és folyamatosan jobbra nézegettem. Felzúgott bennem a boldogság, ahogy zöld szeme felvillant a tábortűz lángjai között. Tudtam, hogy nemsokára ismét szembekerülünk.

Amikor a mellettem álló legénnyel táncolt, hirtelen lebbent a szél. Lángra kapott a tűz, éppen akkor, amikor Sára odafordult. Mielőtt arcába csapott volna, elrántottam előle.

Egyszerre hördült fel a nép.

Úgy fogtam meg, csoda, hogy nem fáj nekik.

Amikor ott rám emelte tekintetét, azt soha nem felejem el...

Nem láttam soha szebbet. Lüktetett bennem a vér.

A mellettem álló leány hangosan sápítózott, mert csupa pernye lett. Villanásnyi időt álltunk csak egymással szemben: utána eleresztettem a karját, és visszaálltam a helyemre, ahogy a többiek is.

- Botoló! - hangzott az utasítás.

A tánc folytatódott tovább, de immár bottal. A férfiak ilyenkor a kezükbe vehettek egy botot, és azzal legénykedhettek. A tánc, az párviadal: mint az állatoknál - üldözés és menekülés. Támadás és védekezés... Amint szembekerültem Sárával, kiélesedtek az érzékszerveim. Az övé volt minden figyelmem.

A bot teljesen veszélytelen volt, hisz a sújtó mozdulatok során a férfi nem érinthette a nőt. Mégis űztük egymást a táncban. Sára átfolyt a karom alatt, vagy hirtelen hátam mögé szökött. Érintések nélkül kellett volna megcsálnia, ő mégis súrolt, amikor mögém lépett.

Játéka feltüzelt a közeledéssel és a távolodással. Egy alkalommal, amikor kifordult előttem, melle a karomhoz ért.

Összekapaszkodott a tekintetünk, amikor visszafordult. Ledobtam a botot, és felemeltem a tenyeremet.

Nem ijedt meg a váratlan szabályszegéstől. Széles mosollyal táncolt felém. És amikor odaért, ő is felemelte tenyerét. Nekinyomtam az enyémet. Nem akartunk elválni, de a kör haladt tovább... Elém egy másik lány került. Sértődött képet vágott, de nem törődtem vele. Szívem ritmusa legalább három másik leány után csillapodott csak.

Folytattam a kergetőzést a tűz körül. *Ha ő nem hagyja abba, én sem fogom...*

Csörgött rólam a víz, de akkor is mentem utána.

Apám intett, hogy igyák vele valamit, de nem mentem. Követtem Sárát körbe-körbe.

Az utolsók között hagytuk abba. Addigra már hazamentek az emberek, apámat sem láttam, és Eta is eltűnt.

A tánc végén megfogtam a kezét, és magammal húztam.

Nem tiltakozott. Jött velem, ahova vezettem.

Egy csendes helyen megálltunk. Az éjszakai hűvös szellő jólesett a bőrömnek.

Kisimítottam az arcára tapadt szőke hajat.

- Azt mondtad, feleségül kell vennem, hogy megcsókoljalak.

Elnevette magát. Kacaja balzsam volt a lelkemnek.

.....

* tenger alatt, mint egy szobor

Csók

Nevettem én is vele. Utána már csak mosolyogtunk, majd elpárolgott a mosolygás...

Helyét átvette valami egészen más. Komoly dolog.

Tettem egy lépést felé, és olyan közel álltam meg, amennyire csak lehet.

Sára szaporán lélegzett.

Átkaroltam a derekát, és közelebb húztam magamhoz.

Reszketett a karomban. Beleszagoltam hajába - csalogatott az illat. Behunytam a szemem, és egy jó mélyet szippantottam a csábításból.

- Hiányoztál - leheltem a halántékára, és a szemébe néztem. - Gyönyörű vagy!

Ezúttal nem nevetett a bókra, és meg sem köszönte.

Kezemet arcához érintettem, válaszul belesimult a tenyerembe. Simogatásom közben becsukta szemét, szája kinyílt.

Nem vártam tovább, megcsókoltam.

Ajkai finoman válaszoltak. Másik tenyeremet nyakára csúsztattam - megéreztem lüktető verőerét az ujjam alatt.

- Vártalak... - suttogta. Ettől felgyorsult a lélegzetem. - Erősebb lettél. - Ujját óvatosan végigfuttatta az állkapcsomon. - És magasabb...

Úgy nyúlt hozzám, mint először a sashoz: a félelem és a vágyakozás összefonódott benne - reszketett a keze. Magamhoz húztam, számat szájára tapasztottam, és mohón csókoltam.

Egymáshoz simultunk, de ahogy megérezte feszülő vesszőmet, megijedt. Csak egy pillanatra húzódott hátra, de ez épp elég volt ahhoz, hogy visszatérjen a józan eszem.

- Sétáljunk! - suttogtam a fülébe.

Földre borult volna velem, ha akarom. De nem akartam. Annál fontosabb volt nekem. Ki akartam engedni az ölelésemből, ő pedig egyre jobban beledőlt.

Nem eresztett.

A torkomon éreztem forró leheletét, majd a nyakamat csókolta...

- Sára...! - toltam el magamtól, de ő a szemem helyett a számat nézte.

Kettőnk közé tettem az egyik kezemet.

Végre rám emelte a tekintetét: szembogarában hatalmasra nőtt a vágy. Szükség volt minden önuralmamra. Megragadtam törékeny kezét, és magam után húztam az éjszakába.

Lassan lépdeltünk, sehova nem tartottunk.

- A fráter elküldött - mesélte örömmel a hangjában. - Anyámmal pedig sokat járok a faluba. - Vidámsággal beszélt az erdődi napjairól. - Az öcséd meg már szépen ír, és olvas is...

Ekkor jutott eszembe, hogy Ferenckét nem is láttam az emberek között, sem apám mellett.

- Miért nem jött a mulatságba?

Sára megvonta a vállát.

- Hívtam, de nem akart...

Bálint, Ferenc és én annyira különböztünk, hogy néha magam is alig hittem el, hogy testvérek vagyunk.

Sára lassított a léptein, míg végül megállt:

- Te is pap akarsz lenni? - szegezte nekem a kérdést.

- Úgy viselkedem? - nevettem fel hangosan.

- Ez nem jelent semmit - rázta meg a fejét. - A bátyádnál jobban senki nem szerette a lányokat! - Egyenesen a szemembe nézett. - Most, hogy többet járok a faluba, hallottam egyet s mást!

- Én katona leszek!

- Akkor nem Szatmár felé van dolgod! - Mély levegőt vett, mielőtt újra kérdezett: - Nyár végén visszamégy a kolostorba?

- Apámtól függ...

- Te vissza akarsz?

Éreztem, hogy hirtelen kiszáradt a torkom.

- Nem ... - mondtam rekedten. - Nem akarok visszamenni.

Láthatóan tetszett neki válaszom, mert szorosan belém- karolt. Ugyan nem hazudtam neki, mégsem éreztem nyugalmat.

A rossz érzéseket végül csak a csókja kergette el. Gyengéden tartottam a karomban, és odaadása még nagyobb óvatosságra intett.

Már pirkadt, mikor búcsúzkodtunk. Ajka a fülemhez siklott.

- Álmodj szépeket, tündéreket! - kacagta.

Megvártam, míg bemegy a házukba, csak utána mozdultam meg.

Felnéztem az erdői égre, és nem mentem még be. Jólesett az otthoni, csendes éjszaka. Percekig álltam, és élveztem, hogy újra Erdődön vagyok.

Utána az istálló felé vettem az irányt. Lovam hangos nyerítésekkkel üdvözölt.

- Csitt! - lapogattam a pofáját. - Felébred a ház!

Hűséges paripám boldogan kalapált a fejével. Gyomrom görcsbe rándult, ahogy a sasom régi helyére néztem.

- Tamás... - hallottam meg a vékony hangot magam mögött.

Rögvest megfordultam. Anyám állt előttem, karján a kishúgommal. Szabad karja ölelésre lendült, én pedig nyomban odabújtam húgom mellé. A tejszagú csöppség édesen szuszogott.

- Katinka a neve - mutatta be, engem pedig magához szorított. - Akkora vagy már, mint apád! Az én nagyfiam végre hazaért - simogatta hajamat.

Nem örülhettem sokáig a viszontlátásnak.

- Mi tartott idáig? - váltott hangot. - Mit szólnak majd, hogy nem egyenesen hazajöttél?

Fekete hajú kishúgom is kinyitotta a szemét. Anyám rázni kezdte a karjában.

- Ferencke? - kérdeztem, ami engem érdekelt. - Nem láttam a multságban.

- Tudod, Tamás... - A szeme egy csapásra megtelt könnyel. - A papnál... rosszul áll a szénája. Nem olyan jó fejű, mint te meg Bálint... És a többi kölök is csúfolkodik vele. - Átkaroltam. - Ősztől a műhelybe megy - szipogta tovább.

- És ő ettől is boldog lesz... - vigasztaltam anyámat.

- Igen... - suttogta. - Áldott jó gyerek.

A lelkem mélyén azonban sejtettem, hogy a műhely nem való Ferencnek, mert öcsém egyedül sosem boldogulna.

Ferenc és Szatmár

Ferenc, amikor másnap reggel meglátott, a karomba ugrott, éppen úgy, mint kisgyermek korában. Alig akart elereszteni. Fülem hallatára ő maga ajánlotta fel segítségét atyánknak és András mesternek. A kovács szeretettel vakart egyet a kócos fején, ám apám vonakodva engedte a szerszámok közelébe.

A legegyszerűbb feladatokkal sem bírt egyedül. Türelmesen magyaráztam neki, ám amikor azt hittem, hogy megértette - mert bőszen bólogatott is -, újfent elrontotta. Így napjaim abból álltak, hogy öcsém munkája felett őrködtem, és tanítottam, ahogy csak lehet, hogy apám békében dolgozhasson.

Ami maradt a napból, azt pedig Sárával töltöttem.

Vasárnap feltűnt, hogy a falubéli legények, akárcsak az ebek a farkukkal, az utcán is hízelegtek neki, ahogy csak tudtak. A túloldaltól is köszöngtek és árintettek. Ha mások is körülöttünk voltak, akkor türtőztetnem kellett magam. Féltékeny voltam, ezért nem győztem bizonyítani elsőségemet. Neki is, és magamnak is. A legszívesebben bevittem volna a szénába, de nem vitt rá a lélek. Féltettem még magamtól is.

A láposba mentünk, oda, ahova Gábrissal jártam. Állandóan lassítottam meg hátrafordultam, hogy tudja-e tartani a lépést. Tudta, hisz nem volt már az a kislány. És amikor elértünk a csúszós részhez, egy talpamra ragadt levelet próbáltam levakarni sarkamról, ezért fél lábon álltam. Végül úgy megcsúsztam, hogy a nyálkás faleveles latyakosba estem. Teljes testemmel belevágódtam a bűdös vízbe, és hatalmasat csattantam a pocsolyában.

Sára azonnal segíteni akart, de nem fogadtam el a kezét. Dühösen álltam fel, és levettem magamról a mocskos inget.

Sára tekintete a meztelen vállamra siklott. Ettől elszállt a mérgem. Egyszerre léptünk a másik felé.

Finoman csókoltam meg, ő meg egyre hevesebben viszonzta. Eltoltam magamtól, majd megfogtam a kezét, és elindultunk egy másik helyre. Felmásztunk egy száraz domb tetejére.

Ahányszor rám pillantott az út közben, rám is mosolygott. Bízott bennem.

Lefeküdtünk a napsugarak alá, és néztük az eget. Mindketten vártunk. Lábát megsimogattam az enyémmel. Hagyta.

- Nem szúrja a hátad semmi?

- Nem.

Kezemmel megsimogattam a hasánál is. Azt is hagyta... Arcához fordultam, hogy megcsókoljam, ekkor közbeszólt:

- Észrevetted, hogy a legfontosabb dolgok közben csukva tartjuk a szemünket? Figyeld csak meg... – suttogta az arcomba. - Mindig lehunyva tartjuk a szemünk, ha sírunk, imádkozunk... álmodunk és csókolunk...

Ígaza volt. Behunytam a szememet, ahogy az ajkunk összeért.

Otthon nagy volt a felfordulás, mire hazaértünk. Öcsém lehasított egy percet a kisujj ából. Eta már bekötötte a sebet, anyám pedig Ferenckét vigasztalta.

Odarohantam apámhoz.

- Ne engedjük többet a műhelybe! Tanulnia kell valami mást...

Ő csak lemondóan legyintett, anyánk viszont nem tűrtöztette magát.

- Hova küldjem? Hisz számolni se tud.

Öcsémre néztem, aki némán üt a széken. Kisírt szemmel bámulta a padlót.

- Nyáron megtanítom! - ajánlkoztam. Senki nem felelt.

Ferenc korán elaludt, én viszont képtelen voltam. Aggódtam sorsa miatt.

Nem hallgattam senkire, tanulni kezdtem vele. Hamar rájöttem, hogy a betűvetés nehezen megy neki, és a számolásra sem áll rá az esze, ellenben úgy rajzol, ahogy senki a faluban - még Szatmárban sem találkoztam olyan diákkal, aki a nyomába ért volna.

Egy nyári reggel anyám fejtette a paszulyt, amikor Bálint hazajött. Mindenki meglepődött, amikor közölte, hogy otthagya Krakkót.

- Órkanonok lettem.

Anyánk összecsapta a tenyerét, és örömeiben kicsordult a könnye.

Bátyám elővett egy bőrbatyut, és megrázta.

- Nem kell sajnálni a papot, mert pénzért imádkozik az!

Annyi aranyat és ezüstöt tett le az asztalra, amennyit életünkben nem láttunk. Anyánk arca felvidult.

- És mi lesz az egyetemmel? - nézett rá apánk.

- Nem szükséges - legyintett kicsinylően Bálint. - A nádor nemsokára préposttá nevez ki.

- Mivel érdemelted ki? - faggatta szúrós szemekkel.

Anyánk viszont a csillogó tallérok után nyúlt, Összeszámolta az érméket. Bálint a vállára tette a kezét.

- Ez a tiétek...

Apám felállt az asztaltól, anyám örömeiben felkacagott. Én nem szóltam bele a dologba, csak hallgattam. De miután bátyám elmondta, hogy nem tér vissza Krakkóba és nem kíván egyetemi fokozatot szerezni, mert helyette a busásan jövedelmező egyházi pályát választja, előálltam az ötletemmel:

- Bálint... - kezdtem bele. - Ferenc hadd jöjjön velem el Szatmárba. Úgy vélem, a művészetekhez volna tehetsége...

- Nem tartom ezt okos ötletnek... - csóválta a fejét apánk.

- Minek maradjon? - állt mellém anyánk is. - A falu bolondjának?

- Én mellette leszek - Ígértem meg. - Egy próbát megér.

- Pap legyen ő is? - kérdezett vissza keserűen apám.

- Én nem leszek pap - jelentettem ki.

- A nagyurak saját fiaikat nem küldik papnak - fakadt ki atyánk, és villogott a méreg a szemében. - Tudjátok, miért? Mert unokát akarnak.

Meglepett az elégedetlensége. Azt hittem, ő is olyan boldog, mint anyánk, hogy Bálint ily sokra jutott.

- Ha a háznál marad, akkor ujjai se lesznek! - sziszegte anyánk.

Apánk másnapra belátta, hogy Ferenc nem képes a kitaposott úton járni, és önálló kútfejére sem lehet támaszkodni.

- Van esély, hogy Tamással tartson? - kérdezte bátyámat.

- Úgy van ez, mint a kerékkel... bólogatott vidáman Bálint. -
Meghájazzuk, hogy jobban csússzon!

így is lett, ahogy mondta. Egy kis aranyért cserébe tárt karokkal várták az öcsémet is Szatmárban.

Azt, hogy Ferenckével ősszel visszatérek az iskolába, nem mondtam el Sárának. Halogattam a dolgot. Végül nem tőlem tudta meg.

- Hát mégis elmegy ősszel? - kérdezte egy augusztusi este.

- Visszajövök hozzád! - nyúltam a keze után.

- Ígéred?

- Ígérem.

Onnantól a közelgő búcsú már beárnyékolta a hátralévő napokat. Sárának valakire haragudnia kellett, és mivel rám nem volt képes, így a papokra és az Istenre haragudott.

- A hal nem azért úszik, mert Isten ilyennek teremtette! Hanem azért úszik, mert uszonya van! - nézett rám könnyes szemmel az utolsó horgászaton. - Tamás, ne engedd, hogy elvegyék a józan eszedet...

Amikor elérkezett a búcsú, nagy szél volt Erdődön. Még az én szemembe is könnyet fűjt.

Nehéz érzéssel mentem be a kolostor súlyos tölgyfa kapuján, de egyetlen rossz szó sem hagyta el a számat. Nem magam miatt, csakis Ferencke miatt.

Antal testvér viszont meglepett. Egyszer sem gúnyolta ki lassú öcsémet, pedig Ferencke csak rajzolni tudott gyorsan, minden mást olykor bosszantó komótosággal végzett.

Egyszer festegetett, amikor Antal így szólt hozzá:

- Lassabban csináld, Ferenc! - Erre nemcsak öcsém kapta fel a fejét, hanem én is. - Ne siesd el! Ha szépen sikerül, senki sem kérdi majd, hogy meddig csináltad. Csak azt kérdik, ki csinálta!

Rájöttem, hogy akad még mit tanulnom a domonkos szerzetestől. De kedvem mégsem volt hozzá. Túl sokat járt az eszem Erdődön - Sárát nem bírtam kivenni a fejemből.

Bertát igyekeztem elkerülni. Nem adtam neki alkalmat, hogy négyszemközt szólhasson hozzám.

Borzalmasan sivár napok követték egymást. Az egyik órán az Albertus Magnus által épített androidról tanultunk. Úgy éreztem magam a kolostor falai között, mintha én is egy ilyen fém szolga lennék. Ha kérdeztek, feleltem, akár a beszélő gépezet. Ha kellett, felálltam, és kinyitottam az ajtót, vagy lementem a lépcsőn, ahogy az épített inas, de belül üres voltam. Tátongett bennem a hiány.

- Mi lett az emberszolga sorsa, Tamás? - szegezte nekem a magister a kérdést.

- Szétverték.

- Ki semmisítette meg?

- Szent Tamás - adtam meg a helyes választ.

Végül beleszoktam a tanulásba is. Csendben tettem a dolgom. Egy alkalommal szobatársaim kiszöktek a városba. Még Ferencke is velük tartott, csak én nem mentem. Rajtavesztettek, de a dominikánusok elnézőek voltak velük.

Antal testvér pedig azt mondta nekem.

- Nem jóság, hogy itt maradtál! Ez restség!

Egy téli napon mégis fordult bennem valami. Ahogy leesett az első hó, a szívembe szöktek az emlékek: hogyan vertem a diót apámmal, a téli erdő, Sára... Minden emlék meggyötört. A magány először elgyengített, majd kitörésre buzdított. Nővégyam túlcsapott a viselhetőn, és a helyettesítés törvényét megszívlevél fogtam magam, és elindultam a konyha felé.

Bertához.

Azonnal tudta, miért jöttem.

- No, mégiscsak kellek? - gúnyolódott a pultnak dőlve, miközben mohón végigjáratta rajtam a szemét. - Jobb vagyok, mint a kezed, mi? -

nyalta meg aztán a száját, és megindult felém.

- Előbb adj bort!

Homlokára szaladt a szemöldöke, de megfogta a kancsót, és töltött nekem. Miközben ittam, ő már simogatta a hátamat és a vállamat.

Elhúzódtam a kezétől.

- Beléd meg mi ütött?! - csattant fel. - Ha ide jössz, nekem ne finnyáskodj!

Megragadtam, megfordítottam, hogy ne lássam az arcát, és az asztalnak döntöttem. Amilyen gyengéd voltam Sárával, olyan durva Bertával. Nem volt ez ellenére. Felnyögött az élvezettől. Erre befogtam a száját.

Sokáig tartott a dolog, pedig nem élvezkedni jöttem, csak könnyíteni magamon. Utána mégsem éreztem megkönnyebbülést, csak utáltam magamat. A konyhai látogatások ismét felszaporodtak.

Az is világossá vált, hogy nem csak én járok oda. Megesett, hogy társaimmal egymásnak adtuk a kilincset. Beszélni nem beszéltünk róla.

- Ne gyere ilyen korán! - piritott rám Berta, miközben töltöttem magamnak a bort. - A te mohóságod fog lebuktatni egyszer!

Ennek ellenére egyre alább és alább szállt az életkedvem a falak között. Csak Ferencke előtt tartottam magam.

És Bertának végül igaza is lett, mert Antal testvér rajtakapott minket. Seggre esett benne a szentlélek, amikor benyitott a konyhára, és meglátott engem a szakácsnőn. Egyetlen szót sem volt képes kinyögni. Csak állt, és tágra nyílt szemekkel bámult minket. Berta sipákkolt, hogy menjen ki, de a kócos domonkos nem mozdult. Végül a szakácsnő hagyta el a konyhát.

Ügy álltam a fráter előtt, hogy kész voltam mindenre. Nem féltem sem a büntetéstől, sem a megvetéstől.

- Menj a helyedre - mondta nyugodtan.

- Nem is büntet meg?

- Nem, Tamás.

- Istenre hagyja, mi? - pimaszkodtam.

- A kihágást nem az Isten bünteti. Hanem az élet. Utána még keserűbb a hétköznap.

Volt időm töprengeni azon, amit mondott. Ugyanis másnap Bertát elküldték, így se nő, se a bor nem vigasztalhatott többé.

Antal testvér ahelyett, hogy megleckéztetett volna, kedvesebb hangot ütött meg: a gyóntatás alatt inkább beszélgetett velem.

- Én nem akarok pap lenni! - mondtam ki sokadjára is. - Én nem vagyok olyan, mint Bálint!

- Látom, Tamás - bólogatott. - És az Isten is tudja ezt. Nála jobban senki sem tudja, mennyire különbözünk. Ezért hát nem is ugyanazt akarja tőlünk!

- Tőlem mit akar?

Láthatóan komolyan vette a kérdést.

- Az biztos, hogy sosem akar olyat, ami te nem akarsz, fiam... - Hallgattam. - Az érzéseinkért nem felelünk, a cselekedeteinkért viszont igen!

Majd keresztet vetett, és elbocsátott.

- Bűneid bocsánatot nyertek... - mosolygott. - Ne feledd, Szent Tamás szerint még a rossznak is megvan a helye a világ teremtésének rendjében!

- Ámen - suttogtam megilletődve.

Nappal vad fantáziák gyötörtek: kérők hadát képzeltem el Sára előtt. Az átkozott lelkiismeretem pedig éjjel gyötört, és álmomban többször is Berta mosolyára riadtam fel.

Ferencke tette a dolgát úgy, ahogy tudta. Rájöttem, nélkülem is megállja a helyét. Jó lelke és tehetsége nem maradt észrevétlen.

A lelki sanyarúságomból Arisztotelész tanai rángattak ki. Amikor a bestáriumokról* tanultunk, teljes figyelemmel fordultam a hallottak felé. Az állatok, növények és sziklák leírásán haladtunk végig. Olyan lényekről tanultunk, amelyeket még életemben nem láttam. A bestárium szerint Indiában élt egy különleges állat, melynek szügye és lába olyan, mint az oroszlán, feje pedig egy lóé. A neve leucrota volt. Amikor a sárkányokhoz értünk, az állt a könyvben, hogy Etiópiában és Indiában élnek, mert ott egész évben nagy meleg van.

- És az ecsedi láp? - tettem fel a kérdést. - Az ottani sárkány bírja a telet?

- Nincs ott sárkány! - legyintett a tanár.

- De Indiában van?

Az egész osztály várta a választ, de nem kaptunk. Haladtunk tovább.

Az unikornis - vagy másik nevén az egyszarvú - szintén sok kérdést vetett fel bennem, de ezekre sem kaptam választ. Ahogy a griffmadárnál sem szólítottak fel, hiába emeltem kérdésre a kezemet. Telis-tele voltam kíváncsisággal, amit rendre figyelmen kívül hagytak a tanítók.

Antal testvért újfent a gyóntatófülkében kérdeztem ezekről:

- Egyszer egy különleges álmot láttam - kezdtem az elején. - A démonok erdejében jártam, ahová a falubéliek nem mernek bemenni...

Türelmesen végighallgatta a viperákról szóló látomásaimat, melyet a fehér egyszarvúval zártam.

- Miért jártál abban az erdőben?

- Mit számít az?! - kérdeztem vissza. - Miféle lények voltak ezek? Azt mondja meg. Vagy káprázat volt csupán?

- Istennél semmi sem lehetetlen... - gondolkodott hangosan. - Ahogy az ördögnél sem... Mit mondtál, milyen erdő?

- Démonok erdeje.

- Nevéből ítélve nem tűnik kecsegtetőnek - csóválta a fejét. - Ne menj arra!

Sokkal okosabb nem lettem, de annyit kiderítettem a könyvekből, hogy az unikornis a mocsaras vidéket szereti, és gyapjas a teste. De arra továbbra sem kaptam magyarázatot, hogyan láthattam én egyet... és miféle álmok és káprázatok jelentek meg előttem.

.....
* Középkori állatkönyv.

A negyedik kapu

Apám korán jött értünk Szatmárra, de kiadtak neki.

Nem bántuk. Én és öcsém sem. Alig vártuk, hogy hazatérhessünk Erdődre. A hosszú úton Ferenc boldogan mesélte apáknak, milyen jól halad és a geometriában mennyi siker éri.

Ő óvatosan örült, előbb az én tekintetemet kereste.

- Színigaz! - értettem egyet. - Ferenc tehetsége elkápráztatta a dominikánusokat.

Ezután már szabadjára engedte a jókedvét.

- Csakugyan? - borzolta meg fivérem haját, aki ragyogott a jó szótól.

Igazat mondtam: Ferenc jeleskedett mindenben, ami művészet. Mellette tagadhatatlan, hogy a leggyengébb diákja volt a kolostornak, de senki sem bánta. Maguk a testvérek se, úgy megszerették. A latin meg egész jól ráragadt. Ha felelt, mindenki súgott neki... Ami mégis a legnagyobb szerencséje volt, az az áldott jó természete. Örökös derűje a tanárokat is meghatotta. Sokkal jobb jegyeket szerzett be, mint amik megillették volna, emellett még társai sem irigykedtek rá.

- Húgotok született - jelentette be apám a szekéren.

Ferencke felnevetett.

- Minden évben eggyel többen leszünk, mire hazaérek? - kérdeztem.

- Ha egy megy, egy jön! - válaszolta apám vidáman. - Nagyon aprócska még. Nincs egy hete, hogy világra jött.

Senki nem jött a szekér elé: anyánk a kicsikkel bent gubbasztott a házban. De a legjobban Sárát vártam. Miután anyámat és húgaimat köszöntöttem, nem nyughattam. Kimentem az udvarra, de a szomszéd lányt sehol sem találtam.

A házba nem vágytam: éppen torkaszakadtából ordított a legkisebb testvérem. Még apám is kijött Katinka húgossal a karján.

- Járok egyet! - szóltam neki.

- Merre mégy? - Tudtam, mitől fél. Vagyis inkább félt.

- Nem megyek sem az Öreg Tölgyesbe, sem a Drágffyak földjére - nyugtattam meg, mielőtt hátat fordítottam neki és elindultam.

Élveztem a falumat és a szabadságot. Mezítlábas talpammal eleinte óvatosan léptem, mert év közben elszoktam a durvaságtól.

Lábaim a Tündérárok felé vittek.

A sekély patakvíznél neszekre lettem figyelmes.

Megtorpantam.

Egy bokor ágai mögött egy mozgó alakot fedeztem fel. Osonva közelítettem a magas füveken át.

Amikor megláttam, ki áll ott, földbe gyökerezett a lábam.

Sára a térdig érő patakban mosakodott.

Meztelenül...

Csodálatosabb volt, mint amire emlékeztem. Alakjában már nyoma sem volt az egykori kislánynak.

Zavarodottan bámultam.

Talán el kellett volna nézmem, de nem tettem. Háttal állt nekem.

Majdnem kiszakadt a szívem a mellkasomból.

Ösztönösen léptem felé - éppen egy faágra, ami megreccsent.

Riadtan fordult hátra, kezével takarva a mellét.

Szája kiáltásra nyílt, de amikor meglátta, hogy én vagyok, egyetlen hang sem jött ki a torkán...

Nem volt bátorságom végignézni rajta, csak a szemét kerestem. Ő is az enyémet.

Végül ő mozdult, leeresztette a kezét.

Torkom kiszáradt, mellkasom pedig ütemesen ugrált fel és le. Fel és le... Fel és le...

Sára nem mozdult, csak állt a hideg patakvízben, és hagyta, hadd nézzem a testét.

Szemem itta a látványt: gátlástalanul megbámultam a formás kebleket, majd pillantásom lefele szaladt.

Az ölére.

Onnan fel, lüktető mellkasára és végül az ajkaira.

Nem gondolkodtam, csak cselekedtem.

Mint akit űzött hozzá valami, megindultam felé. Belegázoltam a patakba, arcát két tenyerembe fogtam, és vadul megcsókoltam. Azt akartam, hogy az enyém legyen - azonnal. Markomba vettem a mellét, és vállát, nyakát csókolgattam.

Felkaptam, és kisétáltam vele a vízből. Akár a lódobogás, úgy vágatott a fülemben a vérem. Loboncos haja szétterült, ahogy a fűre fektettem, hófehér bőre pedig világított a zöldellő levelek között.

- Gyönyörű vagy! - mondtam neki.

Megragadtam az ingemet, gyorsan áthúztam a fejem felett, és a földre hajítottam.

Karjait szorosan maga mellett tartotta, és szaggatottan lélegzett, miközben engem nézett. Nadrágomat is levettem, és a fűbe dobtam.

Sára felült. Mellé térdepeltem. A keze után nyúltam, mire rám emelte tekintetét. A borostyánzöld szemek szikráztak a napfényben.

- Félsz? - kérdeztem tőle.

- Kellene?

Nemet intettem a fejemmel.

- Tőlem sohasem...

Megsimogattam az arcát, de ő továbbra sem mozdult. Majd a mellét. Túrta a kezemet. Közelebb húzódtam hozzá, és hátradöntöttem a csók közben.

- Tamás...! - nyögte. Nyakán lüktetett a kék ér.

Fölébe mentem. A nyári melegben reszketett alattam.

- Akarod?

Bólintott.

Lábai közé furakodtam.

Forró lehelete égette a kulcscsontomat. Mindkét tenyeremet végigcsúsztattam rajta a köldökétől a torkáig. Beleremegett a teste.

Felnyögött, amikor ujjaimmal a lába közé nyúltam és megérintettem nedves ölét. Szétfeszített a vágy. Megragadtam a derekát, és lejjebb húztam.

Tenyeremet a tenyerére tettem, ujjai az enyémre kulcsolódtak, úgy vezettem át a negyedik kapun - egész teste megrándult, amikor magamévá tettem.

Lassan mozdultam utána, nem akartam fájdalmat okozni. Nyakát, arcát csókokkal hintettem.

Egyszer csak átölelt, és úgy szorított, mint aki soha nem akar elereszteni.

Szájára tapasztottam a számat, és oldalra gördültem. Torkából boldog sóhajok szakadtak fel. Szorosan öleltem, miközben ő a hajamba túrt. Megfogtam a lábát, és úgy fordultam, hogy fölém kerüljön. Az apró sikoly után elmosolyodott.

Sára ettől fogva nemcsak a pajtásom, hanem a szeretőm is volt.

Nyelve, nyála szaga más volt, mint az enyém - el sem akartam eresztetni, annyira vonzott. Órákat hemperegtünk a Tündéárak partján anyaszült meztelenül. Izgatottan próbálgattuk a test adta lehetőségeket, csodálkozva tekintettünk a különbözőségekre. Erdődön szabadok voltunk, és úsztunk a boldogságban.

Csak órák múlva öltöztünk fel. Utána még elégedetten heverésztünk a nap alatt, ő pedig a vállamra hajtotta a fejét.

- Mesélj nekem Szatmárról!

- Nincs sok mesélnivaló - vágtam rá. - Az okításról szól minden.

- Leányok nincsenek?

Fel akartam állni, hát kibontakoztam az ölelésből.

- Egy kolostorban? - kérdeztem vissza. - Csak szerzetesek és papnak való ifjak vannak.

Igazat mondtam, csak nem mindent. Felálltam inkább, és elindultam a víz felé.

Sára megérezte a titkolózást, mert tovább kérdezgetett:

- A városba kijártok-e?

- Nem.

Csend ült közénk. Tudtam, mire kíváncsi, de nem akartam beszélni. A sebes patakot bámultam.

Ö azonban nem hagyta annyiban.

- Előttem hányakat öleltél?

- Mit számít ez?

- Számít.

- Egyet - fordultam meg.

Ahogy gyönyörű arcába néztem, elszégyelltem magam Berta miatt.

- Nem számít - indultam meg felé. Kezébe vettem az arcát, és meg akartam csókolni.

Ajkait összezárta.

- Szereted?

- Dehogy szeretem! - csattantam fel. - Még csak nem is tetszett!

Gyerekkori barátom arca elkomorult. Át akartam ölelni, de azt sem hagyta.

- Akkor meg mi okból? - kért számon. - Minek kellett neked, Tamás?

- Régen volt - nyögtem elkeseredetten. Tenyerembe temettem az arcom, majd egy jó mélyet sóhajtottam: - Magam sem tudom... Isten tudja... Talán a kíváncsiság hajtott.

Sára sírni kezdett. Amilyen boldog voltam előtte, olyan nyomorultul éreztem magam ezután.

- Amióta az eszemet tudom, rád várok!

- Ha úgy szeretnél, ahogy én téged, akkor erre képtelen volnál!

Felbosszantott, hogy végig se gondolja, mennyi éve várok rá.

- És te honnan tudod, mi a szerelem? - vágtam vissza. - Az udvarlás izgalma, az tesz neked! Megeshet, hogy nem is szerelmes vagy, csupán kacér!

Erre azon nyomban pofon vágott. Kis tenyerével hatalmasat kaptam tőle. Fújtatott mérgében. Nem tudtam, hogy dühömben mit csinálhatnék vele, de valamihez kezdenem kellett: hát megcsókoltam.

Annyira meglepődött, hogy kaptam még egy pofont. Magamhoz rántottam, és újra megpróbáltam megcsókolni. Ő a mellkasomat püfölte.

Nem törődtem vele. Csókoltam, ahol értem, és ott simogattam, ahol tudtam.

Nem kímélt. Én se őt. Amikor a lába közé nyúltam, az ütések gyengültek. Addig simogattam, amíg szája újra csókra nem nyílt. Vére ismét forrt, akár csak az enyém. Vetkőztetni kezdtem.

- Tamás... 1 - nyögte.

Nem engedtem beszélni. Számat forró ajkára tapasztottam.

- Csak téged akarlak! - suttogtam a szájába. - Csak téged...!

Annyira mohók voltunk, hogy ezúttal levetkőzni sem bírtunk. Miután letepertem a földre, kicsatoltam a nadrágomat és felgyűrtem a szoknyáját. Sára megemelte a csípőjét, amikor közelítettem. Csak akkor nyugodtam kicsit, amikor már benne voltam. Átkarolta a tarkómat, és türelmetlenül húzott magához közelebb és közelebb... Tombolt bennem a vágy, és lüktettek az izmaim.

Amikor lassítottam, Sára a szemembe nézett.

- Valami baj van?

- Éppen ellenkezőleg - nyögtem elfúló hangon.

Ekkor megmozdította magát - amire ismételten felnyögtem.

Csodálkozó ajkára mosoly perdült, és újra megmozdította csípőjét. Összerándultam ettől... Sára ekkor jött rá a hatalmára felettem - és ez módfelett tetszett neki. Fokozta az iramot. Tekintetünk egymásba kapaszkodott, miközben egyszerre mozgunk. A mámor feledtette vele a haragot, velem pedig azt, ami Szatmárban történt.

Napszállta után értünk csak haza, mert mindenhol megálltunk csókolózni. Sokáig búcsúzkodtunk.

Eta nagy sebbel-lobbal jött ki a házból. Hirtelen szétrebbentünk.

- Megjöttél - nézett rám.

Bólintottam neki, és megtöröltem a számat.

- Apád már vár! - küldte be Sárát a házba.

Utamra indultam én is.

- Tamás... - állított meg. - Mi lesz a nyár után?

- Maradok.

- Nem fogsz! - sziszegte mérgesen. - A csillagod Itáliába vezet!

Álmaim beteljesülésének lehetősége viszont felcsigázott.

- Mondd, honnan szeded ezeket, Eta?

- Az az én dolgom - vont a vállát. - A tiéd meg az, hogy Sára szívét ne törd össze!

Nem bíztam benne, sem a jósló álmaiban. Arra gondoltam, talán szántszándékkal messze akar vezetni a lányától. Számoltam azzal, hogy mindezt azért mondta, hogy elszakítson minket.

A nyár sok örömet hozott. Nem tudtam betelni Sárával. Közben békességben dolgoztam a műhelyben apámmal és András mesterrel. Egy nap apám így szólt:

- Magam sem tudtam volna különben! - dicsérte a kezem alatt készült szekérhátat.

Megfürödtem büszke tekintetében. Becsülése olyan méltóságot adott, mint semmi más. Nem vágytam el. Úgy éreztem, mindenem itt van - és más nem hiányzik.

Egy forró nyári délből, amikor csörgött az orrunkról a víz, kihasználtam, hogy ketten voltunk.

- Apám... - töröltem az ingembe verejtékeimet. - Mit szólnál, ha elvenném feleségül?

Kissé meglepődve nézett rám, de meg sem kérdezte, kiről van szó. Sára nevét ki sem kellett mondanom.

- Nem akarok visszamenni Szatmárba...

Megértően bólogatott.

- Én soha nem leszek pap... - tettem hozzá nevetve.

- És katona?

Kérdésére lehervadt a mosolyom, de kivágtam magam:

- Azt lehet férjként is.

- Lehet... - ingatta a fejét. - Végül is lehet...

- Áldásodat adnád-e?

- Már rég a tiétek!

Közeledett a nyár vége, de a szívem nyugodt volt: maradásom békességgel töltött el. Öcsém készült vissza a domonkosokhoz, ezért anyánk szorgalmasan járt hálát adni a templomba.

Kétszer én is elkísértem a szentségimádásra. Nem Istennek - anyámnak akartam a kedvében járni. Az viszont egyre inkább feltűnt, hogy Etáék egyre többször elmaradnak.

Imre fráter kérdezett is Sára után.

- Gyógyfűveket szednek - kelt mentségükre anyám.

- Mindig vasárnap? - bosszankodott az öreg.

Anyám elterelte a témát Bálintra. A domonkos testvér arca rögvést ellágyult, hisz kolostorából és testvéreitől indult bátyám fényes pályája mindenkit meghatott a környéken.

- Ritka az ilyen tehetséges kútfő - dicsérte.

- Istennek legyen hála, hogy volt, akik kimunkálták - hajbókolt anyám.

- És veled mi lesz, Tamás? - nézett rám szeretettel a fráter. - Ideje volna sakkoznunk egyet!

Udvariasan bólogattam.

- Visszamégy a városba, ugye?

- Nem - fújtam ki hosszan a levegőt. Erre anyám is felkapta a fejét, nem csak a fráter. - Maradok a műhelyben.

Anyám arcáról lerítt, hogy nem tetszik neki a válasz.

- Ne hagyd, hogy gúzsba kössön a szerelem! - intett óva. Tudtam, hogy Sárára gondol. Legszívesebben faképnél hagytam volna, de anyám miatt nem tettem.

Hazafelé is rimázkodott nekem:

- Fiatalok vagytok még... Nem kell kapkodni!

- Te is éppen annyi idős voltál a menyegződön, mint Sára!

- De apád egészen másféle ember!

Megtorpantam.

- Ne gondoldj semmiféle rosszra, fiam... - simogatta meg az arcomat. - De te jóval többre viheted nála. Ha nem akarsz pap lenni, lehetsz írnok is. Bálint segítségével még sokra viheted!

- Se pap, se deák nem leszek! Katona leszek, vagy kerekese!

Anyámat erre elöntötte a düh.

- A makacsságod olyan, mint apádé! - vágta a szemembe, majd elindult.

Hazáig nem is szólt hozzám, de ezt nem bántam, jólesett a csend. A ház előtt viszont megölelgettem, és felkaptam a karomba. Nem bírta ki nevetés nélkül. Ám amikor feljebb emeltem, azonnal sipákkolt:

- Tegyé! le! Tamás... Tegyé! le, de azonnal!

- Csak akkor, ha megígéred, hogy nem búsulsz miattam! - tartottam ki még magasabbra.

- Tamás...! Azonnal tegyé! le...

- Előbb ígérd meg!

Apám is meghallotta a ricsajt, de amikor meglátott minket, mosolyogva dőlt a falnak.

- Ígérd meg!

Anyám makacsul hallgatott, ezért forogni kezdtem vele.

- Jaj, ne... - sápítózott. - Összetörsz minket! Bernát! - kiabált apámnak. - Hogy nevetethsz te ezen? Azonnal gyere ide!

Az úgy tett, mint aki nem hallja, és tenyerét a füléhez emelte:

- Nem hallom... Mondd hangosabban!

Gyorsabban forogtam anyámmal, nehogy ereje maradjon teljesen méregbe gurulni. Egy rövid némaság után felkiáltott:

- Megígérem, Tamás! Megígérem...

Apám tapsolt, én pedig nevetve eresztettem le anyámat.

Amikor már a talpán állt, pont az orrom előtt, azért nem bírt magával:

- Csökönyös bolondok vagytok! - nézett hol rám, hol apámra. - Mindketten!

Miután beviharzott a házba, apám komolyra fordította a szót.

- Akárhogy is lesz, Tamás, szekeret és kereket egymagad is tudsz már csinálni! - Büszkeség csillogott a szemében. - Akármit is hisz anyád, ez se kis dolog!

Képes lett volna az aritmetikát elsajátítani, és a geometria vagy a mértan se sok újat mondott volna neki. Az viszont biztos, hogy sem Bálint, sem a domonkosok nem lettek volna képesek egy kocsit egymaguk elkészíteni.

- Megkérem Sára kezét!

Apám elmosolyodott, és körbemutatott a nagy telken.

- Bőven van még hely akár több háznak is!

Ezekben a napokban voltam a legboldogabb az életben. Ráadásként még tudtam is róla. Elégedett voltam azzal, ami az enyém volt. Katona akartam lenni, de nem égetett a türelmetlen vágy, hogy útra keljek. Jó volt ott, ahol voltam - Erdődön.

Bú és bánat

Egy júliusi napon Sára éppen Eta kecskéjét fejte.

- Gyere ide! - kiáltottam neki vidáman, és megindultam felé.

- Várj!

- Nem várok - lépdeltem felé. - Gyere ide, és gyere hozzám feleségül!

Annyira megilletődött, hogy amikor felpattant a sámliról, felrúgta a tejesvödröt. A csörgő hangra az anyaállat riadtan szaladt a többihez.

- Itt maradok... - fogtam meg a hitetlenkedő arcot. - Úgy döntöttem, nem megyek sehová!

- Esküszöl?

- Esküszöm! - csókoltam le arcáról a kigurult könnycseppet.

- Tamás... Anyám szerint...

- Nem érdekel, hogy mit lát a csillagokban vagy mit olvas ki a varázsfüvekből! Én téged akarlak! Ezt biztosan tudom!

Olyan szorosan bújt hozzám, ahogy csak tudott.

- Akarsz a feleségem lenni? - kérdeztem a fejbúbjától.

Felnevetett. Forró lehelete a mellkasomnak ütközött.

Nem nézett rám, csak sírt. Sírt és sírt.

- No... - toltam el magamtól, hogy láthassam az arcát, mert nem voltam benne biztos, hogy örömeiben teszi.

Törölgette a zöld szemeiből kihullt könnyeket.

- Miért vagy bánatos? - fogtam meg az állát.

- Nem vagyok az!

- Engem nem tudsz becsapni.

- Félek... - suttogta.

- Mitől?

- Hogy nem válik valóra...

- Még idén összeházasodunk! - öleltem át újra, és csókoltam a haját, fülét, mindenét.

Rendszerint késő éjjelig az udvaron beszélgettünk. Egy ilyen este a szénakazalnak dőlve az arcát arcommal simogattam a csillagok alatt.

- Mióta szeretsz te engem? - kérdezte egyszer csak tőlem.

- Régóta... - sóhajtottam. - Evek óta.

Körbenézett, hogy ellenőrizze, kettesben vagyunk-e.

- Azóta gondolsz rám erősen, amióta megjártad a varázserdőt?

Nevetve vettem kezembe a kezét.

- Talán.

- Talán vagy azóta? - nyúzott tovább.

- Már azelőtt is!

Erre feljebb ült. Izgatottan kereste a tekintetemet.

- Egészen biztos vagy benne?

- Igen!

Válaszomra még jobban lobogott benne a szerelem.

- Mégis mióta?

- Hát nem emlékszel? Az első csókra? - nevettem el magam. - Pofon vágta utána.

- A szentjánosbogárnál? - vont a fel kétkedően szemöldökét. - De hisz akkor még gyerekek voltunk!

- Csak te voltál az!

Csendben maradt a vallomásra.

- Azóta?

Nem néztem rá, csak bólintottam.

- Tamás... - A nyakamba borult, amikor felfogta, mennyire akarom.

Aznap éjszaka egyáltalán nem váltunk szét, és inkább az istállóban aludtunk. De nem eresztettük el egymást.

Másnap reggel kín volt az elválás. Ám ami azután következett, még keservesebb volt.

A búza töve éppen felszakadt, és a faluban kezdődött az aratás, amikor a fráter személyesen levelet hozott. Nekem címezték, a titeli prépost pecsétje alatt érkezett. Kezem végigsimított Bálint nevén, aki immáron kezén tartotta Janus Pannonius régi javadalmát.

- Mit ír? - fogta meg izgatottan a szék támláját anyám.

Kétszer is átolvastam, mielőtt elmondtam nekik.

- Ferenc elmehet Krakkóba - suttogtam. - Egyetemen tanulhat...

- Egyetemen? - kérdezte atyám is meglepetten.

- Igen. Bálint tolnai uradalmi rendkívül jól fizetnek.

- És te? - nézett rám anyám.

- Én nem megyek innen sehova! - Letettem a levelet az asztalra.

- Te is mehetsz? - kérdezte apám.

- Én nem akarok menni! - Tettem egy lépést hátra, mintha félnem kellene attól a papirostól.

Anyám sírni kezdett, apám nem beszélt.

- Útra kelek egyedül! - mosolygott az öcsém.

Ez az ötlet engem is megrémített. Dühös lettem. Apám az állát vakarta, anyám pedig Ferenc mellé állt, onnan bámult rám a könnyeit törölgetve.

- Megy még valaki Szatmárból? - kérdezte apám reménykedve.

- Hogy menne? - csattant fel anyám.

Nemet ráztam a fejemmel, majd kivágtattam a házból, és Sárkányhoz mentem. Felültem a hátára, és elindultam, amerre láttam. Vágtattam előre, mintha elmenekülhetnék a jövő elől.

Sára mellett akartam maradni. És Erdődön. Lovamat barátom fájánál állítottam csak meg. Majdnem kiugrott a szívem a helyéről, amikor

megláttam Etát a törzse mellett. Éppen a kérgéből kapargatott magának egy kendőbe.

Nem lepődött meg rajtam. Sőt, úgy szólt hozzám, mintha csak rám várt volna.

- Ha most elmegy, Itáliáig jutsz!

Leszálltam a lóról, és kötőféken vezettem tovább.

- Honnan szeded ezeket? És mi az ördögöt művelsz itt? - vicsorogtam úgy, mintha csak Gábris bőrét nyúzná a késsel.

Nem törődött a fenyegető hangnemmel, csak hántolta lefelé a kérget.

- Ég veled, fiam!

Sárkány hatalmasat nyerített.

- Boszorkány vagy!

Eta nem válaszolt.

- Mi lesz Sárával, ha elmegyek?

- Mi lenne? - villantotta rám ronda szemét. - Követi a saját útját!

Ettől nem nyugodtam meg.

- Szereted - mondta ki helyettem. - Más is fogja, ne aggódj!

- Te viszont senkit nem szeretsz - léptem elé fenyegetően. - El akarsz hát szakítani tőle? Ez a terved?

- Nem tudlak! - mondta keserűen. - Ami köztetek van, erősebb nálam.

- Itt maradok - jelentettem ki. A szívem egyik fele legalábbis ezt akarta.

- Akkor sosem leszel katona! - vonta meg a vállát. - Az élet eltelik, Tamás... Így is, úgy is.

Dühösen ültem vissza a nyeregbe és vágattam visszafelé. Szívem másik felében kalandvágy dúlt: emlékeztem a tervekre, melyeket Gábrissal szőttünk.

Viselőő anyám, amikor lenyergeltem a lovat, hasát simogatva könyörgött:

- Ferenc nélküled veszett ember... Bálint kijárta nektek... - Mindenáron azt akarta, hogy egyetemre menjek én is.

Apám viszont eldöntötte a sorsom.

- Bálint szándéka ide vagy oda, Ferenc csak veled mehet Krakkóba - közölte négy szemközt.

Nagy levegőt vettem mielőtt kimondtam:

- Elmegyek veled.

Erre ő is meglepődött.

- És Sára? - kérdezte.

- Ha szeret, megvár.

- Nem, Tamás! - rázta a fejét. - Ha elmegy, el kell eresztened!

Elindultam újra az istálló felé. Ferenc szaladt utánam.

- Tamás... Várj!

- Most hagyj! - ordítottam rá olyan dühvel, ahogy még sohasem.

Kezében egy papirost szorongatott. Riadt arcától rögvest elszégyelltem magam.

- Mi van a kezében? - kérdeztem már halkabban.

- Neked rajzoltam - nyújtotta át a képet. - Remélem, tetszik.

Sára volt a képen. Öcsém szénnel rajzolta meg a portréját.

- Rendkívül tehetséges vagy... - néztem a szép arcot.

- Gyönyörű!

Fojtogatott a sírás. Átöleltem a kisöcsémet.

- Egyetemen a helyed - lapogattam a hátát. - Megyünk Krakkóba!

Ferenc arcán felragyogott a mosoly.

- Most járok egyet! - adtam vissza neki a képet. - Vidd be a házba, tedd a helyemre!

- Elmehtek veled?

- Nem, Ferenc! - ráztam a fejemet. - Most egyedül megyek!

Felmentem a nagydombra, ahonnan belátni az egész vidéket. A foltos égen vándoroltak a felhők. A nap hol tűzött, hol nem. Sokáig maradtam itt - kémleltem a messzi tájakat. De nem Krakkó felé fordultam, hanem délnyugat felé.

Mintha már akkor biztosan tudtam volna, hogy az utam egyszer majd tényleg Itáliába vezet.

Sára összetört a hírré. A réteknél jártunk, amikor elmondtam neki.

- Hazudtál - kiabálta. - Hazudtál nekem!

- Nem hazudtam - mondtam. - Akkor még nem tudtam! A levél most érkezett...

- Fulladj meg! - ordította kétségbeesetten. A fejét fogta, és előrerohant. - Nem hiszem el... - zokogta hátrafordulva. - Ez nem lehet így!

Elkaptam a karját, hogy megállítsam.

- Sára...

Vigasztalni akartam, de nem hagyta. Nem nézett rám, csak maga elé.

- Anyám megmondta... - suttogta. - Előre figyelmeztetett...

- Visszajövök! - mondtam kétségbeesésemben.

Rám emelte szomorú szemét:

- Ne ígérj... - zokogta fájdalmasan. - Soha többé...

- Sára...

Meg akartam ölelni, de ezt sem hagyta.

- Ne érj hozzám többet! - A fájdalom mellett harag is lobbant a szemében: - Ezt vissza fogod kapni!

Álltam előtte, némán - fogalmam sem volt, mit mondjak. Nemcsak az ő szíve szakadt meg. Az enyém is. Komolyan gondolta, amit mondott: másnaptól alig láttam. Elvonult a haragjával és a bánatával. Ha szóltam utána, úgy tett, mintha süket volna, és ment tovább. A műhelyben meg András mester tekintete elől bujkáltam. Szégyelltem magam.

Az aratás befejeztével a falu ünnepelt, csak mi búsultunk. Az aratók átadták a Drágffyoknak a koszorút, az urak pedig csapra ütött boroshordókkal hálálták meg a fáradságos munkát.

Eszem ágában sem volt részt venni az ünnepélyen, de Ferenc úgy jött haza, hogy azonnal elkotyogta, Sárát is ott találta.

Nem bírtam magammal, elmentem én is. Az ünneplők között nem találtam meg, csak Etát és András mestert. Idegesen mászkáltam, hátha

feltűnik valahol.

Fel is tűnt. Nem mással, mint Drágffy Bertalannal - a fiú éppen borából kínálta. A féltékenység annyira felszökött bennem, hogy ha lett volna nálam, egy fakarddal is agyonvertem volna régi küzdőtársamat.

A tölgyerdő felé indultak meg. Követtem őket: tisztos távolból, nesztelenül jártam mögöttük. Bertalan láthatóan sokat ivott, néha Sára segített neki egyenesen haladni.

Haragra gerjedtem, ahogy az én nőmbe kapaszkodott. Úgy követtem őket, akár egy ügyes vadász: puhán, hangtalanul léptem, miközben belül dühöngtem.

Sára egyszer csak megállt. Mielőtt megfordultak, sikerült egy bokor mögé rejtőznöm. Megindultak visszafelé.

A részeg Drágffy hangosan beszélt. Tisztán hallottam, milyen szemtelenül gyözködi Sárát, hogy töltse vele az éjszakát.

- Nem - utasította el az többször is, amire fellélegeztem.

Nem tudom, mi történt volna, ha igent mond - talán úgy nekiestem volna a Drágffynak, hogy már másnap fel is akasztottak volna érte.

De szerencsére nem ez történt. Amikor elhaladtak a bokor előtt, még levegőt sem vettem. Visszamentek az emberek közé, ahol Sára - öröömre - faképnél hagyta az úrfi. De én nem könnyebbültem meg, mert régi iskolatársam, a rőt hajú Zsigmond azonnal megrohmozta. A velem egykorú legény hozott neki bort. Nem tetszett, amit láttam. Úgy véltem, Sára túlságosan sokat ivott.

De Zsigmond hiába húzta táncolni, nem ment. Elindult a másik irányba. A fiú követte. Én meg őket...

Sára a patak felé talpalt, majd leült a fűbe. Mellé Zsigmond is. Én annyira közel merészkedtem, amennyire csak lehet.

- Egyedül akarok lenni - sóhajtott Sára.

Zsigmond nem tágitott. Kérlete, hogy menjenek vissza, és legalább egyet táncoljanak.

- Nem... - mondta Sára neki is. Az arcát nem láttam, mégis kihallottam hangjából a szomorúságot. Ez boldoggá tett.

A fiú még hallgatott vele egy darabig, de utána felállt:

- Biztos nem jössz? - próbálta utoljára, és elindult vissza. Csak a figyelmetlenségének köszönhetem, hogy nem vett észre.

Sára ezután sírva fakadt. Fékezni kellett magam, hogy oda ne rohanjak hozzá. Meg akartam vigasztalni, miközben én okoztam a bánatát.

Szerelmes voltam belé. Olyan szerelmes, hogy tudtam, soha nem menekülhetek, ha most elmondom neki. Úgy szorítottam az öklömet, hogy majdnem eltörtem a saját ujjaimat.

Végighallgattam, ahogy sír. Legalább egy órán át itatta az egereket, mire felállt, hogy hazainduljon. Kicsit vártam, majd nekiiramodtam én is. Letértem az útról, és nesztelenül követtem a bokrok és fák rejtekéből.

Egyszer csak hangot hallottam. Valaki az ő nevét kiabálta, és futott utána. Drágffy Bertalan volt az.

Mi a ménkút keres itt? Jobban elrejtőztem.

Átkozott Drágffyak! Nem szegtem meg az apámnak tett ígéretet: én elkerültem a nevezetes famíliát... De mit tehettem volna? Ők jöttek elélem!

Sára se türtőztette magát.

- Jézus valaga! - káromkodott halkán, de megállt, és megvárta a nemesiújút.

- Nem is táncoltunk... - közölte sértődötten a lovag.

- Majd jövőre - vágta rá Sára.

- Gyere vissza! - ragadta meg a kezét Bertalan. - Korán van még aludni!

Állkapcsomat összeszorítva álltam.

- Fáradt vagyok, Bertalan úrfi... Majd máskor...

De a Drágffy nem hagyta békén.

- Elkísérlek hazáig.

- Nagyon lovagias... - Sára halkán beszélt. Alig hallottam.

Ezután már kevesebb bozót termett, jobban le kellett maradnom. A patakpartnál éppen a kishíd felé tartottak, amikor sikerült újfent közelebb osonnom.

Azt láttam, hogy Bertalan meg akarta csókolni Sárát, de ő kitért előle, és gyorsan a hídra lépdelt.

Az úrfi követte.

- Mi a bajod velem? - kérdezte sértődötten. - Tán nem tetszem?

- Másé a szívem...

Ennek hallatán az enyém válaszul úgy dörömbölt a mellkasomban, hogy majd kiszakadt onnan.

- Akkor add ide csak a kezedet - tréfálkozott a borgőzös lovag, és elkapta Sára mindkét tenyerét.

- Kérlek, ne...! - tiltakozott a lány. Bertalan nem eresztette el. A szájához emelte, és csókolgatni kezdte.

Nem bírtam tovább. Előrohantam a rejtekemből, és hátulról Drágffy Bertalannak rontottam. Olyan hirtelen, hogy esélye sem volt védekezni vagy kitérni a támadás elől. Úgy löktem fel, hogy menten átborult a fakorláton, és arccal előre belezuhant a patakba.

- Gyere - ragadtam meg Sára kezét, aki azonnal szót fogadott, és rohantunk előre.

- Mi az ördög? - hallottuk az ordítást a patakból. - Megöllek, te becsstelen!

A fás, leveles részek felé vezettem Sárát. Még a távolból egyszer visszaneéztem. Láttam, ahogy Bertalan kikászálódott a patakból.

Jó sokáig futottunk. Addig, ameddig a lábunk bírta.

- Ezért levágják a fejed! - fújtatott, amikor megálltunk pihenni.

- Nem látott meg... - lihegtem.

Összefont karokkal nézett rám.

- Követtél?

- Erre jártam.

Nem hitt nekem.

- Nem kellett volna beleavatkoznod!

- Neked meg nem kellett volna vele sétálni!

Zörejt hallottunk a közelből. Csendre intettem, és egy darabig füleltem.

- Csak egy állat lehetett - szólaltam meg.

- Indulnunk kell - suttogta. - Mi van, ha keresni fogja a dulakodót? Mi van, ha eljön a házunkig? - Egyre jobban aggódott. - Mi van, ha faggatni fog, hogy mit láttam?

- Részeg és vizes... - próbáltam megnyugtatni. - Hazamegy, nem ide jön.

- És ha tévedsz? És faggatni fog?

- Akkor itt az alkalom - mosolyogtam rá. - Bosszút állhatsz rajtam!

Faképnél hagyott, és elindult előre.

- Megmondod neki, hogy el volt takarva az arca - szaladtam utána. - És, hogy annyira megijedtél, hogy hazarohantál!

Semmi okom nem volt rá, mégis boldog voltam. Talán attól, hogy újra a közelemben volt.

O viszont loholt hazafelé.

- Sára!

- Ne ordíts! - fordult hátra ingerülten. A holdfényben kéken csillogott az arca.

- Add a kezéd...! - nyúltam felé.

- Megöleted magad mindenáron? - sziszegte mérgesen. - Haza kell érnünk!

Akkor sem nyugodott meg, amikor már a saját udvarunkban voltunk. Állandóan körbe-körbe nézegetett.

- Ne félj! - öleltem át hirtelen.

- Nem bocsátók meg! - tolt el rögvest. - Soha nem bocsátók meg!

- Soha? - kérdeztem vidáman.

- Soha - sziszegte. - Örökre haragszom!

- Úgy örökre összekötöd lelked az enyémmel!

Dühösen ugrált a keble, miközben engem nézett.

- Sára... - suttogtam. Megremegett az álla.

Szeretlek! Ezt akartam neki mondani, de nem mondtam - nem akartam, hogy még több könnyet hullajtson értem.

Mielőtt meggondolhattam volna magam, berohant a házba.

Indulásom reggelén csak az utolsó pillanatban jelent meg. - Ez majd vigyáz rád! - nyomott a kezembe egy ajándékot.

A kendőt csak a faluhatárnál nyitottam ki. Az elveszettnek hitt Drágffy tőr csillogott benne. Gyorsan visszacsomagoltam, hogy ne lássák meg.

Krakkó

A besztercebányai rézércet Krakkóba hordták, hogy . ott megmunkálják - Így volt ez velünk is: bátyám kikupáit engem és Ferencet.

Szatmárba atyánk vitt el a szekérrel - akkor még nem sejtettük, hogy ekkor látjuk Őt utoljára.

- Ne feledd, a kezedből kiveszik, a fejedből soha! - Így búcsúzott öcsémtől. Ferenc összeszorított szájjal állt előtte, de végül kitört belőle a sírás.

- Édesapám... - csimpaszkodott belé erősen. - Olyan okosan jövünk haza, hogy csak na!

Én hallgatag voltam, csak szomorúan ácsorogtam mellettük.

- Tamás! - ölelt magához engem is. Magasabb voltam, mint atyám, vagy egy fél hüvelykkel. - Büszke vagyok rád, fiam... - suttogta a fülembe. Megrendültem a szavaktól.

Miután eleresztett, a szemembe mosolygott.

- Vigyázz az öcsédre!

Bólintottam.

Apánk még egyszer végignézett rajtunk. Szemét elöntötte a könny, de nem engedett neki. Elindult vissza a szekérhez. Az utolsó emlékem róla, hogy egyenes háttal ül a bakon, majd elindítja a lovakat.

Az úton hazafelé halt meg. Később úgy mesélték nekünk, hogy a szekér begördült az udvarra, és csak ott - otthon - fordult le róla apánk teste.

Erdődön temették el. Nélkülünk.

A halálhír Krakkóban, a sárkányok földjén ért minket. Alighogy letettük a csomagunkat, az egyetem rektora - két másik férfi társaságában - közölte velünk a szomorú eseményt.

- Nagyságos urak, fogadjátok őszinte együttérzésünket a titeket ért szörnyű veszteség miatt!

Döbbsen néztünk össze Ferencel. Ők azt hitték, a szótlanágunk apánk halála miatt van. Nem azért volt. A gyász csak később következett... Hanem annak, hogy úrnak szólítottak minket. Életünkben ekkor történt először. Bálint hatalmának nagyságára ekkor döbbsenünk rá igazán. Ez az út volt a legnagyobb, amit valaha tettünk - mire Krakkóba értünk, árvák és nemesek lettünk.

Apám még jobbágyként halt meg. A pajzstartó anyalt ábrázoló címeres levél ezen a bánaton sohasem enyhített. Bálint bátyám - a család újdonsült feje - úgy rendelkezett, nem fordít haza bennünket. Anyámat és húgaimat pedig Titelre vitte, ahol az özvegy anyánk nemsokára fiúgyermeket szült, aki már nemesnek született, és emlékül atyám nevére keresztelték.

A legenda szerint az egyetemi várost egy Krak nevű fejedelem alapította, még a sárkányok idején. A helyiek úgy mesélték, hogy a szörny rettegésben tartotta a települést, amely hetente állatáldozatot mutatott be neki, egészen addig, míg a fejedelem fiai le nem győzték.

A következő évek Krakkóban egy új életet hoztak el, melyben a sárkányokban is megingott a hitem...

Testvéremmel a Bursa Hungarorumban* laktunk, és tógában jártunk. Öcsémet Szatmári Ferencnek nevezték, engem pedig Erdődi Tamásnak. Nevem elé én szülőfalunkat vettem, már csak atyánk iránti tiszteletből is. De a hiúság is közrejátszott. Azt akartam, Erdőd engem és nevemet őrizze meg, ne a Drágffyakat.

Ferenc jobban élvezte az oktatást, mint én. Itt is megtalálta, és meg is állta a helyét. Jómagam nem jeleskedtem, csak teljesítettem.

Sokat jártam a várost. Itt is - akárcsak hajdanán Erdődön - kóboroltam, ha tudtam. Legjobban az egyetemi tornákat szerettem, mert ahol testi erőre szükség volt, ott kiemelkedhettem. Az egyetemi lovagok közt a vívásban voltam erős. Oleg jól kitanított: leginkább csak adtam...

Sorra nyertem a versenyeket. Igaz, a matematikusok, asztrológusok és bölcselekedők között kevés figyelemre méltó ellenfél akadt.

A műhely felkészített az egyetemre, mert míg a legtöbb diákot otthon csak dicsérték, én hozzászoktam a hibához. Ők meg kerülték őket. Azonnal jól akartak csinálni mindent, ezért féltek cselekedni. Rettegtek mindentől, ami nem tökéletes. Én apámtól a műhelyben megtanultam rontani és javítani. Ez óriási előnyömmé vált.

Egy nap éppen távol voltam, de mire hazatértem, a szobánkban két felsőbbévest találtam, akik éppen Ferencet gyötörték. Öcsém pőrén feküdt az ágyában, és az egyik - egy veres hajú - éppen a fenekét vesszőzte, amikor beléptem.

Rögvest kitéptem a kezéből az ágakat.

- Öltözz fel! - kiáltottam Ferencnek, majd dühösen nekiestem a vörösnek.

Első ütésemre dőlt az orrából a vér. A másik, egy cseh, nem szaladt ki a szobából. Hátulról vette rám magát, hogy segítsen társának. Nyakamra próbált fogni, de nem járt sikerrel. Megragadtam az alkariját, és átvetettem magamon. Úgy vágtam földhöz, hogy az ágnak zuhant.

- Eltört a karom - ordította csehül. Való igaz, rettentő szerencsétlenül esett. Később kiderült, hogy nem csak a keze, két ujjja is eltörött. A rőt eközben menekülőre fogta.

- Tamás... - Öcsém hangja reszketett. - Hagyomány ez... Mint nálunk az odoricsolás*!

Fújtatva töröltem izzadt homlokomat, és ráordítottam a folyosóról tátott szájjal nézegetőkre.

A kopasz rektor percekben belül hívatott. Ferenc igazat beszélt: az egyetemen nagy hagyománya volt aprószentek napján megvesszőzni a gólyákat...

Akkor sem tetszett nekem ez a dolog. Mert Erdődön egy legény se tolt le a gatyáját a másik előtt. Soha nem nézegettük vagy mutogattuk a csupasz valagunkat egymásnak!

- Honnan jött maga, hogy nem ismeri a hagyományt?! - rivallt rám a rektor. - A kegyetlen Heródes király Betlehemben és környékén az összes kétévesnél fiatalabb fiúgyermeket megölette. Így akarta elérni,

hogy a mi üdvözítő Jézusunk - ennél a résznél kereszttet vetett - ne maradhasson életben. E mézárálás fiúáldozataira emlékezik így az egyetemünk!

Szótlánul hallgattam, ő pedig engem nézett. Az járt a fejemben, hogy míg Erdődön tréfának használtuk az ilyesmit, ezek itt túlságosan is komolyan vették a dolgot.

- Nem hiszem el, hogy maga erről nem hallott!

- Mifelénk is járja... - ismertem el. - És még az is, hogy kölcsönverés visszajár!

Az intézmény kopasz feje összezsapta a kezét:

- Uram, Jézus Krisztus! Nem gondolkodhatunk ilyen vadállat módjára! Mit tett azzal a szerencsétlen Václavval? - Az égre emelte a tekintetét. - Úgy elbánt vele, mintha egy ivóban volnánk! A részeges duhajkodások se fajulnak el ennyire!

Ezzel nem vitáztam.

- Erdődi úrfi! - csóválta a fejét. - Törekedj inkább a nemes cselekedetre! A nyers ösztönt hagyd meg a parasztleányeknek.

Húsomba vágta a szavak. Egy pofon sokkal jobban esett volna.

- Tudom, hogy az őszi torna bajnoka lettél - ismerte el az érdemeimet.
- A lovagi vitézséget megbecsüljük itt, ezért azt kérem, a hősiesség és bátorság erényéhez törekedj közelíteni. Az öklelésnek a tornajátékokon a helye! Érthető, Erdődi úrfi?

- Igen, rektor uram - bólintottam.

Hogy szelídültem-e itt? Még az is lehet. Mert Krakkóban több verekezésben nem vettem részt. Még az ivóban sem. Mert oda azért kiszöktem...

.....
* Krakkóban a középkori magyar diákok kollégiuma, lengyel nevén: Bursa Węgierska.

* Népszokás, hogy a fűzfavesszőből font korbáccsal játékosan el- fenekelik a fiúgyermeket. Más néven suprikálás vagy csapulás.

Angyalok jussa

Bálint stallumához mérten bőségesen ellátott minket pénzzel. A magyar diákok rendszerint a ferences - vagy ahogy magunk között mondtuk, a színes - templomba jártak. A kimaradó szabályszegőket pénzbírsággal sújtották. Én gyakorta eltűntem a misékről, és a kocsmák felé vettem az irányt. Kezdetben még az áldásra visszaértem, de később egyre jobban ragaszkodtam a városi ivókhöz.

Nem vágytam a citerára, se a harmonikahangra, így végül egy eldugott pincekocsmá vált a kedvencemmé. Alig lehetett észrevenni, és ha valaki a keresésemre indult volna, akkor se ide tért volna be. A kocsmá földbe vágott, szűk és meredek négylépcsős lejárata egy korhadtnak, félköríves faajtóhoz vezetett, amelyet olyan alacsonyra szabtak, hogy nemcsak a fejemet, hanem még a derekamat is le kellett hajtani, hogy bejuthassak a dohos levegőre.

A félhomályban a züllött arcúak között víg kedélyű mesteremberek is tobzódtak. A falak ontották magukból a savanyú szagot. A hely arról volt híres, hogy sosincs zárva. És nemcsak bort, hanem égetett szeszt is mértek. A hájas tulajdonos kióbégatta a friss portékát, a két csaplárosnő pedig töltötte. Az egyik a tulajdonos kövér felesége volt, a másik egy nagyjából velem egyidős leány. Barna lobonca az arcába lógott, mert állandóan lefele, a csapra nézett.

A korhadó fapadló nyikorgóit a súlyom alatt, ahogy a pulthoz mentem. Pontosan ott álltam meg, ahol a fa kikopott a szomszédos emberek talpa alatt.

A fiatal lány fel sem nézett, úgy adta ki a boromat.

- Köszönöm szépen! - válaszoltam neki lassan és illendően.

Erre felkapta a fejét. Barna, meleg tekintetében csodálkozást láttam. Szája is kinyílt, de nem mondott semmit. Még azt sem, hogy egészségemre.

Egy üres asztalt sem találtam. Választásom végül egy asztalra borult részegre esett. Jó döntésnek bizonyult: nemigen zavartuk egymást. Az áporodott szagban nem maradtam soká, de legközelebb is ide tértem vissza. Hamarosan a lány nevét is megtudtam, mert hallottam, ahogy a többiek Szolongatják. Arra is rájöttem, hogy nem csak annyi a dolga, hogy a csapra vert hordó mellett álljon. Néha egy-egy férfi felállt, és a markába pénzt csúsztatott. Utána nem sokkal eltűntek a pince mélyére vezető ajtó mögött.

Nem láttam még szajhát ilyen közélről, és nem is ilyennek képzeltem. Kedves lánynak tűnt. Kifigyeltem, mennyit adnak neki.

Egyszer valaki kevesebbel próbálkozott:

- Picsa a szemedre! - vágta földhöz a pénzt, a férfit pedig faképnél hagyta.

A tarifája egy hordó bornyira rúgott. Aki megadta az árát, azzal elment. Nem válogatott.

Egy éjjel borzasztó álmok gyötörtek. Felöltöztem, és kirohantam a Bursából, mintha a vásárnapi hajnali misére mennék, de a kocsmába mentem. Üres volt, csak a fiatal csaposlány állt a félhomályban.

Meglepetten nézett rám, hogy ilyenkor mit keresek ott.

- Add a legerősebbet! - kértem.

A friss áruk még elől sorakoztak, fogta az egyik apró hordót, és megnyitotta. Sötét színű nedű folyt belőle.

- Tessék! - tett elem belőle egy kupicányit.

- Köszönöm, Avia!

Meglepődött, hogy a nevén szólítom.

- Ne fizesd ki! - vágta rá. - Kóstoló!

Beleszagoltam az ismeretlen italba.

- Gyógynövények - mutatta be az újdonságot. - Ennél erősebb nincs a városban!

Legurítottam a feketeséget. Égette a torkomat.

- Valóban bivalyerős - kapkodtam levegő után.

A lány felnevetett:

- Forró, mint a pokol! - Szépek voltak a fogai. - Kérsz még egyet? - kérdezte kedvesen.

- Isten ments! - emeltem fel a kezemet. - Viszont ezt kifizetem'.

- Nem kell!

Letettem a pénzt az asztalra.

- Ha ajándékot kapsz... - ujját az érmére tette, és visszatolta elé - , fogadd el...! Ha megrúgnak, akkor fuss el!

A szemét néztem.

- Senkinek nem fog ez a korty hiányozni! - kapta a pillantását a hordóra. - Az angyalok jussa is több ennél!

- Mit jelent az, hogy az angyalok jussa?

- Ami elpárolog a hordóból... - mosolygott vissza. - Magyar vagy?

- Igen

- Kihallom a beszédedből.

- A városban születél? - kérdeztem én is.

Nemet rázott a fejével.

- Sziléziai vagyok - mondta büszkén - Breszlávban* születtem.

Krakkóban nemcsak a szabad művészetek doktorai lettünk, hanem a lengyel nyelvet is megtanultuk. Én még jobban is, mint az öcsém.

Később Avia már mosolyogva köszöntött. Borból és mézsörből is jószívvel mért, poharamat csurig töltötte. Néhány ismerősöm is akadt már: akik sokat láttak, köszönni is elkezdtek.

Egy nap elszántam magam. Miután megittam az adagomat, letettem a poharat az asztalra, végigsimítottam az arcomon, felálltam, és megindultam a pult felé.

Avia arcára kiült a döbbenet. Sejtette, hogy készülök valamire. Amikor a pénzt a tenyerébe akartam tenni, megijedt. Elkerekedett szemmel bámult engem, miközben a pénzérme leesett és messze elgurult. A többiek is felkapták a fejüket.

Az érme épp két fadeszka közé szorult az élével. Avia lehajolt érte, majd némán szorongatta a markában. Tétovázott.

- Valami baj van?

- Nem... csak... - Kereste a szavakat, de nem találta. - Gyere! - fogta meg a kezemet végül.

A hordók közé, egy még sötétebb dohos pincébe mentünk. Karjával ölelgette magát.

- Fázol?

- Nem... - vágta rá.

Szememet végigfuttattam a kővel kirakott falon.

- Csináltál már ilyet?

- Milyet? - kérdeztem vissza.

- Jártál már szajhánál?

Nemet ráztam a fejemmel. Erre közelebb lépett hozzám, és megsimogatta az arcomat.

- Miért nem keresel egy magadhoz való lányt?

Eszem ágában sem volt elárulni, hogy már megtaláltam azt a lányt. Inkább lehajoltam, hogy megcsókoljam. Ő azonban kitért előlem.

- Hogy hívnak?

- Tamás.

- Tomas - ismételte meg lengyelül. Újra közelebb jött, lábujjhegyre állt, és a számba suttogva kérdezte: - Csókolózni akarsz velem, Tomas?

Válasz helyett számát a szájára tapasztottam. Visszacsókkolt. Ujjai meg szántottak a hajamban.

Megragadtam a derekát, és szorosan az ölemhez vontam. Nem tiltakozott, inkább tüzesedett. Más volt, mint Sárával...

Melleit ő maga nyomta markomba, de ahelyett, hogy élvezte volna, amit teszek, már a nadrágomat bontogatta.

Amikor újra csókolni akartam, ismét nem hagyta.

- Ennyi idő nincs, Tomas... - Letolta a nadrágomat, kezébe vette a férfiasságomat, és gyakorlott mozdulatokkal ingerelni kezdte.

- Avia! - nyögtem a nevét, amire gyorsított.

Hamar rájöttem, mire megy ki a játék: - Elég...!

Hiába kértem, nem hagyta abba.

- Tán nem tetszik? - kérdezte ártatlan szemekkel.

- Nem a kezedért fizettem!

Na, erre abbahagyta.

Nem szólt egy szót sem, csak lábával magához vont egy közeli fasámlit, és hanyagul nekidőlt a mögötte álló hatalmas boroshordónak. Arcátlanul felhúzta a szoknyáját, és egyik lábát a sámlira tette.

- Parancsolj! - mondta pimaszul.

Nem húztam az időt semmiféle válasszal. Odamentem, és állva meghágtam. Rettentő erősen markolta közben a vállamat, körme nyoma napokig rajtam maradt, olyan mélyen a bőrömbe vajt.

Még kétszer nyomtam pénzt a markába, utána már nem engedte.

- Tomas! - kérelt kedvesen. - Gyere hajnalban, akkor senki nincs itt...

Jobb is volt, mert legalább azt nem láttam, amikor mással megy hátra. Akkor azonban már nem fogadott el pénzt.

- Tetszel nekem, Tomas - fogta hideg ujjai közé az arcomat. - Érted?

- Érttem...

Hagytam, hogy megszeressen. Ha vele voltam, elteltem az érzéssel, de ha kiléptem az ajtón, azonnal elmúlt. Avia nem tudta velem feledtetni Sárát, csak akkor, amikor éppen vele voltam. Egyszerűen átfolyt rajtam, ami köztünk történt - de meg nem ragadt bennem.

Boroszlóról szívesen mesélt - én leginkább hallgattam.

Sokat megtudtam a kisgyermekkoráról, az Odera folyóról, a homokszigetekről és búvóhelyeiről. A sok ágra szakadt folyó rengeteg kis szigetet fogott közre a szülőföldjén, amikről úgy tudott mesélni, akár egy költő. Úgy szerette, mint én Erdődöt. Ez volt a legnagyobb közös bennünk.

Hozzám jó volt, de néha elhültem attól, amiket elárult múltjáról. Olykor mintha gyónt volna nekem: karomban a legsúlyosabb bűneit vallotta be.

- Csak magadat védted... - simítottam végig könnyes arcán.

- El is futhattam volna - vádolta magát.

Meg akartam csókolni, de ekkor se hagyta:

- Hogy lehetsz ilyen nyugodt...? - kérdezte hitetlenkedve. - Az imént árultam el, hogy öltem már embert! Téged ez tényleg nem ijeszt meg?

- Egy nap katona leszek - válaszoltam neki -, akkor én is fogok ölni!

Kutatóan nézett a szemembe. Elmosolyodtam.

- Tőled pedig nem félek, Avia!

Egy darabig hallgatott, majd újra elsírta magát:

- Éjjelenként rémálmaim is vannak...

- Mindenkinek vannak. - Átöleltem, és simogattam a hátát. - Kinek ezért, kinek azért. Mindenki felriad valamitől.

Felemelte a fejét.

- Te mitől nem alszol, Tomas?

Belenéztem a szemébe, de szóval nem válaszoltam. Ám azt hiszem, mégis értette.

Már tavaszodott, amikor kiugrott belőle:

- Lehet, hogy itt hagyom Krakkót - közölte játszi könnyedséggel.

- Hová mégy?

Megvonta a vállát.

- Vagy vissza a szülővárosomba... vagy máshová!

Nem tudtam, hogy mit feleljek.

- Nem akarok tovább így élni - nézett a szemembe.

Átkaroltam, mert már jól tudtam, hogy ez után a sírás következik. Avia irtózott attól, amit csinált, de hamar megtanultam, hogy nem szabad beleszólni az életébe. Amikor azt javasoltam, hogy hagyja abba, örvöngeni kezdett.

- És mihez kezdjek? Mondd meg, ha már ilyen okos vagy!

- Keress egy tisztességes munkát...

- Egy szajhát nem vesznek fel sehova! - ordibálta. - Hát nem érted?!

Még egy szobát se adnak nekem ebben a hűgyszagú városban!

- Az én nevemre adnak!

- És utána mihez kezdek? - csattant fel ilyenkor. - Semmihez sem értek, Tomas!

Minden javaslatra volt egy kifogása, és nem hagyta, hogy bárki segítsen rajta. Egy dolgot tehettem csak ilyenkor. Hallgattam.

- Nem is örülsz, hogy itt hagyom ezt a mocskot?

- Örülök - csókoltam meg a homlokát.

- Velünk mi lesz, Tomas?

Hallgattam. Nem akartam fájdalmat okozni.

- Nálad kedvesebb még soha nem volt velem senki, Tomas! - ölelt olyan szorosan, ahogy csak tudott. - Nekem ez elég volna mindenre... de neked nem, ugye? - Két kezébe fogta az arcomat. - Nem haragszom rád, Tomas. Tudom, hogy a te szíved más után sóhajtozik! - Már sírva beszélt, közben csókoltatott. - Az első perctől fogva tudok mindent... - Sírt, csókolt és nevetett. - Jól ismerem a férfiakat. Te valaha nagyon szeretél...

- Elég ebből, Avia! - bontakoztam ki az ölelésből.

- Mesélj róla!

Eszem ágában sem volt.

- Te bezzeg mindent tudsz rólam! - folytatta dühösen. - Gyerünk, Tomas, most rajtad a sor!

Elindultam a kijárat felé. Erre az ajtó elé szaladt, hogy megállítson.

- Mi a neve?

Kezdttem elveszíteni a türelmemet.

- Egyáltalán él?

A gondolatra is elborzadtam.

- Él! - vágtam az arcába. - És egy nap hazatérek hozzá! Összetörtem a szívét.

Nem maradtam, hogy megvigasztaljam. És soha többet nem mentem el abba a kocsmába.

.....

* Magyar nevén Boroszló, ma Wrocław.

Itália

Eta jóslata beteljesedett. Fivérem atyánk helyett atyánk lett, és csillaga oly magasra emelkedett, hogy Krakkóból egyenesen Itáliába vezényelt minket. Amikor az olaszok földjére léptem, fájdalom hasított belém.

- Mi bánt? - kérdezte Ferenc.
- Emlékszel még Gábrisra?
- A sasra? - kérdezte mosolyogva.
- Nem - suttogtam. - A barátomra...
- Csak homályosan.
- Én élénken. Gábrissal esküt tettünk, hogy egy nap Itáliába jövünk...
- Öcsém nálam is jobban elérzékenyült.

A következő években Páduában, Bolognában, majd Ferrarában koptattuk az iskolák padjait. Belőlem Tommaso lett, belőle pedig Francesco. Szülőfalum fáit toronyerdőkre cseréltem: Bolognában a gazdag családok isteni magasságokba akarták emelni nevüket, és ehhez több száz lépcsőt magukba záró, keskeny tornyokkal rakták be a várost.

Ferrara is folyamatosan újult, a várost körülölelő falakat állandóan építették.

A latin után az olasz már könnyen ment, és az emberek között gyorsan magunkra szedtük a helyi beszédet. Az édes hársfák helyett a fűszeres babér, a ciprusok és a mirtusz virágait szagoltuk, a folyókat és a lápot szökőkutakra és dísztavakra cseréltük.

A fehér kis házak helyett sötét sarkokat rejtő magas bérházak sorakoztak, ahol a verandák omló falai alatt szaladgáltak a tyúkok. Felpakolt szamarak bögtek a macskaköves utakon, és mindenfelé lenge

öltözékben tolongtak az emberek. Olyan forró volt a nyár, hogy vászontunikában és saruban jártunk.

A zajos tavernák mellett az olajban sült tengeri állatok szaga terjedt, a maradékra pedig gyűltek a macskák. Öcsém is magához szoktatott egy koromfeketét, aminek a Kháron nevet adta.

A fülledt melegben a szűkös utcákon sokszor lökdösték egymást az emberek, hogy időben kiérjenek a piacra, ahol a kőpulton lefelé csordogáló vérre nemcsak a legyek gyűltek: a halszagú népek özönlöttek a mézárosok taligáinak hangjára. Sosem láttam egyszerre ennyi embert.

Itt is szerettem kijárni - no de nem a friss hús miatt, hanem sakkozni. A piacon sok pénzt nyertem. Az egyetemen pedig a rejtőzködés nagy mestere lettem, mert csak akkor látszódtam, ha akartam. De leginkább nem akartam.

De el kell ismernem, a krakkói filozófusok és asztrológusok után a jogtudomány már határozottan jobban illett hozzám.

Ferenc már nélkülem is boldogult Bolognában, mert az olaszok nagyra értékelték a művészi hajlamot. Míg öcsém szabadidejében festeni tanult, én jártam a várost, mintha keresnék valamit. De hiába is néztem bele az arcokba, a szívemnek kedves borostyánzöld tekintethez még hasonlót sem találtam. Az itáliai asszonyok erősen különböztek az alabástromfehér Sárától: a forró napsugár barnára festette arcukat.

Bálint nem sajnálta a pénzt ránk, így én nemcsak a doktori fokozatot szereztem meg, a nőkből is kiképeztem magam. A sötét sikátorok tele voltak utcalányokkal. Volt, hogy ők állítottak meg. Volt egy-két igen erőszakos... Idővel kiismertem magam köztük és a városban. Piszkos falhoz nem dőltem, inkább én döntöttem neki őket.

Egy nap öcsém gondterhelt arccal várt rám, kezében Bálint levelével.

- Sára férjhez ment - mondta ki a rossz hírt azonnal.

- Kihez? - ültem le azonnal.

- Tamás... - tette a hátamra öcsém a kezét, de leráztam magamról. -

Talán így a legjobb...

Elöntött a düh, ahogy ránéztem. Bárgyú mosolyától ökölbe rándult a kezem.

- Kinek? Neked bizonyára így a legjobb...

Kisöcsém megrémült a haragomtól. Letette a levelet, és hátrálva tűnt el a szemem elől. Jól tette, mert kínomban a hibást kerestem.

Felkaptam a levelet. Tudni akartam, hogy Sára kit választott helyettem, de Bálint csak arról írt, hogy bába lett. A férje nevét nem említette meg. Ezért gyűlöltem. Ferencet is gyűlöltem, mert ő mondta el! És magamat... Muszáj volt haragudnom, úgy tombolt bennem a lélek.

Nem bírtam egy helyben maradni, elindultam az éjszakába. A fáklyafényes mellékutcáról az első borozóba bementem. Legalább egy liter bort megittam ott, úgy mentem tovább. A fő- és mellékutcákon bolyongtam. Életem addigi legsötétebb órái következtek... Minden ivóba betértem, ami az utamba került. De sokáig sehol se nyughattam. Ki-be jártam a helyeken. A *Fehér Szamár* nevű kocsmából kifelé elestem a járdán. Egy darabig nem is keltem fel, csak akkor, amikor egy gyászos képű alak megpróbálta elszedni az erszényemet, amiben a pénzem lapult.

- Bassza ég! - kiáltott fel, amikor elkaptam a kezét. - Azt hittem, halott vagy!

- Az vagyok - suttogtam keserűen.

A tolvaj közel járt az igazsághoz. A halál a sarkamban volt. Egészen sokáig követett, mire lecsapott.

Vonszoltam magam a sötét sikátorban, amikor furcsa zajokat hallottam.

- Van itt valaki? - kiabáltam körbe. Hiába néztem hátra, nem láttam senkit sem. Alig bírtam járni, rettentő sokat ittam...

Ekkor újra hallottam a különös zajokat. De amikor megfordultam, csak patkányok rohángásztak egy üres zsákdarabot cincálva. Azt se tudtam, hol vagyok, de a távolból tamburínzenét is hallottam, én oda igyekeztem.

Egyszer csak valaki oldalról nekem jött. Egy jókora ütést kaptam az államra. Az egyensúlyomat különben is nehezen tartottam, hamar elestem.

A támadóm fekete köpönyeget viselt, az arcát csuklya takarta el.

- Mi az ördögöt akarsz? - kérdeztem tőle, miközben igyekeztem felállni a macskakőről.

- Pénzt akarok! Add oda az erszényed, és nem bántlak!

- Azt én nem adom oda... - mondtam neki nevetve. Sokkal kisebb volt, mint én. Végre sikerült felállnom. - Ha kell neked, akkor vedd el!

Még kedvem is volt a verekezéshez, ám az alacsony férfi fürge volt, és ügyes - vagy én voltam túlságosan ittas. Mindenesetre sikeresen kikerülte a támadásaimat.

Kinevetett, amire begorombultam, és újfent rátörtem. Bal kezével félretolta felé induló öklömet, majd előrelökte a sajátját, és telibe találta az állcsúcsomat.

Talán ez a csapás volt a szerencsém is, mert a hirtelen fájdalom felébresztett. Utána már sikeresebben védekeztem. De nem nyerhettem, mert megérkezett a bűntársa is. Nem vettem észre, hogy valaki mögém került, csak akkor, amikor kést szorított a hátamhoz. Hangja a fülem vonalából jött: úgy sejtettem, legalább olyan magas, mint én.

- Vége a játéknak! - nevette el magát velem szemben a fürge, majd elvette az erszényemet. Miközben a dukátokat számolta, kihasználtam a pillanatot. Kifordultam a hátamra szegezett penge elől, és elkaptam a kicsit. Nem tévedtem: a társa meglehetősen nagyra nőtt, és még nálam is erősebbnek tűnt.

Ketten voltak ellenem.

Sáranak hála az én derekamon is ott volt a tör. A Drágffyak nemes pengéjét ekkor használtam életemben először és utoljára.

Az első döfésem sikeres volt. És halálos. Szándékom csak az volt, hogy megvédjem magam, véletlenül öltem. Nagydarab támadóm nem számított a pengére - magától ugrott bele, ahogy előhúztam.

Hörgésére a fürge is kővé dermedt. Elengedtem a fegyverem markolatát... A nagydarab, mellkasában a Drágffy törével, térdre rogyott. Szája kinyílt, és mint a hal kapkodott a lélegzet után.

A kicsi odarohant hozzá:

- Eugenio!

A nagydarab döbbsen nyúlt a sebhez. Hiába táogott, hang már nem jött elő a torkáról.

Sosem felejem el a kétségbeesett tekintetét, amikor rájött, hogy itt a vég. Oldalt borult a macskakőre - szívében az erdői törrel. Vére a kövek barázdái közé csörgött.

A kicsi hangosan zokogott. Én hátrálni kezdtem, majd az első sarok után futni. Otthagytam őket a sikátorban. Önvédelemből tettem, mégis bűnösnek éreztem magam, hogy kioltottam egy életet.

Kifulladás álltam meg, nem messze a házunktól. A fellegek eltakarták a holdat. A kékes fényben néztem az ujjaimat, egy csepp vér sem volt rajtuk. Az ágyamban eszembe jutott Avia és a rémálmod. Még a nevét is tudtam annak, akit megöltem.

Innentől kezdve Eugenio eljárt hozzám éjjelente, és könyörgött az életéért. Almomban meg is kegyelmeztem neki.

Ferrara

Ferrarában könnyebb lett a szívem, mert társam akadt a városi kóborlásban. A neve Tito volt, egy aprócska olasz faluból jött. Talán az tetszett meg neki, hogy magyar vagyok.

- Miben más Olaszhon? - faggatózott.

- Több a lehetőség! - vágtam rá. - Magyarhonban csak két út van, ha dicsőséget akarsz. Katonai vagy egyházi.

- Miért, itt mi van? - csodálkozott.

- A művészet. Ferencet egy-két portréért cserébe még a vizsgán is átereszlik...

Az Éhes Veréb nevű kocsmából jöttünk éppen ki.

- Nálunk a tamburinból nem élne meg... - biccentettem a zenész felé.

- Akkor ki muzsikál?

- Aki tud - vontam meg a vállam. - Munka után.

- És a leányok?

- Szépek.

Nem elégedett meg a válasszal. A nők rendkívül foglalkoztatták az itáliai férfiakat. A magyarokat is, de mi nem szívesen beszéltünk róla. Ellenben nekik állandóan a nőknőn járt a gondolatuk.

- Tejfehér bőr... - ábrándozott hangosan. - Világos haj... - Egy pillanatra csendben maradt, majd megragadta a karomat, és megállított a lépésben. - A szőke leányok összes szőre világos? - Az őle felé mutogatott. - Mindenhol?

Felnevettem, és újra elindultam.

- Válaszolj, Tommaso! - rohant mellettem. Fehér fogai vakítottak napszíttá bőréhez képest. - Segíts ostoba Tito barátodon!

Egy ismeretlen városrészen jártunk. Az volt a tervünk, hogy a város összes ivójába betérünk, míg itt vagyunk.

Lila Bakkecske - állt a cégéren, ami alatt megálltunk.

- Nekem ez nem tetszik, Tommaso... - emelte fel a kezét Tito.

- Mi a bajod vele?

- Két bak van rajta - mutatott a faragványra. - Mindegyiknek szarva van...

Nem törődtem azzal, amit mond. Olaszos babonának hittem ezt is.

- Tommaso! - próbált megállítani, de nem fordultam meg. Végül ő is velem tartott, de azért bent azt suttogta: - Menjünk innen...!

Nem hallgattam rá. Illedelmesen köszöntem, és leültünk. De valami valóban furcsa volt, ahogy körbenéztem.

- Ez nem az én helyem... - nézett körbe Tito. Homlokát kiverte a víz.

- Nem látod őket, Tommaso? Ezek nem olyan férfiak, mint mi!

- Te reszketsz! - nevettem fel.

- Egymással élvezkednek, nem asszonyokkal! - Közelebb hajolt. - Azért volt kint a két bakkecske... - Teljesen kétségbeesett. - Ideje mennünk...!

Körbenéztem. Túl sokan figyeltek minket.

- Megisszuk - mutattam az előttünk heverő borra -, és utána megyünk is.

Tito egy gurításra végzett az övével.

- Menjünk...! - fogta könyörgőre.

Kiittam a kupát fenéig. A kocsmá előtt azonban már hangoskodott velem.

- Nem lehetsz ilyen fafejű! - hadonászott a karjaival. - Mit keresek én egy ilyen helyen? - A felhőkre emelte a tekintetét. - Jézus Mária, Szent József! - sóhajtozott. - Mamma ezért megölne! A saját kezével fojtana meg...

Ferrarában mindenféle emberrel találkoztam. Titónak igaza volt. Egyes férfiak valóban hasonlóak voltak a kecskékhez. És Erdődön láttam már olyat, hogy a bakok meghágják a bakokat. Utána meg levizelték a lábukat...

- Nőt akarok! - jelentette ki ellentmondást nem tűrően az eset után. - Tommaso! ... Ma szükségem van egy kedves virágszálla...

Becézte a szajhákat is. Ez volt a jobbik véget, mert itt aranyért még verni is szabadott őket. Sok erőszakos férfi járt hozzájuk. HENCEGTEK ERREFÉLÉ A DURVASÁGGAL, és az járta, hogy Pár ütést és horzsolást boldogan kibírnak egy-két ajándékért cserébe...

Sajnáltam ezeket a lányokat. Krakkóban meztelenkedniük se kellett ennyit. Itáliában ledéren öltöztek, kibuggyant a mellük a ruhából, miközben illegették magukat.

Egy-két helyen pedig kémlelőnyíláson át lehetett utánuk leselkedni.

Ez nem volt ingyenre. Főleg, miután megtudtam, hogy én is lehetek a túloldalon, amikor a szajháért fizetek. Csak olyan helyre jártam hát, ahol ilyen leselkedésre nem lehetett befizetni.

Mégis volt, hogy kellemetlen meglepetés ért...

Tito felszaladt a lépcsőn, de engem megállított az idős Donna.

- Honnan jöttél? - kérdezte a fekete ruhás asszony bizalmatlanul.

- Magyar vagyok.

- Menj máshová! - intett az ujjával az ajtó felé. - Nektek nem adok lányt!

- Miért?

- Barbárok vagytok! - villogott a szeme.

- Barbárok? - kérdeztem vissza elhúlten. - Mi, magyarok?!

A fonnyadt arcú olasz asszony farkasszemet nézett velem.

- Durván bántok a nőkkel! - csattant fel. - A franciák, németek, magyarok és a hispániaiak mind barbárok!

A sértés megérintett. Előbb egy ivóba mentem egyedül, ahol a legdrágább falernói borból rendeltem magamnak. Bálint aranyából bőven tellett rá. Nem vágytam a társaságra, csak ittam, és figyeltem, ahogy a

molylepkék belerepülnek a fáklya lángjába. Közben megint csak Sárán járt az eszem. Nem voltam képes kiverni a fejemből. Útitársammá szegődött a fájdalmas érzés...

- Egyetemre jársz, ugye? - ült le mellém egy utcalány.

- Oda - bólítottam.

- S mi lesz belőled?

Forgattam a kortyot a számban.

- A jogtudományok doktora - néztem vissza a lángba, majd mélyet sóhajtottam.

- Sajnálalak téged is... - válaszolta. Felkaptam a fejem, és az izzó szempárba néztem. - A lepke boldogan száll - mosolygott keserűen -, nem sejtve, hogy egy napon meghal. Bezzeg mi! Mi tudjuk, hogy a halál felé menetelünk...

- Hogy hívnak?

- Claudia...

A szobában, az ágyon ülve már nem találtam olyan vonzónak, mint a fáklya fényénél. Szeméről lefolyt a festék, hústalan, vékonyka lábai görbén álltak a tarka szoknya alatt.

- Kire gondolsz? - állt elém, és mellkasomra tette a kezét, miközben simogatott. - Fáradtan sóhajtottam. - Mondd el, úgy könnyebb lesz.

Körbenéztem, és a ronda, penészes falat bámultam.

- Hol jár az eszed? - kérdezte kedvesen, miközben vetkőztetett. - Ki vele, mesélj nekem róla!

- Nem számít, mire gondolok.

- Nekem valóban nem számít - nyúlt a gatyámba. - De neked nagyon is!

Nem volt már kedvem hozzá. De Claudia nem adta fel, keze szorgalmasan járt rajtam.

- Hunyd be a szemed! - suttogta a fülembe. - Gondolj rá!

Pokolian hiányzott Sára, de a csalás nem működött. Mert amikor hozzáértem, feleszméltem. Bőrömön csúszós olajat éreztem. Az itáliai

szajhák tudománya nem ismert határokat, alfelükre különféle ragacsos kencét tettek, hogy vágyat színleljenek.

A valóság nem tetszett. Se én, se ő nem tudott engem becsapni aznap este. A helyettesítés törvénye évekig hűségesen segített, de ettől a naptól fogva megbukott. A keveset nem találtam már elégnek.

Titel

Az öt év távoliét után tértünk vissza Magyarhonba.

Ferencsel végre megismerhettük a helyet - Titelt -, aminek hála magiszterként tértünk haza.

Anyánk szólni sem bírt, amikor megpillantott. Fakó bőre még fehérebbé vált az évek alatt, és homlokát apró ráncok szántották.

- Bernât... - nyögte nevem helyett apámét.

- Tamás - mosolyogtam rá, és átöleltem.

- Mintha apádat látnám...'. - szorított magához csontos kezeivel. -

Éppen úgy nézel ki, mint ő...

Bálint is csatlakozott:

- Talán még nagyobbra nőttél nála is - köszöntött melegen, majd megforgatott. - Akkora a hátad, mint egy bivalynak!

Anyám megragadta öcsém üstökét, és összevissza csókolgatta, mintha még mindig kisfiú volna.

- Ferencke... - szorongatta szeretettel. - Az én Ferenckém...

Öcsém elkönnyezte magát, és úgy bújt anyánkhoz, mintha még mindig öt éves volna.

Bálint bátyám a cingár legényből testes emberré lett, hasára vastag hájat növesztett az évekkel. Mögötte, az ajtóban húgaim álltak félszegen. Amikor rájuk néztem, inkább lesütötték a szemüket.

- Katinka... - szóltam a magasabbnak, de tévedtem. A névre az alacsonyabb leányka nézett a szemembe. A batyumból kivettem egy medált, és nyújtottam felé. - Ezt neked hoztam.

A barna szemek előbb Bálintra néztek, aki bólintással engedélyt adott.

- Nagy becsben tartom majd - köszönte meg illedelmesen.

- Borbála... - léptem a másik elé. Ő volt a szégyenlősebb, nem is nézett rám.

- Ha a nevedet mondják, akkor nézz fel! - dorgálta meg Bálint.

Hátrafordultam, és nyugalomra intettem a fivéremet. Hisz legkisebb húgom ekkor látott életében először.

Leguggoltam elé.

- Ez meg a tiéd! - nyújtottam felé is egy medaliont.

Nem akarta elvenni.

- Bori...! - rivallt rá anyám is.

- Katinka...! - fordultam a másik húgom felé. - Vigyázol egy darabig a Boriéra is? Csak addig, amíg el nem kéri tőled.

A gombszemű vidáman bólogatott.

Felálltam, és körbenéztem a szobában. Valaki még hiányzott.

- Hol az öcsénk? - kérdezte helyettem Ferenc.

- Bernât olyan, mint Tamás... - válaszolta anyánk. - Állandóan csavarog valahol...

Átéreztem kisöcsém gyermeki kalandozásait - számára Titel olyan volt, mint nekem Erdőd. A vadregényes táj csodákat rejtett, Bálint is büszkén vezetett minket körbe.

Amikor Ferenc, Bálint és én egy halással éppen a folyóra mentünk csónakkal, azonnal feltűnt a kis Bernât is. Cipős lábával gyorsan beugrott közénk. Ruhája ugyan finom szövetből készült, de ugyanolyan sáros volt, mint annak idején az enyém. Szeme is kék volt és bőre is fehérebb, mégsem Bálintra hasonlított. A mozgása Bakócz volt, inkább rám ütött.

Illetlenül méregetett, majd Bálintra nézett:

- Tényleg hatalmas... Akkora, mint egy medve!

- És úszni tudsz-e? - kérdeztem tőle.

- Tudok - vágta rá büszkén.

- Itt tanultál meg? - néztem a hatalmas tisztai hullámokra.

- Dehogy, Tamás bátyám! - nevetett fel. - Ez itt megölné még téged is, olyan mély és örvényes. A Begában - mutatott kissé távolabb egy mellékfolyóra. - Ott lehet csak úszkálni ám!

Tamás bátyám... - Ízlelgettem magamban a szavait.

- Lovagolni is tudok, és vívni is - vonta magára újfent a figyelmet. Ferencel csodálkozva néztük a született nemesiút.

- Nemrég kapott egy új lovat... - vette át a szót Bálint, amire az öcsénk csöndben maradt. Fivérem ezután hosszan mesélt az életükről, a prépostságról, majd a betöltetlen egyházi állásokról...

- Ezek a székek csak rátok várnak! - tárta szét a kezét széles, elégedett mosollyal.

Táncolt alattunk a folyóvíz. A természet kék-zöld ölében alig tudtam Bálintra figyelni. Szememnek szebb volt a folyóvíz, mint a sós tenger. Ferenc viszont böszön bólogatott. A kánonjog doktoraként nem volt ellenére az egyházi pálya, ezért a bátyánk által szőtt tervekre azonnal és örömmel mondott igent.

A mesterteremben én bizonyultam a nehezebb diónak.

- Bátyám... - néztem a szemébe -, én nem akarok pap lenni!

Fivérem felkészült mindenre, és az összes kifogásomra volt egy megoldása.

- Írnokként nem is kell annak lenned! - magyarázta. - Rangoni Gábor pápai követ és erdélyi püspök mellé mégy el.

- Ahhoz a Rangoni Gáborhoz, aki a keresztes hadból jött? - kérdeztem vissza izgatottan.

- Oda - bólintott Bálint. - Scriptort keres éppen. Már beajánlottalak! Ferenc meg marad itt... - nézett öcsémre. - Orkanonok lesz mellettem!

A csónakkal a torkolat felé tartottunk, oda, ahol a Tisza a Dunába ömlik. Lenyűgözött a vadregényes vízi világ.

- A Magyarhon egyik csodája - mutatta be Bálint a folyószelte vidéket.
- Gazdag birtok, irigyek is rá.

A folyót néztem, ahogy rohan előre.

- Káprázatos... - suttogta Ferenc.

- Rangoni mellett sok a katona és a torna - kecsgettetett Bálint. - Mindenáron meg akarja nyerni a király tetszését, ezért lovasságot nevel olasz mesterekkel. - Bátyám mindig fortélyosan bánt az emberi vágyakkal, hozzám is megtalálta a kulcsot. - Testőrt is keresett legutóbb... - mondta éppen akkor, amikor elértük a torkolatot. A folyók itt egymásba ömlöttek, és úgy rohantak tovább a tenger felé.

Öcsém közben megtalálták a közös hangot. Egy idő után bizalmasan Bálint felé fordultam:

- Erdőd felől hallasz-e?

- Sáráról? - kérdezte.

- Igen.

- Az a Zsigmond nevű legény vette el... - közölte hidegen. - Ennyit tudok.

Egykori iskolatársam neve mellbevágott. Kínomban a szőke folyó vize felé fordultam: néztem, ahogy a Tisza a Dunába hal...

- Ferenc! - harsant Bálint hangja. - Itt ér véget a Tisza! - Bernátot is tanígtatta: - Még nagyjából hétszáz mérföldet folynak a tengerig.

A folyó mögöttünk lévő ágára vissza-visszanéztem. Nem azt gondoltam, mint Bálint, hogy a Tisza itt ért véget, a torkolatnál. A két folyó sokkal inkább egyesült. A Tisza él tovább, és vize ugyanúgy rohan a tengerhez - csak a neve változott meg.

Napszállta után még a parton sétáltunk, volt miről beszélgetnünk. Órák alatt úgy megszerettük Ferencsel a kis Bernátot, mintha együtt nevelkedtünk volna.

- Miben más a tengerpart? - faggatott hol engem, hol az öcsémet.

- Nincsen ennyi szúnyog - vágtam rá, mert temérdek vérszívó repkedett Titelen.

Mire hazatértünk, a hatalmas ház már elcsendesedett.

- Bálint... - néztem a kék szemekbe, ahogy kettesben maradtunk. - Köszönöm... - Körbenéztem a fényűző szobában. - Mindent... És nemcsak azt, amit értem és Ferencért tettél. Azért is, amit hűgünkért és Bernátért teszel!

Gondterhelt arcot vágott.

- Atyánk helyett te lettél az atyjuk...

- Tamás... - sóhajtott mélyet. - Mi mást tehettem volna?

Szemem egy díszes karosszékre siklott. Onnan meg egy festményre.

- Segítsd testvéreidet! - fogta meg a karomat. - Ez a tizenegyedik parancsolat!

Rámosolyogtam, ám az ő arca elkomorult.

- Egy nap ez már a te feladatod lesz! Nem az enyém.

- Furcsán beszélsz, bátyám...

- Sárospatakra akarok menni! - mondta ki.

- Mi akadályoz?

- Hogy mi?! - Felnevetett kínjában. - Titel!

Értetlenül néztem rá.

- Nem fogom ezt az aranybányát elereszteni... - szúrta a fogai között.

- Ha innen elmegyek, te fogsz ideülni a helyemre!

Az arca hirtelen idegesen feszültté vált.

- Össze kell fognunk! - mondta rettentő komoly ábrázattal. - Kart karba öltve messze jutunk!

Szavai nem voltak ínyemre, de meghallgattam őt.

- Most elmégy Rangonihoz, katonáskodsz egy kicsit... - hadarta. - Legyen úgy, ha ez a szíved vágya! De egy nap vissza kell ide jönnöd! Amit egyszer megfogunk, azt nem eresztethetjük el!

- Ott van Ferenc! - álltam előtte összefont karokkal.

- Vele tervezz!

- Ő nem bír el Titellel! - csattant fel bátyám. - Ez politika! Egy esztendő alatt kicsavarják a kezéből. Itt nem festegetni kell majd!

- Minek neked Sárospatak?

- Ott vannak a fiaim.

Megdöbbentem a szavakon. Bátyám szerette a nőket, de azt álomban sem gondoltam volna, hogy ennyire beléjük gabalyodik.

- Hát hozasd ide őket! - mondtam zavartan.

- Nem lehet... - hajtotta le a fejét - A férfi, aki saját gyermekeiként neveli őket, ott él... És virul.

Idegességemben a hajamat túrtam.

- Mindenkinek van valami gyengesége - húzta el a száját. - Ők ott, én meg évek óta itt vagyok...

- Mekkora?

- Nyolcévesek. - Elmosolyodott. - Ikrek.

- Anyánk tudja?

- Tudja - sóhajtotta Bálint. - Azt mondja, jobb is így. Jobb nekik nélkülem.

Egyik lábamról a másikra álltam, és összevissza nézegettem a szobában, mintha a helyes válaszok valahol itt hevernének, és nekem csak meg kellene találnom őket.

- Sárospatakon legalább a közelükben lehetnék...

- Lépj ki! - találtam meg a megoldást. - Hagyd magad mögött az egyházat!

Egy szempillantás alatt gurult méregbe.

- Megvesztél? - dörrent rám. - Szó sem lehet erről! Nem ezért fáradoztam ennyit! És mi lesz Bernáttal? Anyánkkal?

- Majd dolgozom én is, és Ferenc is...

- Nem! - ordított rám. - Nem ezért taníttattalak! Titelt soha nem eresztjük el! - emelte fel fenyegetően a mutatóujját. - Soha! Amit megfogunk, nem engedjük! Csak teszünk hozzá...

Soha nem aludtam kényelmesebb ágyban, mint bátyám birtokán, mégis alig jött álom a szememre. Másnaptól Bálint ugyanolyan kedvesen és derűsen beszélt velem, mintha előző este semmi sem történt volna.

Ferenc azonnal beállt mellé, és rövid időn belül pappá szentelték. Ezzel öcsém is gazdag, biztos jövő elé nézett.

Anyám az őrkanonoki ünnepi lakomán zokogott a boldogságtól. Nem akartam elhinni, hogy egy asszonynak létezhet ennyi könnye. Azt hittem, már elsírt az összesei, de nem... Akadt még ott, ahonnan ez jött.

Én nem éreztem akkora örömet. Valamiért sajnáltam Ferencet, noha tudtam, hogy mindannyiunk közül talán hozzá áll a legközelebb az egyházi pálya, és mert a nők nemigen érdekelték.

- Miért vagy ilyen bús? - lökött oldalba anyánk. - Ferencnek jó helye lesz Bálint mellett.

- Jó helye lesz - ismételtem.

- Hála neked, egyetemet végzett férfi lett belőle - buggyant ki ismét a könnye. - Jaj, Tamás...! - borult a vállamra. - Bárcsak apátok is megélte volna mindezt!

Az emlékek előtörték bennem is.

- Mennyit segítettél neki a műhelyben... Feleslegesen.

- Nem volt felesleges.

Ekkor abbahagyta a sírást.

- Azt ne mondd nekem, hogy kerekas akarsz lenni!

- Inkább az lennék, mint pap - néztem a szemébe. Riadt tekintete cikázott az arcomon.

- Légy hálás Bálintnak...!

- Az vagyok! - vágtam közbe. - De te meg elégedj meg azzal, hogy két papot is adtál az Úristennek! Egyenesen a mennybe röptetnek majd érte!

Megdöbbent a szavaimon. Legalább annyira, mint én. De egyszerűen képtelen voltam vigadni.

- Apám miért hagyott fel a katonasággal? - kérdeztem tőle.

Erre könnybe lábadt a szeme ismét.

- Miattad... - suttogta elrészekenylve az emlékektől. - Miután te megszületted, már nem ment vissza a seregbe... Mindig azt kérdezgette, ki látott már egyszerre öreg és jó katonát?! Látni akarta, ahogy felnőttek.

Bálint az ünnepség végén félrehívott.

- Mehetsz a püspökhöz!

Nem mertem még örülni.

- Deáknak, Tamás! - nevetett fel. - Komolyan mondom, te úgy félsz az egyháztól, mint más az ördögtől!

Megkönnyebbültem, hogy elmehetek Titelről. A gondolat, hogy végre katonák közt leszek, izgalommal töltött el.

- Ne hozz rám szégyent! - ölelt át a búcsúnál.

Ferenc éppen úgy sírt a karomban, mint apánkéban, amikor Szatmárban búcsúztunk. Bori nyakában ott lógott a ferrarai ajándékom, miközben vadul integetett Katicával.

- Én is katona leszek, mint Tamás! - mondta Bernât, amikor lóra szálltam.

Valóban... Nem írnoknak készültem, hanem a király seregébe tartottam.

Lovagok

Bálint értett ahhoz, hogy melyik lépcsőfokra küldjön: az Olaszországban született Rangoni Gábor mellett megnyílt előttem a budai udvar. Az erdélyi püspök nemcsak az egyházhoz értett, hanem a bandériumokhoz is. A királyt, Hunyadi Mátyást pedig két dolog foglalkoztatta ekkoriban: az állandó hadsereg és a művészetek. Noha az uralkodó sohasem járt Itáliában, mégis rajongott az antik és az ottani világért. A budai várépítkezés erősítési munkálataihoz itáliai építészek jöttek, Milánóból pedig kőművesmesterek. A déli végek megújítását meg egy bolognai hadmérnök vezette.

- Te leszel a scriptorom? - döbbsent meg a püspök, amikor meglátott.

Fivérem a jog- és kánontudományok doktoraként protezsált be, de látványra sem illetem az íróasztal mögé. De csak rövid ideig görnyedtem az oklevelek felett, mert egy tavaszi napon, a szabad ég alatt tartott házi lovagi játék alatt felismerte bennem a katonát. Tettem róla, hogy ez így legyen - a csoda az lett volna, ha nem veszi észre erőfeszítéseimet. Csoportos viadalon mérkőztünk, és vegyes módszerekkel küzdöttünk. Megállt, amikor észrevette, hogy írnoka éppen testőrével mérkőzik.

- Herkules ez a fiú, én mondom...! - csapta össze a tenyerét, mikor győztem.

Utána birokra keltem azokkal, akikkel mondta, és minden erőmet bemutattam. Kimerültén és szuszogva álltam előtte, miután két emberét is magam alá gyűrtem.

- Mától a kíséretem tagja leszel, Tamás! - léptetett elő.

Orromról a porba hullott a verejték, miközben bólogattam. Innentől fogva a testőrségével együtt lovagoltam, a tollnak pedig búcsút mondtam egy időre.

A múlt azonban kísértett. Az udvarban összetalálkoztam Drágffy Bertalannal.

- Ismerjük egymást! - néztem a szemébe, amikor bemutatottak.

Rendkívül meglepte a viszontlátás, kínjában csak egy zavart biccentésre futotta...

A következő elégtétel akkor ért, amikor a nyári lovagi játékokon egymás ellen sorsoltak minket. Egyszerre voltam bosszúszomjas és izgatott. Úgy éreztem, eljött az idő, hogy igazságot osszak - magamnak. Egyetlen küzdelmet sem akartam annyira, mint ezt. Csak az jelentett volna még nagyobb kéjt, ha Bertalan helyett Kevére rohanhatok.

Rengeteg ifjú vitéz érkezett Budára, hogy bátorságát ország-világ előtt is megmutassa. Sátrakban gyülekeztek, a városban felpezsdült az élet, és a hölgyek is a bajnokok után kajtattak.

A küzdelmek - a baleseteket leszámítva - nem életre- halálra mentek, csak vérre. Persze legyőzetett az is, aki a fegyverét elveszítette vagy átlépte a küzdőtér határsorompóját, de mindegyik lovag a leglátványosabb győzelemre tört: arra, hogy ellenfelének vére elsőként fesse meg a földet.

Forrt a vérem, ha a Drágffyak birtokán zajló küzdelmeinkre gondoltam - sosem harcolhattam meg vele igazságosan. Bertalant utoljára akkor láttam, amikor Erdődön Sárát kísérette.

Emlékeim csak tüzeltek.

A felek megállapodhattak, hogy lovon vagy gyalogosan küzdenek. Meghagytam neki a választást.

- Lovon - vágta rá magabiztosan.

A párbajbírók megvizsgálták a Drágffy török lovát. A pej jószág kecsesen lépdelt díszes szerelékben: szépen ívelt nyaka és karcsú lábai megragadták az ember szemét. Az én legyes, szürke erdélyi lovamon semmi cicoma nem volt. Az egyszerűen szerszámozott, napi használatba fogott, Barka nevű jószágom kedvesen kalapált fejével, amikor a bírók elé veztettem.

A női közönség is a páros tornát szerette, mert látványosan indult: a két szembenálló lovag előbb lóháton mérkőzött meg, majd karddal folytatták. Jó sokan összegyűltek, hogy láthassák a küzdelmünket.

Égetett a nyári nap - türelmetlenül vártam, hogy felökleljem a sárkánycímerest. Úgy döntöttem, nem veszem fel a páncélat, csak sodronyíngben szálltam lóra.

- Nagyságos uram! - szólt a fegyverhordozóm ijedten. - Elég egy kis hiba...

- Nem lesz hiba! - mondtam izmos hátasom vastag nyakát paskolva.

A bajmester megtette az első felszólítást a kopjatörésre. Lóra szálltam. A Drágffy már egy ideje sisakkal a fején és nehéz vértben mocorgott a nyeregben. Lova izgatottan nyerített és prüszkölt a hatalmas súlyok alatt.

Én az időzítésben és a karom erejében bíztam.

A második kürtszóra a fejemre tettem a tornasisakot. Izzasztott a forróság... Lovam felnyerített a jelre.

- Nyugalom, kislány... - simogattam meg újra. Küzdött már velem viadalon, mégis, ezúttal idegesebben taposta a port, mint valaha.

Amikor a bíró jelet adott, sarkammal indítottam Barkát. Nekiiramodott, és mint a szélvész, úgy vágatott előre. A küzdelem során három ilyen futamra adatik lehetőség, a legfőbb cél pedig az, hogy a másikat kiűssük a nyeregből.

Bertalannal egymással szembe rohantunk, jobb kezünkben a kopját, a balban a pajzsot tartva. Lovaink patái dübörögtek alattunk... Azért sem viseltem komolyabb vértet, hogy lássa, mennyire biztos vagyok magamban.

Egyre csak közeledett, hogy kopját eltörje a pajzsomon, miközben ő sértetlenül továbblovagol...

Szembetalálkozáskor nem adtam esélyt a hibának: elhajoltam balra, távol a pásttól, amikor Bertalan teste az én testem mellé ért. Elkerültem a kopját, majd jobbra pördültem, és a védtelen oldalára támadtam. A derekára mért erős ütéssel kibillentettem a nyeregből.

A nézősereg felmorajlott. A páncélról éppen azért mondtam le, hogy szabadon tudjak fordulni - de ehhez a mozdulatsorhoz igen pontos időzítés és ügyesség is szükségeltetett.

Bertalan lefordult a lováról, és nagy robajjal ért földet. Segítői azonnal beszaladtak, hogy megvadult lova ne hogy rátaposson. A hatalmas állat is megijedt a csattanástól.

A kiütött vitéz szédelegve állt talpra, engem viszont hangos üdvívalgással jutalmaztak a nézők. A királyi testőrség tagjai a kardjukat a pajzsukhoz verve zenéltek, miközben megfordítottam a lovamat, hogy a küzdőtérből visszalovagoljak a sátramhoz.

Az égi tűz pokolian pörkölt, amikor leszökkenem a hátasomról. Az előttem szétnyíló apródsereg egyik lelkes tagjának a kezébe nyomtam a sisakomat, utána pedig kinyújtóztattam a lábamat. Elismerő tekintetek csüngtek rajtam, miközben kicsatoltam lovam zabláját. Nem engedtem, hogy rögtön elvezessék, még hosszan simogattam az üstökét. Megvártam míg teljesen lenyugszik. De már a következő bajvívók is végeztek, mire Barka elcsitult.

Nyaka felett egyszer csak Bertalan arcát láttam meg. Zavart mosoly táncolt a száján:

- Tamás... - biccentett. - Rendkívül szép találat volt!

Egyetértve bólintottam én is.

- Mindig jobb voltál nálam.

Meg kellett volna bocsátanom, mégsem tudtam. Szótlanul néztem az arcát.

Harsant a kürt, amire Barka ismét ingerülten kalapált a fejével.

- Nyugalom... - simogattam meg.

- Tamás... - szólított meg újra, de én rá sem néztem. - Van egy dolog, amit elmondok, ha már újra összesodort minket a sors. Erdődi ügy.

Barka a második kürtjeire hangosan felnyerített. Közelebb húztam a fejét a vállamhoz.

- Emlékszel még Sárára? - kérdezte Bertalan. - Arra a szőke leányra?

Lovam feje kiugrott a tenyeremből, az ideges állat kis- híján lefejtelt.

- Boszorkánysággal vádolják - folytatta a Drágffy. - Hozzánk akarták citálni az ügyét.

A dühöngő kanca rángatása dacára engedtem a kantáron, és közelebb léptem Bertalanhoz.

- Ki vádolja?

A harmadik kürtszóra Barka ágaskodni kezdett a hátam mögött. A Drágffy nem válaszolt. Majdnem elesett, miközben hátrált. Én

megfordultam, és teljes erőmből visszarántottam lovamat a földre. Fájdalmas nyerítéssel ért a talajra.

- Ki vádolja? - kérdeztem újra.

Bertalan idegesen nézte a mögém érkezett lovászfíúkat, akik sebtiben elvezették az állatot.

- Az egész falu ellene van... - sóhajtotta. - Mindenki...

- A férje?

- Ő vádolja leginkább - vágta rá. - Mindenféle nyavalya gyötri. Azt állítja, Sára teszi tönkre. Már felállni se bír az ágyból.

Amit mondott, felkorbácsolta a lelkemet.

- Az úriszékre akarták rángatni az egész ügyet - mondta bosszúsan. - Van eszem, és nem mentem ebbe bele - tette fel a kezét. - A paphoz irányítottam őket.

A szívem annyira vert, hogy már alig hallottam.

- Elvégre az ilyen ügyek az egyházra tartoznak, ha jól tudom... - Az utolsó mondatot szinte már csak a szájáról olvastam le.

A hírre, hogy Sára bajba került, megszűnt körülöttem a világ. Annyira lüktetett bennem a vér, hogy süketté tett mindenre. Nem érdekelt a torna, a bajnoki cím, sem pedig a katonaság.

Rangoni még aznap este jóváhagyta az utazási engedélyemet.

- Életbevágóan fontos az ügy - álltam elé.

- Családi?

- Az - vágta rá.

- Ha tudok, segítek, Tamás... - ajánlotta nagylelkűen.

Hallgattam az igazságról, és eszem ágában se jutott beavatni. Mert tudtam azt, amit mindenki más. Hogy a nándorfehérvári diadal után inkvizítorként személyesen küzdött az eretnekek ellen.

Nem vártam másnapig. Nyeregbe szálltam, és elindultam Titelre - Barkát nekihajtottam a koromfekete éjszakának.

Az úton minden eshetőséget végiggondoltam, és a kánonjog és jogtudományok felavatott doktoraként még inkább aggódtam Sáráért.

Nem efféle esetekkel foglalkoztam, de azt jól tudtam, hogy Eta és András mester szokatlan párosa, továbbá Sára bábasága nem segít egy ilyen eljárásban. Bátyám fortélyos észjárásában viszont bíztam. Azt reméltem, az ő közbenjárásával gyorsan segíthetek rajta.

Alkonyat után értem Titelre. Bálint nem lepődött meg azon, amit elmeséltem.

- Etát is megvádolták... - közölte a legfrissebb híreket.

- Őt áristomba is zárták már.

- És Sára?

- Őt nem engedik be a faluba... A régi házukban él. Az apjával.

- Segítesz nekik? - kérdeztem.

- Segítsek?

- Igen!

- Meglátjuk, mit tehetek... - lapogatta meg a hátamat, és bort töltött. - A Szatmárról kihelyezett domonkos plébános elé utalták Sára ügyét... - gondolkodott hangosan. - Az jó... nekünk jó...

Hangtalanul ültem vele szemben a fogadóteremben. Nem ittam a borból, amit élém rakott. Vártam, hogy ennél többet mondjon.

- Te ismered az érseket is, bátyám... - néztem a szemébe.

- Tamás... - sóhajtott fáradtan. - Sokat kell még tanulnod. Amely lyukat bedughatsz a kisujjaddal, ne dugdod az öklöddel!

Én viszont mindenáron meg akartam menteni Sárát.

- Jó, hogy nem azt várod, hogy egyenesen a pápának írkak levelet! - folytatta szúrós szemmel. - Ráadásul Etánál ijesztőbb boszorkány nem létezik. Gyerekkoromban még én is rettegetem tőle!

Hallgattam.

- Te is tudod, hogy az! - nézett rosszállóan a szemembe. - Csak miattad segíték - emelte fel az ujját. - Csak miattad!

- Meghálálom!

- Meg is fogod - kapott az alkalmon. - Ezt meg is fogod...

Kortyolt egy nagyot, mielőtt folytatta.

- Az erdődi új plébános innen való. Zábrányi.

- Ezt mit jelent? - álltam fel reménykedve a székből.

- Az egész rokonsága Titelhez tartozik. A család gyermekei között van eszes... Aki akár egyetemre is mehetne...

- Küldd el őket!

- Őket? - Fivérem újra felháborodott a pazarlásomon.

- Egyet! Csak egyet küldünk el. Nem kell többet!

- Köszönettel tartozom...

- Nekem ne! - szabadkozott Bálint. - Te fogod elintézni, nem én!

Csodálkozásomra így folytatta:

- Én Sárospatakra megyek, te pedig átveszed Titelt.

- Én nem akarom Titelt...

- Mindent megtettem a boldogulásotokért! - vágta a képembe. - Vedd át Titelt, és akkor segítesz rajta te magad!

Az agyam keményen dolgozott az eshetőségeken, és számba vettem, hogy a domonkosok mindig is üldözték a boszorkányokat.

- Sára most van bajban - léptem közelebb a bátyámhoz.

- Most segíts rajta!

- Te meg rajtam!

- Rangoni magával vinne a seregbe!

- Nagyszerű... - mosolyodott el. - Vigyen csak magával! Attól még lehetsz prépost. Címedben.

- Ha most prépost leszek, akkor tudsz Sárán segíteni?

- Tudok.

- Mikor?

- Holnap nekilátok! - mosolyodott el.

- Etán?

- Nem biztos...

Megragadtam fivérem karját:

- Tégy meg mindent!

Ő bólogatott, én meg a tenyerembe tettem az arcomat. Szomorú voltam, de megkönnyebbült.

- Csak külsőségekben leszel pap! - vágott hátba bátyám. - Néha előírt ruhát viselsz, és kész...

- Csak ennyi volna?

- Ennyi!

Nem akartam többet gondolni Hunyadi Jánosra... Kapisztrán Jánossal vigasztaltam magam, aki keresztet és kardot is viselt egyszerre.

- A női ölekről sem kell ám lemondanod... - vidított a fivérem. - Szent Péternek is volt felesége!

Nem vettem semmit sem a szemére. Egész életében a segítségünkre volt, de szívemben mégis rettentő drágának éreztem az árat, amit aznap fizetni kényszerültem...

Anyánk örömkönnye viszont patakokban folyt a pappá szentelésem hírére.

- Tamás... - állt egyik lábáról a másikra Ferenc öcsém.

- Biztos vagy benne?

- Egyáltalán nem! - válaszoltam keserűen.

- Akkor ne légy az! - intett óva. - Nehéz út ez, ha lelkiismeretesen akarod végezni.

Meghatott az aggodalma.

- Atyánk sem örülne neki! - tette hozzá halkan. - Ő is katonának nevelt.

- Meg kereknek - mosolyodtam el. Öcsém szavai a lelkembe martak. Apám sok mindent gondolt rólam, de azt én is tudtam, papnak sosem szánt.

A kegyúr

Az uralkodó - mint Magyarhon apostoli királya - főkegyúri jogával élve befolyása alatt tartotta a magyar katolikus egyházat. A főpapi kinevezéseknek ugyanis semmi köze sem volt a lelki buzgósághoz, annál inkább a politikához. Ha a király püspökké akart tenni valakit, azt akár a pápa áldása nélkül is véghez vihette. Mert a rendszer alapja a földbirtokon nyugodott. A Szentszék megerősítése csak a lelki ügyekben való törvénykezésre jogosított, de a címet, a rangot és a pénzt nem érintette. Azt mindig a király adta.

Bátyámat pedig csak ez a három érdekelte. És amit a fejébe vett, azt ki is járta - nádori vagy püspöki segítségével. Szívesen tettek neki kedvére, mert sosem hagyta viszonzatlanul a gesztusokat. Cserélték a szíveességeket. És a királynak sem volt ellenére közönséges nemeseket felemelni a régi bárók mellé, mert célja egy új arisztokrácia létrehozása volt. A hozzám hasonló paraszti származásúak előtt megnyílt az udvar, és beléphettek a kiváltságosok közé. Rangoni püspök is örömmel patronált - kiváltképpen azért, mert ő maga is harcos főpapként akarta megőrizni királyunk kegyét. És ahol a föld ura templomot vagy kolostort tartott fent, megillette a kegyúri cím. Titellel együtt ezt is megkaptam Bálinttól. Ám hiába lettem prépost, eszem akkor is egy parasztlányon járt. Képtelen voltam szabadulni Sárától és Erdődtől. Bálint segedelmével a Sára elleni vádak nem állták meg helyüket, és az erdődi plébános békére intette a zúgolódókat.

Az ő ügyét levelek útján könnyedén elrendeztem. Persze csak az után, hogy a plébános rokonát Krakkóba küldtettem, ahogy bátyám kieszelte.

A felebaráti szeretette való felhívás azonban Eta esetében kevésnek bizonyult. Egy városi kereskedő panaszolta be, amiért a vén kecske rontást tett rá. Eta ugyan küzdött a maga igazáért, de végül Szatmárban - a domonkosok fészkeben - zárták el, még a folyó tárgyalás alatt.

- Utazz oda! - javasolta Bálint. - Írásban az ilyen kockázatos. Nyoma se legyen, hogy te mellette szólsz!

Megfogadtam a tanácsot. Útra keltem, hogy személyesen kérjem a veszélyes szívességet. A méltóságomhoz megfelelően jártam el - ez esetben a látszat rettentő fontos volt -, ezért hintóval és inassal mentem. Fekete ruhát öltöttem, és díszes köpönyeget. Fontos volt a látszat - talán nekem a legjobban. Segített elhinni, hogy ki vagyok.

Ki akartam szabadítani Etát, de Sára után még annál is jobban vágytam. Előre tudtam, hogy Erdődre is elmegyek. Akármi is vár rám Szatmáron.

Végül szándékaim még erőteljesebben bújtak ki, mert elsőként Erdődre adtam ki az utasítást a hórihorgas, Miklós nevű kocsisnak. A púpos embert kedvesnek nem neveztem volna, de a dolgához értett.

Az uraknak a szolgák egyformák - de én jól láttam a különbözőségeket. Miklós nem törte magát, hogy kedvemben járjon, mert ahhoz nem értett. Annál inkább az utazáshoz. Bálint is vele járt, ha messze kellett mennie. Miklós nem jártatta a száját feleslegesen, csendben, de jól végezte dolgát.

Ahogy megérkeztünk a patakszelte ismerős vidékhez, alig bírtam magammal. Türelmetlenül bámultam kifelé a hintóból, miközben a kocsi megtorpant a tavaszi sártól.

- Tovább! - adtam ki az utasítást.

Nem sokkal később azonban újra lelassított, majd megállt. A púpos aggódott a kerekek miatt.

- Elmegy... - mondtam neki. - Hajts! - Mielőbb haza akartam érni.

Nem is tudom, mit hittem. Tán azt, hogy apám is várni fog a régi ház előtt. Bizonyára ezt hittem. Így csalódottan dobbant a szívem, amikor megláttam a megsüllyedt tetőt a rozoga házon.

Kiugrottam a hintóból. Egy hatalmas földpúpra léptem. Fájló szívvel vettem tudomásul, amit láttam: az udvar tele volt vakondtúrással, az istálló ajtaja hiányzott, a bokrok siralmasan elvadultak, és a karámra már csak egy-két szanaszéjjel heverő farúd emlékeztetett.

A kocsis is szemügyre vette a leromlott környéket.

- Nagyuram - harapott az ajkába -, itt fogunk éjszakázni?

- Itt.

- Biztos vagy benne?

Nem válaszoltam neki. Megindultam a műhely felé, amit benőtt a borostyán és a vadszőlő. Gondolkodás nélkül nekiestem, és elkezdtem megtisztítani a falat. Pusztá kézzel szaggattam le az erős indákat. Úgy haragudtam a burjánzó zöldekre, mintha börtönrácsok volnának. Be akartam jutni, mintha csak bezárt apám és régi életem várna a túloldalon.

- Nemesuram... - szólongatott a kocsis, de nem válaszoltam neki.

Nagy nehezen kitakarítottam a bejáratot. Az ajtó még kulcsra zárva sem volt, belöktem. A felrebbent por úgy áradt a napfényben, akár egy csóva.

- Uram... - figyelmeztetett újra a púpos, mielőtt beléptem volna.

A műhelyből eltűnt a friss fa illata, helyette dohos, penészes szag fogadott.

- Kegyuraságod jobban tenné, ha inkább kijönne onnan!

- Kik maguk? - Az ismerős női hang egy pillanatra megbénított.

- Te ki vagy? - mordult rá Miklós.

Megfordultam, és kiléptem a fénybe. Sára döbbsen arccal nézett végig rajtam.

- Kegyúr? - suttozta.

A púpos rájött, hogy ismerem a váratlan vendéget, ezért tapintatosan csöndben maradt.

- Pap lettél? - kérdezte Sára. - Te, pap?

Tettem felé egy lépést, miközben bólintottam. Könnybe lábadt a szeme.

- Miért lettél pap? - hátrált bizalmatlanul. - Mit keresel itt?

- Téged.

- Menj innen...! - sírta el magát. - Nem akarlak látni sem!

Intettem Miklósnak, hogy hagyjon magunkra, majd odaléptem hozzá. De Sára nem engedte, hogy megöleljem.

- Annyi éven át vártalak! - törölte le a könnyét. - Vártalak, Tamás! De te nem jöttél.

Nem készültem fel arra, mit mondok majd neki. Így nem is mondtam semmit.

- Te csak éltél vidáman... - vágta az arcomba keserűen.

- És beálltál papnak!

- Már nem vádolnak... - néztem a szemébe. - Segíték Etának is!

- Nem kérek a segítségedből - fonta össze maga előtt a karját. - Mit törödsz te velünk?! Hisz eddig felénk se néztél, nemesuram! - Gúnyosan végigmért. - Vagy nagyuram? Melyiket szereted jobban?!

- Sára...

- Hagyj minket békén! - szakított félbe, majd sarkon fordult - Menj vissza oda, ahol eddig voltál!

A kocsis értette a dolgot, és nem kérdezősködött.

- Az istállóban elérek - emelte fel a kezét, ahogy felé fordultam.

Magamra hagyott az emlékekkel. Az omladozó házban sivárság fogadott, kongott a szomorúság. Le akartam ülni, de a szék lába kitörött alattam

- Az ördög fáját...! - kiáltottam, ahogy hanyatt zuhantam. Minden sokkal kisebbnek tűnt, mint az emlékeimben.

Hirtelen ötlettől vezérelve elhatároztam, hogy megjavítom a széket. Majd feldúlva járkáltam a padlás és a műhely között szerszámokat keresve. Köpenyem beakadt egy kiálló szögbe, és nyomban elszakadt.

- A szentségit! - átkozódtam újra. A telken fel-le vágattam: hol ezért, hol azért.

Az eredmény viszont kárpótolt. Napszálltára már nem billegett az asztal, és még a padot is megjavítottam.

- Meddig maradunk itt? - kérdezte a kocsis a bukó nap előtt.

- Nem tudom, Miklós - vakartam a fejem. - Nem tudom...

A naplementét szótlánul néztük végig, és csak akkor pillantottam rá, amikor a fényes korong már eltűnt.

- A házban van hely.

- Jó nekem ott - bökött a hátsó épületre. - Különbő ám, mint ahol én nevelkedtem.

Bevitt magával egy korsó bort a hintóból, és többet elő sem jött reggelig.

Én viszont összevissza mászkáltam: apám egykori helyére nem feküdtem be, a sajátom pedig szűkösnek bizonyult. Fogalmam sem volt, mit hoz a másnap és pontosan mit is akarok, de minden körülmény ellenére boldogan hajtottam a fejem álmra. Végre ott voltam, ahonnan a nevemet vettem, azon a helyen, ami meghatározta az életemet.

Hajnaltól neszezést hallottam a szomszédból. Sára volt az. Már pirkadatkor tette a dolgát, Eta kecskéit rendezte.

Utánamentem.

- Hogy van apád?

Nem válaszolt. Úgy tett, mintha ott sem lennék.

- Ferenc is pap lett...

Ugyan nem nézett rám, de egy pillanatra megállt a mozdulatban. Kihasztnálam a lehetőséget: beszéltem neki öcsémről, és azzal az elmúlt éveinkről. Nem nézett rám, de tudtam, hogy figyel. Ferencet szívből szerette, és abban biztos voltam, hogy ez az érzés nem múlt el akkor sem, ha engem gyűlölt.

- Bologna úgy be van rakva tornyokkal, mint itt a föld vakondtúrással - folytattam nevetve. - De annyi a lépcső, hogy nem is bírnak felmenni a tetejébe. - Követtem a tyúkokhoz is. - A fejembe vettem, hogy megmászom az összesét, míg ott vagyok. De csak kettőig jutottam. Hamar tovaszállt a kedvem...

A kötényébe tette a tojásokat.

- Azután közelebb kerültünk a tengerhez. No, ne a partra gondolj... De azért közelebb...

- Tamás...!

Azonnal befogtam a számat.

- Mit akarsz itt, Erdődön?
- Látni akartalak.
- És eddig miért nem akartál?

Hallgattam.

- Mit akarsz tőlem, Tamás?

Bármit is mondtam volna erre, az kevés lett volna. Megmagyarázhatatlan volt, amit éreztem iránta. Ahogy ott állt előttem, úgy éreztem, nem változott a szívemben semmi. Egy jottányi sem vészett el belőle az évek alatt, hozzáadni pedig már nem lehetett volna.

- A hírre, hogy bajba kerültél... ide kellett jönnöm. Segítenem kellett!

- Nevetséges vagy! - mondta mérgesen.

- Sára... arra nem gondoltál, hogy...

- Egyáltalán nem gondoltam rád! - vágta a képembe indulatosan. -

Még annyit sem érsz, mint a férjem!

Jól tudtam, hogy ezt sértésnek szánja, hisz a tanúvallomásokból világosan kiderült, hogy Zsigmond italozó és verekedős ember hírében állt, amikor még nem romlott el az egészsége...

- Nem akarlak látni! - sziszegte. - Nem akarok tudni rólad! Számomra halott vagy!

Bármit megbocsátottam volna, amit kiejt a száján. Nem az fájt, amiket a fejemhez vágott, hanem az, ahogy szenvedett tőlem. Szemében reszketett a könny...

- Nem akarok pap lenni... - mondtam ki hangosan.

- Persze hogy nem akarsz! - kacagott ki gúnyosan. - Mert te mindent akarsz! Nőket is! Katonaságot is! Pénzt is! Csak azzal törődsz, amire te vágysz!

Továbbra sem tudtam pontosan, mit is mondhatnék neki, nem is gondolkodtam. Csak kifolytak a számon a szavak.

- Rólad nem vagyok képes lemondani - léptem közelebb hozzá. - Többé nem.

- Az a bajod, hogy te semmiről nem vagy képes lemondani! - sírta el magát, majd kézfejjével letörölte a könnyeit. - Az élet nem ilyen! Mindennek ára van, Tamás!

- Nem foglak újra elereszteni!

- Pap vagy!

- Csak címben...

Megrázta a fejét.

- Képtelenségeket beszélsz...

- Nézz rám! - álltam még közelebb hozzá. - Nézz meg jól! Papot látsz?

Az áll előttem?

Összeszorította ajkait, miközben végignézett rajtam. Tekintete a nyakamban függő krisztogramon* pihent meg.

- Soha nem leszek pap! - folytattam halkabban. - Soha...

Hosszan néztünk egymás szemébe, végül ő volt az, aki elfordította a fejét.

- Apám rettentő beteg - nézett a házukra. - Eta se tudja meggyógyítani.

- Bemehetek hozzá?

Bólintott.

András mester borzasztó állapotban feküdt az ágyban: mellkasára tapadt bőre csak lógott, a hús hiányzott alóla.

- Én vagyok az, Tamás...

Erőtlenül hörgött csak.

- Várj... - rohant oda Sára, mintha értette volna, amit mond. A szalmazsákot igazgatta a háta mögött, és próbálta feljebb húzni a magatehetetlen csontvázat. Az öreg feljajdult a keze alatt. A lánya segítségkérően nézett rám. - Fel akar ülni...

Azonnal közelebb léptem, ám a vékony bőrön óvatosan kellett fogást keresnem, nehogy elszakítsam. Miután sikerült felültetni, az ismerős torz mosoly megjelent az egykori kovács arcán.

- Hazahozom Etát - mondtam neki.

Sára megjelent egy tállal a kezében, és etetni kezdte az apját. Megfordult a világ: úgy nézett ki, mintha az öreg kovács volna Sára fia és a lánya az anyja. Az etetés végén megtörölgette a torz száját, utána

András mester rám emelte a szemét. Meggyötört arcából csillogott a tekintete. Soha nem tudott szólni hozzám, mégis biztosra vettem, hogy kedvelt engem.

Sára kiment a konyhába.

Ahogy néztem a haldokló arcot, eszembe jutottak a műhelyben töltött évek, ahol ő, apám és én csendben tettük a dolgunkat...

A mester a kezem után nyúlt. A csontos ujjáiban ragadt kevéske erővel megszorította kezemet.

- Gábris örökké hiányzik... - suttogtam neki. - Majd mondd el neki, hogy jártam Itáliában! És van kardom is.

Hatalmasat pislogott, és a könnyek, mint a patak, kiszaladtak a szeméből. Szorongatta a kezemet, én pedig folytattam:

- Sárát elviszem innen. Vigyázok rá! A tulajdon életemnél is jobban! - Elbúcsúztam az öreg mestertől, akinek gyermekei az életemet jelentették.

Sára nem hallotta, hogy mit mondtam neki, mégis meg- érzett valamit. Megenyhült.

- Mit fogtok enni? - kérdezte, amikor kikísért.

Étellel és borral felpakolva érkezünk, én mégis hallgattam - azt akartam, hogy segítsen.

- Hozok át! - nézett a szemembe, én pedig bólintottam. Aztán rohantam kocsisomhoz.

- El ne áruld a szomszéd nőnek, hogy van ételünk!

Hirtelenjében nem értette a dolgot, de megígérte, hogy elrejtí a kosarakat és a ládákat.

Sára málét hozott át pirított szalonnával. Megköszöntem a kedvességét, amire már egy mosolyt is előcsaltam belőle.

Miklós rádöbrent, miben mesterkedem. Evés közben jöttem rá, mennyire is hiányoztak ezek az erdői ízek.

Szelíden sütött a nap, amikor láttam, hogy Sára elindul otthonról.

- Várj! - eredtem utána öles léptekkel. - Hová még?

Kérdésemre felhúzott szemöldökkel válaszolt.

- Ugye nem a faluba? - Aggódtam érte, nem akartam, hogy az emberek újfent kikezdzék.

- Nem fogok bujdosni - tette csípőre a kezét. - De nem oda megyek!

- Abba az átkozott erdőbe mégy?

- A bükkösbe megyek.

Megkönnyebbülten engedtem útjára. Utána kétszer is körbejártam az udvaron, de nem volt mihez kezdenem.

Egyszer csak furcsa zajt hallottam a szomszéd házból. Berohantam. András mester leesett a helyéről, és nyöszörögve feküdt a földön.

Óvatosan felnyaláboltam, és visszatettem a helyére. Egy apró faláda hevert az ágya mellett, félig kinyílv.

Lassan nyúltam érte. Ereztem, titok lapul benne.

Egy aprócska ágacskát rejtett, aminek egyik végére egy gatyamazdag csavarodott. Amint a kezembe vettem, tudtam, hogy ez nem gyerekjáték. A kiszáradt faág végén egy hajcsomó is lifegett egy rongydarab alól, amiből egy tű állt ki. Elborzadva morzsoltam az ujjaim között a vörös haját.

András mester valamit mondani akart. Odafordultam hozzá, kezemben a rontó pálcikával.

- Ez itt Zsigmond haja?

Az öreg nyaka nem mozdult. Se igent, se nemet nem jelzett, csak mereven figyelt engem.

Sárát rontással és mágiával vádolták meg. Anyósa pedig egyenesen azt állította, hogy Sára méhében maga az ördög lakik, azért nem képes gyermekeket szülni. Noha én ezeket nem hittem el, kezemben a különös pálcikával mégis úgy sejtettem, férje balszerencséjéhez mégiscsak van valami köze.

Visszatettem a rontást hozó eszközt a ládikába. Keresztet vetettem, és úgy mentem ki a házból.

Miklós öröme Sára túrós bócot hozott át, finom zsíros erdélyi tejből.

- Mit tettél a férjeddal? - kérdeztem, amikor négyszemközt maradtunk.

Nem válaszolt semmit, de kigyúlt a szemében a harag.

- Láttam azt a faágat - kaptam el a kezét, amikor el akart indulni. -
Lángvörös hajjal. Éppen, mint Zsigmond haja...

- Eressz! - kiáltott fel.

Meglepettnek tűnt, de ezúttal nem engedtem el.

- Miféle boszorkányságot művelsz vele? - Elfordította a fejét. - Ördögi
módon megkínzod? És meddig?

- Úgysem értenéd... - sziszegte, miközben újfent próbált szabadulni.

- Tégy próbára! - engedtem el végre.

Elgyötört pillantással nézett rám.

- Zsigmond egy gonosz ember. Durva és részeges... - Ismét
elfordította a fejét. - És azért, amiért nem szültem neki gyermeket,
egyenesen meggyűlöl.

- Bosszút állsz? - kérdeztem halkán. - És mi a terved? Megölni valami
varázslattal?

Nem válaszolt.

- Sára! - fogtam meg a vállát. - Ha ezt valaki megtudja, akkor máglyára
küldenek!

Válasz helyett az ajkába harapott.

- Különösen azért, mert akármilyen is ez... működik... - Már suttoztam. -
A vádban az állt, hogy az a szerencsétlen már járni sem képes!

- Hol az az ág? - kérdezte mérgesen.

- Visszatettem a helyére.

Idegesen fürkészte az arcomat.

- Égesd el! ... Senki nem láthatja meg.

- Akkor Zsigmond meghal... - Lassan ejtette ki a szavakat, mintha a
következmények őt is riasztanák.

- Akkor tedd vele, amit kell! Csak tüntesd el! Mert ha valaki rájön,
Isten se tud segíteni rajtad!

- Te miért akarsz segíteni? - Majdnem elcsuklott a hangja. - Hisz magad is láttad... A saját szemeddel!

- Hát nem érted, Sára?! - ragadtam meg az arcát. - Csakis miattad vagyok itt!

Egész testében reszketett.

- Azért lettem prépost, hogy rajtad segítsek! Semmi másért...

Két kezemmel szorosan fogtam az arcát. Szaggatottan lélegzett, mielőtt megszólalt:

- És ha gyűlölnék?

Elveszejtett a gondolat. Belerándult az egész testem, arcán összevissza járatam a tekintetemet. Egy hang se jött ki a torkomon.

Sírva folytatta:

- És ha szeretnék? - A hüvelykujjamra folyt a könnye. Homlokomat homlokához érintettem, és behunytam a szememet. - A rontásról nem tudtam...

Nem akartam, hogy beszéljen. Minden bűne bocsánatot nyert előttem. Meg akartam csókolni, de nem hagytam.

- Eta műve... - nyögte a számba.

Az igazság boldogabbá és türelmetlenebbé tett. Közelebb vontam magamhoz.

- Szeretsz... - ziháltam a fülébe. - Hát szeretsz engem... - Csókoltam mindenhol, ahol csak értem.

Ekkor zajt hallottunk. Lovas közeledett. Eleresztettem Sárát.

Egyre erősebb volt a dobogás, amire Miklós is előjött az istállóból.

- Vársz valakit? - kérdeztem Sárát, miközben elindultam a kardomért.

- Nem - suttozta. - Az utóbbi időben már egy lélek se jár ide...

Kimentem a kapu elé. A lovas lassított, amikor meglátott, lépésben közelített felém.

Előbb ismert meg, mint én őt.

- Hát igaz a hír! - hallottam meg Drágffy Keve hangját.

Ujjam kardom markolatán pihent.

- Nemesuram... - biccentett le az eszelős mosolyával. - Mit keresel újra itt?

- Erre jártam.

Fekete hajába ősz tincsek szöktek, homlokát erős barázdák szántották.

- Meddig maradsz? - nézett az ócska ház felé.

Nem válaszoltam neki.

Leszállt a lóról.

- Atyám szívesen lát... - adta át az üzenetet. Nehezebbre esett kimondani ezeket a szavakat.

Továbbra is csak néztem, nem szólaltam meg.

- Borítsunk fátylat a múltra...

Ujjaim megfeszültek a kardom markolatán.

- Mindig is sokra tartottam a bátorságod - nevetett fel idegesen. - Ideje békét kötnünk!

- Te ölted meg Gábrist!

Évtizedeket vártam erre a mondatra. Elnyílt a szája, és a szemét elöntötte a félelem.

- Nee-neee-nееem igaz! Nem miattam történt!

- Gyilkos vagy!

- Baleset volt! - kiáltotta. - Hisz csak gyerekek voltunk! - Kétségbeesetten emelte fel a kezét. - Az egy baleset volt!

Kardot rántottam. Keve azonban mindkét kezét feltartotta, ahogy közelítettem.

- Nem én öltem meg, Tamás! - reszketett. - Nem én...

- Védekezz! - ordítottam rá.

Erre sírva fakadt. Dühömben egy hatalmas pofont adtam neki.

- Nem én öltem meg...

- Ha nem küldöd fel arra az átkozott fára, még ma is élne! - sziszegtem.

- Ha tehetném, megfordítanám az időt - nézett a szemembe.

- Egy pisztráng miatt kellett meghalnia?! - Olyan erővel löktem meg a mellkasánál, hogy elesett. - Gyilkos vagy...! - szegeztem a nyakának a kardomat.

- Nagyuram! - szólalt meg mögöttem Miklós. - Ne tegyél olyat, amit holnap megbánnál!

- Ezt sosem fogom megbánni!

Keve rám emelte a tekintetét.

- Hol a tör? - kérdezte szomorúan. - Ugye nálad van? Te ástad ki?

Nem válaszoltam. A megölt Eugenióra gondoltam.

- Azért tettem Gábris mellé, hogy a holtak birodalmában legyen, ami megvédi...

Hirtelenjében összezavarodtam, Keve pedig csak zokogott. Végül lassú mozdulattal visszatoltam a hüvelyébe a kardomat.

- Tágulj innen! - vetettem oda neki undorral.

Lemondtam a bosszúról, de nem azért, mert megbocsátottam Drágffy Kévének. Inkább azért, hogy hagyjam tovább gyötrődni.

Sárát viszont felzaklatta, amit Keve mondott. Amikor már senki nem hallott minket, így szólt:

- Én találtam meg a törödet. Az Öreg Tölgyesben... - reszketett az ajka. - Haragudtam rád, Tamás... De Gábrissal álmodtam, mielőtt elmentél. És bátyám azt kérte, adjam vissza neked azt a tört...

- Megmentette az életemet.

Még mindig fájdalmas volt barátomra gondolni, viszont a jósló álmok meg Eta boszorkányos világa továbbra is dühített.

- Nem érdekelnek ezek az álmok! És az erdőről sem akarok hallani! Elviszlek erről az istenverte helyről!

- És ha én nem akarok innen elmenni? - Szomorúság csillogott zöld szemeiben.

- Ez egy átkozott hely! Itt nem maradhatsz! Ha akarod, ha nem, elmegyünk innen!

- Most hazamegyek... - lépett az ajtó felé.

Nem tudom, mi ütött belém, de nem engedhettem, hogy elmenjen. A ház ajtajában állítottam meg. Lerohantam, és ágyékomhoz rántottam a farát.

- Akarlak! - suttogtam a fülébe. Hiába voltam pap, ő pedig feleség. Nem ítélték úgy, hogy vétkezünk. Az igazi szentségtörés az volt, hogy valaha elhagytam őt.

Türelmetlenül nyúltam be a szoknyája alá. Bizonyosságot akartam, hogy még vágyik rám. Mint aki megbolondult, úgy fújttam a fülébe, amikor megéreztem nedves, meleg ölet.

Ujjaim érintésére feltörtek belőle az ismerős, rekedt sóhajok.

- Eljössz velem... - Simogatás közben csikartam ki belőle, amit hallani akartam... - Etát visszahozom, te pedig velem jössz!

Nem válaszolt. Addig simogattam, ameddig a vágyban meg nem puhult.

Szembefordítottam magammal.

- Veled megyek... - suttogta. Smaragdként ragyogott a tekintete. - Próbáltalak gyűlölni... - Megsimogatta az arcom. - Nem tudtalak...

- Én meg próbáltalak nem szeretni ennyire... Nem tudtalak!

Amikor Sára a nyakam köré fonta karját, akkor érkeztem haza. Felkaptam az ölemből. Lábát éppen úgy kulcsolta a derekamra, ahogy régen.

Annyi éven át vártam rá, annyiszor idéztem fel arcát távoli földeken... És végre újra valósággá vált.

Meg-megállt a csókok között, hogy mondjon valamit, de végül nem tette. Én se beszéltem. Amit éreztünk, nem lehetett szavakba önteni. Vetköztettem, és ott szerettem, ahol csak értem. Számmal a mellét, kezemmel az ölet ostromoltam - ő fejét jobbra-balra dobálva lihegett. A gyönyör pillanatában kinyitotta szemét, tekintete az enyémből kapaszkodott.

- Tamás... - A nyakamba fúrta kipirult arcát, és mohón bújt hozzám. Egyre közelebb és közelebb...

Megragadtam a karjait, és leszorítottam őket a feje fölé. Minden izmom megfeszült, amikor testem a testébe csúszott. A sóvárgás csak

erősödött az ölében - egyre gyorsabban mozogtam.

Egy pillanatra megálltam, hogy fékezzem magam. Ekkor lenyalta a homlokomról ajkára hulló verejtéket, medencéje pedig felemelkedett.

Eleresztettem csuklóját. Lélegzet-visszafojtva csodáltam, mielőtt újra megcsókoltam. Magára húzott, az újabb lökésekre pedig egyre hangosabb nyögésekkel válaszolt. Vállamba markolt, és a gyönyörben úszó teste megvonaglott alattam.

- Kizsakítod a szívem... - fújhatta a számba, és kezemet mellkasára vonta. Tenyeremet ütemes kalapálás verdeste.

Arcommal arcát súroltam.

- Soha többé nem eresztelek el - suttoztam a fülébe.

Átkarolt, és örült módjára csókolta az államot, fülemet, torkomat. Egyszerre mozogtunk, mintha táncoltunk volna. Amikor a vágy kibírhatatlan magasságokba hágott, átvettem az irányítást: két kézzel felemeltem csípőjét, és a lökések közben az ágyékomra húztam.

Elárasztott a szenvedély ...

Amikor végeztünk, mindketten zaklatottan lélegeztünk. Hüvelykujjammal kisimítottam az arcára tapadt tincseket. Mosolygással válaszolt, amire én csókkal...

Utána elment az apjához, én pedig lezuhantam az ágyra. Még kinyújtózva feküdtem a szalmazsákon, amikor visszatért. Kiélveztük egymást testét. Mintha ezzel akartuk volna bepótolni a külön töltött esztendőket.

Nehezen indultam útnak Szatmárra, de befolyásomat latba vetve visszahoztam neki az anyját. Eta ügye nagy port kavart, az inkvizítorok elrettentő ítéletet akartak végrehajtani rajta.

Mielőtt beszálltam a hintóba, Sára megölelt:

- Köszönöm, Tamás! - És most ő tette a nyakamba a krisztogramot.

A hintó a kolostor ismerős kapui elé gördült. Kiszálltam belőle, de egy hirtelen ötlettől vezérelve Miklóshoz fordultam:

- Mit gondolsz rólam?

- Mire gondol az úr? - pillantott rám óvatosan

- Tudod te, mire gondolok. - Komoly arccal néztem a szemébe. - A lányra és rám.

- Nem gondolok semmire!

Összefontam a karjaimat magam előtt.

- Arra, hogy... - fogalmazott kimérten. - Arra... hogy előbb szeretett, minthogy pap lett! Ez a baj!

A választól megkönnyebbültem. Sőt, tetszett is.

- Jól látod, Miklós... - Elmosolyodtam magam. - Nagyon is jól...

Etát nem lepte meg a jöttöm, sem közbenjárásom. Széles mosollyal fogadott, amikor kinyitották a zárkája ajtaját.

- Hazamehetsz - köszöntöttem.

Vigyorogva nézte egyházi ruhámat, majd tekintete visszatért maga mögé a döngölt földre, mintha csak össze akarná szedni a cókmojkját. Egy koszos fatányéron kívül üres volt a cella. Megrázta magát, megigazította a vállán mocskos kendőjét, úgy lépett ki a börtönből.

- Ezúttal a te istened húzott ki a csávából - morogta a hintóhoz menet.

- Törlesztettél...

Elkaptam a csuklóját, és erősen szorítottam.

- Tán most azonnal vissza akarsz menni?!

Erre hangosan felröhögött.

- Ekkora bolond vagy?! - néztem idegesen körbe. - Nincs én istenem, te istened! Hagyj fel ezzel a beszéddel!

Miklós elkerekedett szemmel követte az ijesztő asszony lépteit. Eta még rá is tett egy lapáttal.

- Huhh! - ijesztette meg, ahogy odaért hozzá. Úgy arcába meresztette különös szemeit, hogy Miklós keresztet vetett, miután az asszony bemászott a hintóba.

Velem szemben foglalt helyet.

- Soká jöttél... - ingatta a fejét. - Sokáig gondolkodtál.

Nyelvét végighúzta maradék fogán, közben a keresztet bámulta a nyakamban.

- Erdődről jövök.

Mérgesen szívtá meg az orrát.

- Elviszed?

- El - bólintottam.

Éppen egyszerre szóltunk:

- Az udvarba? - kérdezte ő.

- Titelre.

Fájdalmas sóhajtással vette tudomásul, hogy Sárát is elveszíti. Az úton már nem szólt többet.

András mester lázas izgalomba jött, hogy felesége hazatért. Csörgött a könnye örömében.

- Csitulj! - simogatta Eta az arcát. - Ne erőlködj!

Az öreg kovácmester nem hagyta abba a hörgést.

- Mindent értek! - csókolta meg Eta a homlokát.

Az estét hármásban töltötték. Magukra hagytam őket. Ekkor voltak utoljára így együtt.

Nem akartam, de meghallottam Etát és Sárát utolsó este az akolnál:

- Rosszat érzel, lelkem? - faggatta Eta.

- Azt is...

- Elárulok valamit... - folytattatta Eta. - Nem lehet a jövő elől elszaladni... Elkerülhetetlen! De ne sírj, lelkem! ... Ne feledd, ha azt hallja, hogy többet vársz, még így se lesz! Tamás azt adja, amire képes.

Meglepődtem, hogy mellettem szólt.

- Láttam már jóval hitványabbakat nála! - kacagott fel. - Jobbakat nem...

.....

* Ókeresztény Krisztus-szimbólum, nevének első görög betűivel.

Harci szekér

Titelben tárt karokkal fogadták Sárát. Anyám örömeiben a nyakába borult, Ferenc pedig annyira örült a viszontlátásnak, hogy még az erkölcsi prédikációt is elfelejtette. Könnyű szívvel hagytam hát ott velük, amikor a kötelesség elszólított.

Volt egy pillanat, amikor úgy nézett ki, Isten a tenyerén hordoz és minden kívánságomat teljesíti. Sára az enyém volt, és Rangoni oldalán részt vehettem a boroszlói hadjáratban.

Repesett a szívem. Két dologra vágytam, és mindkettő az enyém volt...

Amíg Corvin Mátyás a törökök elleni fegyverkezéssel foglalatoskodott, a lengyel IV. Kázmér katonái benyomultak Sziléziába, amelyet urunk öt évvel korábban szerzett meg öccsétől, II. Ulászlótól, aki akkoriban a csehek királya volt. Mátyás úgy döntött, nem várja meg, míg elérnek országunk határáig, hanem elébük megy. Rangoni oldalán tehát - főpapok és főurak társaságában - Sziléziába tartottam. Sosem éreztem magam ennyire szabadnak. Szénámat rendben hagytam hátra, miközben kardomat követhettem.

Avia hazája felé meneteltünk. Annyit hallottam már a folyó szabdalta vidékről, hogy meg sem lepődtem a szemem elé táruló völgyektől és vizektől. Gondoltam a krakkói csaposlányra, és örültem volna a viszontlátásnak, de nem azért, hogy megcsókoljam. Bíztam benne, hogy otthagya azt a mocskos ivót.

Egy őszi napon - élünkön a királlyal - lóháton érkeztünk meg Boroszlóba. A daliás Mátyás szürke ménjéről kémlelte a várostól

távolabb gyülekező ellenséget. Széles mellkasán szétnyílt a köpönyege, ahogy előreléptette lovát.

- Tízszer annyian vannak - szólt hátra Rangoninak.

- A városfal megvéd minket - mutatott körbe a püspök.

Az uralkodó aranybarna hajába bele-bele kapott a szél, miközben a lengyel és cseh erőket pásztázta.

- Maradjunk kint! - szólt Geréb Péter, a király unokatestvére.

Morajlás indult meg a kíséretben. A nagyurak összevesztek, és nem győzték egymást túlkiabálni.

- Aki fél az ellenségtől, azt már le is győzték a csata előtt! - harsam fel Szentgyörgyi gróf.

- A nyílt ütközet a biztos halál! - vitatkozott vele a még ifjú, de eszes Újlaki Lőrinc, a boszniai király fia.

Mátyás sötét pillantásával csendre intette őket. Kemény arcán nyoma sem látszott félelemnek, inkább csak fáradtságnak.

- Estebédnél tanácskozunk róla!

De akkor is csak folytatódott a vita. A főurak egy része inkább a városba húzódott volna a sereggel, míg egyesek a falon kívül ütöttek volna táborn.

- Gyöngébbek vagyunk, felség! - hangzott el a modrusi gróf unokaöccsének szájából, akinek nagybátyja Horvátország leghatalmasabb és leggazdagabb főura volt. - Maradjunk a városban!

- Ha számban kevesebben is vagyunk, itt harcedzett katonák állnak - vetette ellen Kinizsi Pál. - A nép fiai nem bírnak el velük... Maradjunk kint!

Élénken figyeltem a beszélgetést, és akkor eszembe jutott egy megoldás. Apám szavai visszhangoztak a fülemben, amit a harci szekerekről és a szekértáborról mondott...

Óvatosan Rangoni füléhez hajoltam, hogy beavassam.

- Nekem mondd! - szólt hozzám váratlanul a király.

Összerezzenem egy pillanatra. Eddig Mátyás egyszer sem tüntetett ki a figyelmével, noha az erdélyi püspökön keresztül a közvetlen kíséretéhez tartoztam, és pontosan tudta, ki vagyok.

- Nem kell választani - néztem a szemébe. - Táborot kell verni mindkét helyen. Kint is és bent is. Mert ha...

- Ez lehetetlen - vágott a szavamba Rangoni. - Bocsásson meg, felséged...

- Hadd beszéljen! - intette le Mátyás.

- Nem a nyílt mezőre... - folytattam a tervemet. - Kint, közvetlenül a várfalak előtt kell táborot ütni. Még hozzá harci szekerekből! így a külvárosi tábor kint is van és bent is van egyszerre. - Többen felhorkantak, de a király rezzenéstelen arccal hallgatott. - A várfalokról is védhető.

Mátyás csendet intett a kezével.

- Így nem sújtanak a zárt falak közötti ostrom hátulütői... - simult ki bozontos szemöldöke - miközben a város előnyeit élvezzük.

- Így van, felség.

Végül is többen a javaslatom mellett foglaltak állást az urak közül, és már az ágyúk és a puskácsok helyzetét tervezték...

Mátyás rám nézett:

- Mi a neved?

- Erdődi Tamás.

Láttam rajta, a tervem elnyerte tetszését, és én is:

- Ígyunk Erdődi Tamásra! - emelte magasba a kupáját.

- A győzelemre! - helyeselt már Rangoni is.

Éljenzéssel ünnepeltük a kettős táborítást, nekem pedig így kezdődött a Corvin Mátyással való kapcsolatom.

A király nem vesztegette a drága időt. Azonnal parancsokat osztogatott. Elrendelte, hogy a külvárosi táborot ágyúkkal, tornyokkal, sáncokkal és árokkal erősítsék meg. Rangoni hadi tapasztalatait is hasznosította:

- Gyűjtsetek be minden élelmet és takarmányt, hogy ne legyen mit enniük! Kieheztetjük őket... - mosolygott a püspökömre.

Erélyességét már az út során megtapasztaltam: zsoldosait vasfegyelemmel tartotta kordában:

- A katonáknak tilos a városba belépni! - jelentette ki ellentmondást nem tűrve. - Aki a városlakókat zargatni meri, azt saját kardommal fejezem le!

Az ellenséges lengyel had döntő összecsapásra készült, míg Mátyás ravasz terve abban állt, hogy felaprózza őket.

Rangoni magával vitt a hadi tanácskozásra is.

- Felhívtad magadra a figyelmét, fiam! - dicsért. - Szép munka, Tamás!

A király a sátrában tartott tanácskozás során sem kertetelt:

- Portyák kellenek! Ami az előnyünk, azt használjuk ki! A harcedzett férfiak lemorzsolják majd őket,

- Vadászni kell rájuk - élénkült a gondolatra Rangoni. - Egyesével. Akkor lepjük meg őket, amikor nem számítanak rá. Éjjel, élelemért kutatva, vagy amikor hugyoznak! Mindegy mit csinálunk, csak vigyázatlanul érje őket! Ez a kulcs!

A király végignézett a tanácson, és elmosolyodott:

- Apránként lemorzsoljuk a számbéli hátrányt.

Közben a gyalogság parancsnoka is a szekértábor felállításáról szólt, amire felkaptam a fejem. Apámnak hála, mindent tudtam ezekről.

Az inas egy hordó bort hozott, de a dugó csak nem akart kijönni, hiába is húzta. Már többen figyelték az ő küzdelmét, mint a parancsok szavait.

Én is a hordót néztem.

- Eső lesz! - szóltam meg. - Megdagadt a dugó... - Ezután a királyra emeltem a tekintetemet. - A pára miatt dagad a fa... A szekereket később kell felállítani. És sokkal közelebb. Mert a távolabbi részen fenékgig süppednek majd.

- A városfal előtt legyenek - rendelte el Mátyás.

A dugó végül kiszabadult, és folyhatott a bor.

- Okozzunk minél több kárt nekik! - veregette meg vidáman a király Rangoni vállát. A felperzselt föld taktikája kegyetlen dolog, de

működött. Mátyás leromboltatta az elfoglalt várak egy részét, másikkban pedig helyőrséget hagyott. Így vagy úgy, de tett róla, hogy az erősített helyek a befolyása alá kerüljenek.

Rangoni előtt nem válogatta meg a szavait. Amikor egy küldönc kedvezőtlen hírt hozott neki, megvonta a vállát, majd a püspökre nézett széttárt karokkal:

- Ha nem, hát nem... A Jóisten és te, Gábor vagy a tanúja, hogy megpróbáltam felebaráti szóval... - Nagyot sóhajtott, majd intett egy bajszos, fekete hajú férfinak a testőrségéből, és átadta neki a küldöncről kapott levelet.

- Öljétek meg! - sújtott le ítélete a levél írójára.

A testőr engedelmesen bólintott, és azonnal távozott.

Zavaromban, hogy fültanúja voltam a halálos ítéletnek, lesütöttem a szememet.

- Mi a baj, Erdődi? - kérdezte Mátyás. - Tán sajnálod az ellenszegülőket?

- Nem, felséges király!

Elnevette magát, és Rangonira nézett:

- Minden újonc katonám hatalmas és rettegett akar lenni! Arról ábrándoznak, hogy mindenki reszket tőlük! - Mátyás visszanézett rám. - De ez csak addig tart, míg rá nem jönnek, hogy ehhez nap mint nap mit kell tenni!

Hatalmasat nyeltem, és nem szóltam egy szót sem. Úgy néztem urunk fekete szemébe, hogy közben ne is lássak - mereven, csak előre...

Hamar rájöttem, Corvin Mátyás kérlelhetetlen. Még királycsináló nagybátyjának, Szilágyi Mihálynak sem kegyelmezett. Először Világos várába záratta, majd amikor onnan kiszabadult, a török ellen küldte. Ott II. Mehmed vette a fejét...

A király megszokta a vért. Talán azért, mert a bátyját is kivégezték.

Majd én is megszokom - biztattam magam.

A holló

Harmadnapra hétágra sütött a nap, és megkezdődött a karavánépítés a harci szekerekből. A király délceg vonulással személyesen követte az eseményeket, miközben a lengyelek és a csehek is egyre közelebb húzódtak. Tőlünk ötmérföldnyire állították fel a táborukat.

Nemcsak számbéli hátrányunk adódott: a harci szekerek száma is kevésnek ítéltetett. Apám igaza életem delén bebizonyosodott: a tábori körülmények között a szekérnél nem volt alkalmasabb eszköz a védelmi harcokhoz.

- Mázsaszekérből könnyű építeni - javasoltam a haditanácson. Szavamra a király elmosolyodott. - A kerekeselek könnyedén átalakíthatják a városi szekereket. Csak magasabb oldalfal kell.

- Akkor kobozzunk el minden szekeret - adta parancsba Mátyás.

Ezután rám osztotta a feladatot, és innentől én irányítottam a szekértábor felállítását. Komolyan vettem az erődépítési feladatot: egy jól megpakolt szekérrel magam hajtottam be a nyílt mezőig mindent, hogy kiismerjem a földet távolabb is. A lovak nyerítve feszültek bele az istrángba, mert kocsim besüppedt a sárba.

A király utánam jött a kíséretével.

- Értesz a fához... értesz a szekérhez... - tréfálkozott.

- Milyen írnok vagy te?

- Apám kerekese volt.

- Katona leszel... - jósolta.

Én csak ingattam a fejem.

- Még prépost vagyok...

Erre jóízűen felnevetett. Én is. Majd ő is topogott a lábával a szekér mellett.

- Pedig nem is látszik a sár...

- A kéreg mindig hamar szárad... alatta még napokig folyékony.

A társtalan király meglátott bennem valamit: korombéli volt, és erős. Talán szövetségesének kívánt...

- Ez a város kedves a szívemnek - nézett vissza. - Boroszló nevelte fel az asszonyt*, aki fiút szült nekem. - Mindig nyíltan beszélt az ágyasáról, Borbáláról, törvénytelen fia anyjáról...

Majd egy keményebb részre dobbantott.

- És a lovasság?

- A lovast elbírja, csak a kocsit nem!

Szekervárunk nemcsak a gyalogság védelmére épült: azt akartuk, hogy a lovasság is támaszkodhassék rá.

Mátyás portyákat rendelt el. Helyőrségeinek megparancsolta, hogy folyamatosan zargassák az ellenséget. A katonák naponta kinyargaltak, hogy viaskodjanak a csehekkel és a lengyelekkel. Azok párszor megkísérelték, hogy nagyobb erővel rájuk rontsanak, de a városi ágyúk előtt mindig megtorpantak. Mi, pannóniai katonák sok-sok foglyot ejtettünk, mert az ellenség újoncokból és közönséges emberekből állott.

Odáig jutott a helyzet, hogy naponta párviadalokat tartottunk. Az ellenség soraiban is akadtak azért tehetségesek, és bizony jónéhány zsoldosunkat le is vágták.

Az egyik bajnokuk ellen én indultam. Maréknek hívták a hatalmas, szőke férfit. De majdnem otthagytam a fogamat. Legalább két órán át küzdöttünk, vérző sebeket ejtve egymáson. A vége felé már szürkült.

Kimerültén, egymást kerülgetve fújtattunk. Marek oldalából egyre erősebben csepegett a vér a földre.

- Ma mindketten meghalunk - sóhajtott fel keserűen, és nem törődve a mély sebbel, újra felemelte a kardját.

- Vagy mindketten élünk! - válaszoltam neki lihegve. Megdöbbsentette, hogy beszélem a nyelvét. - Fejezzük be holnap...

Izmos nyakán kidagadtak a kék erek.

- Legyen így - szuszogta.

Fáradtan bólogattam. Egymással szembenézve óvatosan hátráltunk. Végül én fordultam meg elsőként - a lengyel óriás nem támadt hátba.

A táborban majdnem összeestem. Marek rettentő mélyen sebezte meg a vállamat, össze kellett varrni a húst.

A szakállas felcser először ecetet locsolt rá. Felszisszentem. Nem várt, azonnal nekiátott a munkának: tűt és fogót hozott egy tálban. A fonalat a mécses felé fordulva fűzte a fokba, majd kifeszítette bőrömet a csipesszel.

- Ne nézd, uram! - szólt rám. - Úgy bírhatóbb.

Nem hallgattam rá. Figyeltem, ahogy belém böki a tűt: maga felé, hegyével ferdén, és mélyen. Nyitott szájjal dolgozott. A hegyes szerszámot gördítve tolta maga felé, követve a tű görbületét. A csuklója járt, nem a karja.

Fellélegeztem, amikor az első öltés sikerült, és a tű hegye előbukkant.

Ekkor érkezett meg Corvin Mátyás is. A felcser felpattant a székből, elengedve bennem a tűt. - Királyom! - hajolt meg buzgó alázattal.

- Folytasd csak! - csitította le Mátyás, közben kezét a vállamra téve. Engem nem engedett felállni. - Szerencsére életben vagy! - mondta halkan.

Figyelő tekintete alatt reszketett a felcser keze.

- Hallottam, hogy döntetlen lett a küzdelem. - Az uralkodó úgy állt, hogy a szemembe nézhessen a varrás közben.

- Valóban... - nyögtem ki nehezen. - Még nem dőlt el. Majd holnap!

- Kész vagy meghalni?

- Kész!

- Az Úr irgalmazzon nekünk! - horkant fel. - Megtiltom a küzdelem folytatását! Nem a harctéren a helyed! Az asztalomnál!

- Királyom... - néztem a fekete szemekbe. - A becsület úgy kívánja, hogy...

- Királyod meg így kívánja!

Meghajoltam akarata előtt.

A felcser kezében elakadt a tű - egyszerre néztünk oda. Sehogy sem tudta a vastag bőron átnyomni, idegessége nőttön-nőtt, már rángatta bennem a szerszámot.

Mátyás fintorba húzta sasorrát a látványtól. A szakállas végül fogást váltott, és tűfogóval tolta tovább az elakadt tűt.

A király csak azután szólalt meg, miután kibukkant a hegy:

- Nem a véred kell, hanem az eszed! - Bólintottam. - Ha itt végeztél, várlak a tanácsban!

Kihúztam magam a háromlábú széken.

- Ott leszek, felség!

A felcser szépen dolgozott: az öltések egymástól egyenlő távolságra estek, ám mindegyiket egyenként csomózta.

- Minek ennyi kötés rá? - néztem rá értetlenül.

- Hogy szét ne nyíljon! - suttogta a sebre. - Nem annak a fajtának tűnsz, uram, mint aki pihentetni fogja...

Mély sóhajtással vettem tudomásul, hogy még legalább a fele hátra van. Már felálltam, amikor a kámforillatú pasztával kenetettem.

- Ha nem akarsz seblázat, akkor hagyd, hogy befejezzem! - Utána egy másik, agyagszerű kenőcsöt hozott. - Már csak ezt kell kibírnod, ígérem... A király a fejemet veszi, ha a kedvenc lovagja nem gyógyul meg!

Sóhajtva ültem vissza a székre. Ő pedig a barnás anyaggal alaposan bekente a varrás két szélét.

A tanácskozás sűrűjébe értem vissza, éppen a lényeghez. Követ érkezett az ellenségtől azzal, hogy Mátyás adjon módot a harcra. Ne gyávaskodjon, hanem jöjjön elő a falak mögül.

- Ütközetben veszítünk, apránként győzhetünk - jegyezte meg Rangoni.

Szívemben vágytam a harcra, akkor is, ha tudtam, hogy esélyeink nem a legjobbak.

- A kihívást el kell fogadni! - harsogta a testes Lakosy báró. - A nagy fejedelmek nagy csatákat nyernek! Mars is a bátrakat segíti!

- Mit gondolsz, Tamás? - fordult felém a király.

- Győzhetünk.

- És veszthetünk is! - simogatta meg az erős állát.

- A diadalt nem adják ingyen... - győzködte Lakosy. - A győzelem mindig sokba kerül!

- A bukás még többé! - dörrent Mátyás hangja, és metsző tekintetét a hájasra vetette. Majd felém biccentett: - Neki még megbocsátom, mert nemcsak szóval buzdít a nyílt harcra, hanem vértet is ölt magára!

Hallgatott egy pillanatig, majd nyugodt hangon folytatta:

- Nem ez lesz a legdicsőségesebb ütközetünk, uraim! De nyertes lesz!

- Végignézett a tanácsadókon, és tenyerét a faasztalra tette. - Nem hagyom magamat lépre csalni! Többszörös túlerővel szemben, nyílt mezei csatában a biztos vesztségbe rohannánk... Ez nem a bátorságról szól!

Hunyadi Mátyás hiúságán most felülkerekedett a ravaszsága. Nem adott módot a nyílt ütközetre, és az ellenség tettetett hátrálására sem jött elő a fedezékből. Csak fogdosásra jártunk továbbra is. És mivel támadóinknak egyre kevesebb volt az élelme, egyre messzebbre kellett vándorolniuk érte. Zsoldosaink napról napra, szinte egyenként morzszolták szét őket.

Királyunkat sem kellett féltetni: ő sem maradt alább a rosszmájú ingerlésben. Míg az ellenség éhezett, mi a város bőségéből vidám mulatságokat rendeztünk, melyekre küldönccel meghívót is küldetett nekik.

Mindszent havában tartottuk a legnagyobb ünnepséget. Két óráig kongtak a harangok Boroszlóban, a város pedig kivilágítva, örömtüzekkel megrakva vigadt, mert a nápolyi követ meghozta a jó hírt: Aragóniai Beatrix királyunk jegyese lett.

Corvin Mátyás örömét az északnyugati hideg szél sem csökkentette.

- Legalább elviszi hozzájuk a zajt és a füstöt - biccentett nevetve az ellenség tábora felé.

A király meglehetősen bizalmatlan ember hírében állt, évekig vizsgáztatta, kit vesz maga mellé. Én voltam a kivétel: engem azonnal

megkedvelt.

- Ezt kóstold meg, Erdődi! - hívott maga mellé, amikor egy új hordót hoztak oda neki pár kupával.

- Sör? - kérdeztem vonakodva.

A sötét búzasöröket már jól ismertem Krakkóból, és egyáltalán nem vágytam az ízükre.

- Az - felelte. - A rabságban szoktam rá. - közölte olyan természetességgel, mintha a Prágában töltött évek egyáltalán nem okoztak volna neki keserűséget.

Meglepetésemre a hordóból sokkal világosabb és kevésbé habzó nedű folyt, mint amit eddig megismertem.

- Ez nem akármilyen - kínálta. - Ez nem az a keserű Scheps! Ez sokkal lágyabb. Weissbier... Árpából készül.

- Finom... - ismertem el.

- A nápolyi násznép füle is kettéáll tőle! - nevetett fel. - Az esküvőn majd ezt itatom a borukra felvágós olaszokkal! - Majd komolyra fordította a szót: - Te meg én jobban hasonlítunk, mint gondolod...

Csodálkozásomra megmagyarázta:

- A nagy magyar királyok ereiben Szent István családjának vére csörgedezett - sóhajtotta. - Ők Isten akaratából uralkodtak. És én? Én mivégre?

Hatalmasat kortyolt az italból. Nem várt tőlem válaszra, de adtam neki:

- Magad és a dicsőséges Hunyadi János jogán, felséges király!

- Az ősi európai dinasztiák nem akarták ám lányaikat hozzám adni... - ismerte el keserűen. - Egy senki Hunyadihoz. A szemükben én éppen olyan vagyok, mint te...

Ezért hát az ünneplés! - futott át rajtam.

Koccintásra nyújtotta kupáját.

- Matthias Rex eljegyezte Aragóniai Beatricét, a nápolyi királylányt! - harsogta, majd fenéig itta a sört. - Leendő arám ősatyja* II. András lányát vette el - törölte meg habos száját. - Hála a megboldogult magyar

királylánynak, ha Isten is úgy akarja, akkor van esély, hogy utánam mégis a szent királyok ivadéka üljön a trónra.

Ezután mégis fáradt szomorúsággal folytatta.

- Beatrix révén még kiküszöbölhető a csorba, amit a nem fejedelmi vérem okoz... Talán sikerül.

Néztem az arcát: idősebbnek nézett ki koránál.

- Kicsit tartok a házasságtól - sóhajtott. - Az előző királyném* és vele fiam korán meghalt. Ahogy belekóstoltam a boldogságba, már el is veszítettem. Életem bánata ez. - Újabb sört kért. - Azóta is gondolkodom, Tamás... Mi jobb? Ha Isten elveszi vagy ha meg sem adja?

Megsajnáltam a veszteségeikért. Ő közben egymás után itta a söröket.

- Atyám a kereszténység oltalmazója volt. És én mi leszek? - tártá szét a karját. - Nyugati segítség nélkül nem nyerhetek a török ellen! - Láthatóan erősen gyötörte a jövő. - Északra meg az osztrák földekért mehetek...

Mátyás kivárt. Jól tette: az idő és a tél nekünk dolgozott. A könnyűlovasságot egyre messzebb és messzebb küldte portyázni, a zsoldosok már Krakkóig is elérték, és keményen megsarcolták a Lengyel Királyság földjeit.

A csehek adták fel előbb. Ulászló szedte a sátorfáját, amikor katonáink elfogták az élelem- és ruhaszállítmányukat, és miután Mátyás több városi helyőrségét magához rendelte. A lengyeleket nem kellett legyőzni, megtette azt helyettünk Ulászló. Az elvonuló cseh király parancsba adta táboruk felgyújtását. Őrszemünk nagy örömmel jelentette, hogy a tűz átterjedt a lengyelek állásaira is.

- Néha elég kívánni - nevetett a királyunk. - Aki nagyot lép, az nagyot hibázhat!

Döntő összecsapás nélkül arattunk győzelmet, és a király még az ellenség üldözéséről is lemondott.

Ezután Ranganitól az udvari kancelláriához kerültem át jegyzőként.

- Közelemben légy! - adta utasításba Mátyás.

- Királyom... - feleltem zavartan -, jön velem egy asszony is...

Kusza szemöldöke felszaladt a homlokára.

- Egyenesen beszélsz! Néha túlságosan is!

- Beleegyezésed kérem - vallottam szint. - Egy nap kilépek az egyház kötelékéből.

Hosszan nézett a szemembe. Végül pillantásával adott engedélyt.

Veszélyes a királyok néma beleegyezése - nem lehet rá hivatkozni, hisz valójában meg sem történt...

.....

* Edelpeck Borbála, Mátyás király szeretője, Corvin János anyja.

* I. Jakab, aki a 13. században uralkodott, és aki II. András magyar király lányát, Jolánt (vagy Jolántát) vette feleségül.

* Podjebrád Katalin, akivel 1463 tavaszán össze is házasodott Mátyás, de az ifjú királyné egy évvel később, első gyermeke születése közben meghalt.

Buda

Őszinteségem kifizetődött. Az ekkor már tíz éve özvegy király a bizalmába fogadott. Olyannyira, hogy én is egyike voltam azoknak, akiket előreküldött Olaszthonba, tizenkilenc éves arájának fogadására.

- Ha már a frivol Ferdinánd családjáról ennyi kellemetlen pletyka kelt lábra, remélem, legalább tetszetős lesz ez a kétes hírű leány... - sóhajtotta, mielőtt útnak indított...

Nápolyi apósának számtalan gyermeke volt jobbról- balról, a leendő magyar királyné még az első házasságából született. A menyasszony egy apróddal folytatott viszonyáról hozzám is elértek a pletykák. E kétes hírről én nem szóltam a királynak. Azért sem, mert ha igaz is volt, már nem számított. A férfit a hercegnő lakosztályában egy lanthúrral megfojtva találták meg...

Az igazságot már csak a nő tudhatta, de annyi kétségtelen, hogy engem nem egy szégyenlős és félénk ara fogadott. Szemérmetlenül végigmért, utána pedig biggyesztett ajakkal fogadta a drága ajándékokat. Kinézetében nem hasonlított az olasz asszonyokra: a kék szemű, szőke hajú Beatrix inkább tűnt északinak, mintsem délinek. Mátyás megnyugodott, amikor levélben én is biztosítottam menyasszonya igaz szépségéről. Az olasz ara két és fél hónapja utazott már hol lóháton, hol a hintóban - Mátyás pedig csak Székesfehérvárig jött elébe.

A déli égaljhoz szokott asszony és kísérete eleinte kuncogva nézte a vállunkra vetett hatalmas medveprémeket, de amikor saját bőréen is megérezte Magyarhon fagyasztó téli dermedtségét, elnémult, és a hintóba zárkózott.

Lélegzet-visszafojtva figyelte a jégbe zárt tavak mozdulatlan világát és a behavazott, vad mocsaras vidék kietlenségét.

Egyszer csak hatalmas tüzet vettünk észre a távolban - a szabad mezőn.

- Mi ez? - kérdezte tőlem ijedten. - Miféle barbárok gyújtogatnak erre felé?

- Nincs okod a félelemre... - néztem a távolban lobogó óriási máglyák felé. - A király megérkezett.

Aggodalma nem tűnt el.

- Mire kell ekkora tűz? - nyújtogatta kifelé nyakát az aranyos hintóból.

- Csak meleg fogadtatásban kíván részesíteni!

Beatrix arcán előbb a meglepettség ült ki, majd végül fülig érő szájjal nézegette az elébe vezényelt több ezer lovas.

A sátrakat a lobogó tűzrakások között verték fel, a földre pedig égszínkékek posztót gurítottak a leendő királynő lába elé.

Mátyás azonnal leszállt lováról, ahogy odaértünk. A forró hódolat meghatotta a hercegnő szívét, és nem zavarta a rászegeződő több ezer kíváncsi szem. A puha posztón illetlenül szapora léptekkel haladt a királyi sátor felé. Mátyás se maradt el a lelkesedésben, Beatrix elé sietett. Félúton találkoztak.

A hercegnő térdre akart ereszkedni előtte.

- Királyom... - suttogta. Forró lehelete látszott a télben.

Mátyás megragadta, magához emelte, és jobb karján sietősen bevezette a sátorba.

- A nápolyi üdvözetemet megkapta? - kérdezte már a melegben...

Beatrixból áradt a rózsailat, vakítóan fehér fogaival zavartan mosolygott.

- Szerenádot nem adtam, de egy lantost azért küldtem - nézett a porcelánbőrű leány arcába Mátyás.

A hercegnő ijedtében ajkára harapott. Ebben a pillanatban értettem meg én is, hogy az ara szeretőjét a felséges vőlegény ölette meg.

Beatrix arcán viszont nem tartott soká a döbbenet. Újra széles mosolyba szaladt vörösre festett szája.

- Ha tudtam volna, hogy ilyen határozott felséged, akkor előbb jöttem volna!

Mátyásnak ennyi elég volt. Arcán nyoma sem volt a haragnak: az aranyló fürtök és ígéző kék szemek megtették a hatást. Vidáman nézett menyasszonya szemébe. Beatrix ügyet sem vetett a hatalmas pompára, amivel a sátrat berendezték, csak Mátyással foglalkozott, aki büszkén vezette a két hatalmas ezüstszobor közé helyezett királyi székekhez.

A ló méretű unikornisszobrok azért már feltűntek a vidám arának.

- Ezek igaziak - dicsekedett a király az állatok homlokán ékeskedő szarvakkal.

Beatrix gyönyörködve húzta végig az egyiken fehér ujját. Mátyás rendkívüli módon rajongott a legendás lényekért: tanácsom ellenére egy kastély árát fizette ki a vadállat ékességéért.

- Szűzlánnyal lehet csak befogni... - nézett a király a szőkeség szemébe. - Tisztasága megszelídíti a vadállatot... aki az ölébe hajtja a fejét.

Beatrix csillogó tekintettel nevetett fel:

- És az én királyom ezt elhiszi? - Az üde kacaj vidámságot csalt Mátyás arcára. - Remélem, a hétfejű sárkányokban azért nem hisz!

- Azokat már legyőzték a katonáim! - nevetett fel a király is. Rendkívül élvezte a jövődöbelijével való társalgást, akinek műveltsége első pillanattól fogva lenyűgözte. No meg Beatrix lelkesedése.

- Királyom... - mondta ki magyarul a királylány, majd olaszul folytatta: - Boldog vagyok, hogy végre személyesen is megesküszünk!

- Nálam nem jobban, hercegnő! - És láttam a szemén, hogy a király abban a pillanatban szerelemre lobbant.

Beatrix pedig elégedetten rogyott le a neki fenntartott, selyemhímzéssel díszített karosszékre.

A Duna jegét már javában vágták, amikor a királyi párral én is Budára érkeztem. Beatrixot elbűvölte a magyar tél és a király. Hófehér paripáktól vontatott aranyos szánon bejárták az egész várost - a nápolyi asszony rajongott a hóesésért. A király pedig Beatrixért.

És ez a rajongás jóval az esküvő utánig kitartott. A nász és az örökösön való szorgos munka jó darabig minden idejét lekötötte.

Nem bántam ezt, mert Sára is velem tartott Budára. A legtöbben szolgálónak hitték, még a hozzám legközelebb állóknak sem beszéltem róla.

A királyt víg kedélyűvé tette az ifjú feleség és a házaselet, mogorvasága eltűnt egy időre.

- Engem is jobban csábítana, mint a püspöki szék! - jegyezte meg Sára láttán.

Nem zavarta asszonyom, de közelében akart tartani, ezért Sárával együtt a Várhegyre költöztetett. Előző tulajdonosától elkobzott egy, a hegyoldal északról délre szűkülő végében álló emeletes házat, és nekem adta. Nem volt okom a panasza: új otthonom messze a többi épület fölé magasodott a várszerű, vastagabb falakból épült lábával.

- Olyan, mint egy erődítmény... - suttogta Sára, amikor először meglátta.

Mellettünk az utcán bohócruhába öltözött legények bajvívást színlelve tréfálkoztak, úgy tartottak az északi várfal felé.

- Nem leszünk magányosak, az bizonyos... - mondta aztán, miközben a víg férfiakat nézte. Majd hirtelen a Szent Zsigmond-kápolna felé fordult, amelynek bejárata előtt zajosan tülekedtek az apácák.

- Közel a palota... - járatam a szememet körbe a téren. Tekintetem végül kicsit távolabb állapodott meg. Ott, ahol Hunyadi Lászlót lenyakazták.

- Az ott kinek a szobra? - biccentett Sára is a kivégzés emlékhelye felé.

- Hunyadi Lászlóé.

Ijedtében kinyílt az ajka:

- Úgy értsem, hogy ott vágták le a fejét?

Helyeslően bólintottam.

Elkapta a fejét, és inkább újra a házunkat nézte. Majd a királyi palotát, utána meg engem.

- Központi hely, Tamás... - erőltette a mosolygást.

- Az - vágtam rá, és megfogtam a kezét. Húztam magam után a széles, boltíves kapualj felé. Hatalmas kocsibehajtó vezetett az utcától teljesen elzárt udvarunkba. A földszinten a konyha és a szolgálók szobája állott, az emeleten pedig kandallóval ellátott hálószobák és egy díszterem kapott helyett.

Sárával kézen fogva álltunk a drágán felszerelt pohárszék előtt. Mellettünk kétféle asztalt helyeztek el: egy kereket és egy négyszögletűt. Körülöttük selyemkárpitokkal díszített székek sorakoztak.

- Hatalmas ház... - suttopta.

- Egy sereg gyerek is elfér... - csókoltam meg jókedvűen a halántékát.

Elhúzódott.

- És ha nem lesznek gyerekek?

- Akkor nem lesznek - öleltem át. - Akkor kergetőzni fogunk a szobákban... - suttogtam a fülébe. - Még hozzá meztelenül...

- Ez nem tréfa, Tamás...

- Egyáltalán nem tréfa - bújtam a fejemmel a nyakához. - Ezt nagyon is komolyan veszem...

Vetköztetni kezdtem, amire tiltakozott:

- Meglátnak minket!

- Dehogyan látnak! - csókoltam.

- Az ablak is nyitva...

Elengedtem. Az ablakhoz léptem, és behúztam a fatáblákat. Ám hiába akartam folytatni, amit elkezdtem, Sára csak aggodalmaskodott tovább.

- Mit gondolnak majd, miért van csukva az ablak fényes nappal?

- Gondoljanak, amit csak akarnak... - búgtam a fülébe. - Engem nem érdekel!

- De engem igen!

Mélyet sóhajtottam.

- Nem tetszik Budavár?

- Tetszik.

- Tán már én nem tetszem?

Elnevette magát, de a csukott ablak felé bámult.

- Akkor mi a baj? - fogtam meg az állát.

- Én... - suttogta szomorúan. - Én vagyok a baj... Anyám szerint sosem lesz saját gyermekem.

- Nem érdekelnek a jóslatai!

- És ha igaza lesz?

- Akkor nem lesz gyermekem! - néztem a szemébe.

- Tamás... - sírta el magát.

- Téged akarlak, amióta csak az eszemet tudom!

Ettől csak még jobban sírt.

Átöleltem, és hagytam, hadd sírjon annyit, amennyit csak akar. Nem vigasztaltam, és nem csitítottam, csak simogattam a hátát.

Másnapra elapadtak a könnyei, és vidám napok köszöntöttek ránk. A belső kertnek saját kezével esett neki, és tavaszra már teleültette gyógynövénnyel. Elborított minket a zsálya. Átható illata mindent elárasztott, hazafelé már a kapualjban megcsapott az édeskés, balzsamos illat.

Egy nap arra lettem figyelmes, hogy Sára az udvarban álló magányos tölgyfa kérgét éppen úgy kapargatja, ahogy Eta szokta.

- Mire kell neked az a fakéreg? - kérdeztem tőle.

- Hogy meglássam, kinek a vére öntözte ezt a földet...

Amit hallottam, egyáltalán nem tetszett, de törekedtem a békességre - ezért szó nélkül hagytam válaszát.

Arra viszont én hamar ráébredtem, hogy nemcsak a várhegyi polgárok között élünk, hanem a szegények között is. Rengeteg szerencsétlen sorsú ember járt erre: voltak, akik a várbeli börtönökben őrzött rabokhoz jöttek, mások meg csak koldulni.

Ahogy én a király mellett, úgy Sára a nép mellett találta meg a helyét. Gyorsan híre ment, hogy ért a gyógyításhoz, és az asszonyok csakhamar már a házuknál keresték. Éppen úgy jöttek hozzá is, ahogy annak idején Etához. Néha még éjnek évadján is felzörgettek minket.

Egyik ilyen alkalommal elfogyott a türelmem:

- Nincs más bába ebben az átkozott városban? - dörzsöltem a szememet. - Lassan minden éjszaka felfernek!

Sára nem törődött a megjegyzéssel. Felvette a köpenyét, gyorsan belebújt a cipőjébe, és máris rohant lefelé a földszintre.

Nem tudom, mi volt a jobb: amikor a beteget és betegséget házhoz hozták vagy amikor neki kellett odamenni... Mindenesetre féltettem őt, és egyedül nem engedtem, hogy útra keljen a városban. Ragaszkodtam hozzá, hogy a kocsisom vele legyen...

Idővel aztán visszatért a király borongós, komor arca. Ilyenkor szívesen bolyongott az állatai között a vadsparkban. Én is ott találtam rá, hogy a folyó ügyekről értekeznek vele. A díszes kertben az adókról beszéltünk, amikor felesége csatlakozott hozzánk. Dölyfösen nézte a király oroszlánjait.

- Hát nem fenségesek? - kérdezte tőle férje, de hiába. A királyné arcára kiült, mennyire nem szíveli őket.

- Ezek a Medici-félék?

Mátyás átkarolta hűvös feleségét, és a fülébe suttozta:

- Nem, Bice... ezek nem azok. - A vállán keresztül átmutatott két másik, távolabbi állatra. - Azok ott, ni... azok a firenzeiek.

A királynő unottan fordított hátat a vadállatoknak, és a labirintuskert felé vette az irányt. Legjobban a madaraknál szeretett álldogálni, ahol az aranyló kalickákban mindenféle idegen, egzotikus szárnyas csivített.

Mátyás viszont nem szerette a lármájukat. Sokkal szívesebben ácsorgott a csendes vadállatok előtt.

- Rajtunk kívül nincs más ellenségük - nézett rám.

Alkalmazkodásra jelesre vizsgáztam: csendben álltam mögötte, hagytam, hadd nézegesse a vadállatait.

- Látod, Tamás? - fordult felém - Almatagon heverész- nek csak itt... - Körbetekintett a vadaskerten. - Olyanok, mint te a palotámban...

Nem vitatkoztam a gondolattal. A titkári munkát ugyan elvégeztem, de nem szerettem.

- Te is úgy ülsz az ajtóm előtt, mint itt ezek... - Újfent elkapta a melabú. - A királynő nem esik teherbe - mondta ki, amiről már sokan

sutyorogtak. - Túl sokat adtam már a koronáért... - Vértelen szája keserű mosolyba húzódott. - Nem fogom elveszíteni...

- Még nem késő - akartam vigasztalni, de leintett.

- Minden birtok, ami a koronára száll, Jánoska kezére kerüljön... -
Törvénytelen fia sorsát eddig is kitüntetett figyelemmel követte, de ettől a naptól fogva már a királyné előtt sem titkolta.

Ismét az oroszlánokra szegezte pillantását.

- Ideje lesz újra táborba szállni... - suttogetta maga elé.

Mire a királyi palotából hazaértem, nemcsak a nehéz kámforillat fogadott, hanem a kocsibehajtó ülőfülkéiben is négy állapotos asszony várakozott. Hajlongva köszöntöttek, miközben elhaladtam mellettünk.

Sára annyira serénykedett a földszinti konyhában - gyolcsdarabokat vágott fel egy ollóval -, hogy észre sem vette jöttömet. A szakácsnőt is befogta maga mellé: az éppen valamiféle forró főzetet szűrt le.

- Ispotály lesz a házból? - kérdeztem köszönés helyett.

Megijedt a hangomra, és kiejtette kezéből az ollót. A szerszám nagy csörrenéssel esett a mozaikból rakott drága padlóra.

- Telihold van... - hadarta egy futó mosollyal, majd felkapta az ollót, visszament az asztalhoz, hogy folytassa a gyolcsok csíkokra szabdalását.

Egy mély sóhajtással vettem tudomásul, hogy mit jelent számomra az égi állás: forgalmas és magányos éjszakák elébe nézek, mert Sárát egymás után fogják a szülésekhez riasztani.

- Miért ülnek kint? - kérdeztem fáradtan.

- Még nem fordult át bennük a gyerek...

Gondterhelt arccal járt a keze, ezért nem is szóltam többet, hanem felvonultam az emeletre.

El akartam fogadni és meg akartam érteni, hogy minden áron segíteni akar a viselős asszonyoknak. Nem vehettem el tőle a bábaság örömét. Saját szülés nem adatott meg neki, de a más gyermekének világra segítése is boldoggá tette.

Neki nem számított, ki az anya. Ugyanolyan odaadással segítette a gazdagokat, mint a szegényeket, ezért aki nem tudott fizetni, az hozzánk járt. A vízpartról is sorra kaptattak fel az asszonyok, Óbudáról is jártak hozzánk, sőt még a messzi Ördögárok menti területekről is felkeresték a szegények.

Megtehetette, hogy ingyen segítsen, hisz én sokkal többet kerestem, mint amire szükségünk volt.

A király az évek múltával egyre jobban ragaszkodott azokhoz, akiket szeretett. Herceget ugyan nem kapott Beatrixtól, mégis szívesen vitte magával, ha elhagyta az udvart.

De nem csak ő bánkódott a törvényes örökös hiánya miatt. Ahogy Sárának a férjétől nem született gyermeke, úgy tőlem sem. De én a búslakodás helyett vagy a kancellárián ültem, vagy fegyvert ragadtam.

Sárát a bábaság vigasztalta. Nem nyúzott, hogy mikor érek haza, lefoglalta magát. Ha későn jöttem, akkor sem dorgált, hanem kihasználta az időt: akár éjnek idején is a konyhában állt, hogy a zsályáival foglalatoskodjon. Soha nem volt elég ebből a gyógynövényből. A halhatatlanság füvének nevezett csalánból mindenféle orvosságot készített: fájdalomcsillapítót, sebtisztítót és főzeteket... Ezeket ajándékba osztogatta a szegényeknek.

Azonban egyre többször fordult elő, hogy nem volt otthon, amikor hazaértem.

Egy ilyen nap egyedül járkáltam a hatalmas házban. Persze jeleit mindenhol otthagytam: a pohárszéken tyúkszíros tégelyek sorakoztak, az ezüstedényekben pedig rózsavíz pihent. Mindkét asztalon és még a brokátszövetes karosszékemben is vászontörölközők, lepedők és gyolcsok tornyosodtak.

Véletlenül belerúgtam egy földre esett erős lenfonalba, ami azonnal letekeredett, és messze gurult az új piros, növénymintás keleti szőnyegen.

Bosszúsan eredtem utána. Visszatekertem a zsinórt, és hangos csattanással vágtam az asztalra

Sára éppen ekkor toppant be. Mosolyogva közelített, de nem talált jókedvemben.

- Már azt sem tudom, merre jársz!

- Mi ütött beléd, Tamás?

- Nem neked kell mindenkin segíteni! Néha itthon is lehetnél!

- Mi a baj? - lépett elé.

- Minden rózsaszagú ezektől a kencéktől! - lélegeztem szaggatottan. - És minek ez a török szőnyeg ide? - mutattam a földre. - Nem akarom a saját házamban is rájuk emlékeztetni magam!

Nem válaszolt semmit - inkább megsimogatta az arcomat. Vállamra csúszott tenyere, utána a mellkasomra. Lábujihegyre emelkedett, hogy megcsókoljon.

Puha ajka sem csitított le teljesen, de egy mozdulattal lesöpörtem a vásznakat az asztallapról, és Sárát ültettem fel a helyükre.

- Hiányzol... - nyögtem a fülébe, miközben türelmetlenül túrtam fel a derekáig a szoknyáját.

- Itt vagyok! - Két kezébe fogta az arcomat. - Itt vagyok, Tamás...

Éjjel neszezésre ébredtem, és nem találtam magam mellett. Kikeltem az ágyból, és a hang irányába indultam.

Éppen az összetekert szőnyegguriga előtt térdelt.

- Mit csinálsz?

- Ajándékba kaptad - mondta, miközben kifújta egy arcába hullott tincset, és felnyalabolta a szőnyeget. - De elvitetem innen!

Nem engedtem cipekedni, azonnal ki akartam venni a kezéből.

- Elbírom - ellenkezett.

- Attól még nem hagyom!

Elvettem tőle a tekercset, és lesétáltam vele a földszintre.

- Nagyuram! - ugrott elé egy álmos szolga. - Baj történt?

- Nem! Semmi baj sincs... - Ahogy ezt kimondtam, át is járt az érzés. - Az égvilágon semmi baj... - Majd nevetve a kezébe nyomtam a drága szőnyeget. - Fogd! Ez a tiéd!

Beatrix viszont Sáránál sokkal nehezebben viselte, hogy nem képes trónörököst szülni. Meg talán túlságosan sok szabadideje maradt, és ez volt az oka, hogy intrikáival néha még a férjének se röstellt ártani. Amikor ez kiderült, nagy könnyekkel kérte a bocsánatot, amit meg is kapott.

Rendkívül ravaszul járt az esze: sokszor kicselezett engem is a sakkban. Velem jobban szeretett játszani, mint a királlyal, akinek mindig csak engedett.

- Ha szülnék egy fiút, akkor a lábaim előtt heverne... - sóhajtott fel, amikor mattot adott.

- Így is ott fekszik... - válaszoltam.

A király és királyné bizonyos dolgokban homlokegyenest mást gondoltak, de én mégis mindegyikkel szót értettem. Beatrix értett a politikához, és anyatigrisként óvta Mátyás és önmaga érdekeit.

Egy alkalommal megkérdőjeleződött az egyik báró hűsége. Ráadásul olyané, akit az uralkodó sokra tartott. A királyné nyomban a fejét akarta vetetni, de Mátyás nem hajlott a dologra.

- Vagy vedd fejét, vagy nevezd ki! - sziszegte az asszony.

Mátyás meghökkent a szavain.

- Nevezzem ki?

- Ha nincs erőd nyomban kivégezni, tán tartod még valamire - közölte a királyné jegesen. - Tedd próbára!

- És ha elbukik?

- Akkor nyugodt szívvel ölöd meg!

Az idő a királynét igazolta: a hűtlen báró elárulta a királyt. Ekkor Beatrix, mint egy fúria, az egész családjával végezni akart.

- A családot kiirtani már bosszú - figyelmeztettem őket.

- Feleségét is ölesd meg - követelte Beatrix. - Hisz ő maga találta ki az egészet!

- Nem pártolom a kegyetlenséget... - nézett rá összevont szemöldökkel a király. - Fogat fogért, szemet szemért! De nem többet!

Beatrix dúvadként rohant ki a lakosztályból. Mátyás nem törődött vele. A tükörhöz sétált, kihúzta magát, és széles mosollyal köszöntötte képriasát.

- Mátyás, az igazságos... - jelentette ki magáról. Fordított egyet az arcán, és jobb profiljának is megismételte: - Az igazságos király...

Észrevette, hogy nézem. Mosolyomra viszont komoly arccal felelt:

- Valamilyennek úgyis fognak szolítani! Vagy mi hintjük el, vagy ők tűzik fejemre!

Tettem róla, hogy így történjen: elfogulatlan ítéleteinek híret vitték a hűséges bárók és főpapok.

Később értesültünk róla, hogy a halálbüntetéssel sújtott báró feleségét megmérgezték. A király is tudta, hogy a bolondulásig szeretett asszonya benne volt az ügyben. Amikor hívatta, felesége agyonrített szemekkel érkezett. Még mielőtt a király kinyithatta volna a száját, Beatrix a földre rogyott, és keserves sírásba kezdett:

- Meghaltak a papagájok... - zokogta. - Mindegyik madárkám odaveszett!

Mátyás tüstént felpattant, hogy vigasztalja. Ezer másik madarat ígért neki, de a királyné csak nyelte a könnyeit:

- Mindegyik madár máshogy dalol! - suttozta. - Soha többé nem hallhatom már azt a muzsikát...

- Bice... - csókolta a homlokát a király. - Akkor az is lehet, hogy még szebben dalolnak majd!

A királyné viszont vigasztalhatatlan volt, és összetörve távozott. A király egy darabig némán meredt a messzeségbe. Suttogva szólalt meg:

- Talán ebből majd tanul... - nézett rám. - Sosem szerettem azokat a madarakat! ... János anyja úgy megvénült... - váltott témát közönyösen. - Tudod, Tamás... rájöttem valamire. A túl jó lélek idővel elcsúfítja az asszonyt. - Keserűen felkacagott: - Az én Beatrixomon persze nem foghatnak az évek. Fenséges szépség!

Egy ideig még csendben vártam, majd megköszörültem a torkomat, és folytattam a napi ügyekkel:

- A háborúhoz több pénz kell, felség.

- Idén már kétszer szedtünk rendkívüli hadiadót! - pillantott rám mérgesen.

Igaza volt. Már így is lenyúztuk a népet: a kapuadóból füstpénz lett, amit nem portánként, hanem háztartásonként kellett fizetni. Az még kisebb egységet jelentett. A harmincad vámot pedig, mivel túl sokan kaptak mentességet alóla, átkereszteltük koronavámra.

- Az oszmánokhoz akkor is gyengék vagyunk, ha háromszor szedjük is be - horkant fel.

Én is tudtam, hogy nincs elég arany a kincstárban, mégis rendkívül csalódtam. Hunyadi János fiától többet vártam.

- Örüljünk, ha megvédjük magunkat délen... - sóhajtotta.

Mátyás a csehekkel és a lengyelekkel vívott csatározások után csak az osztrákokkal akart háborúzni. Az évekkel még inkább nőtt a hiúsága. A császári korona annyira csábította, hogy még a törökkel is lepaktált: a déli vármegyék sértetlenül átengedték az Ausztria felé portyázó bugyogó- sokat.

Sárát egy alkalommal egy gazdag kereskedő felesége hívatta. A szolgálólányuk alkonyaikor topogott a házunk előtt.

- Elakadt a gyerek - közölte aggodalmasan. - Siessen az asszonyom, mert az úr már az orvost is odahívatta!

- Kifelé innen! - ordítottam rá, majd megragadtam Sára karját. - Ne ártsd bele magad!

- Eressz! - szórt villámokat a szeme. - Ismerem a férfit! Ha nem jön ki a gyerek, nyugodt szívvel megöleti az asszonyt!

- Én is ismerem azt a kereskedőt - másztam az arcába. - Éppen ezért kérem, hogy ne menj oda!

- Nincs vesztegetni való időm! - tépte ki magát a kezemből.

Álltam, és néztem, ahogy magához veszi a szükséges eszközöket. Majd egy nagyon erős szerért nyúlt, ágaskodnia kellett, hogy elérje. Ritkán használta, és a legfelső polcon, napfény elől elzárva tartotta.

- Nem segíthetsz mindenkien ... - álltam elé. - És nem is kell... Mert veszélyes!

Rám sem nézett. Kikerült, kezében a sötét tégellyel.

- Ne menj oda! - kiáltottam.

- Hagyjam, hogy kívágja belőle egy borbély?!

- Ha valami baj lesz a gyermekkel, téged vádolnak majd...

Ekkor megtorpant.

- Az isten szerelmére, Sára! - túrtam a hajamba. - Nem akarom, hogy a szájukra vegyenek! Nem akarom, hogy úgy járj, mint Erdődön...

Szembefordult velem. Arca szomorúságban úszott.

- Ne te hajtsd ki belőle azt a gyereket... - folytattam már halkabban.

- Nem én teszem - suttogta, és megrázta a tégelyt -, hanem a fekete üröm...

Még közelebb léptem hozzá.

- Tudom, hogy te csak segíteni akarsz... - Megsimogattam az arcát. - De bízd az orvost!

- Azt kéred, hogy ne segítek neki? Akkor se, ha én tudok?

- Azt akarom, hogy ne keveredj bajba! - Átöleltem, úgy tartottam fogva. - Bízd a férjére! És az orvosra... - simogattam a haját, és csókoltam a halántékát.

- Abba belehalhat...

- Te meg abba, ha az emberek újra a szájukra vesznek - suttogtam a fülébe. - Maradj itthon, velem...

Aznap este sikerült meggyőzőnöm, amiért másnap estére éktelen haragra gerjedt.

- Hiba volt rád hallgatnom... - járkált fel-alá a szobában, mint egy dúvad. - Miattad halt meg az az asszony!

- Sára! - emeltem fel a kezemet. - Mindenkit nem lehet megmenteni!

- Öt meg lehetett volna - kiáltotta a képembe. - Még ma is élne, ha nem féltened ennyire azt az átkozott jóhíredet!

- Én nem magamat félttem, hanem téged! - ordítottam vissza.

- Mitől, Tamás? - remegett a hangja. - Bába vagyok... Az a dolgom, hogy segítek!

- Óvatosan segíts... - Összekulcsoltam kezeimet a tarkóm mögött, és én is járkálni kezdtem a szobában. - Nem akarom, hogy itt is megvádoljanak...

- Csak segítek nekik... - suttogta.

Az ablakhoz léptem, mintha a válaszokat az utcán találnám.

- Ők nem vádolnak semmivel... - Sára közelebb lépett a hátamhoz. -

De te mivel vádolsz?

Megfordultam, de nem mondtam egy árva szót sem.

Zöld szeme elszántan villant a sötétben.

- Ha tetszik neked, ha nem, segíteni fogok nekik... Ne várd, hogy tétlenül nézzem, ahogy birka módjára levágják az asszonyokat!

- Sára! ... Nem jókedvében tette az orvos! - próbáltam jobb belátásra bírni. - Magzatmentést végzett!

- Szerintem meg gyilkosságot! - sziszegte. - Élő anyán, ez ölés!

Nem mindenben értettünk egyet, de egymást töretlenül szerettük.

Az oroszlán

A palota légköre olykor fullasztott, pedig az uralkodó könyvtára és annak termei pompázatos berendezéssel tündököltek. A kupolaterem falára azonban hiába festették a csillagos mennyezetet, mégis bezárva éreztem magam.

Fáradtan ültem le a polcok előtt húzódó aranyozott kerevetre, vágyva a természetbe és a régi életemre. Gábrisra gondoltam, és Itáliára. Hiába törtem magasra, nem ide indultam...

A kongó teremben nem mozdult a levegő. Lazítottam ingemen, kibújtam fekete bőrcipőmből, és a hűvös márványpadlóra tettem a talpamat. Gondolatban a szülőföldemen jártam, ám amikor felfelé pillantottam, az erdői égbolt helyett a király születési csillagzatába ütköztem a festett mennybolton.

Az ég tudománya egyenesen felbosszantott. Különösen azért, mert Sára is egyre többet érdeklődött iránta. Néha elkísért a palotába, hogy Mátyás híres asztrológusaival találkozhasson. Erdődön illet csak Eta művelt, itt meg a királynak saját csillagolvasói tejben-vajban fürödtek. Értetlenül álltam azelőtt, ahogy Mátyás nem elégszik meg a messze földről híres könyvtár tudományos bölcsességével, hanem állandóan az eget és a csillagokat kémlelteti.

- Minden titok oda van írva... - törte meg a csendet éppen az ő hangja.

Talpra szökkentem, de kezével nyugalomra intett. Egyszerű öltözkében állt előttem: csuklyás posztóköpönyegre cserélte a bársonypalástot.

- Két évszám... - nézte a képletét ő is. - Születés és halál. Nem látunk e mögé, sem elé... A halált pedig titok övezi.

Udvariasságból mosolyogtam.

- Tudom, nem rajongsz a csillagbölcséletekért... - folytatta. - Pedig a csillagok Isten hírnökei. - Végigmutatott a mennyezeten. - Minden titok az égre van írva, Tamás! Az ott egy térkép!

- Ha még ez igaz is - szólaltam meg óvatosan -, arra nem gondol felséged, hogy aki adta nekünk az életet, ő azt kívánja, hogy ez titok maradjon?

- A csillagok jelek - rázta meg a fejét -, hogy vezessék az embert!

- Az égitestek jelek, hogy mérhessük velük az időt.

- Akkor mi a válaszod a betlehemi csillagra? - nézett rám szemöldökét felhúzva. - A csillagok jelek! És ahogy a kelet felől jött bölcsek kifürkészték a jelek jelentését, úgy nekünk is ezt kell tennünk! Aki megérti a csillagokat, az megérti Isten szándékát is!

Ezúttal nem álltam meg szótlantul.

- Ez majdnem halálra adta a megváltót! - néztem a szemébe. - Királyom... a betlehemi csillag Heródeshez vezette a bölcseket. Nem pedig Jézushoz! És ugyan azért jöttek, hogy hódoljanak a Messiásnak, de a jó szándékuk majdnem megölte az ártatlan kisdedet.

A király összepréselt ajkakkal hallgatott.

- Heródes előtt éppen ők voltak azok, akik felfedték Jézust.

Erre összehúzta bozontos szemöldökét.

- Királyom! ... A bölcs csillagfejtőket a jeleik Jeruzsálembe vezették, a kis Jézus ellenségéhez, és nem Betlehembe. Előbb tűnik ez az ördög művének, mint Istenének...

- De Isten angyala figyelmeztette őket, hogy ne menjenek vissza! - mondta ugyan mérgesen, de tekintetében már felgyűlt a kétkedés.

- Jézus azt mondja, hogy az utolsó időben lesznek jelek az égből, a napban, a holdban és a csillagokban... - kegyelmeztem meg neki. - De nagy király! ... Nem lehet, hogy azok a végidőre utalnak majd?

Kérdőn nézett rám.

- Azt biztosan érteni fogjuk... - folytattam bizonytalanabban. - Rögvest, ahogy meglátjuk.

Elgondolkodott egy pillanatra, és nem szólt többet a csillagokról.

- Kijössz velem az utcákra? - kérdezte barátságos hangon. Szeretett éjjelente, feltűnés és pompa nélkül bóklászni. Volt, hogy egy-egy ivóba is betértünk.

Bólintottam.

- Ennél egyszerűbb ruhát végy! - nézett rajtam végig.

Úgy tettem, ahogy kérte. Amikor visszatértem, még mindig a kupolaterem mennyezetét bámulta:

- Azt mondják, a házasság, a hadverés és a királyválasztás Isten dolga... Ehhez mit szólsz, Erdődi Tamás?

- Hogy azért az embernek is van némi beleszólása...

- Reméltem, hogy így beszélsz - fordult szembe velem. Mosolyra húzódott a szája. - A fiamnak menyasszony kell! Alaposan át kell gondolnunk a választást...

Jánosban látta a jövőt, és mindenáron azt akarta, hogy a bárók és a többi fejedelem is elismerjék vér szerinti fiát a jogos örökösnek.

Habár gyermekem még mindig nem született, és vonakodtam főpap lenni, de az aranyukat azért elirigyeltem. És hiába vágytam a török ellen, Mehmed szultán halála után utódjával - Bajaziddal - a király fegyverszünetet kötött. Ráadásul az én Sárám egyre inkább a gyógyítással és a csillagokkal foglalkozott. A körülmények egy cseppet sem lelkesítettek...

Egyik este épp lefekvéshez készülődtünk, amikor egy hatalmas könnycsepp gördült ki a szeméből. El akarta rejteni, nyomban letörölte.

- Miért búslakodsz? - fordítottam magam felé az állát.

- Nem élek már soká...

Aggódva néztem rajta végig, de betegségnek nyoma se látszott rajta.

- Orvos látott már?

Lesütötte a szemét. Megsejtettem a babonát - eleresztettem:

- Már megint a csillagtudósok beszéltek tele a fejedet?

- Amikor a sorsom végére érek, a te csillagod ragyogni fog!

- Elég! - emeltem fel a kezemet. Kikeltem az ágyból, és az ablakhoz mentem.

- Tamás... - beszélt a hátamnak -, én halok meg előbb.

Behunytam a szememet, és mélyeket lélegeztem.

- Hallod, amit mondok?

Megfordultam.

- Hallani hallom, de egy cseppet sem érdekel!

- Mondd, a démonok erdejére emlékszel-e még?

Nem válaszoltam neki. Újra a sötét éjszakát kémleltem az ablakból.

- Ott az erdőben te is álmokat láttál... Tudom, hogy így volt, Tamás!

- Az isten szerelmére! - csattantam fel. - Van gondom elég. Sem a boszorkányság, sem pedig az asztrológia nem hiányzik!

- Istenben hiszel? - szegezte nekem a kérdést.

- Hiszek.

- Elvégre pap vagy. Illik is.

Én befejezettnek tekintettem mára a beszélgetést, de ő nem.

- Sosem fogsz kilépni az egyházból... - reszketett a hangja. - Sőt...

- Elég ebből! - kiáltottam rá. Elfogyott a türelmem. - Nem érdekelnek a csillagok, sem az álmaid!

Ha én méregbe gurultam, ő ellágyult - ez volt a fegyvere.

- Mi a gondod? - simogatta meg az arcom. - Tán segíthetek.

- Kötve hiszem... - sóhajtottam. - Jánoskának feleséget kell kerítenem.

- Ne foglalkozz annyit azzal az üggyel!

Ez már elhangzott máskor is. Ahogy az is, ami utána jött. És ez egyáltalán nem tetszett nekem.

- Bele ne kezdj...! - emeltem fel a mutatóujjam fenyegetően, de ő nem törődött velem.

- Jánoska nem lesz király...

- Sára...!

A számra tette az ujját, hogy elcsendesítsen.

- Te pedig nagyobb leszel a királynál is... - Smaragdzöld szeme könnyel telt meg. - Hatalmas leszel...

Elfordultam, és leráztam magamról a kezét.

- Sajnálom, hogy nem született gyermekünk - mondtam. - Akkor nem ilyen örültségekkel foglalkoznál!

Ahogy a királyi udvarba kerültem, a családomnak is a gondját viseltem. Ferencet is a kancelláriára hívtam, hogy a szemem és a fülem legyen. A kérvényeket soha nem engedtem ki a kezemből, azokat mindig én vittem a király vagy a tanács elé. Személyesen. Vagy nem vittem... Ahhoz nem voltam elég, hogy bárkinek kedvezzek, de ahhoz igen, hogy lelassítsam, ha az utamba állt. Beatrix is sokszor kérte a segítségemet, és mivel legtöbbször védelmezte a király érdekeit, eleget tettem az akarátának.

Persze továbbra is szervezkedett a háttérben. Talán a vérében volt. Az olasz természet... Váradi Péter kalocsai érsek ellen is intrikált, aki a kancellária feje volt, hiába csitítottam.

- Gondolkozz, Tamás... ! - győzködött. - Fiatalabb, és mennyivel előtted jár ő is... A te utadban is áll!

- Felséges Madonna! - tiltakoztam egyre fáradtabban. - Az én utamban ugyan nem áll.

Összefonta maga előtt a karjait, és felszegte az állát.

- Erdődi Tamás! Válaszolj nekem! A barátomnak tartod magad?

- Annak, felséges királyné.

- Akkor Váradi a te ellenséged is! - vágta csípőre a kezét. - Akinek barátja van, annak ellensége is! Tudd meg!

Farkasszemet néztünk. Ő adta fel előbb.

- A király vak - sóhajtotta elgyötörten. - Nem látja, ki a jótevője, és azt sem, ki az árulója... Szövetséget nyújt ellenlábasaiknak, és nem becsüli jóakaróit!

Nem mindenben értettem egyet a királlyal, de a királynéval sem. Ám mindkettejüktől nagy bizalmat kaptam. Beatrix azonban mindenkinél jobban végezte az intrikálást, és a kalocsai érseket végül a börtönbe küldte.

Mátyás nem kért egyenesen, ő inkább kérdésnek álcázta a kívánságait. Már magam sem tudom, hogy lett így, de mindkettőjüket segítettem.

Egyszerre.

Sárának nem tetszett az irány, amikor mindezt megosztottam vele.

- Ahogy az ökröt szarvánál, az embert érdekénél kell húzni.

- De te játszadozol velük... - figyelmeztetett.

- Nem gondoltak az én szarvamra - válaszoltam nevetve. - Nekem is kettő van. Egyiket az egyik, a másikat a másik húzza!

- Egy nap döntened kell majd, Tamás... - kezdett bele abba, ami nem érdekelt. - A csillagok szerint...

- Mindegyiknek megvan a maga igaza! - fojtottam belé a szót.

- A vérengző Beatrixé mi lenne?

- Ha megteszi, legalább nem sír utána.

- És akkor a király?

- Benne azt tisztelem, hogy képtelen minderre!

- Megbolondultál, Tamás... - fogta meg a kezemet. - A palota elvette a józan eszedet. Az ország érdekét ismered még? Tudod, mennyi adót fizet egy magunkfajta?

Tükröt tartott, amiben nem tetszett, amit láttam. Mégsem változtattam, csak sodródtam az eseményekkel.

Rangonit, egykori pártfogómat Rómában érte a halál. Mátyás idővel már mindenkit kineveztetett körülöttem a megürülő, zsíros püspökségekbe. A kincstárnok, Orbán báró* nálam fiatalabb volt, és örömmel ült át a győri püspöki székéből a megüresedett egribe.

- Nem mehet senki Rómába! - mérgelődött a király Rangoni halálán. Nem csodáltam, hisz amelyik főpapot ott érte a halál, az egyház isteni jelnek tartotta, és vagyona a pápára szállt.

- Te meg elmégy Győrbe - nézett rám. - Nagylucsei helyére.

- Püspöknek?

- Van ellene kifogásod? - Bennem ragadt a szó. - Megteszlek Győr ispánjának is. Az úgy már szép stallum!

- Azt nem kétlem - válaszoltam -, de messze leszek.

- Bécs és Buda közt félúton - mosolyodott el. - Azért ez lesz a tiéd! - Nemrég foglaltuk el a Habsburgok fővárosát, és székhelyét is oda helyeztette.

Sára csalódott lett a hírre.

- Ez min változtat? - kérdeztem tőle keserűen. - Úgy élünk majd, ahogy eddig is!

- Azt mondtad, azért lettél pap, mert nem volt más választás! Most van választásod!

- Miattad és a boszorkány anyád miatt van az egész! - Megdermedt a szóra, de nem érdekelt. Annyi minden volt bennem, ami kikíváncozott. - Nem egyszer döntöttem melletted... Hanem nap mint nap, amikor hozzád jövök haza! Minden találkozáskor téged választalak! Fogadalmat csak egyszer tettem - mondtam már halkan. - De mindennap, újra és újra téged választalak.

Láttam, hogy ez megérinti.

- Még úgy is, hogy nem szültem neked gyermeket? - suttozta végtelen szomorúsággal.

- Úgy is - válaszoltam. - Bárhogy. Mindenhogy!

- És ha azt mondom, csak azért, mert elvárásoltalak? - suttozta. - Ott, a démonok erdejében... Félttem, hogy nem éled túl.

Megdöbbsentem. Először vallotta be, hogy az anyja dala valamiféle varázserővel bír...

- Én kértem, hogy kössön össze - sírta el magát. - Hogy életben maradj! Hogy ne bántson az az átkozott erdő! - Egész testében remegett, ahogy felidézte.

Szavai felkavarták bennem a múltat, de nem firtattam tovább - jobban akartam őt megnyugtatni...

- Egyszer téged is megmentett az én istenem, engem meg akkor a te istened! - töröltem a könnyeit...

Aznap éjjel Etával álmodtam: ő húzta a fejemre a püspöksüveget, kacaja sátáni volt. Fel is riadtam azonnal, és már nem tudtam

visszaaludni.

Másnap a fülembé jutott, hogy az udvarban sokan ellenzik, hogy a király püspököt kíván belőlem csinálni. Még lefekvés előtt is ez a gondolat foglalkoztatott.

- Egy parasztyerek vagyok... - szólaltam meg minden előzmény nélkül, és Sárára néztem.

- Így van, Tamás! És ne is felejtse el, honnan jöttünk - fogta meg az arcom szeretettel. - Ne titkold! És akkor sohasem fordíthatják ellened!

Ő mosolygott, én nem:

- Te pedig felejtse el Etát... - suttogtam az arcába. - A fajtáját máglyán égetik el... Akkor is, ha püspök vagyok!

Anyám nem élte meg, hogy főpappá szenteljenek: egy héttel előtte tért meg az Úrhoz és apámhoz. Előrejutásom okán Bálint zokogott az örömtől, az én szívemben viszont vegyes érzelmek dúltak.

Sára aznap se nem örült, se nem szomorkodott: csendesesen vette tudomásul. Este, amikor vele háltam, azonban megragadta az arcomat.

- Istenért megbocsátok! - sziszegte a képembe. - De asszonyért nem fogok!

A féltékenységgel mosolyt csalt az arcomra...

Végül megfejtettem a király eszejárását: hűséges embereinek főpapi székekkel tölte be a száját. A címek valójában kárpótlások voltak az elmaradt jószágok miatt - mert földet, azt nem kaptunk. Életünkben dúskálhattunk, de leszármazott hiányában mindent visszacapott a korona. Mert Mátyás a fiának gyűjtött, akiből herceget csinált: minden birtokot, amit csak lehetett, neki adományozott. A mi hűségünkre pedig szüksége volt, ezért voltunk főpapjai. Minden, ami a koronára visszaáramlott, Corvin János kezében landolt. Talán ha az én fiam lett volna, én sem cselekedtem volna másképp...

De a király így is félt. Ez a félelem meg is változtatta: akinek csak tudott, annak hűtlenségi pert akasztott a nyakába, hogy Jánoska még többet és többet kapjon. Nyoma sem volt a régi uralkodómnak. A meddő királyné - saját gyermek híján - unokaöccsét, Estei Hippolitot kényeztette: a ferrari herceg még csak ötéves volt, amikor Beatrix az ország első egyházi javadalmát kérte neki.

- Nem való egy ötéves gyermek kezébe! - hárította el a kérést Mátyás.
- Prímásom legyen?! Hisz beszélni is alig tud!

- Hát akkor kinek a kezébe való? - vitatkozott Betarix. - Azt is Jánoséba? Már minden az övé. Én már ennyit se kérhetek? Hát ennyire sem számítok?!

A királyné könnye győzött, így nekem kellett kieszközölnöm a pápánál a kinevezés megerősítését.

- Ne siess vele...! - súgta a fülembe Mátyás.

Éppen ugyanígy vélekedett Sándor pápa is. Rendkívül lassan haladt az ügy.

Bálint bátyám Sárospatakon halt meg, így a szomorúság mellett még nagyobb felelősség hárult rám - ezután családom patronálását még komolyabban vettem. Ez évben pedig még két unokaöcsém is született, ami lendületet adott.

A király is tudott gyászomról, és a maga módján próbált enyhíteni rajta. Ünnepélyesen adta át a megújult címeres levelemet, amiben az ötküllős félkerék már aranyban pompázott, és a szarvas fejére a latinkereszt helyett egy lovagitorna-sisak került.

Nemesség ide vagy oda, testvéreim fiai csak aranyat kaphattak tőlem, földet nem - mert abból nekem se sok jutott.

- Nem hűségédért... - mondta a király nevetve, amikor egy déli birtokot mégis nekem adott. - Tehetségédért, Tamás! Csakis azért...

Sára úgy találta, hogy püspökként már túlságosan sokat foglalkozom az arannyal.

- Hála ennek, te ingyen gyógyíthatod a szegényeket!

- Ahhoz nem kell ennyi! - vont a vállát. - Ostobaság ennyi időt szálni a pénzre! Az idő nagyobb kincs!

- Szerintem meg ostobaság megvetni a gazdagságot... - mentem bele a vitába. - Az idő csak aranytallérral a zsebedben kincs. Ha nincs arany, akkor nincs választás... Csak akinek van pénze, annak kincs az idő. A többinek küzdelem a betevőért. Kell a vagyon, hogy értelmet lellessünk

a létben, mert pénz híján még az ész is csak átok, ha nem eszköze némi aranynak.

- Aki sokat szerzett, annak majd sokat kell elveszítenie! - vonta meg a vállát okoskodásomra.

Másnap körbenézett a fényűzően berendezett szobában. - Mondd, képes volnál lemondani minderről, Tamás? Én le tudnék...

- Lemondani csak én tudnék róla, mert én szereztem. - Megdöbbsent a válaszon. - Te csak elutasítani tudnád...

- Hol van az a fiú, aki nem akart mást, csak katona lenni?

Emlékeztetni akart a múltra, de engem túlságosan lefoglalt a jelen.

És ahogy múlt a drága idő, Corvin Mátyás is gyengélkedni kezdett. Aggodalommal figyeltem, ahogy elhatalmasodik rajta a köszvény.

- Nem vagyok egészséges! - mondta egy tavaszi napon Bécsben.

- Az egészség nem az érintetlenség, felség - vigasztaltam. - Az egészség inkább az, hogy képesek vagyunk gyógyulni és erőre kapni! Mint a harctéren. Ott kapunk sebeket, és adunk is!

Hibái ellenére jó királynak tartottam, de ahogy közeledni érezte a véget, a félelem egyre kétségbeesettebb lépésekre sarkallta. Különös ajánlatot tett a Habsburgoknak: azt ígérte, hogy visszaadja hódításait és a magyar trónt a fiatal Miksa örökölheti halála után, ha cserébe Horvátország, valamint Bosznia királyának Corvin Jánost ismerik el.

Jól érezte a közelgő véget: a halál Bécsben érte.

Kimaradtam a jajveszékelésből és a sópánkodásból. Némán viseltem a gondolatot, hogy a törökverő Hunyadi János fia immáron halott. Beatrix könnyben úszó szemekkel nézte férje katonáit. A zsoldossereg mozdulatlanul állt ott harci vértben, mintha az egykori római légiók kővé dermedt szobrai volnának...

Budán azzal fogadtak, hogy az összes oroszlán kimúlt, kivéve egyet. Az éppen döglődött.

Kirohantam a kertbe. A hatalmas állat a szökőkút oldalának dőlve feküdt: aranyló sörényén véres nyála csillogott.

Egészen közel mentem hozzá. Láttam a szemén, hogy meghalni készül. Csontsoványra fogyott bordái átlátszód- tak a bőréen, küzdött a

levegőért. Tekintete azonban nyugodt volt: tudomásul vette, hogy lejárt az ideje.

Nem hagytam egyedül. Nem mozdultam mellőle. Végignézttem, ahogy a vadaskert királya meghal. Behunyta fáradt szemét, egy utolsót nyögött, és ahogy kifújta a levegőt, a mellkasa nem emelkedett fel többé.

Szememből a földre hullott egy könnycsepp.

Meghalt a király...

Rájöttem, hogy a halál valóságosabb és igazabb mindennél - megtisztít a feleslegestől. Még azokat az élőket is, akik a közelébe kerülnek.

Corvin Mátyás uralkodása alatt sokfélét éreztem, de amikor meghalt, a szívemben végül nem maradt más, csak becsülés.

.....
* Nagylucsei Dóczi Orbán kancelláriai jegyző, majd kincstartó 1479-1490 között.

A sas

Ahogy Hunyadi fia eltávozott az élők sorából, azonnal megkezdődött a trónjáért való küzdelem. Temetése után nem haza, hanem az otthonunk melletti Szent Zsigmond-kápolnába mentem, hogy végre egyedül legyek. Sára csak órák múlva talált rám.

- Imádkozol? - kérdezte suttogva.

- Gondolkodom.

- Miért kerülsz mindenkit? - ült le mellém. - Mi bajod?

- Egy meddő asszony.

Erre sírva fakadt.

- Nem rád gondoltam - kaptam észbe. - A királynéra! De már késő volt. Nem tudta megzabolázni a könnyeit. - Nincs szükséged az ilyen nőkre - reszketett a hangja. - Csak keserűséget hozunk.

Nem akartam hazudni, ezért inkább hallgattam. A terméketlen királyné kárára volt az országnak, kár lett volna tagadni.

- A tanácskozáson mit beszéltél? - kérdezte.

- Corvin János mellett szóltam.

De Sára mindenkivel jobban ismert.

- Beszéltél csak mellette, vagy akarod is?

- A lelkiismeretem sehogy sem tiszta - suttogtam magam elé.

- Valójában mit akarsz, Tamás? - szegezte nekem a kérdést. - A szíved mélyén kit támogatsz?

- Az országot.

Ez volt az igazság. *A színtiszta igazság.* Ehhez minden ígéretemet megszegtem: azt is, amit a holló-királynak tettem, és végül azt is, amit Beatrixnak.

Ulászló cseh királyt támogattam a trónon, mert a várható cseh-lengyel szövetség hazánk érdekében állt - ráadásul Albert egykori magyar király unokája volt. Rátermetten trónkövetelőként, a nagyurak biztatására hajlandó volt még az özvegygel, Beatrixszal is frigyre lépni.

Aki velem osztotta meg a kételyeit.

- Miért venne feleségül egy köztudottan meddő asszonyt? - Éppen sakkoztunk a király nélküli palotában.

Nem válaszoltam, csak előreszaladtam a futóval.

- Egyszer beszélgettem vele, nem tűnt bolondnak.

Jól sejtette a cselt. Ulászlónak csak a vagyona kellett, és a főurak egy része már ekkor megígérte a leendő királynak, hogy a királynétól - ha már útban van - meg fogják szabadítani.

Évekig abból éltem, hogy elmondtam, amit tudok. Ekkor viszont hallgattam. Nem győzködtem, de le sem beszéltem Ulászlóról. Hagytam, hadd döntsön egymaga a végzete felől.

A hiúsága volt a veszte.

- Talán tetszem neki - csúszott ki a száján, amikor mattot adott.

Erre sem szóltam. Bátortalan mosollyal folytatta:

- Több mint tíz éve látott... - győzködte magát. - Akkor még jóval fiatalabb voltam!

Aragóniai Beatrix végül igent mondott a házasságra, amiről pontosan tudta, hogy a veszte lesz.

- Megtévesztitek... - feddett meg Sára is.

- Nem igaz... - tiltakoztam. - A legravaszabb nő, akit ismerek! De nem akarja látni a valót! Saját magát csapja be.

De csak nem hagyott nyugodni a királyné ügye. Egy éjjelen át virrasztottam, de végül mesteri terv született a fejemben, miszerint majd én celebrálom a királyi házasságot, amelyben hibát vétek.

Az idegen földről érkező királlyal könnyedén szót értettem. Jól tudtam, milyen érzés kívülállónak lenni. Saját házamba hívtam meg, és

anyanyelvén beszéltem hozzá. A nálam legalább két fejjel alacsonyabb, cingár Ulászló székekben ülve türelmesen végighallgatott.

- Egy aprócska szó elég volna mindehhez? - vakarta bizonytalanul az állát.

- Elég - bólintottam. - A formai hibára Róma érvényteleníti a frigyet. Mindegy mekkora. A kis hiba is nagy hiba.

Üdített, hogy a cseh király végre nem a csillagokban kereste a választ, hanem az elméjében. Figyelmeztetően feltartotta a mutatóját.

- Hálni sem kívánok vele!

Bólintottam.

- Csak tanúk jelenlétében szólhat hozzám... - folytatta a feltételeit.

- Így lesz... - bólintottam. Más király volt, mint akit eddig ismertem.

Nem hasonlított Mátyásra. Szelídebb is volt.

Amikor felállt a karosszékből, újra megszólított:

- Miért viseled szíveden ennek az asszonynak sorsát?

- Királyom felesége volt, felség.

- *Dobzser* - ingatta megértően a fejét. Az ajtónál újfent kérdezett: - És engem miért támogatasz, Erdődi?

- Erős király kell az országnak.

Legyintett.

- Miért én?

- A béke érdekében... - néztem a szemébe. - Nem Nyugaton van az ellenség. A keresztény államok helyett a török felé kell fordítanunk a fegyvert. Minél többet...

- A sasok nem felejtik el a támogatást - utalt a címerére, mielőtt távozott. - Aki győzelemre segíti őket, azt ők is segíteni fogják!

Nem válaszolhattam, mert beült a hintójába. Őszinteségemet viszont busásan értékelte.

A színlelt házassági szertartás ugyan megmentette Beatrix életét - a hiúságát viszont nem. Ulászló az eskütétel után ellovagolt, és a csalódott

ara hiába várt a nászéjszakára. Még egy hitvesi csókot sem kapott.

A király székesfehérvári koronázására saját nevemben küldtettem szét a meghívókat. Bosznia hercegét hiába hívtam, nem jött el. Akik nyíltan Ulászló ellenfeleit támogatták, távolmaradtak, és bosszút forraltak.

Ahogy Ulászló megkapta a koronát, én a kancelláriát és azzal a titkos pecsétet. Az újdonsült királyt csupán fél napra hagytam magára a palotában, de már az alatt megkezdődött a dörgölözés. A modrusiak adóelengedését már majdnem jóváhagyta a tanácssteremben, mire odaértem.

- Tudtommal nincs ma tanácskozás - néztem vádlón a néhány egybegyűltre. Majd odasétáltam a királyhoz, megálltam előtte - a többieknek háttal -, és olyan halkán beszéltem, hogy csak ő hallja: - A modrusihoz hasonló báróból legalább kéttucat van délen... Ha most engedsz neki, holnap mindegyik Budára jön, és követelni fogja, hogy az ő tartozásaikat is engedd el!

- Gyülekezik a török... - suttogta kétségbeesetten. - Azt akarom, ha egyszer mégis betörnek, a bárók katonái megvédjenek minket!

- Ne tedd ezt, királyom...

- Csak addig mentesülnek, amíg biztosak nem leszünk benne, hogy a hitetlenek betartják a békét... - érvelt suttogva. - Csak átmeneti megoldás...

- Olyan nincs, felség! Csak határozatlanság! - mondtam, és leültem a főkancellárnak kijelölt helyre, noha ez nem volt hivatalos tanácskozás.

Ulászló megköszöri a torkát, és rá sem mert nézni a kuncsorgó főúrra, miközben - tanácsomra - elutasította a kérelmét. A csalódott báró viszont dühös képpel nézegetett felém, majd amikor a király már távozott, kopogó csizmákkal kiviharzott a tereméből.

Ulászlót zavarta az elégedetlen vazallus. Ő maga jött, és felkeresett a helyemen.

- A török fenyegetettség állandó... - okítottam négy szemközt. - De ne engedd, felség, hogy ezt kihasználják a korona ellen! Ráadásul üres a kincstár...

- Nem akarok adót kivetni! - tiltakozott hevesen. - Most került csak a korona a fejemre! Már is utáljanak?

- Népszerű akarsz lenni, vagy erős?

Erre elkomolyodott.

- Ha mindenkinek kedvezel, akkor üres lesz a kincstár! - folytattam.
- Örökké duruzsulni fognak a füledbe! Bármilyen tégy, mindig lesz olyan, aki nem ért egyet veled!

Szavaim eljutottak elméjéhez, de a nyakába szakadt feladatok megrémítették.

- Azt se tudom, ki kicsoda...! - fakadt ki. - Jönnek, és a kegyembe akarnak férközni!

- Ez azt mutatja, hogy erősnek tartanak - biztattam. - Értékeld a számításukat! Jobb, mintha Corvin Jánoshoz vagy János Alberthez mennének!

- Kik azok a Geréb fivérek? - kérdezte indulatosan. - Közelednek, de nem állhatom őket! Hacsak rájuk nézek, kiver a hideg!

- Corvin Mátyás unokatestvérei.

- Tudtam én! - rázta a fejét. - Éreztem a veszélyt...

- Sokan vannak, akik Mátyáshoz hűek voltak... - figyelmeztettem. -
Ne felejtse el, én is egy vagyok közülük!

- Nem akarom látni a Gerébekeket...! - suttogta undorral.

- Akkor küldd követségbe őket!

- Hova?

- A szászokhoz!

Ulászló bólogatott a javaslatra.

Másnapról iratbemutatót kértem minden jegyzőtől: látni akartam minden egyes beadványt és kérvényt, amit a király elé terjesztenek. A kancelláriát pedig ízlésemre alakítottam. Ferenc öcsémre bízta a külföldi diplomáciát, hisz nála megnyerőbben senki sem fogalmazott.

- Mi a titulusa Filippo Sergardinak? - kérdezett vissza Isvalies Péter jegyzője kapcsán.

- Talán már a titkára... - gondolkodtam hangosan. - Címezd felül, Ferenc! Azzal nem sértem meg! - mosolyogtam. - Ha tévedek is, hálás lesz érte!

Hatalmam abban az egyszerű dologban állt, hogy személyes kapcsolatba az került a királlyal, akit odaengedtem. Sokan tülekedtek, de akiket én akartam, azokat meghívtam, és be is mutattam neki. Hagytam, hadd válasszon maga új szövetségeket, de én döntöttem el, ki léphet be az ajtón... A végső szót azonban ő mondta ki.

Amikor Szegedi Lukács - a kincstartó - megkapta kinevezését Ulászlótól, rám nézett, hogy bólintással megköszönje. Akiket dicsértem neki, azokat a király felemelte. Hallgatott rám, de az ország miatt nem adtam rossz tanácsot - még akkor sem, ha az állt az érdekemben. Amikor Váradi Péter kalocsai érsek, akit Beatrix börtönbe záratott, kiszabadult, akkor elsőként tőlem tudakolózott róla.

- Művelt - ismertem el érdemeit. - És szavát meghallgatni hasznodra válik.

Az érsek viszont nem bocsátott meg nekem.

- Nem én zárattalak be! - mondtam neki négy szemközt.

- De nem is tettél semmit, hogy kihozz! - nézett a szemembe. - Számon tartom, és kellő szívésséggel egy nap viszonzni is fogom!

Ezzel szemben a többi főpap és báró, akikért közbenjártam, nem győzték köszönetni. Amikor Batthyányi Boldizsárt értesítettem az uralkodónál tett közbenjárásom sikerességéről, másnap annyi bort küldetett a budai házamba, hogy nem bírtuk elrakni.

Ulászló a legtöbb döntése előtt kikérte a tanácsomat.

- Kinizsi Pálról hallok jót is és rosszat is... - sóhajtotta. - Talán túlságosan is heves...

- Mátyáshoz való hűségéhez kétség sem fért...

- A pórnép istenként néz rá - bizonytalankodott. - Akár haza is küldhetnénk... Abból még baj sosem származott!

- Rajtad áll, felség... - adtam át neki az utolsó szót. - De bárhová is megy, ott is Kinizsi marad! Attól még, hogy te nem látod, őt éljenezni fogják.

- Akkor jobb, ha itt marad! - döntött tervem szerint.

Amíg a király Visegrádon vadászott, megkörményékezték azok a bárók, akiket nem győztem távol tartani. De csak meggyőzték Ulászlót, aki futárral küldette Budára a kiváltságleveleket, hogy megpecsételjem.

Vonakodtam megtenni, de nem volt választásom - el kellett fogadnom a döntést.

Amikor pedig Sárával két napra kirándulni mentem, Váradi a távollétemet kihasználva a földvári bencés apátság ügyét vitte be elé, hogy nélkülem meggyőzze...

Panaszra nem lehetett okom, mert Ulászló nemsokára Eger püspökévé tett.

- Hát nem örülsz az ajándéknak? - kérdezte tőlem Sára lefekvéskor.

- A gesztus szép, de az oka csúnya...

Puha ujjával megragadta a kezemet:

- Mit tettél?

Elmondtam neki az igazságot az álházasságról. Döbbenten hallgatott.

- Csak a büszkesége sérült! - értékeltem újra Beatrix helyzetét.

- Megcsúfoljátok... - engedte el a kezem.

- Ez volt a kisebbik rossz... - ragadtam meg az övét. - A bárók megölték volna!

Sára egy darabig hallgatott.

- A király mellett maradsz? - Inkább mondta, mint kérdezte. Utána hosszan hallgatott.

Nyugtalanságomban felálltam, és világosságot gyújtottam.

- Te, Sára... És te mellettem maradsz?

- Elvágódok innen - vágta belém az igazságot. - Az udvar fojtogat. Tamás, én nem vagyok idevaló...

Szólni sem bírtam.

- Emlékszel, milyenek voltunk? - simogatta meg az arcomat. - Hogy örültünk még egy vadkacsának is?

- Az erdői mezők már az enyéme... - mondtam halkan. - Ha honvágy gyötör...

- Nem oda vágyom. Szeretném látni a tengert. Délre akarok menni...

Nagyot nyeltem, miközben a megoldást kerestem. Mátyás uralkodói kegyéből birtokot kaptam délen is, amikor a szlavóniai közgyűlésen Zágrábban jártam vele. Oda Bálint fiát raktam el...

- Simon unokaöcsém örülni fog neked - válaszoltam.
- Látni szeretném a tengert - ismételte meg.
- Teljesíteni fogja a kívánságod! - szűrtem a fogam között, majd hátat fordítottam neki.
- Gyere velem...
Elmentem az ablakig. Kitártam. Jólesett a beáramló hűvös szél.
- Visszajössz? - kérdeztem.
- Gyere velem!
- Nem mehetek. - Képtelen voltam hátrahagyni, amit felépítettem.
- Ennyire félted a vagyonod?
- Nem azt félted! - csattantam fel. - De ha elmegyek, akkor azt íratnak alá, amit csak akarnak...
- A királyt fogod őrizni?
- Az országot.
Én az udvarban maradtam, Sára pedig elment.

Eleinte könnyebbséget éreztem, hogy egyedül lettem. Minden erőmmel hazánk érdekeit szolgáltam, és a királynak szüksége is volt a bátorításra. Mert az erdélyi vajdától túlságosan is tartott.

- Neki adom a nyalábvári uradalmat - jelentette ki egy napon.
- Nyúzza a székelyeket...
- De Báthori túlságosan is erős... - vette számításba a körülményeket.
- Nem akarok a belügyébe avatkozni.
- Jó király akarsz lenni, vagy nagy király, felség?

Ugyan idővel lemondatta Báthorit, de az új kincstartóját, Ernuszt Zsigmondot nélkülem választotta ki.

A becsvágy vitt előre, és félre is. A főpapi lánc és kereszt sem volt elég. Királycsinálóként elnyertem a jutalmam: a királyi tanács feje, a diplomácia irányítója, a kancellária vezetője, győriből egri püspök, majd koronaőr lettem. Kegyen és tekintetében is a fő helyet foglaltam el Ulászlónál, mégis többet akartam. Mindenről tudni...

Egy borongós reggelen éppen a kérvényeket néztem át, amikor egy felterjesztés akadt a kezembe, amely Egervári László részére kérte a patai

uradalom odaadományozását.

Hívtam a jegyzőt, aki előkészítette.

- Ki ez az Egervári? Semmit nem tudok róla.

A scriptor a kincstartóra hivatkozott. Erre megállítottam a kérvényt, és vártam. Ernuszt Zsigmond két nap múlva felkeresett, hogy négyszemközt beszéljen velem.

- Egervári László a fivérem - vágott a közepébe.

Kaptam az alkalmon.

- Így már más... - suttogtam, és szeme láttára tettem rá a pecsétemet. - Ha Váradi bevisz valamit, akkor értesítesz... - nyújtottam felé az adománylevelet.

Ettől fogva minden egyes ügyet, sőt még a kérdést is ismertem, ami a király előtt felmerült.

Ernuszt Zsigmondot busásan jutalmaztam a felém mutatott hűségért. Kijártam a királynál, hogy birtokokat kapjon, nem is akármennyit - dúsgazdaggá tettem.

- A Geréb család kihal... - mondtam egy nap Ulászlónak, aki mosolygott a hírre. - Valamiért Ernusztot kedvelik... - tettem hozzá. - Ha te kérnéd, bizonyára szívesen végrendelkeznének rá...

Erre ő inkább lemondott a vagyonról, ami a koronára áramlott volna, és aláírta az örökösödési szerződést a felek között.

Megváltoztak körülöttem az emberek. Féltek tőlem, és a barátságomat keresték. Egyvalaki emelt csak szót nyíltan ellenem: Újlaki Lőrinc, a néhai boszniai király fia, a macsói bán, akit Boroszlóban nyílt szívű és bátor ifjúként ismertem meg.

Az országgyűlésre menet szétnyíltak előttem az emberek, és amíg a királyra vártunk, a főurak kegyeimet keresték. Kivéve Újlakit.

- Megkerülsz a királyi tanácsot, és úgy dugod az orra alá az iratokat - szólított meg feldúltan. - Ügyesen elhitetted velem, hogy ő itt a király! De velem nem fogod! Tudom, hogy te állsz minden mögött! Megvezeted őt is, és minket is!

- Vigyázz a szádra! - figyelmeztettem. - Éppen a királyodat sértegeted!

- A király egy ökör!

Ebben a pillanatban lépett be Ulászló.

Mindenki elhallgatott. A vékonyka uralkodó lassú léptekkel foglalta el helyét, majd nyugodt, barátságos hangon köszöntötte az urakat. Már én is majdnem elhittem, hogy egy szót sem hallott a csörtéből, de csak akkor jöttem rá, hogy tévedtem, amikor a nap végén a macsói bán felé fordult, és így szólt:

- Az ökörnek is van szarva! Az is nagyot tud szűrni!

Ezúttal nem mérlegelt, hanem fegyverrel torolta meg a sértést. Bevette a macsói bán várait, és amikor már Németújvárat ostromolta, Újlaki megadta magát.

- A fejét akarom - sziszegte Ulászló.

- Éppen most? - igyekeztem könnyed hangon beszélni. Kár lett volna Újlakiért... - Hiszen most hódolt meg előtte!

- Nem fogom a kegyeimbe fogadni!

- Nem is kell. De köss szövetséget vele, mint Corvin Jánossal!

- Nyíltan Ökörnek nevezett - ordította.

- A szövetséget soha nem a jóbarátok kötik... - érveltem. - Békét az ellenségeddel köthetsz!

Ulászló végül életben hagyta a bánt, de birtokait elkobozta.

Engem meg dicsért:

- Úgy szolgálsz, ahogy senki. Te, mindenható Tamás püspök...!

Cseppet sem hasonlított Mátyásra. Nagylelkűen viszonzta a szívességeket: nem kértem, mégis a macsói bán földjének nagy részét nekem adta.

Szapolyai Istvánt is lekenyerezte: rá, a nádorra és rám bízta a Szent Koronát. Én lettem a visegrádi fellegrvár őre.

Rangommal és magányommal azonban a bűnöm is nőtt. Kezdetben talán zsigerből akartam előrébb jutni, mert nem volt semmim. De ekkor már dölyfből, hogy lássam, meddig érhetek. Hogy hol a vége. Vágyaim kútjának mélyét magam sem ismertem... Semmi mással nem törődtem, csak az országgal és Ulászló gondjaival. Ettől olyan hatalmam lett, ami egyetlen bárónak vagy nemesnek sem az országban.

Odaadtam a kancelláriának az elmémet és az időmet, Ulászló pedig viszonzott: adósommá tettem azzal, hogy én adok. A hűséges és hálás

nagyurak pedig ajándékokkal halmoztak el. Annyival, hogy a budai házamat is bővíteni kellett, álmodni sem tudtam volna többről.

Hogy mi a legveszélyesebb az ekkora gazdagságban? Az, hogy idővel nem érdekel, mások mit gondolnak rólad. És én senkit nem akartam már lenyűgözni. Olykor maga a király is fárasztott. Az enyéimet távolról segítettem, de közletről már hozzájuk se akadt kedves szavam:

- Főtisztelendő uraság, méltóztassék aláírni és megpecsételni... - kért egy írrok, amikor Ferenc kopogtatás nélkül megzavart, unokaöccsémrel az oldalán.

A Katinka hógunktól született fiú hasonlított apánkra. Még kedveltem is, mégis így szóltam:

- Vagy pénzt adok, vagy meghallgatlak...

Az ifjú - Vértési Tamás - ekkor zavartan nézett Ferenc- re, aki nem kertelt, az összeget mondta:

- Száz dukát.

- Legyen - bólintottam, és próbáltam egy kedves mosolyt adni magamból a fiúnak.

Ahogy kimentek, eszembe jutott Bálint bátyám, és az, hogy egyetemre küldtettem. Ekkor én tettem meg minden fiúval, aki csak a családba született. Elégedettnek kellett volna éreznem magam, de mégsem volt így. Csak az lebegett előttem, ami még hiányzott.

A püspöki székből kihívást keresve már az érsekit néztem. Szemet vetettem az esztergomi prímási méltóságra, amit a fiatal és a feladatra alkalmatlan Hippolit - Beatrix agyondajkált unokaöccse - töltött be.

Ulászlónál a ferrarai Herkules herceg fiának zsenge életkorára és tapasztalatlanságára hivatkoztam.

- Hite azonban erős... - mérlegelte.

- Folyvást Itáliában van.

- Ki volna alkalmasabb?

- Akiből nem hiányzik a szentek bátorsága!

Egyenes törekvésemet újfent megjutalmazta:

- Áldásom rád!

Ami a módszereket illeti, szabad kezet kaptam. A célom az volt, hogy Hippolittal elcseréljem az esztergomi érsekségért az egri püspökséget.

A fiú tizenhat éves volt. Tudtam, mire vágyik egy ilyen ifjú: nem arra, hogy Beatrix szoknyája mellett üljön. A Pilisbe hívtam, hogy vadásszak vele. Sikerült rábeszélnem a cserére. Tudtam, hogy belemegy, ha kijárom, hogy püspökként hazamehessen Itáliába. Még a király torkán is lenyomtam az alkut, ám az érsek apja ágalt a csere ellen.

Ám hiába is lennék rá büszke, ez a siker végül nem az én cselekedetemnek volt köszönhető, csak a véletlennek. Vagy a Jóistennek meg a dögvésznek... Mert Esztergomban kitört a pestis, és Herkules herceg jó apaként nem kívánta otthagyni a fiát. Így Hippolit visszatért Ferrarába, Beatrix pedig még jobban meggyűlölt, amiért férje után unokaöccsétől is megfosztottam...

Ferenc öcsémnek sem tetszett a dolgok iránya, így távolságot vettem tőle is. Felfelé zavartam: beültettem a régi győri püspökségembe.

A király egy nap szélütést kapott. Amikor az orvosok összegyűltek ágya körül, elfogott az őszinte aggodalom, de szerencsére nem halt bele. Féltettem az országot is.

Lassan épült csak, és nehezeire esett a beszéd. Ezért még jobban óvtam a tülekedő báróktól, mellérendeltem a legtehetségesebb jegyzőt, Németi Györgyöt, aki egész nap kísérte.

- Nem akarom, hogy ilyen gyengének lássák! - magyaráztam Ernusznak.

Ulászló kezének is nehezen parancsolt, ezért a neve alatt én adtam ki a legszükségesebb döntéseket.

Egyszer Corvin János is megjelent a palotában.

- Miért jöttél ide? - kérdeztem gyanakvóan a legyőzött trónkövetelőtől. Válaszul szolgálja Mátyás trónkárpitját és egy aranyos lószerszámot tett az asztalomra.

- Pénzre van szükségem... - nyögte elkeseredetten.

- Mennyit kérsz érte?

Amikor megmondta, felálltam, az ablakhoz mentem, és hosszan néztem a Dunát...

- Ha te nem adsz, akkor a királyhoz megyek!

- Kétszer ennyit adok! - fordultam meg.

János arcán értetlenség ült, de nem tartott fel. Amint megkapta az aranyat, már távozott is a palotából. Megkönnyebbülten mentem a királyhoz, aki éppen az orvossal gyakorolt: egy apró vizeztömlőt kellett gyúrogtatnia, hogy ujjai újfent erőre kapjanak. Javult, de lassan. Csak a leghűségesebb főurakat engedtem be hozzá. Nem akartam, hogy konyuló szájáról és reszkető kezéről pletykáljanak.

Sára egy napon váratlanul visszatért. Szóra sem méltatta, hogy az ország főpapja lettem.

- Kisemmizted azt a szerencsétlen olasz asszonyt - közölte az első közös vacsoránknál.

- Tetszett a tenger? - kérdeztem, miközben a számhoz emeltem a díszes aranykupát.

Eltolta maga elől a tányért.

- Tamás, hibáztál!

- Tersattóban jártál-e? Sokak szerint különösebb hely, mint Loretto.*

Nem válaszolt. Én meg ettem tovább.

- Minek köszönhetem a visszatéréseidet? - törtem meg végül mégis én a csendet.

- Rossz irányba tartasz!

- Csak ezért jöttél? - gerjedtem rögvest haragra. - Azért utaztál, hogy ezt közöld velem?

- Most nagyobb szükséged van rám, mintha jó volnál!

- Elhagytál engem, Sára!

- Nem igaz! - csattant fel. - Csak te ezt az átkozott palotát választod, és az aranyat! - Felállt az asztaltól, és mellém sétált. - Mit akarsz még? - kérdezte gyengéden. - Mikor lesz már elég? - Vállamra tette a kezét. - Dúskálsz a javakban!

Amikor ujjai a nyakamhoz értek, beleremegtem.

- Egy napon senki vazallusa sem leszek! - mondtam ki hangosan. - Nem akarok szolgálni senkit... Még a királyt se.

- Istent se? - Megsimogatta az arcomat. - Prímás vagy... - mosolygott már rám. - Te, Bernát fia. Te vagy a főpapok főpapja! És akié a vallás, azé az ország!

A smaragdzöld szemekbe néztem.

- A törökök egyre erősebbek...

- Tán azt hiszed megállíthatod őket? - vette kezébe gyengéden az arcomat.

- Elmegyek a pápához.

- Elmégy, bizony - bólintott Sára.

Baljós tekintete a kedvemet szegte. Kiszabadultam a babonás karokból.

- A Jupiter és a Szaturnusz együtt áll. A pestis már dühöng...

- Elég! - emeltem fel a kezemet. - Hagyj ezekkel, mert nem állok jól magamért!

Ezúttal elsőre szót fogadott, és másról kezdett el mesélni.

- Képzeld, tanultam egy új módszert az újszülöttek megmentésére... - csillogott a szeme. - A túl korán világrajött csecsemő nem bírja a hideget... Egy kétségbeesett apa kínjában felhasított egy disznót, és belerakta a korán érkezett fiúgyermekét.

Elhűlve hallgattam a módszert.

- Az állat gyomra melegen tartotta... - Az öröme engem is jókedvre derített. - És ez a fiú ma már nagy legény...

Amikor újra átkarolt, már nem zavart semmi. Onnan akartam mindent folytatni, ahol abbahagytuk.

Másnap reggel gondterhelten állt előm.

- A segítségedet kérem... - kezdte félénken. - Egy jóra való legényt jogtalanul tartanak fogva. Osvát zágrábi püspök záratta be.

- Mit tett?

- Tiltott helyen vadászott.

- Akkor nem jogtalan, hogy elzárták!

- Annyi idős, mint Gábris volt, mikor meghalt... - suttogta.

Barátom nevére görcsbe rándult a gyomrom. Sára megsimogatta az arcomat.

- Segíts rajta, Tamás!

Bólintottam. Gábris olyan fájdalmas emlék volt, hogy még Sárával sem tudtam beszélni róla.

- Eljössz velem Erdődre? - fakadt ismét mosolyra. - Látni akarom Etát. Meg Titelt is. Előbb oda, majd onnan hazautazunk...

- Most nem tudok.

Megértően nézett, de én mégis haragudtam, amiért elválunk.

- Te csak el akarsz innen menni, de azt sem tudod, igazán hova... Nekem muszáj maradnom! Mert pontosan tudom, hova akarok menni... Rómába!

Nem győzködött. Tudomásul vette a választ. Búcsúzott, de én akkor ezt nem vettem észre.

- Te voltál a legbátrabb fiú Erdődön - lépett közvetlenül elé. - Nem láttam még nálad erősebbet! Mégis féltetek...

- A karomba tolakodott, én meg átöleltem. - Téged nem is az ellenségeid fognak elpusztítani, hanem a vágyaid... - A mellkasomba fúrta az arcát. - Tamás... emlékszel még a gyerekkorunkra?

- Igen... - suttogtam a homlokára. - Mintha egy másik élet volna...

- Emlékszel még annak a fiúnak a lelkére?

Közelebb húztam magamhoz.

- A legnehezebb azt észrevenni, amikor éppen vagyunk - suttogta az államra.

Hiába ragyogtam a bűnöktől, ő mégis szeretett. Úgy adott nekem egy második esélyt, hogy én nem is tudtam róla.

.....

* Jól van! (lengyel)

* A Santa Casa, azaz Szent Ház Európa legfontosabb és legrégebbi Mária-kegyhelye volt. A legenda szerint Szűz Mária názáreti lakóházát az angyalok Palesztinából a horvát tengerparti Tersattóba (ma Trsat) menekítették a muzulmánok hódításai elől. Azonban az itteniek nem voltak méltók az ajándékra, így az angyalok továbbvitték az itáliai Loreto városba.

Oligarcha

Isten néha bosszút áll. Az ember mindig. Váradi Péter, a régi kancellár, ahogy alkalma nyílt, szította a tüzet ellenem. Egy óvatlan pillanatban besétált a királyhoz, és bepanaszolt neki, bizonyítékokkal a hóna alatt. Amire odaértem, már késő volt.

- Parancslevelet adtál ki - nézett rám az érsek, miközben Ulászló az iratokat olvasta. - Önhatalmúlag tetted!

A király nem nézett fel, türelmesen olvasta a levelet.

- Saját döntésedet a király neve alatt adtad ki... - sziszegte Váradi. - Nem volt jogod hozzá!

Ulászló, amikor végzett, egy aranyhímzéses kendővel megtörölte a szája szélére futott nyálat, majd rám nézett:

- Ezt akár én is írhattam volna...

Váradit elöntötte a méreg, hogy terve nem sikerült.

- A pozsonyi prépost nem hagyja annyiban, amit tettél... - suttogta búcsúzóul. - Az igazságot a bíróságon fogja követelni!

Ahogy kettesben maradtunk, Ulászló folytatta:

- Zsarnoknak tartanak, Tamás.

- Csak gazdag vagyok - válaszoltam. - Ráadásul gyűlölik a főpapokat! Az ország bajaiért egyedüli felelőssé a katolikus papokat teszik!

- Úgy hallottam, Mátyás fia is beperelt. Igaz a hír?

- Igaz - bólintottam.

Mátyás fiával hiba volt nagyvonalúan bánnom, mert ő ezt valamiféle alapnak tekintette.

- Corvin János súlyos vádakkal illet...

- Okiratot hamisítottam - mondtam ki.

A király elsötétült szemekkel nézett rám. Én hallgattam, és hagytam, hadd higgye, ennél nagyobb bűnöm nincs.

Ám a támadás csak ekkor kezdődött ellenem. Egyre több váddal és ellenséggel találtam magamat szemben: akinek csak egy halvány oka volt a panaszra, az meg is tette. A kancelláriát elárasztották az ellenem szóló levelek, hogy kit, mikor és milyen indokkal utasítottam el.

- Mit kellett volna tennem? - kérdeztem a királytól. - Hagyni, hadd gyülekezzenek a betegágyad körül? Ezek dögkeselyűk!

Ulászlót meglepte a válaszom.

- Csakis azért jöttek, hogy saját szemükkel lássanak! - tört ki belőlem az igazság. - Mindegyik erős királyt kíván támogatni!

- Mátyás fia azt állítja, hogy el akarod szedni tőle Kemlék várát!

- Alaptalon rágalom! - nevettem fel.

A király nem szólt, komoly arccal nézett a szemembe.

- Kemlék várát sohasem kívántam! - mondtam dühösen. - Ha meg akartam volna szerezni, már rég az enyém lenne!

Megdöbbszent a válaszomon.

- Még nekem kell mentegetnem magam előtted? - fújtattam. - Gyűlöl, mert belőled csináltam királyt!

- A vádaskodó herceg ügyvédet fogadott...

- Herceg? - csattantam fel. - Corvin János csak egy fattyú! Aki semmiben sem hasonlít apjára!

Mindig van valaki, aki elvenné, ami a tiéd. És mivel annyi mindenem volt, ellenségeim száma is ehhez igazodott. Nemsokára a főúri csoportok is hátbatámadtak, a királytól rendre főpapellenes törvényeket akartak kicsikarni. Mély sebet mégis az ütött, amikor Ulászló kétszáz esztergomi lovas mozgósítását kérte a moldvai hadjáratához, és élükre Drágffy Bertalant tette.

Jobban szerettem volna ellovagolni és harcolni, fojtogatott a budai levegő. Válságos napokat éltem át: éjjelente rémlátomások gyötörtek, amelyben vagy a démonok erdejében egy hatalmas tűzben bolyongtam, vagy nem tudtam aludni.

Az irántam táplált gyűlölet mértékét viszont csak akkor értettem meg igazán, amikor Ferenc és Vértési Tamás unokaöcsém sápadt arccal megállt az ajtómban.

- Mi történt? - kérdeztem tőlük, de nem feleltek.

Ferencnek patakokban csörgött a könnye, Vértési pedig krétafehér arccal, némán állt előttem. A szolgák behoztak egy ébenfa koporsót.

- Tamás... - zokogta Ferenc. - Borzasztóan sajnálom...!

Imádkoztam, hogy ne o feküdjön benne. Minden izmom megfeszült a félelemtől, reszketett a kezem, miközben kinyitottam a koporsó tetejét.

Megpillantottam Sára halottfehér arcát.

Kiáltani akartam, de a fájdalomtól nem jött ki hang a torkomon. Térdre estem. A lélek elborzadva rogyott össze bennem szeretett nőm holtteste előtt. Ajka kéken világított, de én képtelen voltam felfogni, hogy halott. Kivettem a koporsóból a túlságosan könnyű testet, és az ölembe emeltem. Magamhoz szorítottam élettelen, kizsigerelt asszonyomat.

- Gyújtogatás történt - mondta Ferenc.

Hiába balzsamozták be illatos olajjal a testét, orromban éreztem a hajából áradó füstszagot. Rideg és fagyos volt, de a karomból akkor sem engedtem ki: átöleltem, és ringattam.

Közben Ferenc beszélt - arról, hogy titeli birtokaimat feldúlták, és gyújtogattak...

- Egy bereteszelt ajtó mögött találtak rá - suttozta. - Megfulladt.

Nyüsztítve simogattam a halott arcát.

- Kivallatunk mindenkit - szólalt meg Vértési. - De nem tudni, ki tette.

- Öljétek meg, aki gyanús!

- Tamás...! - szólt oda halkán Ferenc.

- Öljétek meg mind! - ordítottam. Kétségbeesetten szorongattam az élettelen testet. - Kotródjatok!

Kínomban lefeküdtem a márványpadlóra. Nyitott ujjakkal tenyereltem a hideg földön, arcomat a kőre nyomtam, és úgy néztem Sára arcát. Nem mozdultam meg: halottá akartam válni, hogy vele lehessek.

Egy királyi szolga csörtetett be.

- A felséges király azonnal látni akarja!

Ulászló hiába hívatott, nem jöttem el Sára mellől. Órákon át feküdtem mellette. Közelebb bújtam, ajkaink összeérték, mintha a halott halottat csókolna.

Éjjel borzasztó álmot láttam megint: lángoló fakaput, füstölgő gerendákat és porig égett házakat. Mezítláb járkáltam a meleget árasztó romok között. A koromtól megfeketedett házak között sötét füst kavargóit az elszenesedett állatok gőzölgő teste felett. A füstből Eta hangja szólt:

- Hozd vissza nekem!

Csatakos testtel ültem fel az ágyamban, és keservesen ordítottam a feszületnek:

- A te hangodat miért nem hallom? Gyere le a keresztről, ha vagy!

Hiába szitkozódtam és fenyegettem az Istent, nem használt. Ahogy saját fiát is hagyta meghalni, úgy Sárát is...

Bosszúra szomjaztam. *Hisz Isten dolga a megbocsátás! Nem az enyém!* Hajnalban unokaöccsémrel találkoztam először.

- Ne engem őrizzetek! - ragadtam meg a két vállánál fogva. - Adjátok a kezemre, aki ezt tette velem!

A királyi tanácsban mindenki az arcomat figyelte, miközben elfoglaltam a helyem.

- Hallottam a történeteket - mondta Ulászló részvétellel a hangjában. - Sajnálom a veszteséged!

Veszteség! Veszteség! - visszhangzottak a szavak a fejemben. - *Sára a neve!*

És a bárókra néztem.

- Elrendeltem, hogy a környéken fogjanak mindenkit vallatóra!

Váradra újra belém mart:

- Minek ez? - húzta el a száját. - Tudtommal csak parasztokat öltek meg!

- Ha minden villongást ily komolyan vennénk, csak rongyos ügyeket rendeznénk folyton-folyvást! - szúrt oda még Bánffy ajtónállómester is.

Gyilkos indulatok dúltak bennem.

- Tán te tetted? - néztem Váradira. - Elevenen nyúzlak meg, ha kiderül, hogy közöd van hozzá!

A kalocsai érsek elborzadt a haragomtól. Megindultam felé, amire ordítani kezdett:

- Kinek képzeled magad, Erdődi?!

Elveszítettem a fejemet - bírókra akartam kelni vele a tanácssterembem. A király katonái megakadályozták, hogy bosszút vegyek. Lefogtak, és a földre nyomtak.

- Mit képzelsz magadról? - ordibált Váradi. Ő is elvesztette a fejét. - Azt hiszed, élet és halál ura vagy? A pozsonyi prépost igazát sem tiszteled... Senkit! Sánkfalvit is nyíltan megfenyegette! - ordította a jelenlévőknek. - Corvin Jánost kisemmizte! Zálogban az ország, nemesurak! Tamás érsek házában meg több az arany, mint a kincstárban!

- Csendet! - kiáltotta el magát a király.

Életemben ekkor hallottam először kiabálni. Intett a testőröknek, hogy elengedhetnek, majd zavartan köszörülte a torkát:

- Ideje pihenned, Tamás! Rád fér...

Bosszúszomjam azonban nem csillapodott le, inkább erősödött - Titelen minden szolgát meg akartam öletni, aki túlélte a tüzesetet.

Ernuszt is igyekezett jobb belátásra bírni:

- Ha mindenkit megöletsz, akkor az ártatlanokat is!

- Isten majd a mennybe vezeti őket! - suttogtam.

Sárát Erdődön akartam eltemetni, Gábris mellé.

Mielőtt útra keltem a koporsóval, Ulászló személyesen jött el hozzám. Állapota rosszabbnak tűnt, egyik lábára már sántított is.

- Rettentő sok a vád ellened... - mondta remegő szájjal.

- És Ernuszt ellen is!

Nem akartam védekezni, csak indulni Erdődre.

- Nem mondasz semmit, Tamás?

Hallgattam.

- Kérem a kancelláriai pecsétet...

- Azt hiszed, én teszek ellened? - nyomtam a kezébe.

- Csak azért lesz nálam, hogy amíg távol vagy, addig is folytatódhassék a munka...

- Arra még nem gondoltál, hogy miattad vádolnak? - néztem a fáradt szemekbe. - Vádjaik arról tanúskodnak, hogy téged gondolnak tehetetlennek...

- Részvétem... - búcsúzott tőlem.

A rendek csatát nyertek ellenem. A pecsétem nélkül keltem útra, egy koporsóval.

Nagy kísérettel indultam keletre, nehogy valakinek eszébe jusson rám támadni. No, nem azért, mert féltem a haláltól. Nekik nem akartam örömet szerezni: azoknak, akik halálra szántak.

A fájdalom marta a tagjaimat, nem bírtam elviselni, hogy elveszítettem őt. Hintóbán utaztam, és borral. Literszámra vedeltem a drága falernói italt, de nem vigasztalt. Ha elkapott az őrjöngés, az egész menetet megállítottam, és kinyitattam a koporsót. Nem számított, hol vagyunk, akár a puszta ég alatt vagy az erdő közepén. Olyankor kezembe fogtam oszlásnak indult arcát, és beszéltem hozzá.

- Nagyuram... - próbált egyik szolgám jobb belátásra bírni. - Nem szabad a koporsókat kinyitogatni!

- Tágulj innen! - kergettem el, majd ismét az én Sárám fölém hajoltam. Nem féltem semmitől. Szorosan magamhoz öleltem kizsigerelt testét, és suttogtam a fülébe.

Kiséretem ilyenkor csak várt. Várták, hogy kiszenvedjem magam és indulhassunk tovább.

Egy éjjel meghalt az egyik lovas. Egymás közt azt duruzsolták, hogy a tetem az oka. Sustorogtak mögöttem:

- Enni kell a holt anyagból, hogy magunk is holtá váljunk...

- A holtakat eltemetni kell, nem csókolgatni. Az élők adóssága a hantolás...

Én nem féltem a tetemtől. Tudtam, hogy Sára még holtában sem mérgezne meg.

Útközben ittam és ittam, hogy ne kelljen tudomást vennem a világról, amelyben a nő, akit szerettem, már nem létezik. Arra emlékszem, hogy hatalmas zivatar kapott el minket, ezért betértünk egy fogadóba. Fogalmam sem volt, hol járunk. A hintóból kilépve elestem a sárban.

Segítséggel támolyogtam be a szobába, ahol belezuhantam az ágyba.

Késő éjjel egy padlásszobában ébredtem. Kint zuhogott az eső.

A ház aljában ivó lehetett, mert szólt onnan az ének. Elindultam lefelé. Amikor beléptem az embereim közé, azok elhallgattak. Odamentem az egyik asztalhoz, és magamhoz vettem egy kancsót. Szomjúságomat borral csillapítottam.

- Indulás! - töröltem meg kézfejemben a számat, mikor végeztem.

- Nemesuram... - állt eléem ifjú kocsisom. - Dagonyázunk a sárban. A kerekek nem bírják ezt az utat. Az egyiket éppen most javítják. Hajnalra készül csak el!

Nem néztem, és nem hallgattam rá. Hátrasimítottam a hajamat, és megindultam a kocsik és a lovak felé.

Átvágtattam az esőtől sáros udvaron. Ahogy beléptem, az istálló mélyéről nyögéseket hallottam. Ember és lószag keveredett a nehéz párában. A széna és a bőrszerszámok között az egyik lovasom egy asszonnyal üzekedett. A nő a falba vert vaskarikába kapaszkodva lihegett. Amikor megpillantott a lovag háta mögött, nem ijedt meg. Kéjesen felnevetett. A férfi úgy járt benne, hogy közben nem vette észre, hogy az asszony engem néz.

Az esőcseppek sürgetően kopogtak a deszkákon. Megtöröltem az orromat, és megindultam feléjük. Az emberem vállára tettem a kezem, aki ijedten rázkódott össze.

- Távozz! - löktem aztán félre, és én magam folytattam tovább.

Az asszony vigyorogva engedett magába.

Végig a falat bámulta, de amikor túl hangosan nyögött, befogtam a száját, hogy ne halljam. Kezemet olyan szorosan tapasztottam az ajkára, hogy majdnem megfulladt. Csak akkor eresztettem el, amikor beleharapott az ujjamba.

Amikor végeztem, ő alétan a földre rogyott. Figyelt engem, miközben eltettem férfiasságomat. A testemet kiverte a veríték, és émelyegni kezdtem.

- Várj! - szökött talpra, hogy segítsen, de nem engedtem, hogy hozzám érjen. Felfordult a gyomrom: öklendezve néztem a lábam elé, és csak akkor könnyebbültem meg, miután a kancsó bort kihánytam.

Két aranyat dobtam neki, mielőtt kibotorkáltam az udvarra.

Szatzmártól már száraz volt az út, és én is józanodtam Erdődig. A kíséretemet a városban hagytam, csak harmad- magammal tartottam a falumba. A nagydombra Drágffy várat építtetett, az köszöntött minket. Másnak láttam a falut is, mint régen: porosnak és meglehetősen kicsinek.

Hangosan kopogott a koporsó, miközben zötykölődtünk a viskók szegélyezte út végére. A portákról kijöttek elénk, és nevemet kiabálták. Jöttömre megkondult a templomharang is.

- Adámban mindenki meghal, Krisztusban mindenki életre kel - közölte a plébános a koporsó láttán. Egy rossz szó sem hagyta el a száját, pedig tisztában volt vele, hogy Sára az asszonyom volt.

- Magam temetem el - hárítottam minden ajánlkozást. - Siratót se küldjétek!

Eta

Eta háza majdnem összeesett álltában, ő mégis dúdolván üldögélt előtte. Csúnyán megvénült, mióta utoljára láttam. Ronda szemeivel hunyorgott, ahogy közelítettem felé.

- Ketten maradtunk - mondta, amikor megálltam előtte. Fogai elhullottak, és rongyos kendőjén hatalmas lyuk tátongott. Kecskeszemét hályog fedte, és opálos tekintetével mögém-mögém lesett. - Hol van a lelkem?

Intettem embereimnek, akik lerakták elé az ébenfekete koporsót.

Nehezen állt fel. Szája elnyílt a fájdalomtól, de néma maradt, ahogy meglátta Sára élettelen testét. Úgy borult föléje, mintha csak élne.

- Sára... - simogatta lánya arcát.

Azt hittem, énekel majd, de nem tette. Helyette a karját nyújtotta felém. Amikor felegyenesedett, megragadta a kezemet, és hálából meg akarta csókolni, de nem hagytam.

- Hazahoztam Gábris mellé.

Némán könnyezett.

- Nem vigyáztam rá eléggé!

Erre megölelt. Karjában úgy zokogtam, ahogy egy gyermek.

- No... - simogatta a hátamat. - Sírj csak, itt nem lát senki!

Az öreg boszorkánynak semmi nem kellett tőlem, nem fogadta el még a köpenyemet sem.

- Vén lónak nem kell szerszám - vágta rá, miközben a konyhájában a vacsoránkat főzte. Alig látott, de nem engedte, hogy segítsenek neki.

- Két főre két marék - mormogta, miközben a bográcsba hajította a szikkadt húst.

Koszor tányérból ettünk.

- Ízlik? - kérdezte epésen.

- Ízlik.

Csendben ettünk tovább.

Amikor letettem a kanalat, felállt, és a kopott ládából elővett egy bársonyzacskót. Megismertem rajta a címeremet.

- Sára hagyta itt - nyomta a kezembe. - Megkért, hogy adjam majd oda!

Szétbontottam, és gyorsan a tenyerembe ráztam belőle a kincseket. A döbbenettől szólni sem bírtam, ahogy megpillantottam a kő karkötőket. Sáránál volt mindkét köves karkötő: Gábrisé, és az enyém is.

- Hogy lehetséges ez? - Az ujjaim között forgattam őket.

- Én is csak később jöttem rá... - mondta Eta. - Sára kiszökött, és bemászott hozzád az ablakon, amikor beteg voltál!

- Nem álmodtam... - suttogtam magam elé. - Minden igaz volt... - A vénasszonyra néztem. - Ő itatott meg, amikor anyám se mert a közelembé jönni.

- Én se mertem - tette hozzá.

Elöntöttek az emlékek. Ahogy Sára mellettem fekszik, és énekel...

- Nem érdemeltem meg... - szólaltam meg, de Eta nem engedte, hogy folytassam.

- A bűnök rajzolják a lelked! De soha nem vagy olyan aljas, mint a legsötétebb tetted, értetted?! És olyan jó sem vagy, mint a legfényesebb tetted! - Felállt. - Szedd össze magad! És akkor olyan erős leszel, mint még sohasem! - csillogott keserűen a szeme. - Már nincs mit elvenni tőled! Legyőzhetetlen vagy!

Nem szóltam semmit, csak néztem rá elgondolkodva.

Még aznap éjjel elindultam a démonok erdeje felé. Én mint az ország leghatalmasabb főpapja sokkal inkább éreztem azt az elátkozott

tölgyerdőt a beavatóhelyemnek, mint a templomot vagy bármi mást. Vissza akartam térni.

Mély lélegzetet vettem, mielőtt beléptem. A levelek susogásán kívül nem hallottam mást, és a kígyók sem tekeregtek. Tán csalódtam, hogy most nem akart megölni. Aznap néma volt az az átkozott rengeteg.

Amikor visszatértem, Eta ugyanúgy a ház előtt ült, ahogy otthagytam.

- Talán nem is az erdő kergeti az embert, hanem a saját lelke! - mondta halkan.

- Mi lakik ott?

- Nem tudom... - suttogta maga elé. - Évek óta nem beszél már hozzám...

Belebámultam a sötét éjszakába.

- Hozzád beszél az Isten, Tamás érsek?

- Ő is hallgat...

- Ha beszélne, mit tennél? - kérdezte.

- Nem tudom...

Másnap eltemettük Sárát. Habár én voltam a pap, fel sem merült, hogy ne Eta irányítson. Éppen úgy énekelt, ahogy Gábrissnál. Jó, hogy nem láttak minket, ahogy a gajdoló táltos az ország primásával temetett el egy boszorkányt!

A végén keresztet vettem. Csuklómon a kő karkötőkkel.

A hant előtt álltunk, amikor Eta maga felé fordított:

- Akárhogy is... aminek születél, azt a Teremtő ajándékba adta neked.

- Felfelé nézett, ezúttal az égen kereste az Istent. - És amivé halálodig válsz, az pedig a te ajándékok neked!

E pillanatban úgy éreztem, hogy ennek a vénasszonynak legalább olyan igaza van, mint az evangéliumoknak.

- Miféle erdő ez? - kérdeztem újfent, amikor búcsúztunk.

- Tanulj meg a kérdésekben élni! - bocsátott utamra. - Nincs mindenre válasz!

Isten hangja?

Mire visszatértem a palotába, megadtam magam az Istennek. Sohasem a papja akartam lenni, hanem katona. Sára nélkül nem maradt más a szívemben, csak a török elleni harc vágya. Az, amire gyermekkorom óta vágyódtam. Ráadásul a király újabb gutaütést kapott... De ekkor már nemcsak Magyarországot állt szándékomban megvédeni a fenyegető oszmán veszélytől, hanem Itáliát is.

Vagyonom eszközzé vált a céloimhoz. Ha nem is szólt hozzám Isten, de tán meghatotta buzgóságom, mert ellenlábasaim hiába is mesterkedtek, a betegeskedő király kitartott mellettem.

- Minden megváltozott... - suttogta aggódalmasan Ernuszt négy szemközt, miközben a kincstár helyzetéről átadta a gyászos kimutatást. - Távollétedben mindenki bejárált hozzá!

Zuhogott az eső Budára, az ablakon kopogtak a cseppek.

- Németi György vele volt, nem igaz? - kérdeztem, miközben már azon gondolkodtam, hogy az országnak azonnali pénzre van szüksége.

Ernuszt bólogatott.

- Aláírt bármi veszélyeset?

- Nem... - rázta a fejét a kincstartó. - De még Corvin János ügyvédjét is fogadta! Baksait, aki meg vérszemet kapott, és rettentően gyalázott!

Ulászló alig bírt parancsolni lógó szájának: torz mosollyal fogadott.

- Örülök, hogy visszatértél!

- A kincstárnak azonnal pénzre van szüksége - vágtam bele azonnal.

- Jó utad volt? - kérdezte akadozva. - A vihar nem kapott el?

- Nem... - válaszoltam. - Sikerült megúsznom...

Reszkető kezével visszaadta a pecsétemet.

- Felség... visszaadom a zsámbéki uradalom árát!

- Nem... - nyögte. - Az ajándék.

- Szükséged van a pénzre... - néztem a szemébe. - És az a legjobb, ha ezt más nem tudja meg!

Hosszú, fájdalmas sóhajtással dőlt hátra székében.

- Akkor zálogba adom... - találta ki.

Így vettem zálogba a zsámbéki uradalmat a királytól, ami rövidesen ki is tudódott. A főurak mindenféle indokkal zúgolódtak ellenem, de legnagyobb sérelmük abban állt, hogy nem ők nyújthattak támaszt a királynak. Miközben Ulászló és köztem nagyobb volt az egyetértés, mint valaha.

Az oszmán területekre kémeket küldtünk. A diplomácia költségeivel nem terheltem a kincstárat, magam fizettem. Aranyamból saját magam fogadtam és küldtem a követeket.

Míg én egyre inkább a külpolitikával törődtem, a belpolitika velem. A rendek az egész kancelláriát támadták.

Ernuszt Zsigmondot végül nemcsak menesztették, hanem le is tartóztatták.

A király végül beadta a derekát. A novemberi országgyűlésen nekem is vissza kellett szolgáltatnom a kancellária pecsétjét.

- Márton-nap a határidő... - mondta a király. - Addig rendezd el, amit el akarsz! De légy óvatos! Csak arra várnak, hogy te is hibázz!

Tudomásulvételem jeléül csak bólintottam.

- Arra gondoltam, utána Németinek adom a pecsétet - mondta Ulászló.

Nem szóltam semmit.

- Elvégre te tetted mellém! - folytatta. - Kálmáncsehit meg elküldöm.

Bosszantott, hogy még a személynökétől is képes megválni.

A fennmaradó időben a bandériumomat megerősítettem: Mátyás seregéből a megmaradt katonákat mind összeszedtem - kétszeres zsoldot

fizettem nekik. Folyamatosan gyakorlatoztattam őket, és csak a legrátermettebbek maradhattak.

A rendek meg akartak szégyeníteni, amikor eljött az idő, a várba hívtak. Kierőszakolták az uralkodótól, hogy a királyi tanács és jó sokak jelenlétében, nyilvános hivatalvesztéssel kelljen visszaadnom a nálam lévő kancelláriai pecsétet. Én viszont seregem élén Visegrádra vonultam, ahol a koronát őriztük, és a nádorral együtt ünnepélyesen Budára hoztam.

Amikor beléptem a tanácssterembe, alábbhagyott az addig mindent betöltő morajlás. Piros ruhába öltözött csatlósaim vonultak előttem, utánuk én mint koronaőr. A király ugyan csak a pecsétet kérte, én azonban a koronát is átadtam - emlékeztetve, hogy azt csakis nekem köszönheti.

Ulászló nem nézett a szemembe, miközben letettem elé a felségpecsétet, a titkos pecsétet és a bírói pecsétet. Még Titelt is elszedték tőlem - hatalmaskodás okán - amiért bosszút álltam Sáráért.

Miután elveszítettem a kancelláriát, Egerbe indultam.

A sas-királyt viszont marcangolta a büntudat.

- Teljes jószágvesztést követeltek tőlem... - mentegetőzött búcsúzóul.

- De én nem engedtem nekik!

Némaságba burkolóztam.

- Te vagy a primásom, a magyar egyház feje! - ragadta meg a vállamat reszkető kézzel.

- Az vagyok, királyom... - mondtam neki és magamnak is.

A veszteségek után az oltár elé térdeltem. Fájdalmas ürességet éreztem.

- Szólj, uram, mert a te szolgád figyel... - mondtam ki hangosan.

Persze nem válaszolt.

Későre járt már, amikor az egyik segédpüspököm mellém telepedett. Keresztet vetett, majd összekulcsolta a kezét.

- Kevély vagyok - bukott ki belőlem.

Döbenten fordult felém.

- Oldozz fel alóla! - néztem a szemébe.

Alázatosan bólogatott, én pedig sorolni kezdtem a bűneimet...

- Többre nem emlékszem... - ezekkel a szavakkal fejeztem be az életgyónást.

Zavartan bámult rám. Várt valamire, ami nyilvánvalóan kimaradt a bűnbevallásból.

- Azt már mondtam, hogy önző vagyok...

Mély levegőt vett, mielőtt segített volna:

- Sára asszony?

Egykori asszonyom említésére viszont éktelen harag lobbant fel bennem.

- Érte nem kérek bocsánatot soha! Az megtérést kíván. - Gyóntatom megijedt a dühömtől. - És tőle még holtában sem kívánok elszakadni!

Félelmében újfent bólogatott, és azonnal rázendített a feloldozás szövegére:

- ...Feloldozlak téged bűneidtől az Atya és a Fiú és a Szentlélek nevében!

Végig őt néztem, ő pedig a padlót.

- Ámen - vágtam rá.

Nyugodt szívvel ültem le, és dühösen álltam fel. Miután Isten házából öles léptekkel távoztam, rögvest hozzáláttam ahhoz, amihez értettem.

Az időmet a török elleni harcnak szenteltem, és szövetségeseket kerestem Európában... Előretörtem, így Isten se tehetett mást. Vagy tán annyira akartam, hogy engedett. Tán az égis ért a buzgóság, amivel az ügyet szolgáltam.

A velencei dózsával leveleztem, és a törökellenes szövetségen dolgoztam, miközben Erdélyt a pogány prédálta.

A királyt is megkértem, hogy számoljon be az oszmán veszélyről a pápának. Cserébe érvényteleníttettem a házasságát, és végre újrَاهázasodhatott.

Az udvarban elárultak, de ambícióim túlmutattak a királyság határain. És ugyan még mindig nem beszélt hozzám az Isten, de az utamra áldását

adta: Rodrigo Borgia* pápa ugyanis római bíborossá nevezett ki. Ez alkalomból a király ünnepélyesen és nyilvánosan adta vissza az elkobzott pecsétet.

Ulászlónak tartogatott még az élet örömöt, mert újdonsült felesége - Kendali Anna francia hercegnő - előbb egy lány-, majd aztán egy fiúgyermeket is szült neki.

Lajos herceg korábban érkezett a vártnál, éppen akkor, amikor Budán tartózkodtam. Az orvosok nem kecsegtettek sok jóval.

Ekkor Sára egykori szavai mentették meg az országot - és a disznók forró gyomra. A király ugyan vonakodott a felhasított jószágok gyomrába rakni a fiát, de végül hallgatott rám. Én pedig mészárszékké változtattam a csillogó palotát: kétóránként levágattam egy disznót a márványpadlón.

Budáról és környékéről elkoboztuk az összes állatot. Két héten át szakadatlanul folyt a vér, mire a kis herceg megerősödött. Ahogy Lajos házának indult egy jobbágyasszony emlőin, a királyné megnyugodott, és mint aki bevégezte küldetését, megtért Urunk Jézushoz.

A tragédiába fordult öröm hatására a király meggyűlölte orvosait, engem viszont magasztalt. Ettől fogva olyan becsben tartott, amiből lehetetlen lett volna kitúrní.

A magyar trónörökös születése felverte az én lelkemet is. Saját fiú nem adatott, mégis testvéreim fiai révén - Bálint mellett - családalapítónak tartottam magam. Hirtelenjében fontosabbá váltak, mint valaha... Ők, és az iszlám elleni küzdelem. E kettő életetett.

- Engedj végrendelkezni! - kértem Ulászlótól.

- Meggyűlölnék érte.

- Ennél jobban? - kérdeztem vissza. - A török ellen is kérem!

Végül ezt is megadta. A pápa pedig konstantinápolyi pátriárkát csinált belőlem.

.....
* Az életszentségéről nem igazán híres VI. Sándor pápa.

Róma

A nemzetközi porondra kilépve nagy várakozással készültem az ötödik lateráni zsinatra. Fejembe vettem, hogy a pápától szerzek segítséget az Európát fenyegető török ellen.

Vértesi Tamás unokaöcsémrel azonban hosszasan vesztegeltünk Anconában, arra várva, hogy Őszentsége biztosítsa a szabad végrendelkezésemet. Túlságosan sok ellenségem akadt, és nem akartam semmi esélyt adni arra, hogy váratlan halálom esetén kiharcolt vagyonom végül Rómára szálljon.

Nem titkoltam el gazdagságomat: pompás bevonulást terveztem. Abban bíztam, ha elkápráztatom a várost, talán meg is nyerhetem őket.

A pápai engedélyt követően díszes menetem megindult az Örök Város felé. Elején a negyven öszvért tapsviharral jutalmazták. Vonuló embereim ékkövekkel, gyöngyökkel, ezüsstel és arannyal hímzett cicomás ruhákban hirdették a pompát. A kettes sorban felállított, drágán szerszámozott paripák láttán üdvívalgásban tört ki a tömeg. Még az aranyos brokátruhába öltöztetett unokaöcsém is tátott szájjal bámult:

- Ilyet még nem látott a világ... - suttogta megbabonázva.

Személyes kíséretemmel a Popolón* várakoztunk, míg a többiek Szent Péter kapuja felé meneteltek, hogy Őszentsége a loggiájáról megcsodálhassa őket.

II. Gyula, a hadvezér pápa svájci zsoldosokkal bástyázta körül magát. Bebocsátásunkkor száztizenegy fős küldöttségem minden tagja megcsókolta a Szentatya lábát.

- *Perfetto!* - méltatta gyermeki lelkesedéssel a bevonulást. - *Perfetto, Tommaso!* - tapsolt meg.

Szent színe előtt én is leborultam, és gyűrűcsókkal köszöntöttem a reszkető, vén kezeket.

- No, mi történt? Rám sem bírsz nézni? - sürgetett, hogy keljek fel. Körülötte, a terem szélén készültségben álltak Ábrahám fiai**, és követték minden mozdulatát. Ha más nem, ez elárulta, hogy az aggastyán nem csak előrehaladott kora miatt mozog oly nehezen.

- Kéréssel érkeztem - egyenesedtem fel.

Egy hófehér kendővel megtörölgette dúsán verejtékező homlokát.

- Már azt hittem, pápának! - nevetett fel aztán gúnyosan. Majd a körülötte állókra kiáltott: - Ne engem bámuljatok, hanem nyissátok már ki azt az átkozott ablakot! - És fáradtan hátradőlt a székében. - Dögszag van, nem igaz?!

- Az oszmánok egyre erősebbek...

Megálljt intve felemelte a kezét.

- Tanuk nélkül beszéljünk!

Kettesben maradtam vele. Még az orvosait is kiküldte.

- Szent háborút kérsz tőlem?

- Igen, Szentatyám. Az utolsó időkben járunk...

- Békében akarok meghalni... - vágott közbe.

- Mi meg békében élni!

- Imádkozom értetek! - utasított el.

- Akkor Európáért kell imádkoznunk... - válaszoltam keserűen. - Az egész kereszténységért!

Rezzenéstelen arccal nézett a szemembe.

- Ha a török előretör, Róma és Itália se virágzik tovább...

Egy darabig az ujján csillogó halászcgyűrűt tanulmányozta:

- A hal Krisztus Urunk szimbóluma... - mélázott el. - Különös, ősi lények ám a halak. Emlékeznek annak a víznek az ízére, amiből kikeltek. Bárki is ül Szent Péter trónjára, arra hajlik, ahonnan ered.

Hirtelen elkapta a köhögés, és nagyon lassan ért véget.

- Ha Isten úgy akarja - krákogta aztán -, majd a magyarok mellé szegődik!

Ettől fogva egyedül a Szentatya egyre inkább romló teste éltette bennem a reményt. Közelgő halála esélyt adott a bizakodásra. Mert akárki is jöjjön utána, talán meggyőzhető.

Róma különös hely: egyszerre a földöntúli szépség és a szenny. Napfény és sikátor. Menny és pokol. Patkány és erkölcs... Unokaöcsémet megdelejezte a karnevál, ahol gyönyör és izgalom táncolt minden sarkon.

- Több kincset rejt, mint amit a szem befogadni képes - mondtam neki, ám a korom óvatosabbá tett: - De ne feledd, minden sarkon ott ólálkodik a veszély is!

Egy nap Filippo Sergardi barátomnál a Vaticanas domb szomszédságában campaniai bort vedeltünk. Vértesi Tamás unszolt, hogy távozzunk. Látni akarta Róma éjjeli arcát.

Hogy kilétünket elfedjük, fekete köpönyegben róttuk a tágas utcákat a Tiberis keleti oldalán. Vérpirosán égett felettünk a hold. Egy magnóliasor alatt jártunk, ahol a fa zöld, vastag levelei lehullottak lábaink elé. Velünk szemben egy hatalmas szekér döcögött a köveken. Félreálltunk, hogy elengedjük a vándorkomédiásokat. A bakon ülő férfi - nyakában egy kis majommal - a trappos ló hátsójára suhintott egy színes pálcával.

Hosszan néztem utánuk, ahogy elrobognak az éjszakában... Rossz előérzetem volt, de fiatal unokaöcsémet nem beszélhettem le a mulatságról. Így hát vele tartottam.

- Arra mi van? - kérdezte a tenger felé mutatva.

- Suburra. A nyomornegyed. A söpredék birodalma!

A Circus Maximus romjainak márványos bejáratánál lelassítottam a lépteimet.

- A kurtizánok veszélyesebbek itt, mint bárhol! - figyelmeztettem. Az arcán láttam, hogy nem hisz nekem.

A Palatinust kikerülve haladtunk Róma szíve felé. A Colosseumhoz vezető út mentén mindenfelé szajhák tűntek fel. Nem csoda, hogy a vénuszi nyavalya futótűzként terjedt a városban. A festett arcú kurtizánok tarka, hívogató ruhákban szólították le a férfiakat.

Szirénszavaikra még lépteimen sem lassítottam. Nem hatott rám a mézes kelepce, mert Itália romlott emlőin nőttem fel.

Bezzeg Tamás unokaöcsém...! Ő guvadt szemekkel kapkodta fejét jobbra-balra, és le-lemaradt mögöttem.

- Egy király se ölel ilyet! - dicsérte magát az egyik.

- A Paradicsomba vislek - állította meg egy másik kurva. Tenyerét unokaöcsém mellkasára tette.

- A túlvilági örömekre még nem vágyunk - avatkoztam közbe.

Vértesi bosszúsan nézett rám. Erre a szajha állig beöltözött csipkeruhájára mutattam.

- Gombold ki! - utasítottam. - Mutasd a nyakad!

A fekete szemű nő haragosan nézett rám. Aranyat vettem elő.

- Mutasd a bőröd!

A szajha továbbra is vonakodott.

- Ha megmutatod, a tiéd az arany!

Unokaöcsém megszólalni sem mert. Az asszony felfedte nyakát. Bőrén fekélyes, levedző sebek csillogtak.

Odaadtam neki az aranyat, majd Vértésire néztem:

- Nem a Paradicsomba visz, kedves öcsém. Hanem a pokolba!

Mire az ifjú felocsúdott volna, addigra nagy ordibálás verte fel az utcát.

- Tolvaj! - kiabálta egy férfi egy másik után. - Fogják meg! Tolvaj!

A károsult ijedt ábrázatát látva visszatért a jókedvem.

- Míg bujálkodott, kirabolták... - tártam szét a karom. - Rómában bármi megtörténhet! Minden erkölcstelenség, amit csak el tudsz képzelni...

Vértesi ádámcsutkája megvonaglott, akkorát nyelt. Nem kellett többet szólnom - beszélt helyettem Róma.

A fékezhetetlen vágyakról roncsolódott arcok meséltek, és ahogy beljebb mentünk a városban, a fáklyák fényénél lemaródott orcák és gummás

fekélyeket rejtő szakállak jöttek szembe.

- Ez egy fertő... - szuszogta unokaöcsém.

- Amit az ördög végbe nem vihet, azt asszonyra bízza... - Boldog voltam, hogy elrettentettem a meggondolatlan bujaságtól.

Hazafelé tartottunk a Piazza del Biscionén lévő palotába, amikor a Campo de' Fiori téren betértünk egy utolsó italra. Ez a fogadó híresebb volt a többinél. Nem más volt a ház tulajdonosa, mint a néhai Rodrigo Borgia pápa Vannozza dei Cattanei nevű szeretője. A falak csak előkelő kurtizánokat rejtettek: művelt és szép asszonyokat. Amikor a fogadós megtudta, hogy ki vagyok, nemcsak itallal és osztrigával szolgált, hanem izgatottan kereste a lehetőséget, hogy szívességet tegyen.

Intett az egyik lánynak, ő meg elém szaladt, és kereste a kegyemet. Erősködött, hogy legalább a lábam alá tolhasson egy sámlit.

- Nem kell! - tiltakoztam.

A lány már éppen magamra akart hagyni, de a fogadós rá meresztette a szemét, és fejével visszaküldte hozzám. Kényelmetlen mosoly játszott az arcán, amikor felém nyúlt.

- Mit akarsz? - kaptam el a kezét.

- Én csak... én csak... - harapott az ajkába. - Meg akartam simogatni.

- Nem kell! - szóltam rá megvetően.

Erre lesütötte a szemét.

Ez elgondolkodtatott. Volt ebben a szájában valami... Lesütötte a szemét, ahogy egy se tette.

- Livia! - mondta ki a fogadós a nevét, visszahívta.

Megpendített bennem egy ritkán rezgő húrt, de nem akartam tudomást venni a vágyról.

Van egy pont, ahonnan még visszatérhetsz, de van, ami ellen már nincs küzdelem. A fogadós értette a szakmáját. Már pirkadt, amikor újra megpróbálta nyélbe ütni az üzletet, és visszaküldte mellénk Líviát egy másik lánnyal együtt. Ő a szemembe se nézett, de társa táncolni kezdett előttem. Nem vágytam játszodozni, a poharam után nyúltam.

Miközben ittam, a bátrabb szajha a combomra tette ujjait. Előcsalogatta belőlem az ösztönt, és ez okozta a vesztemet. Amikor meg

akarta érinteni arcomat, elfordultam, és a fogadósra néztem:

- Liviát akarom!

Az ölemben tapogató azonnal unokaöcsémhez szegődött, aki nem állt ellent neki annyira, mint én... Livia felállt, rám pillantott, és elindult az emeletre. Nem követtem azonnal, ittam még egy pohárral.

A csiszolt bronztükrő előtti fésülködőasztalnál ücsörgött és a haját bontogatta, amikor a szobába beléptem.

- Semmi szükség erre! - vettem ki kezéből a fésűt.

A tükörből néztem az arcát, ami zavarta, mert inkább felpattant.

- Ül le, nagyuram... - mutatott az ágyra. - Helyezd magad kényelembe!

- Nem ülök le.

Mosolygást erőltetett magára, és lassan hófehér ruhájához nyúlt. Óvatosan kiszedte a válltűt, amitől a selyem karjára csúszott. Közben az ölemre szegezte a pillantását, mintha vágya rám - el akart csábítani úgy, ahogy tanították neki.

Nem engedtem, hogy hozzám érjen, amíg az egész testét nem láttam. Makulátlan bőre láttán megkönnyebbültem.

- Öltözz fel! - parancsoltam rá.

Meglepődött, de megtette.

- Feküdj az ágyra!

Lassan mozgott. Leült velem szemben, hanyatt feküdt, felhúzta a térdeit, és óvatosan terpeszbe nyitotta a lábát.

Már ekkor gyűlöltem magam, hogy elgyengültem.

Egy darabig nem tettem semmit, csak álltam előtte.

Erre felemelte fejét, hogy a tekintetemet keresse:

- Fordulj hasra... - mondtam neki.

Engedelmesen megtette. Én pedig megmártóztam a fertőben, miközben őt büntettem a tettemért.

- Barbár vagy! - vágta a végén a szemembe. Én meg az aranyat az ágyba.

.....

* Porta del Popolo, más néven Porta Flamina. Rómának az ariánusi városfalakon található egyik kapuja.

** Zsidó orvosok.

Isten hangja

Örömhír is ért Rómában. Méghozzá a pápa halála.

Erőre kaptam, és új cél lebegett a szemem előtt. Az, amire korábban csak óvatosan mertem gondolni. Papabilisként* azonnal beavattam unokaöcsémet a terveimbe.

- Ha én leszek a pápa, akkor már beköszönésemtől keresztes háborút hirdetek!

- Nem lesz olcsó - válaszolta.

- Melyik? - kérdeztem felélénkülve. - A szavazatok vagy a háború?

Erre gondterhelt képet vágott.

- Az olasz bíborosok minden pénzt elfogadnak...

- Ez jó hír!

- Nemcsak tőlünk - folytatta. - Mástól is!

- Nincs mese! - csaptam össze a tenyeremet vidáman.

- Istenben is bízni kell!

- Meg a tizenkilencben... - sóhajtotta -, akiknek fizettem.

A külszín tévedésbe vezetett: Livia megfertőzte a testemet. - Nemesuram... - Az orvosnak nehezére esett kimondani az ítéletet. - Téged is utolért a vérbaj*...

Kiderült, a testet ellepő ótvaros kór alattomosan bujkál a vérben, és mire a fekélyek megjelennek, már késő volt. A szajhák már az első jelek előtt átadták az ügyfeleknek. Négyszer telt meg a Hold és fogyott el, mire megbizonyosodtam róla, hogy azon az éjjelen Líviától kaptam el a rettenetét.

A bujakórra nem volt hatásos ellenszer. Hiába fürödtem kénes vízben és kenegtettem magam hol ecettel, hol olajjal, mindenki tudta, hogy ettől a ragadványtói lehetetlen megszabadulni.

A förtelem mellett viszont az a megtiszteltetés ért, hogy a konklávét megnyitó misét én celebrálhattam. A Szent Péter-bazilikában az Ur imádságánál túlságosan megfélelkeztem magamról:

- Én atyám, aki a mennyekben vagy, szenteltessek meg a te neved... - Vitéz Mihály, a római bazilika magyar gyóntatója átellenben állt velem, és felkapta a fejét önző imádságomra.

A nap méltóságát sajnos az is beárnyékolta, hogy a sípcsontomon megjelent mély seb fájdalmasan lüktetett. Alig vártam a szertartás végét, de utána folyton-folyvást szóval tartottak. Amikor pár percre sikerült megszöknöm, gyorsan a nyálamba kevertem egy újabb adagot az orvostól kapott porszerű őrleményből.

A kence meglehetősen csípett, de jó sokat tettem a fekélyre, mert tudtam, hogy a pápaválasztás nem lesz rövid, és nekem minden minutára szükségem lesz, hogy Allah hódító népe ellen szólhassak.

Velem együtt huszonöt bíboros vetekedett Szent Péter trónusáért. A külföldiektől nem tartottam. Sem az angol, sem a francia, sem a svájci nem jelent rám veszélyt - az itáliaiaknak ők egytől egyig barbárok voltak, míg az én nevemet már jól ismerték az olasz kapcsolataim révén.

A tizennyolc itáliai közül lekörözött a valenciai bíboros: ő tizenhárom szavazatot kapott. Én nyolcat. Aranyamat tizenegy olasz bíboros is zsebre tette, akik a kétharmad híján szemrebbenés nélkül keverték a fekete füstöt.

Az új szavazás csak másnap reggel folytatódott. A kemence mellett állva bámultam, ahogy a nedves szalmán a szavazócédulákat eláztatja az olaj és a szurok...

- *Rászedtél, Isten!* - suttogtam magamban. A bíborosok között megkezdődött az egyeztetés, és az itáliaiak összetartottak.

A tehetetlenség emésztett, düh és csalódottság borította el. Fel-le sétáltam a lakosztályomban, és a hangokat figyeltem, amik beszűrődtek a folyosóról. Az ajtó- csapódásokból próbáltam következtetni, hogy ki melyik bíboroshoz megy egyezkedni. Értelmetlenül számoltam, és papírra vettem az esélyeket.

Riario*, akitől tartottam, egyetlen szavazatot sem kapott. Az ifjú Medici pedig csak egyet.

Áthúztam a nevüket.

Grimanit** esélyesnek láttam...

Mint egy örült, úgy vetettem a strigulákát, és húztam át a neveket... Tébolýított, hogy nem nyerhetek. *Teljes szívem, teljes elmém, teljes vagyonom nem elég hozzá!* Mert ezt az ember előre érzi. Nemcsak a győzelmet - a vereséget is. Mindennél jobban akartam, mégis éreztem, hogy ezt nem kapom meg.

Mert az Isten mást akar.

Ily egyszerű volna! - néztem a holdat.

A hit próbája ez... - győzködtem magamat.

Legyen meg az én akaratom? Vagy legyen meg a te akarod? - Nem leltem a válaszokat. - *Hogy legyek így a katonád, Isten? Győzni jöttem!*

Lefeküdtem az ágyba, de nyugovóra nem tértem. Csípett a sebem. Még a lázam is felszökött.

Álmomban az Öreg Tölgyesben kószáltam. Úgy, mint ifjúkoromban: a sötét ösvényeken jártam, és a domboldalon felfelé tartottam. Ám ezúttal nem ijesztett semmi, és a szarvas helyett egy oroszlánval találkoztam. Utánaeredtem. A hegy tetején sem füst, hanem verőfény fogadott. A nap delelt. Olyan erősen szikrázott, hogy alig bírtam nyitva tartani a szememet.

A vakító fényességben nekiütököttem egy alaknak. A beteges, riadt arcú Medici bíborosnak. Öt is meglepte a találkozás, és ijedtében felsikított.

- Hol vagyok? - kérdezte halálra vált arccal.

Az álom hátborzongatóan valóságosnak tűnt.

- A fehér galambot követtem... - nézegetett az ég felé. - Hova tűnt?

A különös káprázatból hangos kopogás ébresztett. Az ajtómon dörömböltek. Vitéz Mihály volt az.

- Az olaszok döntöttek - suttogta azonnal, ahogy beeresztettem. - A fiatalok Giovanni de Medicit akarják.

- Medicit...? - kérdeztem vissza kábultan - Még csak nem is pap...

- És milyen fiatal! - helyeselt Vitéz. - Bár azt mondják, hamar elviszi az Úr... Hiába ifjú, rettentő sok nyavalya gyötri!

- Nem leszek pápa... - Az álomra gondoltam.

- Medici csak akkor nyerhet, ha az idős bíbornokok is mellé állnak... -

Vitéz még nem hagyott fel a reménnyel. - Riario, Grimani...

Közbevágtam:

- Hagyj most aludni!

Nyugalmam megdöbbsentette.

Amikor egyedül maradtam, a feszületre néztem.

Ez volna a jel?

A válaszok kavargtak fejemben, de már sokkal nyugodtabban gondolkoztam.

Másnap reggelre különös béke szállt meg. Olyan, amit sosem éreztem azelőtt. Amikor eljött a szavazás, én is Medici nevét írtam a cédulára. Álszentség volna, ha azt mondanám, hogy csakis az álom miatt vagy hogy a Lélek sugallatára. Számításból is. Hogy később kérhessek tőle...

Hajnala már az idős bíborosok is engedtek - mindenáron itáliai akartak.

Az eredmény az ifjú győzelmét hozta. A fiatal diakónusnak feltették a kérdést, hogy elfogadja-e Szent Péter trónját. Könnyezve suttopta:

- *Accepta*. Elfogadom...

Ezután arra kérték, hogy válasszon magának nevet.

- Leó - mondta ki.

Kővé dermedtem. A szavazócédulák a száraz szalmán égtek a kóccal, és a fehér füst az égbe szállt.

X. *Leó... Oroszlán...*

A Medici elvonult, hogy a rituálénak megfelelően egyedül öltse magára a hófehér pápai reverendát. Álom nem hagyott nyugodni, utánaeredtem.

Jöttömön megdöbbsent. Éppen az aransujtásos stólat tartotta a kezében.

- Segítek... - ajánlkoztam, és kivettem a kezéből a díszes szalagot. - Különös álmot láttam - néztem a szemébe. - Egy erdőben jártam, majd egy hegy tetejére értem...

Giovanni szeme elkerekedett. Lassan- emeltem át a díszes szalagot a fején.

- De nem voltam egyedül... - suttogtam az arcába.

Mellkasa idegesen járt fel-le, mialatt én a vállán átvetett stólat igazgattam.

- Oroszlánt kergettem. Te galambot!

Szája elnyílt a döbbenettől.

- Leó pápa... Mily okból választottad ezt a nevet? Te nem galambot kergettél?

- Béke kell! - nyíltak meg reszkető ajkai.

- Egyetértünk - néztem a szemébe. - De ahhoz, hogy az legyen, meg kell állítani a hitetlenek terjeszkedését!

Az új pápa köhögőrohamot kapott. Az orvosokkal együtt aggódva csörtettek be a bíborosok. Leó torka csakhamar megnyugodott, és odakísérték a bazilika középső ablakába, hogy üdvözlje a téren összegyűlt híveket.

Róma ünnepelt, de engem kételyek gyötörtek. Beszélni akartam még vele. Amikor fogadott, és a gyűrűcsók után térdre ereszkedtem, már ő beszélt:

- Gyermekkorom óta készülök erre... - védekezett. - Mindig is pápa akartam lenni...

- Én sohasem akartam pap lenni - vallottam be neki.

- Hát mit akartál?

- Katona akartam lenni - mosolyodtam el. - Törökverő lovag.

Arcán végigfutott a megkönnyebbülés:

- Akkor váltsuk valóra azt az álmod is, Tommaso!

Hirtelen szólni sem tudtam a döbbenettől.

- Legátusom leszel - jelentette ki. - Teljhatalmú követem egész Európában!

- *Deo Gratias!* Isten kegyelméből! - vettem keresztet.

Olyan hatalmat adott nekem, amit még nem látott a világ. Ő csak Rómát akarta, de a többiről javamra engedett. A pápai korona az ő fejére

került - én kardot kaptam.

Keresztes háborút indítottunk, amelyet én vezettem.

A bíborosok ünnepélyes menetben kísérték, de az Angyalvár* ágyúi értem harsogtak. A lövegek dörgésében gondolatom messze szállt. Az erdői domb tetején álltam. Gábrissal. A fejemben hallottam a hangját, ahogy kiabál:

- *Allah Akbar!*

Jézus Mária! - ordítottam neki magamban. - *Itt vagyunk, barátom...* - néztem az eget.

Életemnek ettől a naptól fogva nem célja volt, hanem iránya. És senki sem tudta a kedvemet szegni, még Vértesi sem. Mert unokaöcsémet nem tette boldoggá a hazatérés ténye.

- Legációd száműzés Rómából... - Ha így is volt, engem már egy cseppet sem bosszantott. - Bácsikám... Őszentsége roppant beteges. Nem volna okosabb még Rómában várakozni?

- És a fivéreid? - torkoltam le. - A török délen már mindennap fosztogat! Ez már az utolsó óra!

.....
* Olyan bíboros, akinek esélye van, hogy pápává válasszák a konklávé.

* Mai nevén szifilisz.

* A bíbornoki testület feje, genovai bíboros.

** Velencei bíboros.

* Eredetileg Hadrianus síremléke a Róma erődjének számító épület, amit a pápák fellegváruknak használtak.

Bulla

Vértesi Tamás

Két dologra örökké emlékezni fogok.

Az egyik a pápai bulla...

Nagybátyám X. Leó áldásával - és aranyával - tért vissza a Magyar Királyságba. A hitetlenek elleni háború új erővel töltötte el. Buda határánál jártunk, amikor megállíttatta díszes kocsiját.

- Lovat! - adta ki a parancsot.

- Bácsikám, rettentően fúj a szél, és esőre áll - intettem óvatosságra, de úgy tett, mint aki nem is hallja szavamat.

Felöltötte bíbornoki ruháját, és a viharos tavaszban nyeregbe szállt. Pompás állatot hoztak alá, díszes szerszámokkal, aranyos zablával. Összeillettek a fekete, erős csonkú andalúziai ménnel - mindketten hatalmasra nőttek. A bíborpalást, akár egy római hadvezéren, úgy lobogott széles hátán.

Kezdetben mellette lovagoltam. Nagybátyám kora ellenére délcegen és biztosan ülte meg a daliás járású lovat.

És mintha a hideg szél is engem bántott volna jobban. Ő viszont elszánt arccal tartott a várba.

Ahogy közeledtünk, lemaradtam. Az izmos állat hátán ő vezette a menetet. Gyapjas haja vadul hullámozott a szélben. Hátulról,

hitetlenkedve csodáltam: egy gladiátornak láttam, ahogy bevonult Buda várába...

Az ország is megadta a módját a köszöntésének: élen a gyermek Lajos trónörökössel a főpapok és főurak siettek elé, hogy fejet hajtsanak neki a tisztelet jeléül.

1514. április 16-án hirdette meg a keresztes háborút.

- Felrúgjuk hát a békét a törökkel... - vonakodott Ulászló király a pápai bulla láttán.

De már nem lehetett szava. Az I. Szelimmal kötött békét megszegve hatalmas lendülettel kezdődött meg a toborzás, a parasztsereg napról napra csak nőtt...

Akadts viszont főúr, aki nyíltan is kifejezte aggodalmát a legátus ellen.

- Királyom... - győzködték az uralkodót. - A jobbágyok kezébe fegyvert adni öngyilkosság! Ellenünk fordítják majd!

Volt olyan báró is, aki egyenesen a nagybátyámmal szállt szembe.

- Elfogult vagy! Mert a te apád is paraszt volt!

- Ez így van - sziszegte válaszul. - De vigyázz! Most nem vele beszélsz!

Egyre jobban forrongtak az indulatok. A király, ha akart volna, akkor sem mondhatott volna ellent a pápának, sem pedig Erdődi Tamásnak. A gutaütések következtében lógott a nyelve, és állandóan folyt a nyála.

Bácsikám mindennap meglátogatta, ha Budán volt. Előtte mindig a Boldogasszony-kápolnába ment, utána pedig az egyre tehetetlenebb királyhoz. Ulászló olyan lassan beszélt, hogy büntetésnek vettem, ha magával vitt.

A király cseppet sem volt üdítő látvány, bácsikám mégis türelmesen beszélgetett vele.

- Ahogy telnek az évek... - nyöszörögte a király -, nyugszol, Tamás.

Erre nagybátyám felnevetett.

- Talán... az Úrhoz is közelebb... kerülsz...

- Mondhatni - mosolygott bácsikám.

- De... de... de... - erőltette magát Ulászló. - Remélem, nem én vagyok a napi jócselekedet...

Bácsikám erőltette a mosolygást, úgy tiltakozott. Ekkor az egyik szolgáló letörölte a király túlcsondult nyálát...

Nagybátyámon mintha nem fogott volna az idő és semmilyen körülmény: nagy erővel készült a harcokra. Fővezért kellett választania, de olyat, aki majd a háborúba képes vezetni az újdonsült, ám hatalmas sereget.

- Harcedzett férfi kell! - hajtogatta. - A magamfajta tettek jobban hisz a szónál! Olyan ember kell, aki tud harcolni!

- Réti lovag? - kérdeztem. - Kopjatörésben nincsen párja!

- Nem jó - sóhajtotta. - Olyan kell, akiben egyúttal bíznak, akire hallgatni is fognak. Akit egynek éreznek maguk közül!

- Ha fiatalabb volnál bácsikám, akkor...

- Nem vagyok fiatalabb!

Szomorúságot láttam a szemében. Mert hiába is kereste a következő Hunyadi Jánost, sehol sem találta.

Egy reggel ráragyogott a nap. Híreket hoztak egy székel hadnagyról, aki párbajt vívott egy törökkel.

- Kettéhasította a szendrői szpáhik parancsnokának fejét - lelkesedett nekem.

A győztes bajvívónk egy csapásra híressé vált.

- A király is meg fogja jutalmazni - mosolygott rám. - Ezzel az Alival gyorsan végzett. Elsőre levágta a jobb karját, a második vágással pedig kettéhasította a fejét... - Lelkesedésében úgy csillogott a szeme, ahogy annak előtte sohasem láttam. - Ő lesz a fővezérem!

- Milyen származású?

Bácsikám haragos tekintettel nézett rám:

- Olyan, mint én és mint az apád! Paraszt, mint nagyapád...

Egyszeriben elszégyelltem magam.

- Minden megvan benne, amit keresek! - folytatta. - A harctéren bizonyított! A katonák követni fogják!

- Mi is a neve? - kérdeztem.

- Dózsa - vágta rá, hogy megjegyezzem. - Székely Dózsa György!

Talán magát látta meg benne.

Végül igaza lett: a katonák követték a parasztvezért. És ami ez után következett, már nem lehetett leállítani. Mert Dózsa lángba borította az országot...

Nagybátyám szava ekkor nem bizonyult elégnek, hogy lecsendesítse a véres forgószélet. A királynál is megvádolták:

- Ezek a csürrhek felsegítik egymást a ganédombról, hogy utána elharapják a mi torkunkat! - káralták többen is.

Végül az erdélyi vajda Szapolyai János* állította meg őket. Az elfogott parasztvezért pedig brutális kegyetlenséggel kivégezték.

A gyászos eseményekért a nemesurak jó része egyenesen Erdődi Tamást vádolta. Volt, aki attól sem riadt vissza, hogy azt állítsa, nagybátyám ki akarta irtani a nemesvérűeket... A legátus a következő országgyűléstől is távol maradt, ahol a rendek bosszút álltak a lázadó parasztságon...

A király és az ő bizalmas viszonyát azonban semmi nem volt képes megrengetni. Az erdélyi vajda, aki győzelmet aratott Dózsa felett, egyre erősödött - Ulászló pedig féltette fia trónját. Nagybátyám maradék erejét rájuk fordította, és szövetséget kötöttek a Habsburgokkal.

- Ez a török ellen jó! - magyarázta nekem. - Nyugat és Kelet. Allah katonái ellen csak az összefogás védhet meg.

Végül két királyt temetett el...

Ulászló halála után azonban visszavonult. Esztergomba költözött, és csendesebben élt. Az egyik szobájából egy koszos műhelyt csinált, ahol képes volt órákon át farigcsálni a deszkákat. Beszélgetni csak a török elleni védekezésről tudtam vele, vagy a kápolnáról, amit építtetett...

A másik, amit nem feledek, az a halálának a napja... Mindannyiunkat látni kívánt. Unokaöcséimmal közrefogtuk az ágyat, amelyben feküdt.

- Esteledik - mondta délben.

Utolsó erejéből, tanúk sokasága között, megfontolt nyugalommal mondta tollba végakarátát. Utána végignézett rajtunk.

- Édes öcsém...! Véssétek az eszetekbe, a fényes sikerért bizony küzdeni kell! Gondolkodni, izzadni, terveket szőni, és azokon folyton-folyvást alakítani! Számításba kell venni a természet kérlelhetetlen törvényeit...

Ereje szemlátomást fogyatkozott, de akkor is folytatta: - Ám van, ami még ezeknél is fontosabb... Akarni... Behunyta a szemét. Amikor újra kinyitotta, ismét végignézett rajtunk.

- Lángolni kell teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből... Miről szól egy élet? Tündöklésről és bukásról. Véd az eszedbe, ebből az egyik könnyen elkerülhető. De csak az egyik. Méghozzá a tündöklés...

Gyóntató papja feje mellé lépett.

- Ne aggódj értem...! - nézett rá mosolyogva. - Ahol túlárad a bűn, ott túlárad a kegyelem is!

- Ámen... - hajtott fejet a pap, majd keresztet vetett.

- *Deo Gratias!* - suttogta nagybátyám, és becsukta a szemét.

A pap csendben - úgy, hogy bácsikámat ne zavarja, mielőtt kiszenved -, az orra alatt, sutyorogva adta fel rá az utolsó kenetet.

.....

* Később - az 1526-os mohácsi vereség után - I. János néven magyar királlyá választották, miután Ulászló fia, II. Lajos a csata során életét vesztette.

Utolsó óra

Végignézek az ágyam körül. Még Bálint is elégedett volna... Mind nemesek. Mind szabadok...

Alig bírok ébren maradni - szemhéjam az ólomnál is nehezebb. Fáradok...

Gyermekkori sasom vijjogását hallom. Amikor újra kinyitom a szemem, előttem áll az összes Erdődi. Mind engem néz... Vajon mit látnak maguk előtt? Életem jó vagy elrettentő példa számukra?

Hirtelen nehéz fájdalom zuhan rám, a halál lefelé nyomja a mellkasomat. A levegő nem jár át: hiába veszem szaporábban, mélyre nem ér.

Fel akarok ülni, de nem bírok.

- No...! - hallom meg Eta ismerős hangját. - Nyughass...!

Tenyerét a homlokomra teszi, fejem a párnába süllyed.

- Föld, fogadj be engem... - suttogja a szokásos rigmust. Nem tudom eldönteni, hogy itt van-e ágyam mellett vagy csak fejemben... - Víz, mosdasd meg a lelkem... Szél, fújj át rajtam...

Fölém hajol, és szemembe néz a kecskeszemével.

- Mindjárt vége... - nyugtat mosolyogva. - És lesznek válaszok... Az összes kérdésedre!

Arca néha a pap arcává változik. Pislogok: hol Etát, hol a papot látom magam előtt. Érthetetlen a pillanat - a lét és nemlét között lebegek... Lelkemet az ég, testemet a föld hívja.

- Tamás...! - hallom a nevemet a világ legszebb hangján.

Nem bírom kinyitni a szemem, mégis Sárát látom. Fényes nappal van,
de világító mécsbogarak repkednek körülötte mindenhol.

- Ez az utolsó kapu... - nyújtja felém mosolyogva a kezét. - A
hetedik...

A pápai legátus halálhíre után a szultán megindult,
hogy végre meghódítsa Európát.

Utóhang

A majdnem pápa

A történet fikció - amelyet a valóság ihletett. Egészen pontosan Bakócz Tamás élete. Annak a jobbágygyereknek a sorsa, aki a középkorban egy erdődi kerékgyártó fiaként született, mégis kishíján Szent Péter trónjára ült.

Mindez a személyes tehetségnek vagy az isteni kegyelemnek köszönhető? A híres itáliai Medici család mindenki számára ismert, no de ki volt az a magyar parasztfiú, aki versenyre kelhetett vele?

A történeti forrásokat és a képzeletemet használtam, hogy bemutassak egy ily magasra törő páratlan tehetséget, akit a becsvágý egészen a pápai székig hajtott. Velence követe szerint *„saját hazájában pápa is, király is - minden, mi ember ezen a földön lehet...”* Vajon milyen az az út, ami a semmi sorból végül az Örök Városba vezetett?

Arról, hogy Erdődtől Rómáig mely városokon és milyen pozíciókon át vezetett az útja, sok helyütt segítségünkre szolgálnak a források, ám gyermek- és ifjúkora, ami egy ember életében rendkívül meghatározó, jobbágyi származása miatt ködbe vészett. Korai éveire és a család felemelkedésére csak következtethetünk a viszonylag kevés tényanyagból, így leginkább a képzeletünkre kell hagyatkoznunk.

Felmerül a kérdés: tán a siker nagyban múlik az időzítésen is? A kivételes pillanatok elengedhetetlenek? Erdődi Tamás a történelem egy különös órájában született?

A 15. században nemcsak az ő csillaga ragyogott fel, hanem a Hunyadiaké is, hisz maga Corvin Mátyás sem királyi vérből származott. Apja, Hunyadi János - a híres törökverő - lovagi sorból emelkedett az ország kormányzójává, amivel elérte fia királlyá koronázását.

Mátyás uralkodása alatt emelkedett nemesi rangra az Erdődi família is.

Erdődi Tamásnak nem volt elég, amivel a születése megkínálta? Vagy csak sodródott az árral? A forrásokból arra a következtetésre juthatunk, patrónusa Bálint nevű bátyja lehetett, aki ugyan megnyitotta számára a királyi udvar kapuját, de ott magának kellett boldogulnia.

Úgy vélem, a tehetségen és a lehetőségen túl kimagasló elszántsággal és különös karizmával kell rendelkeznie egy embernek ahhoz, hogy ily gyorsan ily magasságokba emelkedjen. Mátyás bizalmasaként, kezdetben királyi titkárként megismerte és kiismerte a politikai elitet, és az ő kezén keresztül futottak át az államügyek. Ám a nagy mérföldkő 1486-ban következett, amikor a király győri püspökké nevezte ki.

A pap szó hallatán hiba volna a középkor főpapjait a falusi plébániákon, parókiákon szerény körülmények között élő lelkipásztoroknak elképzelni. Sokkal inkább hasonlítottak a mai politikusokhoz. A királyi tanács tagjaként részt vettek az ország kormányzásában, és nagyjavadalmas- ként - a feudális szokásoknak megfelelően - a püspökök saját sereget állítottak ki a királyi hadjáratok során - nem ritkán saját maguk is fegyvert fogva, akár életüket is feláldozva. Szemben a közhiedelemmel, gyakorta éltek világi életet, és nemcsak ágyukat osztották meg a nőkkel, hanem - a római pápákhoz hasonlóan - nem ritkán családot is alapítottak.

A Mátyás király halála utáni trónharcból Bakócz még erősebben került ki. Megnyerte magának az idegen földről érkező Ulászló királyt, és ezzel a Jagelló-kor eseményeit leginkább formáló főpappá emelkedett. Az évek alatt rendkívüli befolyásra tett szert. Püspökként, a királyi tanács fejeként, a diplomácia irányítójaként, a kancellária vezetőjeként és koronaörként a Magyar Királyság bel- és külpolitikájának alakítójává vált.

Már Ulászló uralkodása alatt az ország második királyának nevezték. Páratlan hatalma ellen végül fellázadtak a rendek, rosszakarói mégsem tudták megbuktatni, és törekvései egészen Rómaig vezették, ahol 1500-ban VI. Sándor pápától bíborosi kalapot kapott, II. Gyula pápa pedig

1507-ben konstantinápolyi pátriárkává tette. Az 1513-as pápaválasztáson a firenzei Giovanni de' Medicivel szemben alulmaradt, hiába ígérve, hogy megválasztása esetén mesés vagyonát is a török elleni keresztes hadjáratra fordítja majd.

Habár a pápai trón nem lett az övé, a X. Leó néven beiktatott vetélytárs vigaszul - és/vagy távoltartásul - pápai legátussá nevezte ki, megbízva egy török elleni keresztes hadjárat vezetésével - ami végül a Dózsa-féle parasztfelkelést lobbantotta lángra.

A rendek Bakócz Tamást tették felelőssé a véres polgárháború kitöréséért, és válaszul az 1514. évi országgyűlés elfogadta Werbőczy István *Hármaskönyvét*, amelyben megtiltotta a jobbágynak a fegyverviselést, és nem engedte, hogy magyar főpapi székeket jobbágy származásúak töltsék be. Továbbá megvonták a jobbágyok szabad költözésének jogát is. Jó kapcsolata Ulászlóval mindezek dacára megmaradt, és a király uralkodását - a kincstár szorult anyagi helyzetében - vagyonából is meg-megsegítette.

Bakócz Tamás két királyt temetett el, maga pedig (akkoriban annak számító) matuzsálemi kort ért meg.

A még életében felismert törökveszély később valóra vált, és az Oszmán Birodalom felemelkedése megpecsételte országunk sorsát. Ő már nem élte meg, hogy Nándorfehérvár elesik, mert 1521. június 15-én visszaadta a lelkét a Teremtőnek. Ez évben a pápa kiközösítette Luther Mártont eretnekségért, majd decemberben az Úristen X. Leót is magához szólította.

A szifiliszben szenvedő pápai legátust hiba lenne szentéletűnek gondolni, de végrendelete tanúskodik tiszta szándékairól: javairól lemondva, vagyonából negyvenezer aranyat a török támadások elhárítására szentelt.

A történelmi tények után mélyebben érdeklődőknek jó szívvel ajánlom a 2024-ben megjelent *Bakóc Tamás emlékezete...** című könyvet (az újabb források nem cz-vel írják a nevét), mely tudományos részletességgel mutatja be - forrásokra hivatkozva - a nagy esztergomi főpap életét és tevékenységét. Használtam a témában azt a 19. században született monográfiát, ami a Bakócz halála után háromszázhatvannyolc évvel született Fraknoi Vilmos tollából született.* Néhol változtattam a forrásokban megtalálható neveken is.

A világhálón fellelhető anyagokból kiemelném Prokopp Mária Széchenyi-díjas művészettörténész és Horváth Richárd, a Történettudományi Intézet munkatársa gondolatait, amelyek rendkívül érdekes és inspiráló megvilágításba helyezték az alakját.

Tárgyi emlékek közül a legmaradandóbb az Istenszülő Szűz Mária tiszteletére emeltetett esztergomi kápolna. Csodával határos módon ez az egyetlen épségben fennmaradt reneszánsz épület, amely túlélte a török százharminc éves esztergomi uralmát...

A magyar középkor végének az 1526-os évet tekintjük, ami ez után következett, azt a történészek a *török hódoltság korának* nevezik. A mohácsi csatában a Drágffyak színe- java odaveszett - az Erdődi család viszont évszázadokon át virágzott, és megőrizte nevét...

.....
* *Bakóc Tamás emlékezete: Tanulmányok halálának 500. évfordulójára*, Piliscsaba, Magyarország: Makovecz Campus Alapítvány (MCA) Collegium Professorum Hungarorum (2024), 271 p.

* Fraknói Vilmos: *Erdődi Bakócz Tamás élete*.

„Ah, a lehetetlen lelkesít fel, Ádám!
A férfiúhoz méltó ez s dicső ám.
Istennek tetszik, mert az ég felé hajt,
S ördögnek kedves, mert kétségbe ejt majd.”

Madách Imre: *Az ember tragédiája*